

การประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชน :
กรณีศึกษา ชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่

กรุงเทพมหานคร

AN APPLICATION OF THE SAVEN SAPPURISADHAMMA TO THE
COMMUNITY MANAGEMENT : A CASE STUDY OF
WATMAIPHIREN COMMUNITY BANGKOK YAI DISTRICT,
BANGKOK

พระจำรัส จิตฺตมโฆ (สวาสโพธิ์กลาง)

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๕๔

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

**AN APPLICATION OF THE SAVEN SAPPURISADHAMMA TO THE
COMMUNITY MANAGEMENT : A CASE STUDY OF WATMAIPHIREN
COMMUNITY BANGKOK YAI DISTRICT, BANGKOK**

PHRAJAMRAS THITADHAMMO (SAWASPHOGLANG)

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of

The Requirement for The Degree of

Master of Arts

(Public Administration)

Graduate School

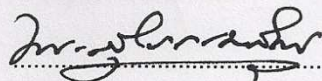
Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Bangkok, Thailand

C.E. 2011

(Copyright by Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

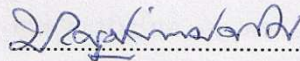
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อนุมัติให้
วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

(พระสุธีธรรมมานูวัตร, ผศ.ดร.)

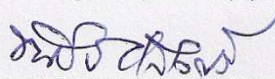
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์

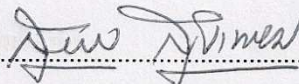
ประธานกรรมการ

(อาจารย์พระครูปลัดสุรัฏฐ์ สิริปัญโญ, Ph.D.)

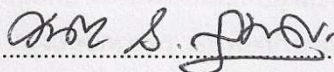
กรรมการ

(อาจารย์ ดร.ทรงวิทย์ แก้วศรี)

กรรมการ

(ผศ.ดร.สุรพล สุยะพรหม)

กรรมการ

(อาจารย์พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตติปัญโญ)

กรรมการ

(อาจารย์วันชัย สุขตาม)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

ผศ.ดร.สุรพล สุยะพรหม

ประธานกรรมการ

อาจารย์พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตติปัญโญ กรรมการ

อาจารย์วันชัย สุขตาม

กรรมการ

- ชื่อวิทยานิพนธ์** : การประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชน
: กรณีศึกษา ชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร
- ผู้วิจัย** : พระจำรัส จิตธมโม (สวาสโพธิ์กลาง)
- ปริญญา** : พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (รัฐประศาสนศาสตร์)
- คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์**
: ผศ.ดร.สุรพล สุยะพรหม ป.ธ.๔, พ.ม., พธ.บ., M.A., Ph.D. (Pol.Sc.)
: อาจารย์พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตติปัญโญ, ประโยค ๑ - ๒,
น.ธ.เอก, พธ.บ. (เกียรตินิยมอันดับ ๑),
ศศ.ม. (พัฒนาสังคม)
: อาจารย์วันชัย สุขตาม ประโยค ๑-๒, พธ.บ. (เกียรตินิยมอันดับ ๑),
ศศ.บ., รป.ม. (การจัดการทุนมนุษย์)

วันสำเร็จการศึกษา : ๒๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ ๑) เพื่อศึกษาการประยุกต์ใช้สัปปริสธรรม ๗ กับการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร ๒) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรม ๗ ในชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และ ๓) เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และแนวทางการประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร ดำเนินการโดยวิธีวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) กับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชากรในพื้นที่ชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร จำนวน ๒๓๙ คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง โดยมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .๙๗๙ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (t-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One way ANOVA)

ผลการวิจัยพบว่า

๑. ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร

ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงจำนวน ๑๓๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๔.๔ มีอายุ ๓๖-๔๕ ปี จำนวน ๖๕ คนคิดเป็นร้อยละ ๒๗.๒ มีสถานภาพสมรสจำนวน ๑๒๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๐.๒ มีการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรีจำนวน ๑๖๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๘.๒ มีอาชีพอื่นๆ จำนวน ๘๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๐.๖ มีรายได้รวมต่อเดือน ๕,๐๐๐-๑๐,๐๐๐ บาทจำนวน ๘๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๔.๗

๒. ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร โดยรวม อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๘๐ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับมากทุกข้อ

๓. การเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ประชาชนที่มีสถานภาพต่างกันมีความคิดเห็นต่อการประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑ และบุคคลที่มีอายุ อาชีพ ต่างกันมีความคิดเห็นต่อการประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ซึ่งยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนประชาชนที่มีเพศ ระดับการศึกษา รายได้รวมต่อเดือน ต่างกัน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

๔. แนวทางในการประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร พบว่า ควรทำงานโดยการนำหลักสัปปริสธรรมมาประยุกต์ใช้ในด้านต่าง ๆ คือ **ด้านความเป็นผู้รู้จักเหตุ** รู้จักหลักการ รู้จักหลักเกณฑ์และระเบียบการบริหารจัดการ **ด้านความเป็นผู้รู้จักผล** รู้ความหมาย รู้ความมุ่งหมาย รู้หน้าที่และรู้ประโยชน์ที่พึงประสงค์ **ด้านความเป็นผู้รู้จักตน** คือ รู้ว่าตัวตนของเราเป็นใคร มีฐานะหรือทำหน้าที่อะไร **ด้านความเป็นผู้รู้จักประมาณ** ความพอเพียงในความเป็นอยู่ ในการใช้จ่ายทรัพย์ **ด้านความเป็นผู้รู้จักกาลเวลา** อันเหมาะสมว่า เวลาไหนควรทำ เวลาไหนไม่ควรทำและระยะเวลาในการทำงาน การจัดคนเข้าทำงาน **ด้านความเป็นผู้รู้จักชุมชน** ที่ประชุมการประพาศติตัวในที่ประชุม การเข้าหาชุมชนหรือกลุ่มคนในสังคม **ด้านความเป็นผู้รู้จักบุคคล** ความแตกต่างแห่งบุคคล ความสามารถ คุณธรรม อริยาถัย ทำงานเพื่อส่วนรวม เชื่อตรงต่อตนเอง ต่องาน ต่อบุคคลอื่น บริหารจัดการด้วยความซื่อสัตย์สุจริต มีวินัยในตนเอง รักษากฎระเบียบที่ตั้งไว้ เคารพความคิดเห็นของกันและกัน เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าร่วมประชุมเพื่อเสนอปัญหา และความต้องการในชุมชน แสดงความคิดเห็น วิจารณ์การทำงาน และร้องทุกข์เรื่องราวต่างๆ ได้นำมาปรับปรุงแก้ไขพัฒนาตนเอง และชุมชนอยู่เสมอ

Thesis Title : An Application of the Seven Sappurisdhamma to the
Community Management : A case Study of Watmaiphiren
Community Bangkokyai District, Bangkok

Researcher : Phra Jumras Titadhammo (Sawaspoklang)

Degree : Master of Arts (Public Administration)

Thesis Supervisory Committee

: Asst. Prof. Dr. Surapon Suyaprom, Pali IV, B.A., M.A.,
Ph.D.(Pol.Sc.)

: Phrakrusangharak Kiettisak Kittipañño, Pali I-II, B.A. (1st
Class), M.A. (Social Development)

: Mr.Wanchai Suktam, Pali I-II, B.A.(1st class), B.A.,
M.P.A., (Pab.Ad.)

Date of graduation : 29 / 2 / 2012

Abstract

The objectives of this research are (1) to study an Application of the Seven Sappurisdhamma in community Management : A case study of Watmaiphiren community Bangkokyai District , Bangkok (2) to compare the opinion of people about applying the Seven Sappurisdhamma to manage Watmaiphiren Community, divided by personal factor, and (3) to study the problem and the way to apply the Seven Sappurisdhamma to manage Watmaiphiren Community. The operated research by Survey research with the sample group in Watmaiphiren Community for 239. The tool used to collect data was the questionnaire, coefficient reliability total 0.979. The statistics used to analyze data were using frequency, percent, means, Standard deviation, t—test, analysis of variance (One way ANOVA).

The findings of this study are concluded as follow :

1. People agree in applying the Seven Sappurisdhammal to manage Watmaiphiren Community. Most of them are female for 130 average 54.4, 36-45 ages for 65 average 27.2, married states for 120 average 50.2, lower Bachelor degree for 163 average 68.2, other occupation for 97 average 40.6, income 5,000-10,000 baht per month for 83 average 34.7.

2. People agree in applying the Seven Sappurisdhamma to manage Watmaiphiren Community were at high level 3.80, when consider each side found that that people agree in high level in all sides.

3. Comparison the opinion of people in applying the Seven Sappurisdhamma to manage Watmaiphiren Community by personal factors found that people was different status had different opinion, was found statistically different at 0.01 level of significance., and the people were different such as age and occupation are different opinion were found statistically different at 0.05 level of significance, threrfore accept the hypothesis. However, people are different in gender, education and in come have similar opinion that reject the hypothesis.

4. The research found the way to apply the Seven Sappurisdhamma to manage Watmaipiren Community, found that should work based on applying the Seven Sappurisdhamma That are followed:

Knowing the cause : principle, standard and managing formality.
Knowing the meaning : meaning, purpose, responsibility and need usefulness.
Knowing oneself : status, self responsibility. **Knowing how to be temperate** : sufficiency in living, The time is also appropriate that should do when you do not have time to work. **Knowing the proper time** : suitable time to do or not and period of time. **Knowing the society** : The staffing of the community as well. The meeting of the conduct of the meeting, toward the community or society.
Knowing the individual : difference of personality, ability, giving people the opportunity to attend the meeting and solve problem, let people share their opinion, reviewed work, improve the self-development and community is always.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตติปัญโญ ผศ.ดร.สุพล สุยะพรหม และอาจารย์วันชัย สุขตาม ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ที่ได้กรุณาสละเวลาให้คำปรึกษา และตรวจสอบแก้ไขวิทยานิพนธ์ฉบับนี้อย่างละเอียดรอบคอบ เพื่อให้เนื้อหาของการวิจัยนี้ชัดเจนสมบูรณ์มากขึ้น

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ คณะผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่กรุณาช่วยตรวจแบบสอบถามซึ่งประกอบด้วยอาจารย์พระมหาบุญเลิศ อินทปญโญ, ผศ. อาจารย์ ดร.พิเชฐ ทังโต, ผศ.ดร.โกนิฐ ศรีทอง ผศ.ดร.เต็มศักดิ์ ทองอินทร์ อาจารย์ดร.ยุทธนา ปรานีดี และคณะกรรมการสอบป้องกันวิทยานิพนธ์ทุกท่านที่เมตตาชี้แนะแก้ไขเนื้อหาที่บกพร่องให้สมบูรณ์ถูกต้อง

ขอกราบขอบพระคุณคณะกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์ทั้ง ๕ ท่าน ได้แก่ พระครูปลัดสุรัสวสี ธิรปุญโญ, ดร. พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตติปัญโญ ดร.ทรงวิทย์ แก้วศรี ผศ.ดร. สุพล สุยะพรหม อาจารย์วันชัย สุขตาม ที่มีเมตตาอนุเคราะห์ให้แก้ไขปรับปรุงทำให้วิทยานิพนธ์มีความสมบูรณ์ถูกต้องดังปรากฏอยู่แล้ว ขอกราบขอบพระคุณพระราชปริยัติโกศล (เสถียร อนุทโก ป.ธ.๙) เจ้าอาวาสวัดใหม่พิเรนทร์ ที่ปรึกษาเจ้าคณะแขวงวัดอรุณที่ได้เมตตาอนุเคราะห์มอบจุดปัจจัยในการศึกษา และคุณมาลี กุลประเสริฐรัตน์ คุณวณิ สายะเสวี ครูกัญญณัญ อินทรทัฬห์ ว่าที่ร้อยตรีกิตติชัย วงศ์ศิลปกุล ครุฑนลนีย์ ประภัสร์สินธร ครูวิภาดา หนันทุม คุณเจริญรัตน์ เจืออุบลัมภ์ คุณสุนิษา ฤทธิศาสตร์ คณะอุบาสก อุบาสิกาวัดใหม่พิเรนทร์ ที่ได้เมตตาให้คำแนะนำสนับสนุนปัจจัยด้านการศึกษา นอกจากนี้ผู้ที่ให้ความเมตตาและเป็นผู้มีส่วนสำคัญอย่างยิ่งที่จะต้องขอกล่าวคำขอบคุณ คุณจักรพงษ์ สุวรรณเสนีย์ ประธานชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ คุณสุรพงษ์ จันลิ้ม ประธานชุมชนลานโพธิ์

ขอขอบพระคุณ บิดามารดา ผู้ที่ได้เป็นกำลังใจให้ผู้วิจัยเป็นอย่างดี และสุดท้ายนี้ ขอขอบพระคุณพระอาจารย์ทุกรูป/คน คณาจารย์คณะสังคมศาสตร์ และเจ้าหน้าที่ทุกท่านที่ได้ให้ความรู้ ประสิทธิ์ประสาทวิทยากร และประสบการณ์รวมถึงให้ความเมตตาเอื้อเฟื้อ ถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจ และเป็นกำลังใจให้แก่ผู้วิจัยมาตลอด คุณค่าและประโยชน์ใดๆ อันจะพึงมีจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอน้อมอุทิศเป็นเครื่องสักการบูชาคุณพระศรีรัตนตรัย คุณบิดามารดา ปู่ย่า ตายาย ครูบาอาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่านที่ได้ร่วมกันสรรค์สร้างงานวิจัยชิ้นนี้ให้แก่ผู้วิจัยจนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

พระจำรัส จิตธมฺโม (สวาสโพธิ์กลาง)

๒๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	(๑)
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	(๓)
กิตติกรรมประกาศ	(๕)
สารบัญ	(๖)
สารบัญตาราง	(๙)
สารบัญแผนภาพ	(๑๔)
คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ	(๑๕)

บทที่ ๑	บทนำ	๑
๑.๑	ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒	วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๕
๑.๓	ขอบเขตของการวิจัย	๕
๑.๔	ปัญหาที่ต้องการทราบ	๖
๑.๕	สมมติฐานการวิจัย	๗
๑.๖	นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	๗
๑.๗	ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	๘
บทที่ ๒	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๙
๒.๑	แนวคิดเกี่ยวกับหลักสัปปุริสธรรม	๙
๒.๒	แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการ	๒๒
๒.๓	แนวคิดเกี่ยวกับชุมชน	๓๒
๒.๔	ทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารจัดการ	๕๖
๒.๕	ทฤษฎีเกี่ยวกับชุมชน	๖๗
๒.๖	การบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์	๗๐
๒.๗	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๗๓
๒.๘	กรอบแนวคิดในการวิจัย	๘๘

สารบัญ(ต่อ)

เรื่อง		หน้า
บทที่ ๓	วิธีดำเนินการ	๙๙
๓.๑	รูปแบบการวิจัย	๙๙
๓.๒	ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	๙๙
๓.๓	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	๙๐
๓.๔	การเก็บรวบรวมข้อมูล	๙๒
๓.๕	การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	๙๒
บทที่ ๔	ผลการศึกษา	๙๔
๔.๑	ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	๙๔
๔.๒	ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์	๙๖
๔.๓	เปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการประยุกต์ใช้หลัก สัปปุริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์	๑๐๔
๔.๔	ปัญหา อุปสรรคและแนวทาง/ข้อเสนอแนะ ต่อการประยุกต์ใช้ หลักสัปปุริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์	๑๓๑
๔.๕	บทสรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย	๑๓๖
บทที่ ๕	สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	๑๔๐
๕.๑	สรุปผลการวิจัย	๑๔๐
๕.๒	อภิปรายผลการวิจัย	๑๔๔
๕.๓	ข้อเสนอแนะ	๑๕๒
บรรณานุกรม		๑๕๔
ภาคผนวก		๑๖๒
ก	หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของ แบบสอบถาม	๑๖๓
ข	ผลการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)	๑๖๙

เรื่อง	สารบัญ(ต่อ)	หน้า
ค	หนังสือขอความอนุัติเพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย(Try Out)	๑๗๒
ง	ผลการหาค่า Alpha	๑๗๔
จ	หนังสือขออนุัติแจกจริง	๑๗๖
ฉ	ตารางค่าความเชื่อมั่น เครจซี่ และ มอร์แกน	๑๗๘
ช	แบบสอบถามเพื่อการวิจัย	๑๘๐
ประวัติผู้วิจัย		๑๘๙

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
๔.๑	จำนวนร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามสถานภาพ	๙๕
๔.๒	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร โดยรวม	๙๖
๔.๓	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร ด้านเป็นผู้รู้จักเหตุ	๙๗
๔.๔	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร ด้านเป็นผู้รู้จักผล	๙๘
๔.๕	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร ด้านเป็นผู้รู้จักตน	๙๙
๔.๖	ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร ด้านเป็นผู้รู้จักประมาณ	๑๐๐
๔.๗	ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร ด้านเป็นผู้รู้จักกาลเวลา	๑๐๑
๔.๘	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร ด้านเป็นผู้รู้จักชุมชน	๑๐๒
๔.๙	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร ด้านเป็นผู้รู้จักบุคคล	๑๐๓

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
๔.๑๐ การเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการประยุกต์ใช้หลัก สัปปริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามเพศ	๑๐๔
๔.๑๑ การเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการประยุกต์ใช้หลัก สัปปริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามอายุ	๑๐๕
๔.๑๒ การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด การประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ จำแนกตามอายุโดยรวม	๑๐๖
๔.๑๓ การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด การประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชน วัดใหม่พิเรนทร์ จำแนกตามอายุ ด้านธัมมัญญา	๑๐๗
๔.๑๔ การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด การประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชน วัดใหม่พิเรนทร์ จำแนกตามอายุ ด้านอรรถัญญา	๑๐๘
๔.๑๕ การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด การประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชน วัดใหม่พิเรนทร์ จำแนกตามอายุ ด้านอรรถัญญา	๑๐๙
๔.๑๖ การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด การประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ จำแนกตามอายุ ด้านมัตตัญญา	๑๑๐
๔.๑๗ การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด การประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ จำแนกตามอายุ ด้านกาลัญญา	๑๑๑
๔.๑๘ การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด การประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ จำแนกตามอายุ ด้านปริสัญญา	๑๑๒

สารบัญญัตราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
๔.๓๗ การเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการประยุกต์ใช้หลัก สัปปริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามอาชีพด้าน ปริญญา	๑๒๗
๔.๓๘ การเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการประยุกต์ใช้หลัก สัปปริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามรายได้รวมต่อเดือน	๑๒๘
๔.๓๙ สรุปโดยภาพรวมการเปรียบเทียบการประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรม ๗ ในการ บริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร โดยจำแนกสถานภาพส่วนบุคคลตามสมมติฐานที่ ๑-๖	๑๒๙
๔.๔๑ ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะการประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรม ๗ ในการ บริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ ด้านความเป็นผู้รู้จักผล (อัตถิยัญตา)	๑๓๒
๔.๔๔ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะการประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ ด้านความเป็นผู้รู้จักกาลเวลา (กาลัญญา)	๑๓๔
๔.๔๖ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะการประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ ด้านความเป็นผู้รู้จักบุคคล (บุคคลัญญา)	๑๓๕

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่	หน้า
๒.๑ มิติของชุมชนในเชิงสังคมวัฒนธรรม	๓๕
๒.๒ เครือข่ายปฏิสัมพันธ์ของมนุษย์ในชุมชนระดับต่าง ๆ	๓๗
๒.๓ ความแตกต่างของระบบที่ทันสมัยระหว่างบริเวณที่ใกล้และไกลศูนย์กลาง	๔๔
๒.๔ แสดงโครงสร้างผู้บริหารชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์	๗๐
๒.๕ แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย	๘๘
๔.๑ แสดงโครงสร้างการบริหารจัดการโดยการประยุกต์ใช้ หลักสี่ปรัศธรรม ๗	๑๓๖

คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ

๑. คำย่อชื่อคัมภีร์พระไตรปิฎก

อักษรย่อในวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ใช้อ้างอิงจากพระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๓๙ เป็นหลักโดยใช้ระบบย่อคำ ดังต่อไปนี้

พระสุตตันตปิฎก

ที.สี.	(ไทย) =	สุตตันตปิฎก	ทีฆนิกาย	สีลขันธวรรค	(ภาษาไทย)
ที.ม.	(ไทย) =	สุตตันตปิฎก	ทีฆนิกาย	มหาวรรค	(ภาษาไทย)
ที.ปา.	(ไทย) =	สุตตันตปิฎก	ทีฆนิกาย	ปาฏิกวรรค	(ภาษาไทย)
ม.มู.	(ไทย) =	สุตตันตปิฎก	มัชฌิมนิกาย	มูลปัณณาสก์	(ภาษาไทย)
ม.ม.	(ไทย) =	สุตตันตปิฎก	มัชฌิมนิกาย	มัชฌิมปัณณาสก์	(ภาษาไทย)
ม.อุ.	(ไทย) =	สุตตันตปิฎก	มัชฌิมนิกาย	อุปรปัณณาสก์	(ภาษาไทย)
ส.ส.	(ไทย) =	สุตตันตปิฎก	สังยุตตนิกาย	สคาถวรรค	(ภาษาไทย)
ส.ม.	(ไทย) =	สุตตันตปิฎก	สังยุตตนิกาย	มหาวรรค	(ภาษาไทย)
อ.จ.ติ.	(ไทย) =	สุตตันตปิฎก	อังคุตตรนิกาย	ติกนิบาต	(ภาษาไทย)
อ.จ.จตุก.	(ไทย) =	สุตตันตปิฎก	อังคุตตรนิกาย	จตุกกนิบาต	(ภาษาไทย)
อ.จ.สตฺตก.	(ไทย) =	สุตตันตปิฎก	อังคุตตรนิกาย	สัตตกนิบาต	(ภาษาไทย)

๒. การระบุเลขหมายพระไตรปิฎก

ในงานวิจัยฉบับนี้ ใช้พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๓๙ เป็นหลักการอ้างอิง พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทยใช้ระบบระบุ เล่ม / ข้อ / หน้า เช่น ที.ปา.(ไทย) ๑๑/๑๐.๑/๔๖ หมายความว่า การอ้างอิงนั้นระบุถึง สุตตันตปิฎก ทีฆนิกาย ปาฏิกวรรค เล่มที่ ๑๑ ข้อที่ ๑๐.๑ หน้าที่ ๔๖ และ อ.จ.สตฺตก.(ไทย) ๒๓/๖๘/๑๔๓ หมายความว่า ระบุถึง สุตตันตปิฎก อังคุตตรนิกาย สัตตกนิบาต ฉบับภาษาไทย พระไตรปิฎก เล่มที่ ๒๓ ข้อที่ ๖๘ หน้าที่ ๑๔๓ เป็นต้น

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัยจนถึงต้นกรุงรัตนโกสินทร์ ได้พบว่า ชุมชนได้วิวัฒนาการเป็นชุมชนขนาดใหญ่ มีระบบการปกครองแบบรวมศูนย์มีสถาบันพระมหากษัตริย์ทำหน้าที่ปกครองและมีกรรมสิทธิ์เหนือที่ดิน และแรงงานมีระบบศักดินา คนในสังคมมีความสัมพันธ์ลักษณะเป็นระบบมูลนายและไพร่/ทาส อย่างไรก็ตามสภาพของชุมชนไทยในขณะนั้นก็ยังมิมีชุมชนที่เป็นศูนย์กลางคือ เป็นเมืองหลวงและมีหัวเมืองรอบนอกที่เป็นชนบท

ในช่วงทศวรรษ ๒๓๙๐ – ๒๔๐๐ ประเทศไทยเกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมหลายประการนับตั้งแต่การเปลี่ยนแปลงในวิถีการผลิตจากการผลิตเพื่อยังชีพไปเป็นการผลิตเพื่อการค้า การให้กรรมสิทธิ์ในการจับจองที่ดินแก่ชาวนา และมีการอพยพแรงงานเข้าสู่ภาคกลางเพื่อทำงานหารายได้ เกิดภาคอุตสาหกรรมขึ้นในเมืองหลวงซึ่งเป็นเศรษฐกิจแบบทุนนิยมที่ทำให้ชนบทต้องพึ่งพาทุนและเทคโนโลยีต่าง ๆ จากเมืองหลวง ในส่วนของการเมืองการปกครองก็มีการสร้างระบบราชการเกิดขึ้น ทำให้เกิดการรวมอำนาจสู่เมืองหลวง และมีอิทธิพลต่อการกำหนดวิถีชีวิตของชุมชนในหมู่บ้านชนบทมีการกำหนดแผนบูรณะชนบท โดยการส่งเสริมอาชีพ การพัฒนาจิตใจ การรู้จักทำงานร่วมกัน อันเนื่องมาจากการทำสัญญาเบาว์ริง ในปี ๒๓๙๘^๑ พุทธศักราช ๒๔๔๐ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงมีพระราชดำริให้ทดลองจัดตั้งการปกครองแบบใหม่ในระดับท้องถิ่น เรียกว่า “สุขาภิบาลกรุงเทพ” การจัดตั้งครั้งนั้นเกิดจากรัชกาลที่ ๕ ได้เสด็จประพาสยุโรปและประเทศเพื่อนบ้านที่เป็นเมืองขึ้นของอังกฤษหลายครั้ง และได้ทรงทอดพระเนตรบทบาทของหน่วยงานท้องถิ่นในการดูแลท้องถิ่นของตนเอง

ในการจัดตั้งสุขาภิบาลเป็นครั้งแรกที่กรุงเทพฯ หน้าที่สำคัญของหน่วยปกครองดังกล่าว คือ การรักษาความสะอาดในชุมชนของตน การบูรณะและการจัดสร้างสาธารณูปโภคและสาธารณูปการใน ชุมชน เช่นถนน ไฟฟ้า ตามเส้นทางสวนสาธารณะ สนามกีฬา ฯลฯ สุขาภิบาลกรุงเทพฯ มีลักษณะเป็นการปกครองท้องถิ่นโดยข้าราชการประจำ^๒

^๑ดร. โกวิทย์ พวงงาม, การจัดการตนเองของชุมชนและท้องถิ่น, (มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, บพิธการพิมพ์ จำกัด ๒๕๕๑), หน้า ๓๕๕.

^๒เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๗๑.

พ.ศ. ๒๕๑๕ มีประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๓๓๕ รวมเทศบาลกรุงเทพกับเทศบาลธนบุรี และองค์การปกครองท้องถิ่นอื่น ๆ เข้าด้วยกันกลายเป็น “กรุงเทพมหานคร”

ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดมาจากการแต่งตั้งในระยยะเริ่มต้น ลักษณะองค์กรของกรุงเทพมหานคร คือมีสภา กรุงเทพมหานคร ทำหน้าที่ฝ่ายนิติบัญญัติ มีสมาชิกที่มาจากการเลือกตั้งเขตละ ๑ คน และมีฝ่ายบริหารคือผู้ว่า กรุงเทพมหานคร ทั้งหมดอยู่ในวาระ ๔ ปี

ในช่วงทศวรรษ พ.ศ. ๒๕๔๐-๒๕๕๐ ท้องถิ่นได้รับความนิยมอย่างมากประการหนึ่ง เพราะการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๔๐ ที่รับรองสถานะของสิทธิชุมชนทำให้กระแสท้องถิ่นได้รับการขานรับเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ ในอนาคต

พ.ศ. ๒๕๕๑ มีการจัดระเบียบชุมชนในรูปแบบของ “สภาองค์กรชุมชน” ตาม พ.ร.บ. สภาองค์กรชุมชน พ.ศ. ๒๕๕๑ ซึ่งในเวลาต่อมาได้มีการจัดระเบียบ “สภาองค์กรชุมชนระดับตำบล” เกิดขึ้นโดยมีการจัดให้มีสมาชิกสภาองค์กรชุมชนตำบล โดยที่สมาชิกสภาประกอบด้วยสมาชิกที่เลือกมาจากตัวแทนกลุ่มองค์กรชุมชนในระดับตำบลหมู่บ้านมีการแจ้งจัดการจัดตั้งไว้ก่อนและสมาชิกส่วนหนึ่งมาจากผู้ทรงคุณวุฒิอีกไม่เกิน ๑ ใน ๕ ของสมาชิกที่เป็นตัวแทนองค์กร

ปัจจุบันคำว่า “ชุมชน” มีความหมายในลักษณะต่าง ๆ มากมาย ทั้งในด้านการปกครอง ด้านการพัฒนา ด้าน และด้านวิชาการตั้งแต่ความหมายที่เป็นรูปแบบของหน่วยทางสังคมและสถาบันการปกครอง เช่น ชุมชนชนบท ชุมชนเมือง และชุมชนแออัด ตลอดจนลักษณะของชุมชนที่มีความสัมพันธ์ในเชิงกระบวนการและแนวคิดที่หลากหลาย เช่น องค์กรชุมชน ผู้นำชุมชน พัฒนาชุมชน วัฒนธรรมชุมชน สิทธิชุมชน และอำนาจชุมชน เป็นต้น

ดังนั้นคำว่า “ชุมชน” เป็นความหมายที่มีขอบเขตกว้างมาก ซึ่งส่วนใหญ่ นักวิชาการให้ความหมายที่ใกล้เคียงกันดังนี้

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒ ได้อธิบายความหมายของคำว่าชุมชนไว้ดังนี้ “หมู่ชน กลุ่มคนที่อยู่รวมกันเป็นสังคมขนาดเล็ก อาศัยอยู่ในอาณาบริเวณเดียวกันและมีผลประโยชน์ร่วมกัน”^๓

^๓ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒. (กรุงเทพมหานคร : นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์, ๒๕๔๒), หน้า ๓๖๘.

A.S.Hornby,E.C.Parnwell ได้อธิบายคำว่าชุมชนไว้ใน An English Reader's Dictionary ว่าหมายถึง “ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในอาณาบริเวณเดียวกันและมีผลประโยชน์ร่วมกัน”^๔ Ricard Soule ได้อธิบายคำว่าชุมชนไว้ว่า หมายถึง “การรวมกัน ประชาชน สังคม หรือองค์กรของรัฐสมาคมหรืออาจจะหมายถึงลักษณะบางอย่างเช่น ความคล้ายคลึงกันความเหมือนกัน ความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะ การมีส่วนร่วม”^๕

ปาริชาติ วลัยเสถียร^๖ ได้กล่าวถึงชุมชนว่า ชุมชน หมายถึง การที่คนจำนวนหนึ่ง ที่อาศัยอยู่พื้นที่แห่งหนึ่ง มีความเชื่อ ผลประโยชน์ กิจกรรม และมีคุณสมบัติอื่น ๆ ที่คล้ายคลึงกัน คุณลักษณะเหล่านี้มีลักษณะเด่นเพียงพอที่จะทำให้สมาชิกนั้น ตระหนักและเกื้อกูลกัน

พ.ศ.๒๕๑๕ มีประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๓๓๕ ลงวันที่ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๑๕ ให้อำเภอมีฐานะเป็นเขต อำเภอบางกอกใหญ่จึงมีฐานะเป็นเขตบางกอกใหญ่ และสำนักงานเขตบางกอกใหญ่ ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ.๒๕๒๘ ตามลำดับชุมชนในพื้นที่เขตบางกอกใหญ่ ที่จัดตั้งขึ้นตามระเบียบกรุงเทพมหานคร มีจำนวน ๓๔ ชุมชนแขวงวัดอรุณ จำนวน ๑๐ ชุมชน แขวงวัดท่าพระ มีจำนวน ๒๔ ชุมชน^๗

ชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร เป็นชุมชนขนาดใหญ่ที่มีประชาชนอาศัยอยู่มากมายหลากหลายอาชีพ วัดใหม่พิเรนทร์^๘ เป็นวัดเล็ก ๆ วัดโบราณวัดหนึ่ง ได้สร้างขึ้นสมัยรัชกาลที่ ๓ เมื่อประมาณ ปี พ.ศ. ๒๓๘๔ ตั้งอยู่เลขที่ ๖๑๑ ถนนอิสรภาพ แขวงวัดอรุณ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร ในอดีตประชาชนส่วนมาก ประกอบอาชีพทำข้าวหลามขาย ชาวบ้านจึงเรียกว่า วัดใหม่บ้านข้าวหลาม ครั้นต่อมาทางการ ได้ตัดถนนผ่านหน้าวัด (ถนนอิสรภาพ) ทำให้การคมนาคมไปมาสะดวกขึ้นประกอบกับอยู่ใกล้กับสามแยกโพธิ์สามต้น ชาวบ้านจึงเรียกกันว่า วัดใหม่โพธิ์สามต้น ในอดีตนั้น พระพิเรนทรเทพ และญาติพี่น้องในฐานะผู้สร้างและทำให้วัดมีหลักฐานมั่นคงเพื่อเป็นเกียรติประวัติจึงได้ขนานนามวัดตาม

^๔A.S.Hornby and E.C. Parnwell. **An English-Reader's Dictionary.** (London : oxford University Press,1977), P.103.

^๕Richard Soule. **A Dictionary of English Synonym and Synonymous Expressions.** (New York : Lille, Brow & Co.,Inc,1989), p.91.

^๖ปาริชาติ วลัยเสถียร, กระบวนการและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา. พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, ๒๕๔๖), หน้า ๕๘.

^๗สำนักงานเขตบางกอกใหญ่, เข้าถึงข้อมูลเมื่อวันที่ ๒๗ พฤษภาคม ๒๕๕๔. www.bangkok.go.th.

^๘สถานีตำรวจนครบาลบางกอกใหญ่, เข้าถึงข้อมูลเมื่อวันที่ ๒๗ พฤษภาคม ๒๕๕๔.

www.bangkokyai.metro.police.go.th.

บรรดาศักดิ์ท่านว่า วัดใหม่พิเรนทร์มาจนถึงปัจจุบัน วัดใหม่พิเรนทร์ มีเนื้อที่ ๘ ไร่ ๔๖ ตารางวา ชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ ก่อตั้งเป็นชุมชน ตามประกาศ กทม. เมื่อวันที่ ๑๔ สิงหาคม ๒๕๓๕

สภาพความเปลี่ยนแปลงทางสังคม การใช้ชีวิตที่ต้องแข่งกับเวลา เป็นมนุษย์แรงงานทำให้ประชากรในชุมชนต้องดิ้นรนสู้กับชีวิตที่ต้องอยู่ในสังคมที่มีปัญหา เพื่อความอยู่รอดของตนและคนในครอบครัว ปัญหาที่ชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ต้องเผชิญ และตามแก้ไขป้องกันตลอดมา ทั้งที่ประสบผลสำเร็จบ้างและยังล้มเหลวบ้าง คือ

๑. ปัญหาความยากจน คนยากจนมีจำนวนเพิ่มขึ้น การว่างงาน การกระจายรายได้ของประชากรในชุมชนไม่ดำเนินไปด้วยดี ฐานะทางเศรษฐกิจของคนกลับห่างไกลกันมากขึ้น

๒. ปัญหาด้านสุขภาพ ประชากรในชุมชนขาดแคลนแม้กระทั่งสาธารณสุขขั้นมูลฐาน สุขภาพทางกายไม่ดี สุขภาพทางจิตก็เสื่อมโทรมลง ชีวิตคนในชุมชนที่เรียกว่าเจริญมีลักษณะสับสนวุ่นวาย คนมีทุกข์ใจมากขึ้น

๓. ปัญหาด้านการศึกษา ความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษาก็ยังอยู่ในภาวะสัมฤทธิ์ผลได้ยาก เกิดความล้มเหลวในการจัดการศึกษา ก่อให้เกิดปัญหามากมายในสังคม เช่น ความยากจน ยาเสพติด เป็นต้น

๔. ปัญหาด้านจริยธรรมคุณธรรม ความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน อาชญากรรมยังแพร่หลาย จักจี้ ขโมย รังแก เงินกู้ยืมกระด้าง ค้าสิ่งผิดกฎหมาย การพนันในรูปแบบต่างๆ เยวชนห่างไกลวัดไม่เข้าร่วมกิจกรรมที่ก่อให้เกิดความเจริญทางด้านจิตใจ เป็นต้น

๕. ปัญหาด้านวัฒนธรรม มีความเสื่อมโทรมทางด้านวัฒนธรรม มีค่านิยมที่ไม่พึงปรารถนาและไม่เอื้อต่อการพัฒนา เช่น ค่านิยมบริโภคและความนิยมฟุ้งเฟ้อแผ่กระจายทั่วไป

๖. ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม มีปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมสูงขึ้น เกิดมลภาวะทั้งในน้ำและท้องฟ้า คุณภาพชีวิตและสุขภาพของประชากรในชุมชนทั่วทุกคน

การบริหารจัดการชุมชนจึงเป็นหน้าที่หลักที่ทุกภาคส่วนต้องร่วมกันรับผิดชอบ ภาครัฐคณะกรรมการบริหารชุมชน สมาชิกภายในชุมชนต้องช่วยกัน ไม่ว่าจะเป็นการบริหารทางด้านวัตถุ เช่น ที่อยู่อาศัย ทัศนียภาพของชุมชน เป็นต้น นอกจากบริหารทางด้านวัตถุแล้วต้องมีการพัฒนาทางด้านจิตใจด้วย คือส่งเสริมมุ่งเน้น ในเรื่องทางการศึกษาเน้นในการนำเอาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาใช้ในชีวิตประจำวัน เน้นให้คนอยู่ในศีลธรรม จริยธรรม และส่งเสริมให้คนในชุมชนได้มีความรู้ทางวิทยาการสมัยใหม่ ที่ควบคู่ไปกับคุณธรรม รวมทั้งการร่วมกันรณรงค์ พิษภัยต่างๆ ทางสังคมไม่ว่าจะเป็นปัญหายาเสพติด การพนัน โรคภัยไข้เจ็บต่างๆ เป็นต้น

ทางผู้ท้าววิจัยจึงเห็นว่าผู้นำชุมชนควรนำหลักสัปปริสธรรม ๗ กับการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์โดยการประยุกต์ใช้กับการบริหารจัดการโดยใช้หลักธรรมในพระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นศาสนาที่คนไทยส่วนมากยอมรับนับถือมีหลักธรรมที่ครอบคลุมและ

เหมาะสมสำหรับชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ โดยการประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้หลายกรณี โดยเฉพาะด้านการบริหารงานจัดการต่าง ๆ ในพระพุทธศาสนามีหลักธรรมที่สามารถส่งเสริมสนับสนุนการบริหารจัดการได้หลายประการ โดยเฉพาะหลักสัปปริสธรรม ๗ ประกอบด้วย รัम्मัญญา (เป็นผู้รู้จักเหตุ) อตถัญญา (เป็นผู้รู้จักผล) อตตัญญา (เป็นผู้รู้จักตน) มัตตัญญา (เป็นผู้รู้จักประมาณ) กาลัญญา (เป็นผู้รู้จักกาล) ปริสสัญญา (เป็นผู้รู้จักบริษัท) ปุคคลัญญา (เป็นผู้รู้จักบุคคล)

ดังนั้นด้วยเหตุผลและความเป็นมาข้างต้น ผู้วิจัยมีแนวความคิดที่จะทำการวิจัยเพื่อศึกษาการประยุกต์ใช้สัปปริสธรรม ๗ กับการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ ซึ่งเป็นองค์กรที่ประสานงานสนับสนุนการดำเนินงานและสนองนโยบายของภาครัฐให้บรรลุเป้าหมาย มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชนสืบไป

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาการประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร

๑.๒.๒ เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

๑.๒.๓. เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรค และแนวทางการประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร

๑.๓ ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาบทบาทของคณะกรรมการชุมชนในการบริหารจัดการด้านต่าง ๆ ของชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ แขวงวัดอรุณ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยครั้งนี้ดังต่อไปนี้

๑.๓.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

ผู้วิจัยมุ่งที่จะศึกษาข้อมูลจากหนังสือที่เกี่ยวข้องกับหลักแนวคิดทฤษฎีทางการบริหารจัดการ รวมทั้งศึกษาวิเคราะห์ หลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับหลักสัปปริสธรรม ๗ โดยอาศัยข้อมูลจากคัมภีร์พระไตรปิฎก วรรณกรรมต่าง ๆ และเอกสารวิชาการทางพระพุทธศาสนา หลักสัปปริสธรรม ๗ คือ รู้จักเหตุ รู้จักผล รู้จักตน รู้จักประมาณ รู้จักกาล รู้จักชุมชน และรู้จักบุคคล ที่เกี่ยวกับมนุษย์ที่จะต้องอยู่ร่วมกัน รวมทั้งสิ่งแวดล้อมในโลกที่กำลังเปลี่ยนแปลงและมีผลกระทบต่อสังคมและชุมชน

๑.๓.๒ ขอบเขตด้านตัวแปร

ผู้วิจัยได้กำหนดตัวแปรที่ศึกษาดังนี้

ตัวแปรต้น คือ ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้

ตัวแปรตาม คือ สัมปฤทธิธรรม ๗ ได้แก่ รู้จักเหตุ รู้จักผล รู้จักตน รู้จักประมาณ รู้จักกาล รู้จักประชุมชน และรู้จักบุคคล

๑.๓.๓ ขอบเขตด้านประชากร

ประชาชนในชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ ถนนนิสรภาพ แขวงวัดอรุณ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร ๑๐๖๐๐ จำนวน ๗๒๔ คน^๕

๑.๓.๔ ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่ที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ ถนนนิสรภาพ แขวงวัดอรุณ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร ๑๐๖๐๐

๑.๓.๕ ขอบเขตด้านระยะเวลา

ดำเนินการวิจัยตั้งแต่เดือนพฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๔ ถึงเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๕ รวมเป็นระยะเวลา ๑๐ เดือน

๑.๔ ปัญหาที่ต้องการทราบ

๑.๔.๑ การประยุกต์ใช้หลักสัมปฤทธิธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร เป็นอย่างไร

๑.๔.๒ ผลการเปรียบเทียบการประยุกต์ใช้สัมปฤทธิธรรม ๗ กับการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคลของประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม มีความแตกต่างกันหรือไม่อย่างไร

๑.๔.๓ ปัญหา อุปสรรคและแนวทางการประยุกต์ใช้สัมปฤทธิธรรม ๗ กับการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร มีอะไรบ้าง

^๕ข้อมูลชุมชนที่จัดตั้งตามระเบียบกรุงเทพมหานคร. เข้าถึงข้อมูลเมื่อวันที่ ๒๖ พฤษภาคม ๒๕๕๔, www.thaiprddc.org.

๑.๕ สมมติฐานการวิจัย

๑.๕.๑ ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร แตกต่างกัน

๑.๕.๒ ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร แตกต่างกัน

๑.๕.๓ ประชาชนที่มีสถานภาพต่างกันมีความคิดเห็นต่อการประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร แตกต่างกัน

๑.๕.๔ ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร แตกต่างกัน

๑.๕.๕ ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการโดยการประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร แตกต่างกัน

๑.๕.๖ ประชาชนที่มีรายได้รวมต่อเดือนต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร แตกต่างกัน

๑.๖ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

การประยุกต์ใช้ หมายถึง การนำ หลักสัปปุริสธรรม ๗ มาใช้ประโยชน์โดยปรับใช้อย่างเหมาะสมกับสถานะที่เฉพาะเจาะจง

หลักสัปปุริสธรรม ๗ หมายถึง คุณธรรม ๗ ประการ ของบุคคลสมบูรณ์แบบที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเป็นผู้ประกอบด้วยหลักธรรม ๗ ประการ ดังนี้

๑) **ธัมมัญญตา** ความเป็นผู้รู้จักเหตุ เช่น รู้จักว่าการทำความดีเป็นเหตุแห่งความสุข ความขยันเป็นเหตุแห่งความสำเร็จ

๒) **อัตถัญญตา** ความเป็นผู้รู้จักผล เช่น รู้จักว่าความสุข เป็นผลแห่งการทำความดี ทุกข์เป็นผลแห่งการทำความชั่ว

๓) **อัตตัญญตา** ความเป็นผู้รู้จักตน คือ ต้องรู้สึกตัวอยู่เสมอว่า เรามีชาติ มีเพศ มีตระกูล ยศ ศักดิ์ สมบัติ บริวาร ความรู้ความสามารถ กำลัง ความถนัด และคุณธรรม แค่นี้เพียงไร แล้วต้องประพฤติตนให้สมกับภาวะนั้นๆ และรู้ที่จะแก้ไขปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

๔) **มัตตัญญตา** ความเป็นผู้รู้จักประมาณ คือ รู้จักความพอดีเช่นในการแสวงหาเครื่องยังชีพก็ต้องแสวงหาในทางที่ชอบธรรม

๕) กาลัญญตา ความเป็นผู้รู้จักกาลเวลา คือ รู้กาลเวลาอันเหมาะสมและระยะเวลาที่จะต้องใช้ในการประกอบกิจการทำหน้าที่การทำงานต่างๆ

๖) ปริสัญญตา ความเป็นผู้รู้จักบริษัท ประชุมชน และสังคม ว่าสังคมใดควรที่จะเข้าไปร่วมด้วย ต้องทำตัวเข้ากับสังคมได้โดยถูกต้องตามทำนองคลองธรรม

๗) บุคคลัญญตา ความเป็นผู้รู้จักเลือกบุคคล รู้ความแตกต่างแห่งบุคคลว่าโดยอริยาศัย ความสามารถ คุณธรรมและรู้ที่จะปฏิบัติตนต่อบุคคล

การบริหารจัดการ หมายถึง การดำเนินงาน หรือการปฏิบัติงานใด ๆ ของหน่วยงานของรัฐ และ/หรือ หน่วยงานภาคเอกชน หรือ บุคคล) ที่เกี่ยวข้องกับประชากรในชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์

ชุมชน หมายถึง กลุ่มคนที่มีวัตถุประสงค์ร่วมกัน มีกฎเกณฑ์และการเรียนรู้ร่วมกันในการกระทำ มีการจัดการ การจัดกิจกรรม และมีการเกื้อกูลซึ่งกันและกันสำหรับชุมชนที่จะใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์

ผู้นำชุมชน หมายถึง ผู้ที่มีตำแหน่งเป็นประธานชุมชน มีหน้าที่บริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร

๑.๗ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

๑.๗.๑. ทำให้ทราบวิธีการประยุกต์ใช้สัปปุริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร

๑.๗.๒ ทำให้ทราบความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

๑.๗.๓ ทำให้ทราบปัญหา อุปสรรค และแนวทาง การประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร

บทที่ ๒

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้ศึกษามุ่งศึกษาถึงการประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชน กรณีศึกษา: ชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร ซึ่งผู้ศึกษาได้รวบรวมแนวคิดและทฤษฎีต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่จะทำการศึกษา คือ

- ๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับหลักสัปปริสธรรม ๗
- ๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการ
- ๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับชุมชน
- ๒.๔ ทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารจัดการ
- ๒.๕ ทฤษฎีเกี่ยวกับชุมชน
- ๒.๖ การบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์
- ๒.๗ งานวิจัยเกี่ยวข้อง
- ๒.๘ กรอบแนวคิดในวิจัย

๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับหลักสัปปริสธรรม ๗

จากการทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้องกับหลักสัปปริสธรรม ๗ การบริหารงานสมัยใหม่ จำเป็นต้องอาศัยวิทยาการด้านการบริหารจัดการเข้ามาสนับสนุนองค์กร อีกทั้งหลักการบริหารที่นำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาใช้ก็มีมานานแล้วจึงมีแนวคิดในการใช้หลักสัปปริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการ หากเราทำให้คนนั้นเป็นคนดีที่ถูกต้องแล้ว เชื่อแน่ว่าจะบริหารจัดการได้สำเร็จสมประสงค์ คนดีที่ถูกต้องนี้ คือ ต้องเป็นทั้งคนดี และคนเก่งด้วยจึงมีผู้ให้ความหมายไว้ดังนี้

๒.๑.๑ ที่มาของสัปปริสธรรม ๗ ประการ

สังคิตสูตร แปลว่า พระสูตรว่าด้วยการสังคายนา ชื่อนี้ตั้งตามเนื้อหาสาระของพระสูตรท่านพระสารีบุตรแสดงแก่ภิกษุจำนวน ๕๐๐ รูป ณ ท้องพระโรงหลังใหม่ชื่ออุพาทกะของพวกเจ้ามัลละ เขตกรุงปาวา แคว้นมัลละโดยมีพระผู้มีพระภาคประทับอยู่ด้วย^๑

^๑ ที.ปา. (ไทย) ๑๑ /๑๐.๑/(๔๖).

สาเหตุที่ท่านพระสารีบุตรแสดงพระสูตรนี้มีว่า ก่อนหน้านั้นเล็กน้อย นิครนถ์นาฏบุตรหรือศาสดาหาวิระของศาสนาเซนได้ดับขันธ ณ กรุงปาวานี้ หลังจากศาสดาดับขันธ สาวกของท่านก็แตกสามัคคีกันเป็น ๒ ฝ่ายท่านพระสารีบุตรจึงยกเหตุการณ์นี้ขึ้นมาปรารภว่าเป็นเพราะพระศาสนาสอนไว้ไม่ดี จึงทำให้สาวกตีความคำสอนแตกต่างกัน ส่วนพระธรรมวินัยของพระศาสนานี้ พระผู้มีพระภาคตรัสสอนไว้ดีแล้วและเสนอให้เพื่อพรหมจารีของท่านร่วมกันสังคายนาพระธรรมวินัยนี้ เพื่อให้ดำรงอยู่ได้นาน ไม่ควรทะเลาะวิวาทในเรื่องพระธรรมวินัย

รูปแบบของสังคิยสูตรเป็นการประมวลหมวดธรรม มีการบรรยายแบบถามเองตอบเองประกอบใจความสำคัญของพระสูตร ในช่วงที่พระผู้มีพระภาคเสด็จจาริกไปในแคว้นมัลละ พร้อมด้วยภิกษุสงฆ์ประมาณ ๕๐๐ รูป และทรงแวะพัก ณ สวนมะม่วงของนายจุนทกัมมารบุตร ทรงได้รับนิมนต์จากพวกเจ้ามัลละแห่งกรุงปาวาให้เสด็จไปประทับ เพื่อเป็นสิริมงคล ณ ท้องพระโรงอุพทกะ ซึ่งเพิ่งสร้างเสร็จใหม่ๆ ยังมีได้ใช้สอย ณ ที่นั้น พระองค์ทรงแสดงธรรมแก่ผู้มาเฝ้าจนค่อนคิน ครั้นทรงแสดงธรรมจบลง และทรงอนุญาต ให้พวกเจ้ามัลละและชาวกรุงปาวากลับบ้านได้จากนั้น ทรงมอบหมายให้ท่านพระสารีบุตรแสดงธรรมแก่ภิกษุทั้งหลายแทนพระองค์ แล้วทรงสำเร็จสหัสสยาส ณ ที่ ประทับนั้นเอง

ท่านพระสารีบุตรกล่าวปรารภการแตกสามัคคีของพวกนิครนถ์ หลังจากนิครนถ์นาฏบุตร ผู้เป็นศาสดา ดับขันธไม่นาน ณ กรุงปาวานี้เอง ว่าเป็นเพราะศาสนานั้นสอนธรรมไว้ไม่ดี ส่วนพระธรรมวินัยนี้ พระผู้มีพระภาคทรงแสดงไว้ดี จึงเป็นหน้าที่ของภิกษุทั้งหลายจะพร้อมกันทำสังคายนาพระธรรมวินัย เพื่อให้ดำรงมั่นคงยืนนาน เพื่อประโยชน์สุขของคนทั้งหลายสืบไป จากนั้น ท่านได้เสนอวิธีการสังคายนาโดยประมวลหลักธรรมทั้งหลายที่มีจำนวนหัวข้อเท่ากันรวมไว้เป็นหมวดเดียวกันคล้ายวิธีการของอังกูตตรนิกาย เช่น ประมวลหลักธรรมจำนวน ๑ ประการ เข้าเป็นหมวดหนึ่ง เรียกว่า ธรรมหมวดละ ๑ ประการ ประมวลหลักธรรมจำนวน ๒ ประการ เข้าเป็นหมวดหนึ่ง เรียกว่า ธรรมหมวดละ ๒ ประการ โดยทำนองนี้จนถึง ธรรมหมวดละ ๑๐ ประการ

สัปปริสธรรม ๗ ประการ

ภิกษุในพระธรรมวินัยนี้^๒

๑. เป็นธัมมัญญ	(ผู้รู้จักเหตุ)
๒. เป็นอัตถัญญ	(ผู้รู้จักผล)
๓. เป็นอัตตัญญ	(ผู้รู้จักตน)
๔. เป็นมัตตัญญ	(ผู้รู้จักประมาณ)

^๒ ที.ปา. (ไทย) ๑๑ / ๓๓๐ / ๓๓๓.

๕. เป็นกาลัญญ (ผู้รู้จักกาลเวลา)
 ๖. เป็นปริสัณญ (ผู้รู้จักชุมชน)
 ๗. เป็นบุคคลัญญ (ผู้รู้จักบุคคล)

หลักสัปปริสธรรม ๗ นี้ พระพุทธเจ้าได้ตรัสไว้ในธัมมัญญสูตร^๓ ความว่าภิกษุทั้งหลาย ภิกษุประกอบด้วยธรรม ๗ ประการ นี้ เป็นผู้ควรแก่ของที่เขานำมาถวาย ฯลฯ เป็นเนืองนาบุญอันยอดเยี่ยมของโลก สัปปริสธรรมธรรม ๗ ประการได้แก่อะไรบ้าง กล่าวคือภิกษุในธรรมวินัยนี้ คือ ๑) เป็นธัมมัญญ ๒) เป็นอัตถัญญ ๓) เป็นอัตตัญญ ๔) เป็นมัตตัญญ ๕) เป็นกาลัญญ ๖) เป็นปริสัณญ และ ๗) เป็นบุคคลปโรปรัญญ^๔ ในพระสูตรนี้ พระพุทธเจ้าได้ตรัสถึงธัมมัญญบุคคล ซึ่งหมายถึง ผู้รู้ธรรม ซึ่งเป็นคุณสมบัติประการที่ ๑ ในคุณสมบัติ ๗ ประการของภิกษุ ภิกษุผู้ประกอบด้วยธรรม ๗ ประการย่อมเป็นผู้ควรของการคำนับ นับถือ ยกย่องของบุคคลทั้งหลาย ถือเป็นผู้มีคุณค่าอย่างแท้จริงของมนุษยชาติ คุณสมบัติ ๗ ประการนั้น คือ

๑) เป็นธัมมัญญ หมายถึง เป็นผู้รู้ธรรม อันเป็นคำสอนที่สำคัญ คือ สุตตะ (พระสูตรต่าง ๆ) เคยยะ (พระสูตรที่ประกอบด้วยคาถา) เวยาकरणะ (พระอภิธรรมทั้งหมด) คาถา (พระธรรมบท เถรคาถา เถรีคาถา) อุทาน (พระสูตรที่พระพุทธเจ้าทรงเปล่งอุทานด้วยทรงโสมนัส) อิติวุตตกะ (พระสูตร ที่ขึ้นต้นด้วยคำว่า ข้อนี้นั้นจริง ดังคำที่พระพุทธองค์ตรัส) ชาดก (พระสูตรที่แสดงเรื่องในอดีตชาติของพระพุทธเจ้า) อัปภูตธรรม (พระสูตรที่ประกอบด้วยอิทธิปาฏิหาริย์) เวทลละ (พระสูตรที่เทวดาและมนุษย์ทั้งหลายถามแล้วได้รับความรู้และถามยิ่งขึ้นไป)

๒) เป็นอัตถัญญ หมายถึง เป็นผู้รู้ความหมายแห่งภาษาิต กล่าวคือ เป็นผู้รู้จุดมุ่งหมาย และรู้จักผลว่า ผลที่เกิดจากการกระทำมีประโยชน์และตรงตามเป้าหมายที่ตั้งมั่นไว้

๓) เป็นอัตตัญญ หมายถึง เป็นผู้รู้จักตนว่ามีศรัทธา ศีล สุตตะ จาคะ ปญญา และปฏิภาณเท่าใด ตามหลักแห่งอารยวิधि ๕

๔) เป็นมัตตัญญ หมายถึง เป็นผู้รู้ประมาณในการรับปัจจัย ๔ กล่าวคือ เป็นผู้รู้จักความพอดี ตามหลักแห่งมัชฌิมาปฏิปทาและหลักสันโดษ

๕) เป็นกาลัญญ หมายถึง เป็นผู้รู้จักเวลาอันเหมาะสมที่จะประกอบกิจการงานต่าง ๆ อย่างถูกต้อง

๖) เป็นปริสัณญ หมายถึง เป็นผู้รู้จักวิธีการเข้าหาประชุมชน กล่าวคือ เป็นผู้รู้จักชุมชนหรือสังคมอย่างถูกต้อง และเข้าใจวิธีการปฏิบัติอย่างถูกต้องในชุมชนหรือสังคมนั้น

๗) เป็นบุคคลปโรปรัญญ หมายถึง เป็นผู้รู้จักเลือกคบคนให้ถูกต้อง

^๓อง.สตุตทก, (ไทย), ๒๓/๖๘/๑๔๓-๑๔๖.

๒.๑.๒ ความหมายของสัปปริสธรรม ๗ ประการ

คำอธิบายตาม พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย^๕

ธัมมัญญสูตร ว่าด้วยบุคคลผู้รู้ธรรม ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุประกอบด้วยธรรม ๗ ประการนี้ เป็นผู้ควรแก่ของที่เขานำมาถวาย ฯลฯ เป็นนาบุญอันยอดเยี่ยมของโลกธรรม ๗ ประการ อะไรบ้างคือ ภิกษุในธรรมวินัยนี้ ๑. เป็นธัมมัญญ ๒. เป็นอัตถัญญ ๓. เป็นอัตตัญญ ๔. เป็นมัตตัญญ ๕. เป็นกาลัญญ ๖. เป็นปริสสญญ ๗. เป็นบุคคลปโรปรญญ

ภิกษุเป็นธัมมัญญ อย่างไร

คือ ภิกษุในธรรมวินัยนี้รู้ธรรมคือ สุตตะ เคยยะ เวຍยาकरणะ คากา อุทาน อิติวุตตะกะ ชาตกะ อัပ္ภุตธรรม เวทัลละ หากภิกษุไม่รู้จักธรรม คือ สุตตะ ฯลฯ เวทัลละเลย เราไม่พึงเรียกเธอว่าเป็นธัมมัญญในที่นี้ แต่เพราะภิกษุรู้ธรรม คือ สุตตะ ฯลฯ เวทัลละ ฉะนั้น เราจึงเรียกเธอว่าเป็นธัมมัญญ ภิกษุชื่อว่าเป็นธัมมัญญ ด้วยประการฉะนี้

ภิกษุเป็นอัตถัญญ อย่างไร

คือ ภิกษุในธรรมวินัยนี้รู้ความหมายแห่งภาษิตนั้นๆ นั้นแล้ว นี่เป็นความหมายแห่งภาษิตนี้ นี่เป็นความหมายแห่งภาษิตนี้ หากภิกษุไม่รู้เนื้อความแห่งภาษิตนั้นๆ เลยว่านี่เป็นความหมายแห่งภาษิตนี้ นี่เป็นความหมายแห่งภาษิตนี้ เราไม่พึงเรียกเธอว่าเป็นอัตถัญญในที่นี้ แต่เพราะภิกษุรู้ความหมายแห่งภาษิตนั้นๆ ว่า นี่เป็นความหมายแห่งภาษิตนี้ นี่เป็นความหมายแห่งภาษิตนี้ เราจึงเรียกเธอว่า เป็นอัตถัญญ ภิกษุชื่อว่าเป็นธัมมัญญ อัตถัญญ ด้วยประการฉะนี้

ภิกษุเป็นอัตตัญญ อย่างไร

คือ ภิกษุในธรรมวินัยนี้รู้จักตนว่า ว่าโดยศรัทธา ศีล สุตตะ จาคะ ปัญญา ปฏิภาณเรามีอยู่ประมาณเท่านี้ หากภิกษุไม่รู้จักตนว่า ว่าโดยศรัทธา ศีล สุตตะ จาคะ ปัญญา ปฏิภาณ เรามีอยู่ประมาณเท่านี้ เราไม่พึงเรียกเธอว่าเป็นอัตตัญญในที่นี้ แต่เพราะภิกษุรู้จักตนว่า ว่าโดยศรัทธา ศีล สุตตะ จาคะ ปัญญา ปฏิภาณ เรามีอยู่ประมาณเท่านี้ ฉะนั้นเราจึงเรียกเธอว่า เป็นอัตตัญญ ภิกษุชื่อว่าเป็นธัมมัญญ อัตถัญญ อัตตัญญ ด้วยประการฉะนี้

^๕ องค์กรสงฆ์ (ไทย), ๒๓/๖๘/๑๔๓.

ภิกษุเป็นมัตตัญญู อย่างไร

คือ ภิกษุในธรรมวินัยนี้รู้จักประมาณในการรับจีวร บิณฑบาต เสนาสนะ และคิลานปัจจัยเภสัชชบิณฑบาต หากภิกษุไม่รู้จักประมาณในการรับจีวร บิณฑบาต เสนาสนะ และคิลานปัจจัยเภสัชชบิณฑบาต เราไม่พึงเรียกเธอว่าเป็นมัตตัญญูในที่นี้ แต่เพราะภิกษุรู้จักประมาณในการรับจีวร บิณฑบาต เสนาสนะ และคิลานปัจจัยเภสัชชบิณฑบาต ฉะนั้น เราจึงเรียกเธอว่าเป็นมัตตัญญู ภิกษุชื่อว่าเป็นธัมมัญญู อตถัญญู อุตตัญญู มัตตัญญู ด้วยประการฉะนี้

ภิกษุเป็นกาลัญญู อย่างไร

คือ ภิกษุในธรรมวินัยนี้รู้จักกาลว่า นี่เป็นกาลแห่งอุทเทท นี่เป็นกาลแห่งปริปัจจานี้ เป็นกาลบำเพ็ญเพียร นี่เป็นกาลหลีกเร้น หากภิกษุไม่รู้จักกาลว่า นี่เป็นกาลแห่งอุทเทท นี่เป็นกาลแห่งปริปัจจานี้ เป็นกาลบำเพ็ญเพียร นี่เป็นกาลหลีกเร้น เราไม่พึงเรียกเธอว่าเป็นกาลัญญูในที่นี้ แต่เพราะภิกษุรู้จักกาลว่า นี่เป็นกาลแห่งอุทเทท นี่เป็นกาลแห่งปริปัจจานี้ เป็นกาลบำเพ็ญเพียร นี่เป็นกาลหลีกเร้น ฉะนั้น เราจึงเรียกเธอว่า เป็นกาลัญญู ภิกษุชื่อว่าเป็นธัมมัญญู อตถัญญู อุตตัญญู มัตตัญญู กาลัญญู ด้วยประการฉะนี้

ภิกษุเป็นปริสัณญู อย่างไร

คือ ภิกษุในธรรมวินัยนี้รู้จักบริษัทว่า นี่ชัตติยบริษัท นี่พราหมณบริษัท นี่คหบดีบริษัทนี้สมณบริษัท ในบริษัทนั้นเราควรเข้าไปหาอย่างนี้ ควรยืนอย่างนี้ ควรทำอย่างนี้ ควรนั่งอย่างนี้ ควรกล่าวอย่างนี้ ควรสงบนั่งอย่างนี้ หากภิกษุไม่รู้จักบริษัทว่า นี่ชัตติยบริษัทนี้ พราหมณบริษัทนี้ คหบดีบริษัทนี้ สมณบริษัท ในบริษัทนั้นเราควรเข้าไปหาอย่างนี้ ควรยืนอย่างนี้ ควรทำอย่างนี้ ควรนั่งอย่างนี้ ควรกล่าวอย่างนี้ ควรสงบนั่งอย่างนี้ เราไม่พึงเรียกเธอว่าเป็นปริสัณญูในที่นี้ แต่เพราะภิกษุรู้จักบริษัทว่า นี่ชัตติยบริษัท นี่พราหมณบริษัท นี่คหบดีบริษัทนี้ สมณบริษัทในบริษัทนั้นเราควรเข้าไปหาอย่างนี้ ควรยืนอย่างนี้ ควรทำอย่างนี้ ควรนั่งอย่างนี้ ควรกล่าวอย่างนี้ ควรสงบนั่งอย่างนี้ ฉะนั้น เราจึงเรียกเธอว่า เป็นปริสัณญู ภิกษุชื่อว่าเป็นธัมมัญญู อตถัญญู อุตตัญญู มัตตัญญู กาลัญญู ปริสัณญูด้วยประการฉะนี้

ภิกษุเป็นบุคคลปโรปรัญญู อย่างไร

คือ ภิกษุในธรรมวินัยนี้รู้จักบุคคล ๒ จำพวก บุคคล ๒ จำพวก คือ พวกหนึ่งต้องการเห็นพระอริยะ อีกพวกหนึ่งไม่ต้องการเห็นพระอริยะ บุคคลพวกที่ไม่ต้องการเห็นพระอริยะ ก็ถูกติเตียนด้วยเหตุนี้ อย่างนี้ บุคคลพวกที่ต้องการเห็นพระอริยะก็ได้รับการสรรเสริญด้วยเหตุนี้ อย่างนี้

๒.๑.๓ องค์ประกอบของสัปปริสธรรม ๗

สัปปริสธรรม หมายถึง ธรรมของสัปปริสชน คือ คนดี หรือคนที่แท้ ซึ่งมีความเป็นคนที่สมบูรณ์ และถือเป็นคุณธรรมที่สำคัญของการเป็นผู้นำที่สมบูรณ์ ๗ ประการ ดังนี้

๑. ธัมมัญญตา คือ รู้หลักการ

ธัมมัญญตา คือ รู้จักเหตุ รู้หลักการ รู้งาน รู้หน้าที่ รู้กติกาที่มีความเกี่ยวข้องในการดำเนินงาน กล่าวคือ ผู้นำนั้นจะต้องรู้จักเหตุ รู้หลักการ รู้กฎ กติกาเหล่านี้ให้ชัดเจน เพื่อที่จะเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานให้บรรลุถึงเป้าหมายที่ตั้งไว้ในทางพระพุทธศาสนาได้ กล่าวหาว่า ธัมมัญญตา หมายถึง การรู้ธรรม ดังความที่ปรากฏในธัมมัญญสูตร^๖ ว่า ภิกษุที่เป็นผู้รู้เหตุ รู้เรื่องนวัคคตฤตศาสน์ คือ คำสั่งสอนพระศาสดาอันศาสนธรรม มีองค์ประกอบอยู่ ๙ ประการ หรือที่เรียกว่ารู้ธรรมคำสั่งสอนในพระไตรปิฎก คือ หลักปริยัติธรรมนั่นเอง ซึ่งได้แก่ การรู้เรื่องของพระสูตร พระวินัยและพระอภิธรรม เป็นต้น อันเป็นเหตุแห่งความเจริญในการปฏิบัติเพื่อบรรลุจุดหมายสูงสุดของการศึกษา พระธรรมวินัย ภิกษุรูปใดมีความรอบรู้ในหลักธรรมคำสั่งสอนดังกล่าวมาแล้วนี้ ภิกษุนั้นเชื่อว่าเป็นผู้รู้จัดธรรมหรือเหตุแห่งความเจริญ หลักธรรมอันเป็นคำสั่งสอนที่สำคัญ คือ นวัคคตฤตศาสน์ ๙ ประการ ได้แก่

- ๑ สุตตะ คือ พระสูตรต่างๆ
- ๒ เคยยะ คือ พระสูตรที่ประกอบด้วยคาถา
- ๓ เวยยาकरणะ คือ พระอภิธรรมทั้งหมด
- ๔ คาถา คือ พระธรรมบท เถรคาถา เถรีคาถา
- ๕ อุทาน คือ พระสูตรที่พระพุทธเจ้าทรงเปล่งอุทานด้วยความโสมนัส
- ๖ อิติวุตตกะ คือ พระสูตรที่ขึ้นต้นด้วยคำว่าสมจริงดังคำที่พระองค์ตรัสไว้
- ๗ ชาดก คือ พระสูตรที่แสดงเรื่องในอดีตชาติของพระพุทธเจ้า
- ๘ อัปภุตธรรม คือ พระสูตรที่ประกอบด้วยปาฏิหาริย์
- ๙ เวทลละ คือ พระสูตรที่เวทดาและมนุษย์ทั้งหลายถามแล้วได้รับความรู้และถามยิ่งๆ ขึ้นไป เป็นต้น

๒. อตถัญญตา คือ รู้จักผล รู้จุดหมาย

อตถัญญตา คือ รู้จักผล รู้ความมุ่งหมายและรู้จักผล กล่าวคือ ผู้นำที่ดีจะต้องรู้จักจุดหมาย หรือเป้าหมายของหลักการที่ตนปฏิบัติ เข้าใจวัตถุประสงค์องค์การว่าจะไปทางไหนเพื่อประโยชน์อะไร เพื่อให้สามารถดำเนินการไปได้อย่างถูกต้องตามเป้าหมายนั้นพระพุทธศาสนาได้กล่าวว่า อตถัญญตา คือ ความเป็นผู้รู้รอบรู้ รู้จักจุดหมาย รู้ประโยชน์ ดังพุทธพจน์ที่ปรากฏ

^๖ วจ. สุตตค., (ไทย), ๒๓/๖๘/๑๔๓.

ในธัมมัญญสูตร^๗ ว่าภิกษุที่เป็นผู้รู้จักผลว่า ภิกษุในพระพุทธศาสนานี้ เป็นผู้ที่มีความรู้เรื่อง เนื้อความใจความความมุ่งหมายและประโยชน์ในทางพระพุทธศาสนา กล่าวถึงภิกษุที่เป็นผู้รู้จักผลว่าภิกษุในธรรมวินัยนี้ เป็นผู้รู้ความหมายแห่งภาษิต คือ ถ้อยคำที่เป็นประโยชน์นั้น นี่เป็น ความหมายแห่งภาษิตนี้

จะเห็นได้ว่า ผู้นำนั้นมีความสามารถต่อความเป็นอยู่ของสมาชิกในกลุ่ม หากผู้นำเป็นผู้รู้ เหตุ รู้ผล หรือรู้จุดมุ่งหมาย จะทำอะไรต้องมีแผนการ หรือเป้าหมาย ย่อมจะทำให้หมู่คณะดำเนินไปได้ โดยสวัสดิภาพ การวางแผนงานได้ก่อนแล้วเดินตามลำดับของงาน ผลก็คือ จะไม่มีข้อผิดพลาด ไม่ติดขัดในการทำงาน หรือในการทำงานเป็นคณะ ทุกคนร่วมมือกันอย่างพร้อมเพรียง งานก็จะประสบความสำเร็จได้ผลดี มีประสิทธิภาพ ผู้นำเกิดความสบายใจที่มีส่วนช่วยให้งานส่วนรวมประสบผลสำเร็จ^๘

๓. อัตตัญญูตา คือ รู้ตน

อัตตัญญูตา คือ รู้ตน รู้ว่าตนเองมีคุณสมบัติ มีความสามารถอย่างไร และต้องรู้จักพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ ผู้นำที่ดีนั้นจะต้องสำรวจอยู่เสมอว่าตนเองมีจุดอ่อนจุดแข็งอะไร แล้วดำเนินการปรับปรุงจุดอ่อนของตน ในขณะที่เดียวกันก็พัฒนาจุดแข็งของตนให้ดีขึ้นเรื่อย กล่าวคือ ผู้นำ ที่ดีควรมีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถเข้าใจถึงความเปลี่ยนแปลงแห่งโลกอย่างแท้จริง เพื่อให้สามารถนำพามวลชนและองค์กรไปสู่จุดหมายได้ตามเป้าหมายที่วางไว้พระพุทธศาสนาได้กล่าวว่า อัตตัญญูตาหมายถึง การรู้จักตนเกี่ยวกับ ศรัทธา ศีล จาคะ สุตตะ ปัญญา เป็นต้น ดังที่ปรากฏใน ธัมมัญญสูตร^๙ ว่าภิกษุในธรรมวินัยนี้ รู้จักตนคือ รู้ว่าตนเองนั้นมีศรัทธาความเชื่อ มีศีลมีระเบียบวินัย มีสุตตะ คือ การศึกษาเล่าเรียน ได้ยินได้ฟัง มีจาคะ แบ่งปัน การปล่อยวาง มีปัญญาคำรู้ ความสามารถ อยู่ประมาณเท่าใดบ้าง แล้ววางตนให้เหมาะสมกับฐานะ ภาวะ ความรู้ความสามารถของตนเอง ไม่ทำให้เกิดความรู้ความสามารถของตนเอง ดังนี้เรียกว่าเป็นผู้รู้จักตน

^๗ อัง.สตฺตก, (ไทย), ๒๓/๖๕/๑๔๓.

^๘ พระสมภาร อานนโท, "ภาวะผู้นำตามหลักสัปปริสธรรม", วิทยานิพนธ์ศาสนศาสตร

มหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ๒๕๔๘), หน้า ๖๐.

^๙ อัง.สตฺตก, (ไทย) ๒๓/๖๕/๑๔๓.

๔. มัตตัญญูตา คือ รู้จักประมาณ

มัตตัญญูตา คือ รู้จักประมาณ รู้จักความพอดี กล่าวคือ ต้องรู้จักขอบเขตความพอเหมาะในการทำงานในเรื่องต่างๆ ดังนั้น ผู้นำที่ดีนั้นจะต้องรู้จักความพอเหมาะพอควรในการที่จะทำกิจการทุกอย่างให้ลุล่วงไปด้วยดีตามเป้าหมายที่วางไว้ในทางพระพุทธศาสนาได้กล่าวว่า มัตตัญญูตา หมายถึง รู้ประมาณในการรับปัจจัย ๔ ดังปรากฏในธัมมัญญสูตร ว่าภิกษุในธรรมวินัยนี้ รู้จักประมาณในการบริโภคปัจจัย ๔ ในการเลี้ยงชีพ เช่น การรู้จักประมาณในการรับประเคน หรือการใช้อยู่อาศัย การรับอาหารบิณฑบาตและบริโภคอาหารให้พอประมาณ แก้อัตตาภพของตนไม่มากไม่น้อยเกินไป การใช้เสนาสนะที่อยู่อาศัย ให้พอสมควรเหมาะสมกับสมณะสารูป ยารักษาโรคและบริวารอื่นๆ ที่ภิกษุเข้าไปเกี่ยวข้อง ต้องให้รู้จักความพอดีแก่ตนเอง หากภิกษุไม่รู้จักประมาณในการรับปัจจัย ๔ ไม่พึงเรียนเธอว่าเป็นมัตตัญญูตา แต่เพราะภิกษุรู้จักประมาณในการรับปัจจัย ๔ จึงเรียกเธอว่า เป็นมัตตัญญู^{๑๐} การรู้ประมาณ ตามหลักมัตตัญญูตา ย่อมทำให้ผู้ประพฤติปฏิบัติมีความสุขความเจริญพอเหมาะแก่ฐานะของตน โดยรู้จักความพอดีในการดำเนินชีวิตทุกอย่างได้ถูกต้องเหมาะสม ด้วยเหตุนี้ ผู้นำที่ดีตามหลักมัตตัญญูตา ย่อมนำมาซึ่งความพอเหมาะพอควรให้การดำเนินกิจการงานต่างๆ ทำให้สามารถนำพามวลชน หมู่คณะ ไปสู่ความสุขสงบ ปลอดภัย และความเจริญอย่างแท้จริง

๕. กาลัญญูตา คือ รู้จักเวลา

กาลัญญูตา คือ รู้จักเวลา รู้จักเวลาที่ควรประกอบกิจการงานต่างๆ หรือทำงานให้ทันกับเวลา เหมาะกับเวลาและรู้คุณค่าของเวลา ผู้นำที่ประสบความสำเร็จนั้นจะต้องเป็นผู้รู้จักการบริหารเวลาหรือวางแผนให้เหมาะสมกับเวลาอย่างถูกต้องในทางพระพุทธศาสนา กล่าวถึงกาลัญญูตา ไว้ว่า การรู้จักแน่วปฏิบัติอันเหมาะสมกับกาลเทศะ ดังปรากฏในธัมมัญญสูตร^{๑๑} ว่าภิกษุในธรรมวินัยนี้เป็นผู้ประกอบไปด้วยความรู้ว่า เวลานั้นเป็นเวลาควรศึกษา ควรถาม เวลานั้นควรเป็นเวลาทำความเพียร ควรหลีกเลี่ยงจากหมู่คือ รู้จักการปฏิบัติให้สอดคล้องกับกาลเทศะให้เหมาะสมกับสมณะ รู้คุณค่าของเวลา เมื่อภิกษุมีความรู้ความเข้าใจในการใช้เวลา ย่อมจะเป็นผู้มีความเจริญในพระพุทธศาสนา เพราะทำให้ถูกกับกาลเวลา

^{๑๐} อ.จ.สตฺตก, (ไทย) ๒๓/๖๕/๑๔๓.

^{๑๑} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๔๔.

๖. ปรีชาญาณ คือ ภูมิปัญญา

ปรีชาญาณ คือ ภูมิปัญญา รู้สัจธรรม ตั้งแต่ในขอบเขตที่กว้างขวางจากสังคมโลก สังคมประเทศชาติ ว่าอยู่ในสถานการณ์อย่างไร มีปัญหาอย่างไร จะได้สามารถเข้าใจความต้องการของสังคมนั้นได้ถูกต้อง^{๑๒} หรือแก้ไขปัญหาได้ตรงจุด นอกจากนี้ยังต้องรู้เข้าใจในระเบียบกฎเกณฑ์ วัฒนธรรม ประเพณีของสังคมนั้นๆ ได้อย่างถูกต้อง เพื่อให้สามารถเข้าใจถึงสถานการณ์ต่างๆ ของสังคมนั้นๆ ได้อย่างถูกต้อง จะได้สามารถนำความสงบสุข สันติสุข ความก้าวหน้ามาสู่มวลชน หมู่คณะและสังคมได้ในทางพระพุทธศาสนาได้กล่าว ปรีชาญาณ หมายถึง การรู้จักบริษัท และแนวปฏิบัติของบริษัท ดังปรากฏในธัมมัญญสูตร^{๑๓}

๗. บุคคลปโรปริชาญาณ คือ รู้จักบุคคล

บุคคลปโรปริชาญาณ คือ การรู้จักคน รู้ประเภทของบุคคลที่จะต้องเกี่ยวข้องกับตัวรู้ว่าควรจะทำปฏิบัติต่อเขาได้ถูกต้องเหมาะสมและได้ผลอย่างไร ดังนั้นผู้นำที่ดีย่อมต้องรู้จักคนรู้ประเภทของบุคคลที่เกี่ยวข้องเป็นอย่างดี เพื่อให้สามารถเลือกใช้คนให้เหมาะสมกับงาน ในการบริหารงานทุกๆ ด้าน เพื่อให้เกิดประโยชน์และคุณค่าแก่ผู้ปฏิบัติงานทุกคน ตลอดจนจนสามารถสร้างความเจริญก้าวหน้าให้กับหมู่คณะและองค์กรได้ตามเป้าหมายที่วางไว้ในทางพระพุทธศาสนา ได้กล่าวถึง บุคคลปโรปริชาญาณ คือ การรู้จักคนและลักษณะความต้องการของบุคคล ดังปรากฏในธัมมัญญสูตร^{๑๔} ว่า ภิกษุผู้ที่มีความรู้เรื่องบุคคลของภิกษุในธรรมวินัยนี้ รู้จักบุคคล ๒ จำพวก ได้แก่

๑ รู้ลักษณะบุคคลผู้ที่เป็นบัณฑิต รู้บุคคลที่มีความต้องการจะพบ บุคคลผู้เป็นพระอรหันต์หรือผู้ที่เป็นบัณฑิต เป็นคนดีมีศีลธรรม สนใจในคำสั่งสอน แล้วนำมากระทำตามคำสอนนั้นเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองหรือผู้อื่น

๒ รู้จักลักษณะของบุคคลที่ไม่ใช่บัณฑิต ไม่ต้องการเห็นบุคคลที่เป็นบัณฑิตหรือพระอรหันต์และไม่ต้องการจะฟังธรรมคำแนะนำสั่งสอนจากท่านผู้รู้ในพระสูตรนี้แสดงให้เห็นว่า การรู้จักคนบุคคลผู้เป็นบัณฑิตย่อมนำมาซึ่งประโยชน์แก่ตนและผู้อื่น แต่หากคบคนพาลย่อมนำไปสู่ความหายนะทั้งแก่ตนเองและผู้อื่นด้วย ดังนั้นผู้นำที่ดีจึงควรเลือกคบบุคคลที่ดี เพื่อให้สามารถนำความเจริญมาสู่ตนเองและหมู่คณะได้ตลอดไป

สรุปได้ว่าผู้นำที่ดีตามหลักบุคคลปโรปริชาญาณนั้นจะต้องรู้จักคน ประเภทของบุคคลที่จะต้องเกี่ยวข้องกับตัวโดยเฉพาะผู้ร่วมงาน ผู้ร่วมปฏิบัติงานและดำเนินการไปด้วยกัน เพื่อให้สามารถปฏิบัติต่อเขาอย่างถูกต้องเหมาะสมจะได้ผล ตลอดจนจนสามารถเลือกใช้คนให้

^{๑๒} พระธรรมปิฎก, ภาวะผู้นำ, หน้า ๒๗.

^{๑๓} อัง.สตุตทก.(ไทย) ๒๓/๖๕/๑๔๕.

^{๑๔} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๔๕.

เหมาะสมกับงาน^{๑๕} ในการบริหารกิจการงานทุกๆ ด้านก็เพื่อทำให้เกิดประโยชน์และความก้าวหน้าทั้งแก่ผู้ปฏิบัติงาน หมู่คณะและองค์กรตามเป้าหมายที่ได้วางไว้ผู้นำที่ดีจะต้องรู้จักเลือกบุคคลผู้เป็นคนดี ผู้เป็นบัณฑิต เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์แก่ตนเอง หมู่คณะและสังคม เพราะการเลือกคนไม่ดี หรือคนพาล ย่อมนำมาซึ่งความหายนะแก่ตนเอง หมู่คณะและสังคม ดังนั้น ผู้นำที่ดีจึงควรพิจารณาวิเคราะห์ในการเลือกคนดี เพื่อให้สามารถนำความสุขความเจริญก้าวหน้ามาสู่ตนเอง หมู่คณะและองค์กรได้ตลอดไปจากที่กล่าวมาแล้ว สามารถวิเคราะห์ให้เห็นว่า หลักสัปปริสธรรม เท่าที่ปรากฏในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนามีจำนวนมากซึ่งล้วนแต่เป็นคุณธรรมสำหรับคนดี และในขณะเดียวกันก็เป็นคุณธรรมที่สำคัญของการเป็นผู้นำด้วย ผู้วิจัยจึงสามารถสรุปได้ว่าพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่มุ่งเน้นในการส่งเสริมผู้นำที่เป็นคนดี มีจริยธรรม มีคุณธรรม มาปกครองหมู่คณะ สังคม และประเทศชาติ เพื่อให้เกิดความสงบสุข การพัฒนาหมู่คณะ สังคมและประเทศชาติ ให้มีศักยภาพที่มั่นคงและก้าวหน้าตลอดไปในโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา

๒.๑.๔ ความสำคัญของสัปปริสธรรม ๗ ต่อการบริหารจัดการ

สัปปริสธรรม ๗ ประการ คือ ธรรมของสัตบุรุษ ในการบริหารงานในองค์กรต่างๆ ถ้าองค์กรใดมีบุคคลที่เป็นสัตบุรุษก็ย่อมจะสร้างความเจริญความสามัคคีให้แก่หน่วยงานหรือองค์กรนั้น เพราะบุคลากรหรือผู้บริหารที่รู้จักเหตุ รู้จักผล รู้จักตนเอง รู้จักประมาณรู้จักเวลา รู้จักชุมชน และรู้จักบุคคล ย่อมทำให้การบริหารจัดการของหน่วยงานประสบความสำเร็จตามนโยบายที่ได้วางไว้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการประยุกต์ใช้กับการบริหารจัดการของชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ ที่ผู้วิจัยได้นำมาเสนอนี้ ใช้หลักธรรมสัปปริสธรรม ๗ ประการหรือไม่อย่างไร การนำหลักธรรมนี้มาประยุกต์ใช้เพื่อให้เกิดความเจริญ ความก้าวหน้าในองค์กรเป็นแรงจูงใจในการทำงานของฝ่ายปฏิบัติ ตลอดจนการบริหารจัดการที่มีคุณภาพเกิดขึ้นด้วย หลักสัปปริสธรรม ๗ ประการ แปลว่า ธรรมของสัตบุรุษ ได้แก่ คนดี มีความประพฤติ ทางกาย วาจา ถูกต้องเรียบร้อยไม่มีโทษมี ๗ ประการดังนี้

๑. ธัมมัญญตา (การรู้จักเหตุ) คือ การรู้จักวิเคราะห์สาเหตุของสถานการณ์และความเป็นไปของชีวิตหรือรู้จักหลักความจริง จะคิด จะทำอะไรก็มีหลัก รู้ว่าเมื่อกระทำสิ่งนี้จะได้ผลตอบแทนเป็นความสุข แต่ถ้ากระทำอีกอย่างหนึ่งจะได้ผลเป็นความทุกข์ เช่น ถ้าหมั่นขยันศึกษาเล่าเรียนก็จะได้รับความความรู้ความเข้าใจวิชาการต่างๆ เมื่อถึงเวลาสอบก็จะสามารถสอบได้คะแนนดี เป็นต้น

^{๑๕} พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), ภาวะผู้นำ, (กรุงเทพมหานคร : ธรรมสภา, ๒๕๔๕), หน้า

๒. อัตถัญญตา (การรู้จักเหตุ) หมายถึง เมื่อมีเหตุก็ย่อมมีผล เมื่อมีปัญหาอันใดเกิดขึ้นเราจะต้องใช้หลักเหตุผลมาพิจารณาปัญหาเหล่านั้น เพราะผลเกิดจากเหตุเสมอ การรู้จักเปรียบเทียบเหตุและผล จะทำให้เราเป็นคนใจกว้างยอมรับฟังเหตุผลของผู้อื่น

๓. อัตตัญญตา (การรู้จักตน) ความเป็นผู้รู้จักตน คือรู้จักตนเองโดยฐานะ ภาวะ เพศ วัย ความรู้ ความสามารถ และคุณธรรมอื่นๆ มีศรัทธา ศีล สุตตะ จาคะ ปัญญา เป็นต้น แล้วประพฤติตนให้เหมาะสมแก่ภาวะของตน และเมื่อรู้ว่า บกพร่องในเรื่องใด ก็ปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น

๔. มัตถัญญตา (การรู้จักประมาณ) หมายถึง ความพอดี ความพอเหมาะ พอสมควรการรู้จักประมาณ คือการรู้จักทำทุกสิ่งทุกอย่างหรือดำเนินชีวิตให้อยู่ในสภาพที่เหมาะสม เป็นต้น การ รู้จักประมาณนี้เป็นทางสายกลางที่พระพุทธเจ้าทรงสอนให้บุคคลต่างๆ ได้ประพฤติปฏิบัติกันมา

๕. กาลัญญตา (การรู้จักกาล) หมายถึง การรู้จักเวลาที่เหมาะสมในการทำกิจกรรมต่างๆ และรู้จักปฏิบัติตนให้ถูกต้องกับกาลเทศะ กล่าวคือ รู้ว่าในเวลาเช่นไรควรจะทำอะไร การรู้จักกาลเวลาจะทำให้ไม่ตำรงตนอยู่ในความประมาท ไม่ทำให้เสียเวลาโดยเปล่าประโยชน์

๖. ปริสัณญตา (การรู้จักชุมชน) คือ การรู้จักหมู่คณะหรือกลุ่มชนว่าดีหรือไม่ดีควรคบหาสมาคม ควรเข้าไปอยู่เป็นพวกหรือไม่ เมื่ออยู่ในชุมชนหรือที่ประชุมนั้นๆ ควรวางตัวอย่างไรควรทำอะไร ควรพูดอย่างไร เช่น เมื่อเข้าหาผู้ใหญ่ควรแสดงอาการนอบน้อมมีสัมมาคารวะ เมื่อเข้าวัดควรสำรวม กาย วาจา ใจ ไม่แสดงอาการตลกคึกคะนอง เป็นต้น ความเป็นผู้รู้จักบริษัท คือรู้จักชุมชนและสังคม รู้ரியที่จะพึงประพฤติ แล้วประพฤติตนให้เหมาะสมต่อชุมชนและสังคมนั้นๆ

๗. ปุคคโลปรปริญญตา (การรู้จักบุคคล) ได้แก่ การรู้จักประเภทบุคคลแต่ละคนว่าฉลาดหรือโง่ เป็นคนพาลหรือเป็นบัณฑิต มีความสามารถหรือไม่ มีคุณธรรมหรือไม่แล้วเลือกคบหาให้เป็นคุณประโยชน์ เลือกใช้ให้เหมาะสมกับกิจการ หรือเพื่อที่ ที่จะปฏิบัติกับเขาได้อย่างเหมาะสมและที่สำคัญก็คือ จะสนทนากับเขาอย่างรู้เรื่องและราบรื่น

สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก (เจริญ สุวฑฺฒโน) ได้ตรัสว่าสัปปริสธรรมธรรมของสัปปุริสหรือคนดี หรือธรรมของมนุษย์ผู้มีความเป็นมนุษย์สมบูรณ์มี ๗ ประการ ศึกษาให้รู้ให้เข้าใจ แล้วปฏิบัติให้ได้ ก็จักสามารถรักษาคุณค่าแห่งความ

เป็นมนุษย์ทุกประการได้ สัปปริสธรรม ๗ ประการคือ รู้จักเหตุ รู้จักผล รู้จักตน รู้จักประมาณ รู้จักกาล รู้จักประชุมชน และรู้จักบุคคล^{๑๖}

พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช) กล่าวถึง สัปปริสธรรมที่ทำให้เป็นสัตบุรุษคือ เป็นคุณธรรมหรือคุณสมบัติของคนดี เป็นเหตุให้ผู้ปฏิบัติเป็นคนดี เป็นผู้ควรแก่การยกย่องนับถือเป็นคนที่สามารถให้การแนะนำในการดำเนินชีวิตที่ถูกด้วยต้องความปรารถนาดีมี ๗ ประการ ได้แก่ รู้จักเหตุ รู้จักผล รู้จักตน รู้จักประมาณ รู้จักกาล รู้จักชุมชน และรู้จักบุคคล^{๑๗}

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต) กล่าวถึง คุณสมบัติของผู้นำในความสัมพันธ์กับผู้ร่วมงานที่ไปด้วยกันนั้น คือคุณสมบัติของผู้ที่จะเป็นผู้นำ บุคคลที่เป็นผู้นำจะต้องมีธรรมะหรือคุณสมบัติในตัวของผู้ผู้นำมี ๗ ประการ ได้แก่ รู้จักเหตุ รู้จักผล รู้จักตน รู้จักประมาณ รู้จักกาล รู้จักชุมชน และรู้จักบุคคล^{๑๘}

สัปปริสธรรม ๗ ธรรมของสัตบุรุษ, ธรรมที่ทำให้เป็นสัตบุรุษ, คุณสมบัติของคนดี, ธรรมของผู้ดี^{๑๙}

๑.ธัมมัญญตา ความรู้จักธรรม รู้หลัก หรือ รู้จักเหตุ คือ รู้หลักความจริง รู้หลักการ รู้หลักเกณฑ์ รู้กฎแห่งธรรมดา รู้กฎเกณฑ์แห่งเหตุผล และรู้หลักการที่จะทำให้เกิดผล เช่น ภิกษุรู้ว่าหลักธรรมข้อนั้นๆ คืออะไร มีอะไรบ้าง พระมหากษัตริย์ทรงทราบว่าหลักการปกครองตามราชประเพณีเป็นอย่างไร มีอะไรบ้าง รู้ว่าต้องกระทำเหตุอันนี้ๆ หรือกระทำตามหลักการข้อนี้ๆจึงจะให้เกิดผลที่ต้องการอันนั้นๆเป็นต้น

๒.อัตถัญญตา ความรู้จักอรรถ รู้ความมุ่งหมาย หรือ รู้จักผล คือ รู้ความหมายรู้ความมุ่งหมาย รู้ประโยชน์ที่ประสงค์ รู้จักผลที่จะเกิดขึ้นสืบเนื่องจากการกระทำหรือความเป็นไปตามหลัก เช่น รู้ว่าหลักธรรมหรือภาสิตข้อนั้นๆ มีความหมายว่าอย่างไร หลักนั้นๆมีความมุ่งหมายอย่างไร กำหนดไว้หรือพึงปฏิบัติเพื่อประสงค์ประโยชน์อะไร การที่ตนกระทำอยู่มีความมุ่งหมายอย่างไรเมื่อทำไปแล้วจะบังเกิดผลอะไรบ้างดังนี้ เป็นต้น

^{๑๖} สมเด็จพระสังฆราชสกลมหาสังฆปริณายก (เจริญ สุวฑฺฒโน), ธรรมศึกษา, เข้าถึงข้อมูลเมื่อ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๕๓. <http://mahamakuta.inet.co.th/study>.

^{๑๗} พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช), ภาษาธรรม, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์เสียงเชียง, ๒๕๔๘), หน้า ๑๗๐.

^{๑๘} พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), ภาวะผู้นำความสำคัญต่อการพัฒนาคน พัฒนาประเทศ, หน้า ๑๐

^{๑๙} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม, หน้า ๒๑๐-๒๑๑.

๓. **อัตตัญญูตา** ความรู้จักตนคือ รู้ว่าเรานั้นว่าโดยฐานะ ภาวะ เพศ กำลังความรู้ ความสามารถ ความถนัด และคุณธรรม เป็นต้น บัดนี้ เทำไร อย่างไร แล้วประพฤติให้เหมาะสม และรู้ที่จะแก้ไขปรับปรุงต่อไป

๔. **มัตตัญญูตา** ความรู้จักประมาณ คือ ความพอดี เช่น ภิกษุรู้จักประมาณในการรับและบริโภคปัจจัยสี่ฤทธัสถ์รู้จักประมาณในการใช้จ่ายโภคทรัพย์ พระมหากษัตริย์รู้จักประมาณในการลงทัณฑ์อาชญาและในการเก็บภาษี เป็นต้น

๕. **กาลัญญูตา** ความรู้จักกาล คือ รู้กาลเวลาอันเหมาะสม และระยะเวลาที่จะต้องใช้ในการประกอบกิจ กระทำหน้าที่การงาน เช่น ให้ตรงเวลา ให้เป็นเวลา ให้ทันเวลา ให้พอเวลา ให้เหมาะสมเวลา เป็นต้น

๖. **ปริสัญญูตา** ความรู้จักบริษัท คือ รู้จักชุมชน และรู้จักที่ประชุม รู้กิจที่ว่าจะประพฤติต่อชุมชนนั้นๆ ว่า ชุมชนนี้เมื่อเข้าไปหา จะต้องทำกิจอย่างนี้ จะต้องพูดอย่างนี้ ชุมชนนี้ควรสงเคราะห์อย่างนี้เป็นต้น

๗. **บุคคลัญญูตา** หรือ บุคคลปโรปริญญูตา ความรู้จักบุคคล คือ ความแตกต่างแห่งบุคคลว่า โดยอริยาศัย ความสามารถ และคุณธรรม เป็นต้น ใครๆ ยิ่งหรือหย่อนอย่างไร และรู้ที่จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นๆ ด้วยดี ว่าควรจะคบหรือไม่ จะใช้จะตำหนิ ยกย่อง และแนะนำสั่งสอนอย่างไร เป็นต้น

สมหวัง วิทยาปัญญาพนธ์ ให้ความหมายของสัปปริสธรรม แปลว่า ธรรมของคนดี หรือคุณสมบัติของคนดี บุคคลที่ได้ศึกษาให้รู้ และเข้าใจ นำไปปฏิบัติได้ ก็จะสามารถรักษาคุณค่าแห่งความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทุกประการ^{๒๐}

ดังนั้นหลักสัปปริสธรรม เป็นหลักธรรมที่ผู้บริหารสามารถนำไปเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานเพื่อให้การทำงานร่วมกับผู้อื่นประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ ช่วยให้ตระหนักในเหตุผลรู้จักการวางตัวพอเหมาะพอดีทั้งทางเศรษฐกิจ และสังคมรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมและมีความเป็นตัวของตัวเอง จึงมีความสำคัญมากต่อการบริหารจัดการ โดยมีการประยุกต์ใช้ทางบวกกับการปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารจัดการทุกด้าน โดยการประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรม ๗ กับด้านการวางแผน ด้านการจัดบุคลากรด้านการประสานงาน ด้านการรายงาน และด้านการงบประมาณ ทำให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการปฏิบัติงานของชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์

^{๒๐} สมหวัง วิทยาปัญญาพนธ์, บริหารด้วยสัปปริสธรรม, สืบค้นเมื่อ ๒๑ สิงหาคม ๒๕๕๔.

๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการ

การนำหลักวิชาการด้านการบริหารมาใช้ คือ “กระบวนการบริหาร” และ “ปัจจัยที่มีส่วนสำคัญต่อการบริหาร” มาใช้เป็นแนวทางหรือกรอบแนวคิดในการให้ความหมายซึ่งน่าจะมีส่วนทำให้การให้ความหมายคำว่า การบริหารเช่นนี้ครอบคลุมเนื้อหาสาระสำคัญที่เกี่ยวกับการบริหาร จากการตรวจสอบเอกสารหลายๆ เล่มและปรากฏว่า มีผู้ให้แนวความคิดเกี่ยวกับการบริหาร ไว้หลายท่าน ดังนี้

๒.๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับการบริหาร

เกณฑ์คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ^{๒๑} พ.ศ. ๒๕๔๘ (Public Management Quality Award - PMQA) เกณฑ์คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ พ.ศ. ๒๕๔๘ ได้ถูกพัฒนาขึ้นมาโดยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ โดยประยุกต์จากเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติ มีจุดประสงค์เพื่อส่งเสริมให้หน่วยงานภาครัฐ ได้มีการพัฒนาคุณภาพการบริหารที่ทัดเทียมสากล ค่านิยมหลัก และแนวคิดยังคงเหมือนกันกับเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติ แต่มีการปรับชื่อเกณฑ์บางหมวดและปรับประเด็นพิจารณาให้มีความสอดคล้องกับบริบทของหน่วยงานภาครัฐมากขึ้น และสะดวกต่อการที่หน่วยงานภาครัฐจะนำไปประยุกต์ใช้ ซึ่งจะได้นำเสนอสาระสำคัญ และเกณฑ์พอสังเขป ดังต่อไปนี้

ค่านิยมหลัก และแนวคิด (Core Values and Concepts)

ค่านิยมหลัก และแนวคิดของเกณฑ์คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ พ.ศ. ๒๕๔๘ และเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติ มี ๑๑ ประการ เช่นเดียวกับเกณฑ์ดำเนินการเพื่อความเป็นเลิศด้านบริการสุขภาพแห่งสหรัฐอเมริกา จึงขอนำมากล่าวถึงร่วมกัน ได้แก่

๑.๑ การนำองค์การอย่างมีวิสัยทัศน์ (Visionary Leadership) ผู้นำระดับสูงขององค์การควรกำหนดทิศทาง และสร้างองค์การที่มุ่งเน้นผู้ป่วยหรือผู้รับบริการ ค่านิยมขององค์การที่มีความชัดเจน และเป็นรูปธรรม รวมทั้งตั้งความคาดหวังไว้ให้สูง โดยทั้งทิศทางขององค์การ ค่านิยม และความคาดหวังเหล่านั้น ควรมีความสอดคล้องกับความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งหมด ผู้นำควรมั่นใจว่าการกำหนดกลยุทธ์ ระบบงานและวิธีการในการสร้างความเป็นเลิศให้เกิดขึ้นในองค์การจะกระตุ้นให้มีการสร้างนวัตกรรม และสร้างความรู้และความสามารถ ผู้นำระดับสูงควรทำตนเป็นตัวอย่างที่ดีโดยการประพฤติ ปฏิบัติอย่างมีจรรยาบรรณ มีส่วนร่วมในการวางแผน การสื่อสาร การทบทวนผลการดำเนินการขององค์การ และควรแสดงความรับผิดชอบในกิจกรรม และผลการดำเนินการต่อระบบธรรมาภิบาลองค์การ

^{๒๑}สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ, สำนักเลขานุการคณะกรรมการรางวัลคุณภาพแห่งชาติ, กรณีศึกษา Best Practices TQA Winner ๒๐๐๓ บริษัท ผลิตภัณฑ์กระดาษไทย จำกัด, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์พัฒนาศพนิตติ้งเซ็นเตอร์, ๒๕๔๖), หน้า ๖.

ผู้นำระดับสูงควรกระตุ้นจิตใจและสนับสนุนให้พนักงานทุกคนมีส่วนร่วมในการทำให้องค์กรประสบความสำเร็จ เรียนรู้และพัฒนาตนเอง รวมทั้งนวัตกรรม และความคิดสร้างสรรค์ด้วย

๑.๒ ความเป็นเลิศที่มุ่งเน้นผู้รับบริการ (Customer-Focused Excellence) บริการสุขภาพจะต้องมุ่งเน้นที่ผู้ป่วย หรือผู้รับบริการเป็นสำคัญ คุณภาพของการบริการเป็นกุญแจสำคัญในการสร้างความพึงพอใจแก่ผู้ป่วยหรือผู้รับบริการ ความเป็นเลิศที่มุ่งเน้นผู้ป่วยหรือผู้รับบริการนั้น ประกอบด้วยส่วนที่เป็นปัจจุบัน และอนาคต กล่าวคือ ต้องทำความเข้าใจในความต้องการของผู้ป่วย หรือผู้รับบริการในปัจจุบัน และคาดการณ์ความต้องการของผู้ป่วย หรือผู้รับบริการในอนาคต คุณค่า และความพึงพอใจของผู้ป่วยหรือผู้รับบริการอาจเป็นผลจากปัจจัยต่าง ๆ ในทุกขั้นตอนที่เขามาในระบบบริการสุขภาพ ประกอบด้วย ความเข้าใจอย่างแจ่มชัดในสถานะสุขภาพของผู้ป่วย หรือผู้รับบริการ ความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้ให้บริการ และผู้ป่วย

หรือผู้รับบริการ การดูแลต่อเนื่องและการใส่ใจ ความเป็นเลิศที่มุ่งเน้นผู้ป่วย หรือผู้รับบริการจึงเป็นแนวคิดเชิงกลยุทธ์โดยมุ่งเน้นการรักษาความจงรักภักดีของผู้ป่วย หรือผู้รับบริการ องค์กรจะต้องมีความไวต่อความต้องการของผู้ป่วย หรือผู้รับบริการตอบสนองอย่างรวดเร็ว และยืดหยุ่น รวมถึง การวัดปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อความพึงพอใจด้วย

๑.๓ การเรียนรู้ขององค์กรและของแต่ละบุคคล (Organization and personal learning) การที่องค์กรจะสามารถบรรลุผลที่เป็นเลิศได้ ต้องมีแนวทางปฏิบัติที่ดีในการเรียนรู้ขององค์กร และพนักงาน การเรียนรู้ขององค์กรรวมถึงการปรับปรุงอย่างต่อเนื่องของแนวทางที่ใช้อยู่ และการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงที่จะช่วยนำไปสู่เป้าประสงค์และ/หรือแนวทางใหม่ ๆ ที่สำคัญ คือ การเรียนรู้จะต้องถูกปลูกฝังลงไปใน การปฏิบัติงานขององค์กรด้วย ดังนั้นการเรียนรู้จึงต้องทำให้เป็นเรื่องปกติ ประจำวันที่มีการปฏิบัติทั้งในระดับบุคคล หน่วยงาน และองค์กร สามารถแก้ปัญหาที่ต้นเหตุโดยตรงและมุ่งเน้นการแลกเปลี่ยนความรู้ทั่วทั้งองค์กร ที่มาของการเรียนรู้จึงมาจากความคิดของพนักงาน การวิจัย และพัฒนา ข้อมูลจากผู้ป่วย หรือลูกค้า การแลกเปลี่ยนความรู้ในวิธีการทำงาน ที่เป็นเลิศ และการเปรียบเทียบกับองค์กรที่เป็นเลิศ (Benchmarking) ความสำเร็จของพนักงานขึ้นอยู่กับเวลาที่พนักงานมีโอกาสนในการเรียนรู้ และการได้ใช้ทักษะใหม่ ๆ มากขึ้น องค์กรจึงควรลงทุนด้านการเรียนรู้ของพนักงานโดยให้การศึกษา การฝึกอบรม และโอกาสอื่น ๆ เพื่อการเติบโตอย่างต่อเนื่อง อาทิเช่น การหมุนเวียนหน้าที่ภายในองค์กร การได้รับค่าจ้างเพิ่มขึ้นตามความรู้ และทักษะ และการฝึกอบรมขณะปฏิบัติงาน (On-the-job training)

๑.๔ การให้ความสำคัญกับพนักงาน และผู้ร่วมมือ (Valuing staff and partners) ความสำเร็จขององค์กรขึ้นอยู่กับความรู้ ทักษะ ความคิดสร้างสรรค์ และแรงจูงใจของพนักงานและผู้ร่วมมือ การให้ความสำคัญกับพนักงานหมายถึงการมีความมุ่งมั่นที่จะทำให้พนักงานมีความพึงพอใจ มีความผาสุก และได้รับการพัฒนา ซึ่งต้องใช้วิธีการทำงานที่ยืดหยุ่นมากขึ้น และมีสมรรถนะสูงเพื่อให้เหมาะสมกับพนักงานที่มีความต้องการที่แตกต่างกันทั้งด้านการงาน

และชีวิตครอบครัว นอกจากนี้องค์การจะต้องสร้างความ-ร่วมมือทั้งภายในและภายนอก เพื่อให้สามารถบรรลุเป้าหมายประสงค์โดยรวมได้ดีขึ้น ความร่วมมือระหว่างผู้ปฏิบัติงาน และผู้บริหาร อาจเกี่ยวข้องกับการสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อช่วยให้มีความยืดหยุ่นมากขึ้น ตอบสนองลูกค้าได้ดีขึ้น รวมถึงมีการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างกัน ส่วนความร่วมมือกับภายนอกอาจเป็นการร่วมมือกับลูกค้า ผู้ส่งมอบ และสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ซึ่งการร่วมมือในเชิงกลยุทธ์ หรือการเป็นพันธมิตรนั้นมีความสำคัญมากขึ้นเรื่อย ๆ

๑.๕ ความคล่องตัว (Agility) องค์การที่ประสบความสำเร็จในการแข่งขันระดับโลกได้นั้นต้องอาศัยความคล่องตัว ซึ่งหมายถึงความสามารถในการปรับตัวอย่างรวดเร็วและมีความยืดหยุ่น ผู้ให้บริการด้านสุขภาพต้องเผชิญกับรอบเวลาของการนำเสนอบริการใหม่ ๆ ที่ดีขึ้น การตอบสนองที่รวดเร็ว และยืดหยุ่นต่อผู้ป่วย หรือผู้รับบริการ รวมถึงเทคโนโลยีในการสื่อสารและสารสนเทศต่าง ๆ ทำให้ต้องมีความคล่องตัวในการตอบสนองอย่างรวดเร็ว และยืดหยุ่นเพิ่มขึ้นการออกแบบระบบต่าง ๆ ทั้งการควบคุมป้องกันโรค การส่งเสริมสุขภาพ และการวินิจฉัย และรักษาโรคจะต้องรวมเอาโอกาส ในการพัฒนาองค์การให้ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง การให้ความสำคัญกับความต้องการของ ผู้ป่วยแต่ละคน ความรวดเร็วขององค์การจึงมีความสำคัญ และอาจส่งผลต่อการปรับปรุงด้านอื่น ๆ พร้อมกันไปด้วย

๑.๖ การมุ่งเน้นอนาคต (Focus on the future) ในบรรยากาศที่มีการแข่งขันการมุ่งเน้นอนาคตต้องอาศัยความเข้าใจปัจจัยต่าง ๆ ทั้งระยะสั้น และระยะยาวที่มีผลกระทบต่อองค์การ และตลาดด้านสุขภาพ การมุ่งสู่ความเป็นเลิศในการดูแลสุขภาพนั้นต้องอาศัยแนวทางที่เน้นอนาคตอย่างแรงกล้า และความมุ่งมั่นที่จะสร้างพันธมิตรระยะยาวกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียซึ่งได้แก่ ผู้ป่วย และญาติ พนักงาน ชุมชน ผู้สนับสนุนงบประมาณ รวมถึงนักศึกษาด้านสุขภาพ การวางแผนขององค์การจึงควรคาดการณ์ปัจจัยต่าง ๆ เช่น การเปลี่ยนแปลงในระบบบริการสุขภาพ ความพร้อมด้านทรัพยากร ความคาดหวังของ ผู้ป่วย และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียการพัฒนาเทคโนโลยี โอกาส และความร่วมมือใหม่ ๆ ความเปลี่ยนแปลงทางกฎระเบียบต่าง ๆ ความคาดหวังของชุมชน/สังคม และการปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ของกลุ่มแข่งขัน การมุ่งเน้นอนาคตครอบคลุมถึงการพัฒนาศักยภาพของพนักงาน และผู้ส่งมอบ การสร้างโอกาสเพื่อนวัตกรรม และการคาดการณ์ถึงความรับผิดชอบต่อสาธารณะในอนาคต

๑.๗ การจัดการเพื่อนวัตกรรม (Managing for innovation) นวัตกรรม หมายถึงการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญต่อการปรับปรุงผลิตภัณฑ์และบริการ กระบวนการภายในองค์การ รวมทั้งการสร้างคุณค่าใหม่ให้แก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียด้วย นวัตกรรมควรนำองค์การไปสู่มิติใหม่ในการดำเนินการ นวัตกรรมไม่ใช่เรื่องของฝ่ายวิจัย และพัฒนาเท่านั้น แต่นวัตกรรมมีความสำคัญต่อธุรกิจในทุกด้าน และทุกกระบวนการ ดังนั้น ผู้นำองค์การจึงควรจัดการให้นวัตกรรมเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมองค์การ และผสมผสานนวัตกรรมเข้าไว้ในการทำงานประจำวันด้วย

๑.๘ การจัดการโดยใช้ข้อมูลจริง (Management by fact) การวัด และวิเคราะห์ผล การดำเนินการมีความสำคัญต่อการ การวัดผลนั้นควรมาจากกลยุทธ์ และความต้องการใน ระบบบริการสุขภาพ และควรให้ข้อมูล และสารสนเทศที่สำคัญซึ่งเกี่ยวกับกระบวนการผลิต และผลลัพธ์ รวมถึงสุขภาวะของชุมชนข้อมูลทางระบาดวิทยา แนวปฏิบัติทางคลินิก (Clinical practice guidelines) การบริหาร พนักงาน ต้นทุน การเงินการคลัง และความพึงพอใจ ของลูกค้า การวิเคราะห์ หมายถึง การกลั่นกรองใจความสำคัญของข้อมูล และสารสนเทศเพื่อใช้ สนับสนุนการประเมินผลงาน การตัดสินใจ และการปรับปรุงการปฏิบัติงาน เป็นการใช้อย่างข้อมูล เพื่อหาแนวโน้ม การคาดการณ์ และการดูความเป็นเหตุเป็นผลที่โดยปกติแล้วอาจไม่เห็นเด่นชัด สิ่งสำคัญที่ควรพิจารณาในการปรับปรุงผลการดำเนินการ และการจัดการความเปลี่ยนแปลงก็คือ การคัดเลือก และการใช้ตัววัด หรือดัชนีชี้วัดผลการดำเนินการ ซึ่งตัวชี้วัดหรือดัชนีชี้วัดนั้น ควรสะท้อนถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่ทำให้ผลด้านลูกค้า การปฏิบัติงาน และการเงินดีขึ้น ซึ่งจะเป็น พื้นฐานในการจัดการกระบวนการต่าง ๆ ให้สอดคล้องไปในทิศทางเดียวกับเป้าประสงค์ของ องค์การ และการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้รับจากกระบวนการติดตาม อาจ ทำให้มีการประเมินและ ปรับเปลี่ยนตัววัด หรือตัวชี้วัดให้เหมาะสมกับเป้าประสงค์ยิ่งขึ้น

๑.๙ ความรับผิดชอบต่อสังคมและสุขภาวะของชุมชน (Public responsibility and community health) ผู้นำองค์การด้านสุขภาพควรเน้นความรับผิดชอบต่อสาธารณะ และจริยธรรม ได้แก่ การใส่ใจต่อสุขภาวะของชุมชน ความปลอดภัย และสิ่งแวดล้อม รวมถึงการพิทักษ์สิทธิ ผู้ป่วย และการไม่แบ่งแยกชนชั้นในการให้การรักษานอกจากนี้ องค์การต้องคุ้มครองความ ปลอดภัย และสิ่งแวดล้อมด้วยการให้ความสำคัญต่อการอนุรักษ์ทรัพยากร และลดความสูญญ เปลาต์ตั้งแต่ต้น ด้วยการวางแผนโดยคาดการณ์ถึงผลกระทบทางลบที่อาจเกิดขึ้นจากการ ดำเนินการ ควรเน้นการป้องกันมิให้เกิดปัญหาตั้งแต่เริ่มแรก การดำเนินการอย่างตรงไปตรงมา เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้น และจัดให้มีข้อมูล และการสนับสนุนให้พร้อมเพื่อคงความตระหนักความ ปลอดภัย และความมั่นใจต่อสาธารณะไว้ องค์การไม่เพียงแต่ต้องทำตามกฎหมายและข้อบังคับ ของท้องถิ่น จังหวัด หรือประเทศเท่านั้น แต่ควรถือว่าเป็นโอกาสเพื่อการปรับปรุง ซึ่งมีใช้เพียง แค่ปฏิบัติตามกฎดังกล่าวเท่านั้น การบำเพ็ญตนเป็นพลเมืองดีนอกจากจะแสดงความเป็นผู้นำ ในฐานะที่เป็นองค์การที่ดี และยังสามารถผลักดันให้องค์การอื่น ๆ ทั้งในภาครัฐ และภาคเอกชนให้ ร่วมดำเนินการตามจุดประสงค์หลักของสาธารณชนอีกด้วย

๑.๑๐ การมุ่งเน้นที่ผลลัพธ์ และการสร้างคุณค่า (Focus on results and creating value) การวัดผลการดำเนินการขององค์การควรมุ่งเน้นผลลัพธ์สำคัญ ๆ ที่สามารถนำไปสร้าง คุณค่า และการรักษาความสมดุลของคุณค่าให้กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลัก ได้แก่ ผู้ป่วย ญาติ

ผู้ป่วย พนักงาน ชุมชน นักศึกษาด้านสุขภาพ นักธุรกิจ ผู้ส่งมอบ และผู้ร่วมมือ เพื่อสร้างความจงรักภักดีต่อองค์กร และกระจายสู่ชุมชน ดังนั้น กลยุทธ์ขององค์กร จึงควรระบุความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียให้ชัดเจนเพื่อช่วยให้มั่นใจว่าแผนงานและกิจกรรมต่างๆจะสนองตอบต่อความต้องการที่หลากหลายของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และไม่เกิดผลกระทบในทางลบ การใช้ตัววัดผลการดำเนินการแบบนำ และแบบตาม (Leading and lagging performance measures) ร่วมกันอย่างสมดุลเป็นวิธีการที่มีประสิทธิผลในการสื่อลำดับความสำคัญ ทั้งในระยะสั้น และระยะยาว การติดตาม ผลการดำเนินการจริง ตลอดจนใช้เป็นพื้นฐานในการปรับปรุงผลลัพธ์ต่าง ๆ

๑.๑๑ มุมมองในเชิงระบบ (Systems perspective) เกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติ และเกณฑ์ด้านบริการสุขภาพ ให้มุมมองเชิงระบบในการจัดการองค์การเพื่อให้บรรลุการดำเนินการที่เป็นเลิศ โดยให้กรอบค่านิยม ๑๑ ประการ และเกณฑ์ ๗ หมวด (Category) เป็นรากฐาน และกลไกในการเชื่อมโยงระบบทั้งหมดเข้าด้วยกันไว้แล้ว แต่การจัดการดำเนินการโดยรวมจะประสบผลสำเร็จได้จะต้องอาศัยการสังเคราะห์ (Synthesis) การ มุ่งไปในแนวทางเดียวกัน (Alignment) และการบูรณาการ (Integration) การสังเคราะห์ หมายถึง การมองภาพรวมขององค์การโดยใช้ความต้องการหลักขององค์การประกอบด้วยวัตถุประสงค์เชิงกลยุทธ์ และแผนปฏิบัติการ การมุ่งไปในทางเดียวกัน หมายถึง การเชื่อมโยงระหว่างข้อกำหนดต่าง ๆ ในระบบการจัดการผลการดำเนินการขององค์การมีการทำงานอย่างเชื่อมสัมพันธ์กันทั้งหมดเพื่อให้บรรลุความสำเร็จ

กล่าวโดยสรุป ค่านิยมหลักของเกณฑ์คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ พ.ศ. ๒๕๔๘ คือ ต้องการที่จะเห็นหน่วยงานของรัฐให้ความสำคัญกับการปฏิบัติราชการที่มุ่งเน้นการนำอย่างมีวิสัยทัศน์ มีความรับผิดชอบต่อสังคม ให้ความสำคัญกับประชาชน ผู้รับบริการ ปรับปรุงระบบการบริหารจัดการให้มีความยืดหยุ่นคล่องตัว ส่งเสริมให้ข้าราชการพัฒนาตนเอง มีความคิดริเริ่ม และเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ตัดสินใจโดยอาศัยข้อมูลสารสนเทศอย่างแท้จริงและทำงานโดยมุ่งเน้นผลลัพธ์เป็นสำคัญ

จันทราณี สงวนนามกล่าวว่า การบริหารงานเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ซึ่งเป็นสาขาวิชาที่มีการจัดระเบียบอย่างมีระบบ กล่าวคือ มีหลักการ กฎเกณฑ์และทฤษฎีที่เชื่อถือได้ อันเกิดจากการค้นคว้าเชิงวิทยาศาสตร์เพื่อประโยชน์ในการบริหารงาน โดยลักษณะเช่นนี้ การบริหารงานจึงเป็นศาสตร์ทางสังคม ที่อยู่ในกลุ่มเดียวกับวิชาจิตวิทยา สังคมวิทยาและรัฐศาสตร์ แต่ถ้าพิจารณาการบริหารงานในลักษณะของการปฏิบัติที่ต้องอาศัยความรู้ความสามารถ ประสพการณ์และทักษะของผู้บริหารงานแต่ละคนที่จะทำงานให้บรรลุเป้าหมาย

ซึ่งเป็นการประยุกต์เอาความรู้ หลักการ และทฤษฎีไปปรับใช้ในการปฏิบัติงานเพื่อให้เหมาะสมกับสถานการณ์และสิ่งแวดล้อม^{๒๒}

เดมส์กัตต์ ทงอินทร์ ได้เขียนถึงหลัก POSDCoRB ในหนังสือความรู้เบื้องต้นทางการบริหารรัฐกิจ.ไว้ว่า.การบริหารรัฐกิจได้รับการยอมรับว่าเป็นศาสตร์ทางการบริหารมากขึ้นเมื่อมีผลงานของนักวิชาการด้านการบริหารรัฐกิจผู้ที่ได้รับการกล่าวถึงเสมอและถือเป็นจุดสูงสุดในการยอมรับนับถือ.คือ.ผลงานการเขียนของ Luther.Gulick.and.Lyndall.Urwickในปี ค.ศ.๑๙๓๗ ชื่อหนังสือ Papers.on.the.Science.of.Administration.ซึ่งมีการเสนอกระบวนการบริหารหรือหลักเกณฑ์การบริหารขึ้นมาจนเป็นที่โด่งดัง และต่อมา Gulick ได้พัฒนาปรับปรุงอักษรย่อหลักการบริหารเป็น ๗ ตัวโดยได้มาจากงานวิเคราะห์ของ.Henry Fayol และกลายเป็นอักษรย่อต้นบัญญัติทั้ง ๗ อันหมายถึงกิจกรรมการปฏิบัติงานของหัวหน้าฝ่ายบริหาร อักษรย่อดังนี้ POSDCoRB (พอสต์คอร์ด)^{๒๓}

แคมเบล (Campbell) กล่าวว่า การบริหาร หมายถึง ศิลปะในการทำงานให้บรรลุเป้าหมายร่วมกับคนอื่น^{๒๔}

คณาจารย์ภาควิชาบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ได้ให้ความหมายไว้ว่า เป็นต้นกำเนิดในการเสนอองค์ประกอบมูลฐานของการบริหารแบบกระบวนการ ๔ ประการที่เรียกว่า POCC ไว้ดังนี้^{๒๕}

๑.การวางแผน (Planning) หมายถึง การสร้างทางเลือกหรือแนวทางดำเนินการไว้ล่วงหน้า เพื่อใช้ในการตัดสินใจในอนาคต

๒.การจัดองค์การ (Organizing) หมายถึง การกำหนดโครงสร้างหน่วยงานและระบุหน้าที่โดยการผสมผสานระหว่างวัตถุ คน และเงิน

๓.การบังคับบัญชา (Commanding) หมายถึง การทำให้เกิดการดำเนินงานตามที่ได้มีการกำหนดไว้ ซึ่งการบังคับบัญชาที่ดีนั้นจะต้องมีการติดต่อสื่อสาร ๒ ทาง กล่าวคือ การยอมให้ผู้ใต้บังคับบัญชาสามารถแสดงความคิดเห็นได้

๔.การประสานงาน (Coordinating) หมายถึง การรวมความพยายามของผู้ปฏิบัติงาน

^{๒๒} จันทราณี สงวนนาม, เอกสารประกอบการสอนบรรยายหลักสูตรผู้บริหารสถานศึกษาระดับสูง, (กรุงเทพมหานคร : ม.ท.ป., ๒๕๓๖), หน้า ๔.

^{๒๓} เดมส์กัตต์ ทงอินทร์, ความรู้เบื้องต้นทางการบริหารรัฐกิจ, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหา-จุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ๒๕๔๗), หน้า ๓๗.

^{๒๔} Roaid F. Campbell, and Others, **Introduction to EducationalAdministration**, (Boston : Allyn and Bacon, 1997), P 6.

^{๒๕} คณาจารย์ภาควิชาบริหารรัฐกิจ, **สรุปเนื้อหาวิชาทฤษฎีองค์การ**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๙), หน้า ๙.

เด้น ชะเนติยัง ได้กล่าวถึงแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารไว้ว่า การบริหารมีลักษณะเป็นทั้งศาสตร์และศิลปะ กล่าวคือ การบริหารจัดการเป็นศาสตร์สาขาหนึ่ง ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันทั่วไป เพราะมีองค์ประกอบของความรู้(knowledge) มีหลักเกณฑ์(principle) และทฤษฎี(theory) ที่เกิดจากการศึกษาค้นคว้าเชิงวิทยาศาสตร์ เป็นศาสตร์ทางสังคมซึ่งอยู่กลุ่มเดียวกับ วิชาจิตวิทยา สังคมวิทยา และรัฐศาสตร์ ส่วนในทางปฏิบัตินั้นจะขึ้นอยู่กับความสามารถ ประสบการณ์ และทักษะของผู้บริหารแต่ละคนที่จะนำความรู้ หลักการและทฤษฎีไปปรับหรือประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์และสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นเรื่องศิลปะ ดังนั้น นักบริหารที่เก่งต้องมีศาสตร์และศิลปะ^{๒๖}

พนัส หันนาคินท์ ได้ให้ความหมายไว้ว่า การบริหาร คือ กระบวนการที่ผู้บริหารใช้อำนาจตลอดจนทรัพยากรต่าง ๆ เช่น คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ที่มีอยู่ จัดดำเนินงานของหน่วยงานนั้นให้ดำเนินไปสู่จุดหมายที่ต้องการ^{๒๗}

ทองหล่อ เดชไทย ได้กล่าวถึง การบริหารเป็นการจัดการอย่างมีระเบียบแบบแผน เกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด และทำให้งานดำเนินไปอย่างราบรื่น บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ด้วยความร่วมมือของกลุ่มบุคคล และยังเสนอว่า “การบริหาร”และ“การจัดการ” นั้นบางครั้งอาจให้แทนกันได้เนื่องจากเป็นกิจกรรมที่หวังผลขั้นสุดท้ายอย่างเดียวกัน คือ ความสำเร็จของงาน “การบริหาร” ใช้มากในการบริหารรัฐกิจ ส่วน “การจัดการ” ใช้มากในทางธุรกิจ หรืออาจกล่าวว่า “การบริหาร” มุ่งเน้นที่การกำหนดนโยบายและการวางแผนส่วน “การจัดการ” เป็นการนำเอานโยบายและแผนไปดำเนินให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดไว้^{๒๘}

นิพนธ์ กิณางค์ ให้ความหมายของการบริหารว่า “การร่วมมือกันทำงานของบุคคลตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไป โดยมีวัตถุประสงค์ในการทำงานร่วมกัน ในการร่วมมือทำงานนั้นจะต้องมีบุคคลที่เป็นหัวหน้าหรือเรียกว่าผู้บริหารและจะต้องจัดในรูปขององค์กร”^{๒๙}

^{๒๖} เด้น ชะเนติยัง, การบริหารงานบุคคล, (ชลบุรี : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน, ๒๕๓๓), หน้า ๕๒.

^{๒๗} พนัส หันนาคินท์, หลักการบริหารการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร : วัฒนาพานิช, ๒๕๓๑), หน้า ๓๖.

^{๒๘} ทองหล่อ เดชไทย, หน่วยที่ ๑ แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารสาธารณสุข, (นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๓๕), หน้า ๕.

^{๒๙} นิพนธ์ กิณางค์, หลักการบริหารการศึกษา, (พิษณุโลก : ภาควิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์, ๒๕๔๓), หน้า ๑๖.

บรรจบ เนียมมณี ให้ความหมายว่า การบริหารคือ กิจกรรมต่างๆที่บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปมาทำงานร่วมมือกันดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายอย่างใดอย่างหนึ่งหรือ หลายๆอย่างร่วมกัน โดยประกอบไปด้วยส่วนต่างๆดังนี้^{๓๐}

- ๑.บุคคลตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไป
- ๒.ต้องมีการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งร่วมกัน
- ๓.ต้องมีเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ในการกระทำร่วมกันเด่นชัด
- ๔.วัตถุประสงค์นั้นๆต้องตรงกันในหมู่บุคคลผู้ร่วมกระทำการ

เนตร์พัฒนา ยาวีราช เขียนในหนังสือเรื่อง การจัดการสมัยใหม่ว่า แนวคิดทางการบริหารของเฮนรี ฟาโยล ผู้เป็นบิดาของทฤษฎีการจัดการปฏิบัติการ (Operational management.theory).หรือบางท่านก็ถือกันว่าเป็นบิดาของการบริหารจัดการสมัยใหม่.เชื่อว่าการบริหารนั้นเป็นเรื่องของทักษะ และสนใจศึกษาองค์การโดยรวมและมุ่งเน้นที่กิจกรรมการจัดการ ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรมห้าอย่างคือ การวางแผน (Planning)การจัดองค์การ (Organizing)การบังคับบัญชา (Commanding)การประสานงาน (Coordinating)และการควบคุม (Controlling) หรือPOC พบว่าพนักงานมีผลผลิตเพิ่มขึ้นเนื่องมาจากการมีความ สัมพันธ์อันดีต่อกัน การตระหนักในมิตรภาพและการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มเป็นวิถีทางที่ทำให้ประสบความสำเร็จในองค์กร^{๓๑}

บุญช่วย ศิริเกษ ได้ให้ความหมายไว้ว่า การบริหาร คือ การทำงานให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ โดยใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด ด้วยวิธีการดำเนินการตามกระบวนการบริหาร ซึ่งผู้บริหารจะต้องใช้ทั้งอำนาจหน้าที่ ภาวะผู้นำ ทักษะทางการบริหาร และความรู้ทางการบริหารด้วย^{๓๒}

ประพันธ์ สุริหาร ได้กล่าวไว้ว่า การบริหาร เป็นทั้งศาสตร์และศิลปะในการทำงานให้สำเร็จโดยใช้คนอื่น เป็นความถนัดหรือทักษะส่วนบุคคลอันได้แก่ การวางแผน การจัดองค์การ การสั่งการและการควบคุม รวมถึงการใช้ทรัพยากรอื่นๆ เพื่อความสำเร็จขององค์กรที่กำหนดไว้ ส่วนการบริหารนั้นเป็นแนวทางหรือวิธีการที่ผู้บริหารใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ให้องค์กรบรรลุวัตถุประสงค์ และเป้าหมายขององค์กรที่กำหนดไว้ ตามขั้นตอนและหลักเกณฑ์ทางวิทยาศาสตร์

^{๓๐}บรรจบ เนียมมณี, **หลักการบริหาร**, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๒๓), หน้า ๒๖๑.

^{๓๑}เนตร์พัฒนา ยาวีราช, **การจัดการสมัยใหม่**, (กรุงเทพมหานคร : เซ็นทรัลเอ็กซ์เพรส, ๒๕๔๖), หน้า ๘.

^{๓๒}บุญช่วย ศิริเกษ, **พฤติกรรมองค์การในการบริหารการศึกษา**, (เลย : สถาบันราชภัฏเลย, ๒๕๔๐), หน้า ๓.

อย่างมีระบบ และได้ขยายความเกี่ยวกับกระบวนการบริหารตามเป็นแนวคิดของ Gulick.ว่า
กระบวนการบริหาร ประกอบด้วย ๗ กิจกรรมหรือเรียกว่า POSDCoRB^{๓๓}

ปราชญา กล้าผจญ ได้กล่าวถึงกระบวนการบริหารว่า มีกิจการ สำคัญอยู่ ๕ ประการ
ได้แก่^{๓๔}

๑. การวางแผน (Planning) เป็นการกำหนดจุดประสงค์ว่าจะทำอย่างไร เพื่อให้
บรรลุผลสำเร็จนั้น ได้แก่ การวางแผนกลยุทธ์ และการวางแผนปฏิบัติการ

๒. การจัดองค์กร (Organizing) เป็นการออกแบบและพัฒนากิจการขึ้นมา

๓. การอำนวยการ (Directing) เป็นการสื่อสาร จูงใจพนักงาน การตัดสินใจและแก้ไข
ปัญหาในหน่วยงาน เพื่องานสำเร็จตามเป้าหมาย

๔. การควบคุม (Controlling) เป็นการกำหนดมาตรฐานการปฏิบัติงาน การวัดผลการ
ปฏิบัติงาน และการแก้ไขผลการปฏิบัติงาน

๕. การจัดบุคลากรลงสู่หน่วยงาน (Staffing) เป็นการสรรหา บรรจุบุคคลที่เหมาะสม
ในการปฏิบัติงานขององค์กร

มัลลิกา ต้นสอน ได้ให้ความหมายของการบริหาร (Administration) ว่าหมายถึง
การกำหนดแนวทาง หรือนโยบาย การสั่งการ การอำนวยการ การสนับสนุน และการตรวจสอบ
ให้ผู้ปฏิบัติสามารถดำเนินงานให้ได้ตามเป้าหมายที่ต้องการ^{๓๕}

สุธี สุทธิสมบูรณ์ และสมาน รังสิโยภักษ์ ได้ให้ความหมายของการบริหาร
หมายถึง การดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยอาศัยปัจจัยต่าง ๆ
อันได้แก่ คน (Man) เงิน (Money) วัสดุสิ่งของ (Material) และวิธีการปฏิบัติงาน (Method) เป็น
อุปกรณ์ในการดำเนินงาน^{๓๖}

นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์ ให้ความหมายไว้ว่า การบริหาร หมายถึง กิจกรรมต่าง ๆ
ที่บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป ร่วมมือกันดำเนินการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่ง

^{๓๓} ประพันธ์ สุริหาร, ศัพท์เทคนิคทางการบริหาร, (ขอนแก่น : ภาควิชาบริหารการศึกษาคณะ
ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๔๗), หน้า ๑๘.

^{๓๔} ปราชญา กล้าผจญ, หลักและทฤษฎีการบริหารการศึกษา, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๒), หน้า ๑๖-๒๓.

^{๓๕} มัลลิกา ต้นสอน, การจัดการยุคใหม่, (กรุงเทพมหานคร : เอกซ์เพอร์เน็ท จำกัด., ๒๕๔๔),
หน้า ๑๐.

^{๓๖} สุธี สุทธิสมบูรณ์, หลักการบริหารเบื้องต้น, (กรุงเทพมหานคร : สวัสดิการสำนักพิมพ์ ก.พ.,
๒๕๓๖), หน้า ๑๒.

บุคคลร่วมกันกำหนดขึ้น โดยใช้กระบวนการอย่างมีระเบียบและใช้ทรัพยากรชนิดต่าง ๆ อย่างเหมาะสม^{๓๗}

สุพิน เกชาคุปต์ ได้กล่าวถึง การบริหารแบบมีส่วนร่วม (Participation Management) เป็นแนวทางการบริหาร ที่เปิดโอกาสให้พนักงานเข้ามามีส่วนร่วมในการคิด การวางแผน และการตัดสินใจในงานต่าง ๆ ที่เขามีส่วนรับผิดชอบอยู่ การมีส่วนร่วมในกิจกรรม ขององค์การทำให้พนักงานเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของ มีส่วนได้ส่วนเสียกับการดำเนินงานต่าง ๆ ขององค์การใด. ที่ใช้นโยบายการบริหารแบบนี้เป็นการแสดงให้เห็นว่าฝ่ายบริหารเห็น ความสำคัญของพนักงาน ที่มีต่อความสำเร็จขององค์การ ทำให้เกิดความรู้สึกที่ดี มีความภูมิใจ และรับผิดชอบต่องานอย่างเต็มที่ซึ่งเป็นการจูงใจในการทำงานที่ดีวิธีหนึ่ง^{๓๘}

บุญทัน ดอกไธสง ให้ความหมายว่า การบริหาร คือ การจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ให้ มีประสิทธิภาพมากที่สุดเพื่อตอบสนองความต้องการของบุคคล องค์การ หรือประเทศ หรือ การจัดการเพื่อผลกำไรของทุกคนในองค์การ^{๓๙}

ประยุทธ์ เจริญสวัสดิ์ กล่าวว่า การบริหาร หมายถึง ภาระหน้าที่ของบุคคลใดๆ ที่ ปฏิบัติตนเป็นผู้บริหารที่จะต้องเข้ามาทำหน้าที่จัดระเบียบและดำรงไว้ซึ่งสภาพภายใน (ทั้งที่ เป็นคน วัสดุ เงินทุน ฯลฯ) ของกลุ่มหรือหน่วยงาน เพื่อให้กลุ่มดังกล่าวสามารถทำงานจนบรรลุ วัตถุประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ^{๔๐}

คุนส์และไวฮริช (Koontz & Weihrich) กล่าวว่า การบริหาร หมายถึง กระบวนการออกแบบและการดำรงรักษาไว้ซึ่งสภาพแวดล้อมของผู้ร่วมงาน กลุ่มบุคคลที่จะ ร่วมมือกัน ทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ให้ประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ ขึ้นอยู่กับ ข้อจำกัดพื้นฐานที่ต้องการพอขยายความได้ดังนี้^{๔๑}

^{๓๗} นพพงษ์ บุญจิตราดุล, หลักการบริหารการศึกษาทั่วไป, (กรุงเทพมหานคร : ภาควิชาการ บริหารการศึกษาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๓), หน้า ๑๓.

^{๓๘} สุพิน เกชาคุปต์, การจัดการปฏิบัติงาน, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๔), หน้า ๙๒-๙๓.

^{๓๙} บุญทัน ดอกไธสง, การจัดองค์การ, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลง กรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๗), หน้า ๑.

^{๔๐} ประยุทธ์ เจริญสวัสดิ์, การบริหารงานบุคคล, (กรุงเทพมหานคร : กรมพลศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๔๐), หน้า ๓.

^{๔๑} Harold Koontz & Heinz Weihrich, **Ninth Edition Management**, (New York : McGrawHillbook, ๑๙๙๑), p. ๔.

๑. ผู้บริหารทำตัวเป็นผู้จัดการใน การวางแผน การจัดการองค์กร การบริหารงานบุคคล การควบคุมดูแล
๒. การจัดการทุกชนิดในองค์กร
๓. ผู้จัดการนั้นจะต้องบริหารทุกระดับชั้น
๔. ผู้จัดการทุกคนต้องมีจุดมุ่งหมายเดียวกัน พยายามสร้างสิ่งต่าง ๆ ให้สูงกว่ามาตรฐาน
๕. การจัดการนั้นเกี่ยวข้องกับผลผลิต ทำให้ได้ผลผลิตขึ้นมามีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

ปีเตอร์ เอฟ. ดรัคเกอร์ (Peter F. Drucker) กล่าวว่า การบริหาร คือ ศิลปะในการทำงานให้บรรลุเป้าหมายร่วมกับผู้อื่น การทำงานต่าง ๆ ให้ลุล่วงไปโดยอาศัยคนอื่นเป็นผู้ทำภายในสภาพองค์กรที่กล่าวนั้น ทรัพยากรด้านบุคคลจะเป็นทรัพยากรหลักขององค์กรที่เข้ามาร่วมกันทำงานในองค์กร ซึ่งคนเหล่านี้จะเป็นผู้ใช้ทรัพยากรด้านวัตถุอื่นๆ เครื่องจักร อุปกรณ์ วัตถุดิบ เงินทุน รวมทั้งข้อมูลสนเทศต่างๆ เพื่อผลิตสินค้าหรือบริการออกจำหน่ายและตอบสนองความพอใจให้กับสังคม^{๔๒}

สรุปได้ว่า แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารนั้น จะครอบคลุมถึงหน้าที่ในการบริหารอันประกอบด้วย การวางแผน การจัดองค์การ การสั่งการหรือการมอบหมายงาน การประสานงาน การรายงาน และการงบประมาณ นอกจากนี้องค์ประกอบที่สำคัญของการบริหาร จะประกอบด้วย วัตถุประสงค์ที่แน่นอน ทรัพยากรในการบริหาร มีความประสานระหว่างกันและ ประสิทธิภาพ ประสิทธิผลในการบริหารงาน ซึ่งแนวคิดเหล่านี้จะครอบคลุมไปถึง การบริหารแบบมีส่วนร่วม และการบริหารเชิงกลยุทธ์

๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับชุมชน

องค์กรชุมชนทั้งระดับชุมชนและเครือข่ายองค์กรชุมชน จะเป็นกลไกหลักในการทำงานและการจัดการ ทั้งนี้เพราะชุมชนเป็นเจ้าของปัญหาและรู้ความต้องการของตนเอง และมีพลังอย่างหลากหลาย เช่น การออมทรัพย์ ช่างชุมชน การรวมตัวกันของคนในชุมชนที่ต่างคนต่างอยู่แต่มารวมกันบนฐานปัญหาร่วมกัน ก่อเกิดการค้นหาคิดค้นวิธีการในการแก้ไขและจัดการ โดยในการรวมตัวกันนั้นต้องมีกระบวนการจัดการให้ผู้คนหรือสมาชิกนั้นๆ อยู่ร่วมกันได้อย่างเท่าเทียม และมีส่วนร่วม เกิดความตระหนักร่วมยึดเหนี่ยวร่วมและรู้สึกเป็นครอบครัวเดียวกัน เพื่อให้การแก้ไขปัญหาต่างๆ ดำเนินไปได้อย่างลุล่วง มีผู้ให้ความสนใจกำหนด

^{๔๒} Peter F. Drucker, อ้างใน สมพงษ์ เกษมสิน, การบริหาร, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๓), หน้า ๖.

ความหมายของคำว่า ชุมชน ไว้มาก ผู้เขียนได้เลือกความหมายที่แตกต่างกันออกไปมากแล้วไว้มีดังต่อไปนี้

๒.๓.๑ แนวคิดเกี่ยวกับชุมชน

ชุมชน เป็นคำสั้น ๆ และดูเหมือนจะมีความหมายที่เข้าใจได้ง่าย ๆ นั่นคือ ที่ที่ซึ่งมีประชาชนมาชุมนุมกันอยู่ ซึ่งอาจจะเป็นการถาวรหรือไม่ถาวรก็ได้แต่ อย่างไรก็ตามเมื่อมีการพิจารณากันอย่างลึกซึ้งโดยเฉพาะในกรณีที่จะต้องลงไปทำงานในชุมชนจริง ๆ แล้ว บุคคลในอาชีพต่าง ๆ หรือผู้ที่อยู่ในแวดวงของวิชาการแขนงต่าง ๆ ก็ต้องพบกับปัญหาในอันที่จะข้องเกี่ยวกับคำว่า ชุมชน ให้ได้ความหมายที่ชัดเจนและครอบคลุมอย่างเพียงพอต่อการที่จะนำไปใช้ประโยชน์ในการทำงานชุมชนและเท่าที่ผ่านมาก็พบว่าชุมชนในทัศนะของบุคคลต่างอาชีพหรือนักวิชาการต่างสาขาวิชาก็อาจจะมองชุมชนไปในลักษณะที่แตกต่างกันไปแล้วแต่จุดมุ่งหมายในการนำไปใช้ประโยชน์ของแต่ละบุคคล

สำหรับงานพัฒนาชุมชนซึ่งก็คือเป็นสาขาวิชาแขนงหนึ่งที่มีลักษณะแตกต่างไปจากสาขาวิชาแขนงอื่น ๆ อยู่บ้าง จึงเป็นธรรมดาอยู่เองที่ทัศนะในการมองชุมชนอาจจะแตกต่างไปจากที่ผู้อื่นมองในบางประเด็นแต่ในอีกมุมหนึ่งก็อาจจะกล่าวได้ว่า เนื่องจากการพัฒนาชุมชนมีลักษณะที่เป็นสหวิทยาการ (Interdisciplinary) คือได้นำศาสตร์ในสาขาอื่น ๆ ประเด็นอาจจะมีลักษณะที่คล้ายคลึงกับบุคคลในสาขาอื่น ๆ มองอย่างไรก็ตามเนื่องจากการพัฒนาชุมชนเป็นวิทยาการที่มีความชัดเจนในปรัชญาเป้าหมาย หลักการและวิธีการของตนเอง ดังนั้นในการมองชุมชนของผู้ที่จะลงไปปฏิบัติงานในพื้นที่จึงน่าจะควรมองในลักษณะที่เอื้อหรือเป็นประโยชน์ต่อการทำงานให้ได้มากที่สุด ด้วยเหตุนี้ในการศึกษาคำว่า ชุมชนในทัศนะของงานพัฒนาชุมชนและอาจารย์รวมถึงในทัศนะอื่น ๆ ด้วยนี้จึงมุ่งที่จะตอบคำถามว่า ชุมชนในความหมายทั่วไปคืออะไร และชุมชนในความหมายของงานพัฒนาชุมชนควรจะหมายถึงอะไร นอกจากนี้การศึกษาดังนี้ยังอาจจะมุ่งแสวงหาคำตอบที่นอกเหนือไปจากความหมายดังกล่าวนี้อีก เช่น มีทฤษฎีหรือความเชื่ออะไรบ้างที่เกี่ยวข้องกับการอธิบายและทำความเข้าใจในแง่มุมต่าง ๆ ให้กับคำว่าชุมชนเหล่านี้ เป็นต้น

ชุมชนในมิติอื่น ๆ

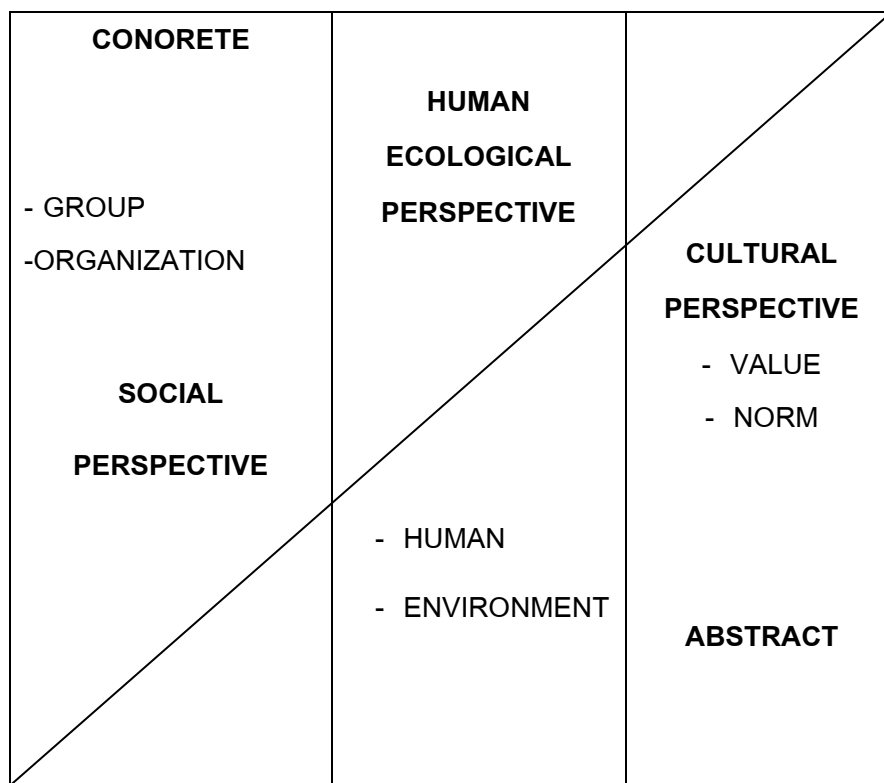
ดังที่ได้กล่าวมาแล้วในข้างต้นว่าสาขาวิชาการพัฒนาชุมชนเป็นสหวิทยาการคือนำเอาวิทยาการสาขาต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้ในการทำงานดังนั้นในการอธิบายถึงความหมายของชุมชนเพื่อประโยชน์และความชัดเจนในการทำงานพัฒนาชุมชน จึงจะพิจารณาความหมายของคำว่าชุมชนไปใน ๓ แนวทางด้วยกันคือ แนวทางด้านสังคมวิทยา (Sociological Perspective)

แนวทางด้านมนุษยนิยม (Humanistic Perspective)^{๔๓} และแนวทางด้านมนุษยนิเวศวิทยา (Human Ecological Perspective)

เหตุผลประการแรกที่ใช้ ๓ แนวทางมาพิจารณาอธิบายความหมายของชุมชนก็ เพราะว่า ๓ แนวทางมีจุดเน้นหนักที่มีความแตกต่างกันและแต่ละแนวทางก็มีความสำคัญในการ อธิบายเพื่อให้ความหมายมีความชัดเจนไม่เหมือนกัน อาทิเช่น ในขณะที่แนวทางด้านสังคม วิทยาให้ความสำคัญแก่กลุ่มคน ความสัมพันธ์ของกลุ่มคนโดยเน้นกายภาพ บทบาทหน้าที่แต่ แนวทางด้านมนุษยนิยมให้ความสำคัญแก่การพิจารณาถึงความคิดความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อ สิ่งต่าง ๆ โดยเฉพาะต่อชุมชนเองของตนเอง ส่วนแนวทางด้านมนุษยนิเวศวิทยาก็ให้ ความสำคัญแก่ความสัมพันธ์ของมนุษย์ภายใต้อิทธิพลของความแตกต่างและสิ่งแวดล้อม

เหตุผลประการที่สอง เนื่องจากการอธิบายชุมชนจำเป็นจะต้องพูดถึงทั้งส่วนที่ ๑ เป็นรูปธรรม (Concrete) และส่วนที่เป็นนามธรรม (Abstract) ซึ่งการอธิบายในแนวทางสังคม วิทยาสามารถพูดถึงสิ่งที่เป็นรูปธรรมได้อย่างชัดเจน ในขณะที่การอธิบายในแนวทางมนุษยนิยม สามารถพูดถึงสิ่งที่เป็นนามธรรมได้อย่างลึกซึ้งและมีความหมายในส่วนของมนุษยนิเวศวิทยาก็ ได้พูดถึงในทั้งสองส่วนแต่มีแนวทางที่แตกต่างออกไป ดังนั้นการพูดถึงทั้ง ๒ ส่วน เพื่อใช้ในการ อธิบายคงหมายของชุมชนจึงทำให้ได้ภาพและความหมายของชุมชนอย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้น

^{๔๓} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒-๕.

แผนภาพที่ ๒.๑ มิติของชุมชนในเชิงสังคมวัฒนธรรม

แนวทางสังคมวิทยา (Sociological Perspective) ตามพจนานุกรมทางสังคมวิทยา^{๔๔} ได้พูดถึงชุมชน (Community) ไว้ว่า

๑. กลุ่มย่อยที่มีลักษณะหลายประการเหมือนกับลักษณะสังคมแต่มีขนาดเล็กกว่า มีความสนใจร่วมที่ประสานกันในวงแคบกว่า ชุมชนหมายถึง เขตพื้นที่ระดับความคุ้นเคยและการติดต่อระหว่างบุคคลจนเป็นพื้นฐานความยึดเหนี่ยว เพราะบางอย่างที่ทำให้ชุมชนต่างไปจากกลุ่มเพื่อนบ้าน ชุมชนมีลักษณะทางเศรษฐกิจเป็นแบบเลี้ยงตนเองที่จำกัดมากกว่าสังคมแต่ภายในวงจำกัดเหล่านั้นย่อมมีการสร้างสรรค์ใกล้ชิดกว่าและมีความเห็นอกเห็นใจลึกซึ้งกว่าอาจมีสิ่งเฉพาะบางประการที่ผูกพันเอกภาพ เช่น เชื่อชาติต้นกำเนิดเดิมของชาติหรือศาสนา

๒. ความรู้สึกและทัศนคติทั้งมวลที่ผูกพันปัจเจกบุคคลให้รวมเข้าเป็นกลุ่ม"อย่างไรก็ตามถึงแม้ว่าในความหมายดังกล่าวข้างต้นจะมีคำอธิบายค่อนข้างชัดเจนระดับหนึ่งก็ตามแต่เนื่องจากการทำงานพัฒนาชุมชนจำเป็นต้องลงปฏิบัติจริงในหน้าที่

^{๔๔}ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยา อังกฤษ-ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน, (กรุงเทพมหานคร : รุ่งศิลป์การพิมพ์, ๒๕๒๔), หน้า ๒๗๒.

ดังนั้นส่วนหนึ่งของคำอธิบายในเชิงรูปธรรมจึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งเช่น นักสังคมวิทยาได้พยายามพูดถึงชุมชนในเชิงรูปธรรมในประเด็นต่าง ๆ

ชุมชนในเชิงกายภาพ/ภูมิศาสตร์

ไพรัตน์ เตชะรินทร์ ได้กล่าวถึงชุมชนในเชิงกายภาพหรือในเชิงภูมิศาสตร์ ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับสภาพของภูมิศาสตร์ เขตแดน พื้นที่และอาณาบริเวณ หมู่บ้าน เมือง หรือนครหลวง อย่างไรก็ตามถึงแม้นักสังคมวิทยาต่าง ๆ ดังที่ได้กล่าวชื่อมาแล้วจะได้กล่าวถึงส่วนสำคัญที่ทุกคนเห็นว่ามีค่าสำคัญตรงกัน ได้แก่ เรื่องของอาณาเขตที่แน่นอนที่ “สมาชิกของชุมชนสามารถระบุที่อยู่ของตนได้” โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการทำงานพัฒนาชุมชนที่ส่วนใหญ่จะต้องทำงานกับชุมชนที่มีขนาดเล็กไม่ใหญ่โตนัก ซึ่งในหลักการพื้นฐานเบื้องต้นก็ได้มีข้อกำหนดเกี่ยวข้องกับขนาดชุมชนอันเป็นคุณลักษณะในเชิงกายภาพหรือภูมิศาสตร์อยู่บ้างแล้วนอกจากนี้ยังอาจจะพบว่ามิหลาย ๆ กรณีที่สภาพทางภูมิศาสตร์จะเป็นตัวกำหนดสถานที่ตั้ง และศักยภาพในการเจริญเติบโตของชุมชนอาทิเช่นบริเวณที่มีทรัพยากรธรรมชาติอุดมสมบูรณ์หรือที่ซึ่งมีการคมนาคมสะดวกมักจะมีการตั้งถิ่นฐานถาวรและกำเนิดเป็นชุมชนขึ้นมา^{๔๔}

ในทางกลับกันเราก็อาจจะพบว่า บางครั้งชุมชนมีอิทธิพลต่ออาณาบริเวณทางภูมิศาสตร์ด้วยเช่นกัน เช่นการที่มนุษย์มีการปรับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพให้สอดคล้องกับความต้องการและความจำเป็นของมนุษย์โดยการทำนาแบบขั้นบันได การสร้างเหมืองฝายชลประทานการปรับปรุงที่อยู่อาศัยให้เหมาะสมกับสภาพภูมิศาสตร์หรือแม้แต่การทำลายสิ่งแวดล้อม เช่นการตัดไม้ทำลายป่า การถมคลองสาธารณะเพื่อสร้างที่อยู่อาศัย

ชุมชนในเชิงสังคม

เราอาจพิจารณาชุมชนในฐานะที่เป็นหน่วยทางสังคม (Social system unit) ก็ได้เช่นกัน ซึ่งการพิจารณาในลักษณะนี้จะทำให้มองเห็นภาพของสังคมชั้นที่เริ่มจากระดับล่างนับตั้งแต่กลุ่มบุคคล ๒ คนขึ้นไปชุมชนระดับท้องถิ่นเรื่อยไปจนถึงชุมชนระดับชาติ

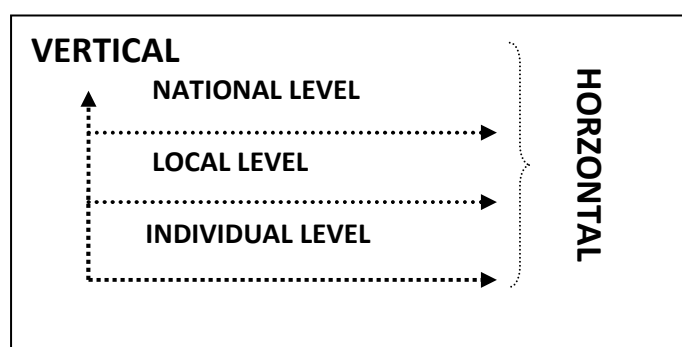
ในทางสังคมอาจพิจารณาได้ว่า ชุมชนเป็นระบบย่อยที่มีความเหมาะสมและมีศักยภาพเพียงพอที่จะตอบสนองความต้องการของมนุษย์ได้เป็นอย่างดีในทุก ๆ ด้านไม่ว่าจะเป็นทางอารมณ์ กายภาพ สังคม และจิตใจ ดังนั้นในการพิจารณาเอาชุมชนเป็นหน่วย

^{๔๔}ไพรัตน์ เตชะรินทร์, ทฤษฎีและแนวทางปฏิบัติงานพัฒนาชุมชน, อ่างใน ปาริชาติ วัลย์เสถียร, (กรุงเทพมหานคร : เอกสารประกอบคำบรรยายวิชาทฤษฎีและกระบวนการพัฒนาชุมชน, ๒๕๒๕), หน้า ๒. (อรรถาธิบาย).

ปฏิบัติงานจึงน่าจะมีความเหมาะสมมากกว่าคนทำงานกับปัจเจกชน ครอบครัว กลุ่มเครือญาติ หรือองค์กรขนาดใหญ่ ๆ ระดับประเทศ โดยเฉพาะองค์กรของรัฐ

อย่างไรก็ตามมีบางทัศนะที่วิเคราะห์ว่า ชุมชนเป็นระบบทางสังคมที่เป็นเครือข่ายของการปฏิสัมพันธ์ของมนุษย์ (Network of interaction) ซึ่งประกอบด้วยระบบย่อยต่าง ๆ อันได้แก่ สถานภาพ บทบาท กลุ่มคนและสถาบัน ดังนั้นความสัมพันธ์ของชุมชนจึงมีตั้งแต่ระหว่างชุมชนด้วยกันและระหว่างระบบย่อยที่อยู่ภายในชุมชน ซึ่งจะมีการแลกเปลี่ยนการนำเข้าปัจจัยต่าง ๆ ที่ต้องการจากระบบย่อยอื่น ๆ หรือชุมชนอื่น ๆ หรืออาจจะให้ผลผลิตของตนแก่ระบบย่อยอื่น ๆ หรือชุมชนอื่นก็ได้ปัจจัยนำเข้าและผลผลิตต่าง ๆ ที่แลกเปลี่ยนกันนี้อาจจะอยู่ในรูปของการเงิน แรงงาน ความกดดันทางสังคม และทรัพยากรต่าง ๆ

นอกจากจะพิจารณาถึงเครือข่ายปฏิสัมพันธ์ของมนุษย์ ที่กระทำกันระหว่างชุมชนต่อชุมชนหรือระหว่างระบบย่อยต่าง ๆ ภายในชุมชนด้วยกันแล้ว อาจจะพิจารณาจากเครือข่ายการปฏิสัมพันธ์ของมนุษย์ในทิศทางต่าง ๆ ได้เช่นกัน

แผนภาพที่ ๒.๒ เครือข่ายปฏิสัมพันธ์ของมนุษย์ในชุมชนระดับต่าง ๆ

เช่น ปฏิสัมพันธ์แนวตั้ง (Vertical) อาจ会有ความสัมพันธ์ระหว่างปัจเจกบุคคลหรือระหว่างกลุ่มในท้องถิ่น หรือกลุ่มผลประโยชน์ในระดับชาติซึ่งมีลำดับที่แตกต่างกันไปและระหว่างปัจเจกบุคคล กลุ่มผลประโยชน์ในท้องถิ่น และกลุ่มผลประโยชน์ในระดับชาติอาจ会有ความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ในขณะที่เดียวกันความสัมพันธ์ระหว่างปัจเจกบุคคลด้วยกันหรือระหว่างกลุ่มผลประโยชน์ท้องถิ่น หรือแม้แต่ในระดับชาติด้วยกัน ก็อาจจะมีขึ้นมาได้ ซึ่งก็คือความสัมพันธ์ในระดับเดียวกันหรือปฏิสัมพันธ์ในแนวนอน (Horizontal) นั่นเอง

นอกจากนี้ การพิจารณาเครือข่ายความสัมพันธ์ของมนุษย์ยังอาจพิจารณาถึงปฏิสัมพันธ์ของกลุ่มบุคคลและกลุ่มในชุมชนว่า มีกระบวนการทางสังคมที่ประกอบไปด้วยความร่วมมือสามัคคีกลมเกลียวหรือมีความขัดแย้งที่ออกมาในรูปแบบของการแข่งขัน แย่งชิง ต่อสู้ซึ่งกันและกันหรือไม่ ซึ่งสิ่งเหล่านี้สามารถทำให้การเข้าใจเกี่ยวกับชุมชนเป็นไปได้ดียิ่งขึ้น

ชุมชนในเชิงจิตวิทยา

ชุมชนอาจถูกพิจารณาในฐานะหน่วยย่อยทางจิตวิทยา(Psychological Unit)ได้เช่นกัน ในมิตินี้จะพิจารณาถึงความมั่นคงทางจิตใจของคนสำคัญ ซึ่งความมั่นคงดังกล่าวจะเกิดขึ้นได้ก็เนื่องจากความรู้สึกว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มชน หมู่คณะ ท้องถิ่นหรือความรู้สึกว่าตนเอง มีสังกัดใดสังกัดหนึ่งอยู่

ดังนั้นหากพิจารณาในเชิงจิตวิทยาแล้วชุมชนก็เปรียบเสมือนภาพที่สะท้อนให้เห็นถึงสภาพความมั่นคงทางจิตใจของคนกลุ่มคนหนึ่งที่มีความผูกพันร่วมกันในฐานะที่พวกเขาเหล่านั้นเป็นสมาชิกของกลุ่มชนเดียวกัน เช่น เป็นชาวเขาเผ่าม้ง เป็นกลุ่มชนชาวอีสานเป็นกลุ่มชาวไทยได้ เป็นกลุ่มชาวมุสลิม เป็นกลุ่มชาวพุทธ เป็นกลุ่มชาวลาว กลุ่มชาวเขมร กลุ่มชาวยวนเหล่านั้น เป็นต้น

อย่างไรก็ตามสภาพความมั่นคงทางด้านจิตใจหรือความรู้สึกในลักษณะดังกล่าวอาจจะไม่ปรากฏเด่นชัดนักในบรรยากาศทั่ว ๆ ไปยกเว้นถ้ามีปรากฏการณ์บางอย่างที่เกิดขึ้นเพื่อต่อสู้กันภาพของชุมชนในเชิงจิตวิทยาจะปรากฏให้เห็นได้ชัดเจนยิ่งขึ้นหรือกลุ่มที่เดินทางไปอยู่ต่างแดนและอยู่ท่ามกลางกลุ่มคนแปลกหน้า ต่างชาติ ต่างภาษาซึ่งในบรรยากาศดังกล่าวจะทำให้ความรู้สึกผูกพันต่อคนกลุ่มเดียวกันปรากฏเด่นชัดยิ่งขึ้นได้เช่นกัน

ชุมชนในเชิงวัฒนธรรม

สำหรับการพิจารณาชุมชนในเชิงวัฒนธรรมนั้นจะพิจารณาจากการที่สมาชิกมีลักษณะร่วมกันในเชิงคุณค่า ปทัสถานและจุดหมาย^{๒๖} ซึ่งลักษณะร่วมกันในประเด็นต่าง ๆ ดังกล่าวอาจอยู่ในรูปของค่านิยมเดียวกันมีขนบธรรมเนียมประเพณีความคิดความเชื่อเดียวกันมีวิถีชีวิตและเป้าหมายในการดำเนินชีวิตเดียวกัน

อย่างไรก็ตามในการพิจารณาชุมชนในเชิงวัฒนธรรมและจิตวิทยามีส่วนที่เกี่ยวข้องกันพอสมควร อาทิเช่น ในขณะที่ชุมชนเชิงจิตวิทยานั้นที่ความรู้สึกที่มั่นคงอันเกิดจากความรู้สึกที่เป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มหรือหมู่คณะ เช่น ชาวลาวที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านที่มีกลุ่มชาวลาวอาศัยอยู่ด้วยกันก็จะรู้สึกผูกพันต่อกลุ่มชาวลาวมีการดำเนินวิถีชีวิตตามแบบอย่างของกลุ่มตนเองแตกต่างไปจากกลุ่มชาวลาวด้วยเช่นกัน ดังนั้นการพิจารณาชุมชนในเชิงจิตวิทยาวัฒนธรรม สามารถพิจารณาร่วมกันไปได้ซึ่งก็จะช่วยให้การมองภาพของชุมชนมีความลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น มีความหมายและมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

^{๒๖}รศ.ดร.วรุณี โรมรันตพันธ์, ทฤษฎีการพัฒนาชุมชน, ภาควิชาพัฒนาชุมชน, คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ฟิสิกส์เซ็นเตอร์ นครปฐม, ๒๕๕๔), หน้า ๑๖.

แนวทางมานุษยนิยม (Humanistic Perspective)

เป็นแนวคิดทางชุมชนที่เรียกร้องให้ชุมชนมีขนาดเล็ก ในขณะที่เดียวกันก็มีโครงสร้างที่เหนียวแน่น เพราะพิจารณาเห็นว่าชุมชนที่มีขนาดเล็กเท่านั้นที่จะช่วยฟื้นฟูสภาพความสัมพันธ์ทางสังคมให้ดีขึ้นได้^{๔๗} นอกจากนี้แนวคิดในทางมานุษยนิยมนั้นยังต้องการให้เกิดมิตรภาพ ความเอื้ออาทร ความมั่นคงและความผูกพันโดยเฉพาะอย่างยิ่ง Baker Brownell ได้สรุปความหมายของชุมชนไว้ว่า “ชุมชนคือการกระทำที่เกิดจากความร่วมมือร่วมใจ ความรู้สึกเป็นเจ้าของและมีลักษณะเป็นสังคมที่ทุกคนรู้จักกันเป็นอย่างดีมีความใกล้ชิดสนิทสนมซึ่งกันและกัน” นอกจากนี้ยังให้ความสำคัญแก่คุณสมบัติบางประการของชุมชนได้แก่ ความรู้สึกที่ผูกพันชุมชน (Sense of Community) โดยเฉพาะอย่างยิ่งลักษณะการนำเสนอมักจะเสนอภาพของชุมชนที่ดีหรือชุมชนที่ควรเป็นอันเช่นชุมชนในอุดมคติ (Ideal Type) นั้นเอง

อย่างไรก็ตาม แนวคิดชุมชนในเชิงมานุษยนิยมนี้มีผู้วิจารณ์ว่าเป็นแนวคิดของกลุ่ม Utopia อันมี Robert Nisbet และ Braker Brownell นักสังคมวิทยา ๒ คนที่มีบทบาทสำคัญต่อแนวคิดนี้ นอกจากนี้แนวคิดดังกล่าวยังถือได้ว่าเป็นการสะท้อนให้เห็นสภาพของชุมชนหรือสังคมในปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงทั้งในส่วนของวิทยาการและทางด้านกายภาพอื่น ๆ อันมีผลกระทบต่อนุชน ชุมชนและสิ่งแวดล้อม ก่อให้เกิดสภาวะความแปลกแยก ความกังวล ความโดดเดี่ยว เหงาหงอย ความเมินเฉย ต่อการรับรู้และรับผิดชอบต่อเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นต่อผู้คนรอบข้างและรู้สึกว่าตนเองไม่มีส่วนร่วมเกี่ยวข้องในความรับผิดชอบ การตัดสินใจหรือการรับผลประโยชน์ใด ๆ ทั้งสิ้น จึงอาจกล่าวได้ว่า แนวคิดในแนวมานุษยนิยมนี้เป็นการสะท้อนให้เห็นถึงการแสวงหาและการเรียกร้องเพื่อให้ได้มาซึ่งชุมชนที่ดีหรือชุมชนในอุดมคติในสภาพการณ์ปัจจุบันและที่จะตามมาในอนาคตนั่นเอง

แนวทางมนุษย์นิเวศวิทยา (Human Ecological Perspective)

การศึกษาชุมชนในเชิงมนุษย์นิเวศวิทยานั้นเป็นการศึกษาถึงความสัมพันธ์ต่อกันของมนุษย์ที่เกิดขึ้นจากอิทธิพลของธรรมชาติที่อยู่ในรูปของสิ่งแวดล้อม เป็นการศึกษาถึงโครงสร้างของประชากรซึ่งประกอบเข้าเป็นกลุ่มก้อน แต่ละคนซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มก้อนนั้นย่อมมีการพึ่งพา อาศัยซึ่งกันและกัน แม้จะอยู่กระจัดกระจายกันออกไปในพื้นที่ซึ่งเป็นอาณาบริเวณของชุมชน ผู้คนเหล่านั้นก็ยังมีความสัมพันธ์กันอยู่ ความสัมพันธ์ของผู้คนเหล่านั้นก็ยังมีความสัมพันธ์กันอยู่ ความสัมพันธ์ของผู้คนเหล่านี้เป็นไปในลักษณะที่เรียกว่า “สหชีวะ” (Symbiosis) คือเกี่ยวพันกันไปถึงผู้คนที่อยู่ร่วมกันเหล่านั้น และคุณประโยชน์แก่กัน^{๔๘}

^{๔๗} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๗.

^{๔๘} Samuel Koenig, *Man and Society* : The Community, แปลโดย ประสาทศิลา, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, ๒๕๑๙), หน้า.๒๘.

ลักษณะโดยเฉพาะของอาณาบริเวณนั้น ๆ ซึ่งย่อมแตกต่างกันอาณาบริเวณแต่ละแห่งจึงเป็นภูมิสำเนาของผู้คนพวกใดพวกหนึ่งโดยเฉพาะ การที่เกิดขึ้นมาได้เช่นนี้ไม่ใช่ว่าจะคงรูปอยู่อย่างนั้นตลอดไปแต่จะมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ^{๔๙}

จึงอาจกล่าวได้ว่าการมองชุมชนในเชิงมนุษย์นิเวศวิทยานั้น มุ่งที่จะพิจารณาถึงความสัมพันธ์ของมนุษย์ในชุมชนเพื่อผลประโยชน์และความอยู่รอดร่วมกันภายใต้อิทธิพลของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเกี่ยวกับการมองชุมชนในมิตินี้เป็นการมองภาพของชุมชนในลักษณะที่แตกต่างกันไปแล้วแต่สภาพแวดล้อมของชุมชนจะเป็นอย่างไร

โดยสรุปทัศนะของงานพัฒนาชุมชนที่ที่ต่อมิติต่าง ๆ ของชุมชนนั้นจะเป็นการมองอย่างรอบด้าน โดยจะพิจารณาทั้งในส่วนที่เป็นรูปธรรม (Concrete) และส่วนที่เป็นนามธรรม (Abstract) โดยการประยุกต์เอาศาสตร์ในสาขาวิชาต่าง ๆ มาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการทำงานมากที่สุด

ประเภทของชุมชน

ในการจัดแบ่งประเภทต่าง ๆ ของชุมชนนั้น ได้มีผู้ศึกษาและพยายามจัดแบ่งชุมชนออกเป็นประเภทต่าง ๆ หลายประเภทด้วยกันเช่น Arthur Dunham และ Karlin ได้พยายามจัดประเภทของชุมชนตามจำนวนประชากร โดยระบุว่าจะต้องมีประชากรจำนวนเท่าใดจึงจะเรียกได้ว่า หมู่บ้านเล็ก ๆ (Hamlet) หรือ (Village) เมืองเล็ก ๆ (Town) เมือง (City) เมืองใหญ่ (Large City) หรือมหานคร (Metropolis) เหล่านี้เป็นต้น หรือ Arthur Dunham และ Ohlsan ได้จัดแบ่งชุมชนพื้นฐานทางเศรษฐกิจ โดยแบ่งชุมชนหัตถกรรม ชุมชนอุตสาหกรรม ฯลฯ เหล่านี้เป็นต้น นอกจากนั้นยังมีการแบ่งประเภทของชุมชนในลักษณะที่แตกต่างออกไปจากที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นอีก เช่น Mcrensie ได้จำแนกชุมชนโดยอาศัยหลักเกณฑ์ทางด้านนิเวศวิทยามีการแบ่งชุมชนบริการขั้นต้น ซึ่งโดยปกติจะเป็นชุมชนเล็ก ๆ และมีผลผลิตเป็นวัตถุดิบหลัก ชุมชนการค้าจะเป็นชุมชนที่รับสินค้าจากชุมชนบริการขั้นต้นและในขณะเดียวกันก็จำหน่ายสินค้าให้แก่ชุมชนบริการขั้นต้น ด้วยชุมชนอุตสาหกรรมและชุมชนประเภทพิเศษเหล่านี้เป็นต้น

^{๔๙}รศ.ดร.วรุณี โรมรัตน์พันธ์, *ทฤษฎีการพัฒนาชุมชน*, ภาควิชาพัฒนาชุมชน, คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, หน้า ๑๙-๒๑.

ประเภทของชุมชนต่าง ๆ

ชุมชนอาจแบ่งออกได้เป็น ๕ ประเภทด้วยกันคือ

๑. ชุมชนที่แบ่งตามจำนวนประชากร ดังที่กล่าวมาแล้วว่า Arthur Dunham และ Karlin ได้แบ่งชุมชนตามจำนวนประชากรและสำหรับประเทศไทยเองก็มีการแบ่งชุมชนออกตามจำนวนประชากรเช่นกัน โดยมี พ.ร.บ.ลักษณะการปกครองท้องที่ พ.ศ. ๒๔๗๕ ซึ่งระบุว่า

๑.๑ หมู่บ้าน จะต้องมีความจำนวนประชากร ๒๐๐ คน หรือมีการสร้างบ้านเรือนไม่ต่ำกว่า ๕ หลังคา เรือน

๑.๒ ตำบล จะต้องมีความหมู่บ้าน ๒๐ หมู่บ้านรวมกัน หรือมีประชากรประมาณ ๒,๐๐๐ คนขึ้นไป

๑.๓ อำเภอ ต้องมีท้องที่หลาย ๆ ตำบล ภายใต้การปกครองเดียวกัน หรือมีประชากรตั้งแต่ ๑๐,๐๐๐ คนขึ้นไป

นอกจากนั้นยังได้มีการแบ่งรูปแบบการปกครองตำบล อำเภอและจังหวัดเป็นเขตสุขาภิบาลและเขตเทศบาลอีกด้วย เช่น

ก.สุขาภิบาล คือท้องถื่นที่มีความเจริญไม่ถึงขั้นที่จะจัดตั้งเป็นเทศบาล โดยมีเกณฑ์ดังนี้คือ

๑.มีพื้นที่ประมาณ ๑-๔ ตารางกิโลเมตร

๒.ควรมีร้านค้าอย่างน้อย ๑๐ ห้อง

๓.มีประชากรอย่างน้อย ๑,๕๐๐ คน

ข.เทศบาล คือท้องถื่นที่มีความเจริญสมควรยกฐานะขึ้นเทศบาลโดยแบ่งประเภทและมีหลักเกณฑ์ดังนี้คือ

๑. เทศบาลตำบล มิได้ระบุจำนวนประชากร

๒. เทศบาลเมือง มีประชากรตั้งแต่ ๑๐,๐๐๐ คนขึ้นไปมีความหนาแน่นของประชากรไม่ต่ำกว่า ๓,๐๐๐ คน ต่อ ๑ ตารางกิโลเมตร

๓.เทศบาลนคร มีประชากรตั้งแต่ ๕๐,๐๐๐ คนขึ้นไป มีความหนาแน่นของประชากรไม่ต่ำกว่า ๓,๐๐๐ คน ต่อ ๑ ตารางกิโลเมตร

๒. ชุมชนที่แบ่งตามกิจกรรมทางด้านเศรษฐกิจ ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่ามีผู้พยายามที่จะแบ่งประเภทของชุมชนตามกิจกรรมทางด้านเศรษฐกิจอย่างแน Ohlsan และ Mckensie ได้แบ่งชุมชนออกเป็นชุมชนหัตถกรรม ชุมชนเกษตรกรรมหรือชุมชนบริการขั้นต้น ชุมชนการค้าหรือชุมชนอุตสาหกรรม เหล่านี้เป็นต้น

๒.๑ ชุมชนเกษตรกรรม โดยทั่ว ๆ ไป อาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพที่ต้องอาศัยพื้นที่ต้องเกี่ยวข้องกับธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ เช่น ดินที่อุดมสมบูรณ์

พอควร น้ำจากน้ำฝนหรือระบบชลประทานก็แล้วแต่ และแรงงานซึ่งได้จากคน สัตว์เลี้ยงหรือ เครื่องทุ่นแรง พันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ หรือเมล็ดพันธุ์ ภูมิอากาศที่เหมาะสมและผลผลิตที่ได้จาก ชุมชนเกษตรกรรมมักจะอยู่ในรูปของวัตถุดิบ ลักษณะของการสร้างบ้านเรือนชุมชนก็อาจจะมี ลักษณะอยู่รวมกันเป็นกลุ่มหรืออยู่อย่างกระจัดกระจายก็ได้ ลักษณะอาชีพ จะมีการทำนาทำ สวน ทำไร่ เลี้ยงสัตว์ หาของป่า ฯลฯ วิถีชีวิตของประชาชนในชุมชนเกษตรอาจจะมีขึ้นอยู่ กับปัจจัยบางประการ เช่น สภาพภูมิอากาศและฤดูกาลกล่าวคือ ถ้าปีใดมีฝนตกต้องตามฤดูกาล เกษตรกรก็จะดำเนินชีวิตได้อย่างเป็นปกติและสอดคล้องกับการผลิต เช่น ชาวนาก็จะลงมือไถ นาหว่านกล้า ปักดำและเก็บเกี่ยว หรือถ้าปีใดฝนแล้ง เกษตรกรบางส่วนก็อาจจะมี การอพยพ เพื่อไปรับจ้างนอกหมู่บ้าน เป็นต้น

สำหรับลักษณะปัญหาที่สามารถจะมีโอกาสเกิดขึ้นได้ในชุมชนเกษตรกรรมก็คงมี มากมาย โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางด้านการเกษตรยกตัวอย่างเช่น ปัญหา ที่ดินทำกิน การถือครองที่ดิน การเช่าที่ดินทำกิน กรรมสิทธิ์ที่ดิน การบุกรุกป่าสงวน การตัดไม้ ทำลายป่า การสูญเสียกรรมสิทธิ์ในที่ดิน ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ ขาดแรงงานจากสัตว์เลี้ยง เพื่อใช้ในการทำนา ทำไร่ ขาดเงินทุนอัตราดอกเบี้ยแพง ขาดผลผลิตได้ต่ำกว่าราคาปกติ การใช้ พันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ ที่ผลผลิตต่ำการใช้ปุ๋ยเคมีและสารเคมีเกินความจำเป็นและไม่ถูกวิธีความ เจ็บป่วยจากโรคภัยไข้เจ็บ หรือสารเคมีขาดความรู้ทางด้านสุขอนามัย การใช้ยาไม่เหมาะสม การขาดการรวมกลุ่มช่วยเหลือกัน ขาดการรวมทุนออมมีค่านิยมที่ไม่ถูกต้องเกี่ยวกับการใช้จ่าย (ฟุ่มเฟือย) ภัยธรรมชาติ ฝนแล้งน้ำท่วม โรคระบาด แมลงรบกวน ขาดแคลนอาหาร น้ำดื่มการ อพยพปัญหาคนชราและเด็กในหมู่บ้านปัญหาเด็กออกโรงเรียนก่อนจบภาคบังคับปัญหาการไม่รู้ หนังสือ ปัญหาเจ็บขาด สารอาหาร ปัญหาการคุมกำเนิด ฯลฯ

ซึ่งลักษณะปัญหาดังกล่าวข้างต้นนี้ เป็นปัญหาดังกล่าวข้างต้นนี้เป็นปัญหาที่ล้วนมี โอกาสเกิดขึ้นได้ในชุมชนเกษตรกรรมทั้งสิ้น ดังนั้นจากตัวอย่างที่ยกมากล่าวข้างต้นว่าจะเป็น ลักษณะเด่นเฉพาะของชุมชนเกษตรกรรมหรือลักษณะปัญหาของชุมชนเกษตรกรรมก็ดี น่าจะ ช่วยให้การแบ่งประเภทชุมชนลักษณะดังกล่าวได้เป็นประโยชน์ต่อการทำงานในชุมชนได้ดี ยิ่งขึ้น

๒.๒ ชุมชนอุตสาหกรรม โดยปกติชุมชนอุตสาหกรรมอาจจะแบ่งออกได้หลายระดับ เช่น อุตสาหกรรมในครัวเรือน อุตสาหกรรมขนาดเล็กหรืออุตสาหกรรมเบา อุตสาหกรรมใหญ่ หรืออุตสาหกรรมหนักเหล่านี้เป็นต้น ซึ่งชุมชนอุตสาหกรรมในแต่ละระดับอาจจะมีรายละเอียด แตกต่างกันไป แต่ลักษณะทั่ว ๆ ไปของชุมชนอุตสาหกรรมก็คือ จะต้องมีการผลิตที่มีการ ใช้เครื่องมือเครื่องจักรเข้ามาช่วยในการทำงานมีเจ้าของโรงงาน คนงานลูกจ้าง ลักษณะการผลิต มิใช่เพื่อตนเองแต่เพื่อเจ้าของโรงงาน มีการนำวัตถุดิบเข้าป้อนโรงงาน มีการส่งผลผลิต ออกจำหน่ายในปริมาณที่สูง มีการบริหารงานและการจัดการในขบวนการผลิตมีชั่วโมงทำงานที่

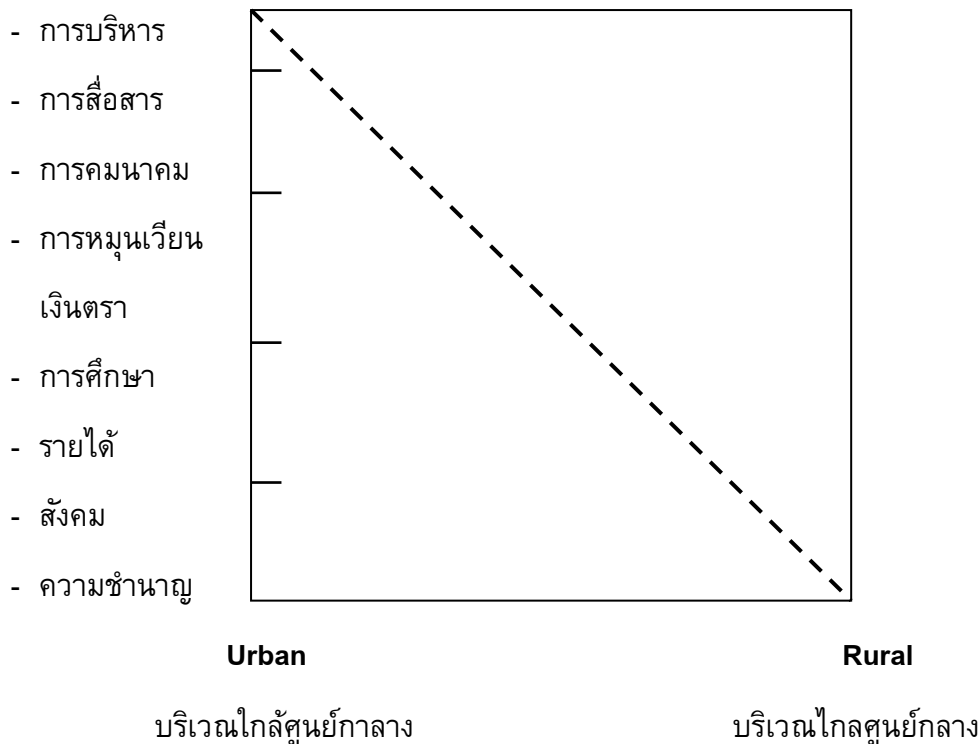
แน่นอน ลักษณะการทำงานใช้ทักษะความชำนาญเฉพาะด้านอย่างแยกกันเห็นได้ชัดมี ขบวนการผลิตที่มุ่งใช้แรงงานคนเป็นหลักโดยใช้เครื่องจักรเข้าช่วยและขบวนการผลิตที่ใช้ เครื่องจักรเป็นหลักและใช้คนเพียงเล็กน้อยควบคุมการทำงานของเครื่องจักรเข้าช่วยและมี ขบวนการผลิตที่ใช้เครื่องจักรเป็นหลักและใช้คนเพียงเล็กน้อยควบคุมการทำงานของเครื่องจักร ระบบของเครื่องจักรมีตั้งแต่การใช้พลังงานจากกระแสไฟฟ้า พลังงานไอน้ำ พลังงานจากก๊าซ น้ำมันเตา น้ำมันโซลา น้ำมันเบนซิน ฯลฯ นอกจากนั้นลักษณะเด่นของชุมชนอุตสาหกรรม โดยทั่วไปคือ จะมีการจัดที่พักอาศัยเป็นระบบ การคมนาคมขนส่งสะดวก สาธารณูปโภค เช่น ไฟฟ้า น้ำประปา ค่อนข้างพร้อมประชากรที่อาศัยในชุมชนอุตสาหกรรมมักจะมี ความหลากหลายทั้งในแง่ของภูมิหลังและวัฒนธรรมตลอดจนระดับการศึกษาและรายได้

สำหรับลักษณะปัญหาในชุมชนอุตสาหกรรมก็คงจะมีมากมายเช่นกัน แต่ที่จะนำมา กล่าวเป็นอย่างก็ได้แก่ ปัญหาการใช้แรงงาน เช่น การใช้แรงงานเด็กและสตรี ปัญหาค่าจ้าง แรงงานต่ำ ปัญหาการจัดสวัสดิการให้แก่ผู้ใช้แรงงาน ปัญหาอุบัติเหตุจากเครื่องจักรและการ จ่ายเงินทดแทน ปัญหาการนัดหยุดงาน ปัญหาการเจ็บป่วยและสุขภาพของคนงาน ปัญหาการ จัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศในโรงงาน ปัญหาฝุ่นละอองเป็นพิษ ปัญหาเสียงเป็นพิษ ปัญหา กลิ่นที่ทำให้ลายสุขภาพแสงไม่เพียงพอปัญหาควันและอากาศเป็นพิษ ปัญหาน้ำเสีย หรือการจำกัด สิ่งปฏิภูลจากโรงงาน ปัญหาการจัดการศึกษาแก่ครอบครัวผู้ใช้แรงงานโดยเฉพาะเด็กและ เยาวชนซึ่งลักษณะเฉพาะของชุมชนและปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นได้ในชุมชนอุตสาหกรรมดังที่ ยกตัวอย่างมาบางส่วนนี้ น่าจะทำให้การแบ่งชุมชนในลักษณะดังกล่าวเป็นประโยชน์ในการ ทำงานชุมชนมากยิ่งขึ้น

๒.๓ ชุมชนการค้าและบริการลักษณะชุมชนการค้าและบริการนี้ส่วนใหญ่จะมีการ คมนาคมที่สะดวกหรือเป็นศูนย์กลางของการคมนาคมเป็นลักษณะของชุมชน ที่มีความหนาแน่น ของอาคารบ้านเรือนหรือสำนักงานมากกว่าชุมชนใน ๒ ประเภทแรก ชุมชนการค้าและบริการนี้ หากเป็นชุมชนที่มีขนาดใหญ่และเป็นศูนย์กลางของความเจริญแล้วประชาชนที่ทำงานมักจะมี การเดินทางไปกลับระหว่างสำนักงานและที่พักอาศัย แต่ถ้าเป็นชุมชนที่ไม่ใหญ่จนเกินไปหรือ เป็นชุมชนที่อยู่ห่างจากศูนย์กลางความเจริญออกมา ผู้ที่ทำงานอาจจะพักอาศัยอยู่ในบริเวณ เดียวกันกับที่ตั้งสำนักงาน นอกจากนั้นชุมชนดังกล่าวจะมีลักษณะความสัมพันธ์ในแนวตั้ง (Vertical) มีลักษณะของการบังคับบัญชา มีการติดต่อแบบเป็นทางการ มีความสัมพันธ์แบบ หักมัดผูกมัดและมีการใช้ระบบการบริหารและการจัดการที่ทันสมัยอีกลักษณะหนึ่งของชุมชนการค้า และบริการจะเป็นบริเวณที่มีการถ่ายทอดสื่อสารที่ทันสมัยรวดเร็ว จะมีการรับทราบข่าวสาร ข้อมูลที่ภายในการเปลี่ยนแปลงภาวะเศรษฐกิจของทุกมุมโลก อยู่ตลอดเวลา มีการไหลเวียน ของระบบเงินตราค่อนข้างสูง ประชาชนในชุมชนดังกล่าวมีความหลากหลายในระดับ การศึกษา ภายใต้อาณัติทางสังคม มีทักษะ ความชำนาญเฉพาะด้านสูง มีชั่วโมงการทำงานที่แน่นอน

อย่างไรก็ตามระดับของความแตกต่างระหว่างประชาชนในชุมชนและระดับความทันสมัยของระบบต่าง ๆ ในชุมชนจะลดระดับลงเมื่อชุมชนดังกล่าวมีขนาดเล็กและอยู่ห่างไกลจากศูนย์กลางมากขึ้น

MODERN SYSTEM (ระบบทันสมัย)

แผนภาพที่ ๒.๓ ความแตกต่างของระบบที่ทันสมัยระหว่างบริเวณที่ใกล้และไกลศูนย์กลาง

สำหรับปัญหาในชุมชนการค้าและบริการจะมีลักษณะที่แตกต่างไปจากชุมชนประเภทแรกเช่น ปัญหาการจราจรติดขัด ปัญหาอัคคีภัยปัญหาเสียงเป็นพิษ ปัญหาอากาศเป็นพิษ ปัญหาโจรกรรมอาชญากรรมปัญหาอุบัติเหตุบนท้องถนนและการใช้รถยนต์ ปัญหาการขาดสถานที่พักผ่อนที่เป็นธรรมชาติ ปัญหาจ้อโกง ปัญหาการขาดความเชื่อถือและไว้วางใจของคนทำงาน ปัญหาการแข่งขันชิงดีชิงเด่น ปัญหาการกักขังปัญหาเงินนอกระบบ ปัญหายาเสพติด ปัญหาเด็กเร่ร่อน ปัญหาขอทานปัญหาโสเภณี ฯลฯ เหล่านี้เป็นต้น

โดยสรุป อาจกล่าวได้ว่า การแบ่งชุมชนตามกิจกรรมทางเศรษฐกิจออกเป็น ๓ ประเภทดังกล่าวทำให้เห็นถึงลักษณะเด่นเฉพาะของชุมชนแต่ละประเภท ตลอดจนปัญหาซึ่งมีสภาพของปัญหาที่ค่อนข้างแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด ข้อมูลเบื้องต้น ดังกล่าวน่าจะเป็นแนวทางกว้าง ๆ ให้รู้ได้ว่าชุมชนที่เราจะทำงานด้วยนั้นน่าจะมีประเด็นปัญหาใดบ้างที่เราควรให้

สนใจอย่างไรก็ตามในการกล่าวเช่นนี้ก็มีใช้ว่าจะให้ผู้ทำงานละเอียดหรือมองข้ามในประเด็นอื่น ๆ ที่นอกเหนือจากที่กล่าว มาแล้วตรงกันข้ามสิ่งที่ผู้ศึกษาชุมชนต้องยึดถือและปฏิบัติอย่างเคร่งครัดหากมีโอกาสที่จะทำงานก็คือการมองชุมชนอย่างรอบด้าน (Holistic approach) ซึ่งสิ่งที่เสนอมานี้เพียงแต่จะช่วยชี้ให้เห็นแนวทางกว้าง ๆ เพื่อให้ผู้ทำงานได้นำไปเป็นประเด็นในการพิจารณาร่วมกับประเด็นอื่น ๆ ด้วยเท่านั้น

องค์ประกอบของชุมชน

ชุมชนเป็นวิวัฒนาการในการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์ หลังจากที่มีการดำรงชีพแบบเร่ร่อนมนุษย์ได้มารวมกลุ่มกันเพื่อทำเกษตรกรรมอย่างไรก็ตามในระยะเวลาต่อมามนุษย์ได้มีการพัฒนาการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นอาจจะเนื่องด้วยวิทยาการต่าง ๆ ที่มนุษย์ได้ประดิษฐ์คิดค้นขึ้นมาเองหรือจากการแลกเปลี่ยนถ่ายทอดวิทยาการจากแหล่งอื่น ๆ ซึ่งมีผลทำให้ชุมชนแต่ละแห่งได้มีการเปลี่ยนแปลงไม่เหมือนกัน บางแห่งมีการเปลี่ยนแปลงน้อยกว่า มีความเจริญน้อยกว่าอาจถูกเรียกว่าชุมชนชนบท^{๕๐}

อย่างไรก็ตาม เมื่อพูดถึงชุมชนไม่ว่าจะเป็นชุมชนเมืองหรือชุมชนชนบทต่างก็ล้วนมีองค์ประกอบต่าง ๆ ที่ประกอบกันเข้าเป็นชุมชนชนบทต่างก็ล้วนมีองค์ประกอบต่าง ๆ ที่ประกอบกันเข้าเป็นชุมชนและถ้าพิจารณาในรายละเอียดแล้วแต่ละชุมชนก็มีองค์ประกอบที่เหมือนและแตกต่างกันไป ซึ่งเรื่องนี้ไพร์นธ์ เตชะรินทร์ได้กล่าวถึงผลการศึกษาของ John Donoghue และ Admondd Alchin

ไพร์นธ์ เตชะรินทร์ ได้จำแนกองค์ประกอบของชุมชนไว้ ๓ ประการ คือ

๑. มนุษย์ (Human Component)
๒. สิ่งที่มีมนุษย์คิดค้นประดิษฐ์ขึ้น (Man - Made Component)
๓. สิ่งที่มีธรรมชาติสร้างขึ้น (Natural Component)

องค์ประกอบทั้ง ๓ ประการนี้สามารถอธิบายได้ คือ

๑. องค์ประกอบด้านมนุษย์

เป็นองค์ประกอบที่มีบทบาทสำคัญยิ่งในชุมชน จากวิวัฒนาการของมนุษย์ เป็นต้นมาจนถึงวันนี้ มนุษย์ชอบอยู่รวมกันเป็นกลุ่ม หรือนอกจากจำเป็นต้องรวมกันเป็นกลุ่ม สรุปได้ว่าในทุกชุมชนไม่มีใครเลยถูกทอดทิ้งอยู่คนเดียว โดยไม่มีการไปมาหาสู่ติดต่อกับบุคคลอื่นในชุมชนนั้น การอยู่รวมกันเป็นกลุ่มมีหลากหลายลักษณะและหลายรูปแบบ เช่น ครอบครัว

^{๕๐} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๗.

กลุ่มพ่อค้า เป็นต้น คือ มีทั้งกลุ่มที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ตลอดจนกลุ่มที่เรียกว่า กลุ่มปฐมภูมิ และกลุ่มทุติยภูมิ ความจำเป็นที่มนุษย์จำเป็นต้องอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม หรือต้องมีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นหรือกลุ่มอื่น ก็เนื่องจากกิจกรรมบางอย่างหนึ่งร่วมกัน และคนที่ เป็นสมาชิกของกลุ่มใด ๆ ก็ตามย่อมมีความสัมพันธ์ต่อสมาชิกในกลุ่มเดียวกันหรือกับกลุ่มอื่นๆ อีกเป็นลูกโซ่เกี่ยวพันกันไปสิ่งเหล่านี้เป็นส่วนประกอบที่สำคัญขององค์ประกอบด้านมนุษย์

๒. องค์ประกอบด้านที่สิ่งมนุษย์ประดิษฐ์ขึ้น

สิ่งที่มนุษย์คิดค้นประดิษฐ์ขึ้นมีหลากหลายลักษณะ ทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม และได้นำไปใช้ในชุมชน ไม่ว่าจะเป็นเครื่องอำนวยความสะดวก หรือสิ่งจำเป็นในการดำรงชีวิต เช่น วิทยุ โทรศัพท์ ตู้เย็น พัดลม อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย เครื่องท่อน้ำ แรง รถยนต์ นอกจากนี้สิ่งที่เป็นวัตถุแล้ว มนุษย์ยังสร้างแนวความคิด ปรัชญา ค่านิยม ความเชื่อ ความรู้ต่างๆ เหล่านี้ล้วนเป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นทั้งนั้น องค์ประกอบเหล่านี้แตกต่างกันไปในแต่ละชุมชน ซึ่งมีสภาพและระดับต่างกัน การประดิษฐ์คิดค้นของมนุษย์ไม่มีที่สิ้นสุด และสืบต่อกันไปตลอดเวลา สิ่งทั้งหลายที่มนุษย์คิดค้นขึ้นมานี้จะมีความสัมพันธ์กันต่อกันในแต่ละชนิดของมันเอง ความสัมพันธ์เหล่านี้คล้ายๆ กับลูกโซ่ที่ต่อกันเป็นช่วงๆ อันเป็นการแสดงถึงความสัมพันธ์ภายในองค์ประกอบของสิ่งที่มนุษย์คิดค้นขึ้น เช่น สร้างรถยนต์ขึ้นมาก็นำไปวิ่งบนถนนที่สร้างขึ้นมา และอาจจะทำให้เกิดฝุ่นปลิวไปสร้างความเดือดร้อนให้กับชาวบ้านหรือสามารถที่จะชนผลผลิตพวกพืชผัก ผลไม้ไปขายในตลาดได้เร็วขึ้น เป็นต้น

๓. องค์ประกอบด้านสิ่งที่ธรรมชาติสร้างขึ้น

สิ่งที่ธรรมชาติสร้างขึ้นมามีมากมายทุกอย่าง ที่เกี่ยวข้องกับพืช สัตว์ ทรัพยากรธรรมชาติทั้งหลาย ซึ่งทุกชุมชนจะมีสิ่งที่ธรรมชาติสร้างขึ้นเป็นส่วนประกอบอยู่ทั้งนั้น สิ่งต่างๆแต่ละชนิดในชุมชนที่ธรรมชาติสร้างขึ้นจะมีความสัมพันธ์ต่อกันเหมือนองค์ประกอบที่กล่าวมาแล้วทั้ง ๒ ประเภท เช่น สภาพอากาศที่แห้งแล้งจะทำให้ดินแตกกระแหงและไม่มีน้ำเพียงพอสำหรับการเจริญเติบโตของพืชผลทั้งหลาย เป็นต้น

องค์ประกอบของชุมชนทั้ง ๓ ประการ จะมีความสัมพันธ์และมีการปฏิบัติต่อกัน องค์ประกอบที่อยู่ภายในชุมชนหนึ่งๆ เริ่มจากองค์ประกอบด้านมนุษย์ นอกจากจะมีความสัมพันธ์และปฏิบัติต่อกันแล้ว ยังจะต้องไปมีความสัมพันธ์ต่อสิ่งที่ธรรมชาติสร้างขึ้นด้วย เช่น มนุษย์ร่วมมือกันไปช่วยกันตัดไม้ในป่า แล้วนำมาสร้างบ้านเรือนที่อยู่อาศัย เป็นต้น

องค์ประกอบทั้ง ๓ ประการ นี้จะความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันอยู่ตลอดเวลาแต่อย่างไรก็ตามองค์ประกอบดังกล่าวนี้จะมีความเจริญที่ไม่เท่าเทียมกัน เพราะว่ามีตัวบงการ (Control Point) หรือกลไกที่มีบทบาทในการควบคุม สนับสนุน หรือส่งเสริมองค์ประกอบ ทั้ง ๓ ของชุมชนให้เจริญก้าวหน้า หยุดอยู่กับที่ หรือมีการเปลี่ยนแปลงไป ตัวบงการสำคัญนี้คือระบบต่างๆ ในชุมชนนั่นเอง ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้^{๕๑}

๑. ระบบการปกครอง การบริหารประเทศย่อมขึ้นอยู่กับการจัดรูปการปกครองอาจเป็นแบบกระจายอำนาจ (Decentralization) หรือเป็นรูปแบบรวมอำนาจอยู่ที่ส่วนกลาง (Centralization) และรูปแบบการปกครองย่อมมีอิทธิพลในการกำหนดหรือบงการองค์ประกอบของชุมชนในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง เช่นการปกครองแบบคอมมิวนิสต์ แบบเสรีประชาธิปไตย ชุมชนที่มีระบบการปกครองต่างกันย่อมมีเสรีภาพ อิสระภาพ แสดงออกต่างกันและย่อมส่งผลสะท้อนมาถึงวิถีชีวิตของบุคคลที่อยู่ในชุมชนนั้น และความสัมพันธ์และปฏิบัติต่อกันกับองค์ประกอบอื่นๆ ย่อมผิดแผกแตกต่างกันไป

๒. ระบบเศรษฐกิจ อิทธิพลของระบบเศรษฐกิจต่อองค์ประกอบนับว่ามีมากที่สุดเท่าที่เดียว การที่ชุมชนใดชุมชนหนึ่งหรือประเทศใดประเทศหนึ่งจะเป็นประเทศอุตสาหกรรมหรือเกษตรกรรมนั้น นับได้ว่าเป็นตัวกำหนดการเปลี่ยนแปลงของชุมชน อย่างประเทศไทยเรามากกล่าวกันอยู่เสมอ ระบบเศรษฐกิจเป็นแบบเกษตรกรรม ผลผลิตและรายได้ประชาชาติในใหญ่ได้จากผลผลิตทางการเกษตร เครื่องมือที่ใช้ในชุมชนจึงเป็นเครื่องมือเพื่อการเกษตรเสียเป็นส่วนใหญ่ ปัญหาเรื่องการตลาด การผลิต จึงเป็นปัญหาของการเกษตร แต่หากเป็นชุมชนที่ระบบเศรษฐกิจขึ้นอยู่กับอุตสาหกรรมมากกว่าการเกษตร ชุมชนนั้นก็จะมีเครื่องมือเครื่องใช้เพื่ออุตสาหกรรมมากกว่าการเกษตรกรรม

๓. ระบบการศึกษา ความเจริญของชุมชนและความล้าหลังของชุมชนเมื่อเปรียบเทียบกับกันแล้วจะเห็นว่าระบบการศึกษาได้แผ่ขยายวงกว้างขวาง สมาชิกในชุมชนมีการศึกษาสูง โดยเฉลี่ยแล้วการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่เจริญย่อมมีมาก เพราะการถ่ายทอดวิชาความรู้และการคิดค้นประดิษฐ์สิ่งใหม่ๆ ย่อมมีมากขึ้นในที่ชุมชนที่สมาชิกในชุมชนนั้นยังไม่มีการศึกษา หรือโดยเฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์ที่ต่ำ ระบบการศึกษาย่อมจะสร้างความสัมพันธ์ของทั้งสามองค์ประกอบ ให้สับสนยิ่งขึ้น หรือแบบง่าย ๆ อย่างเช่น ชุมชนในเมือง คนในชุมชนมีการศึกษามากกว่าในชนบท สถาบันทางสังคม (Social Institution) หรือกลุ่มถาวร (Permanent Groups) มีมากกว่าชนบท ซึ่งมีเพียงสถาบันครอบครัวเป็นสถาบันหลักการรวมกลุ่มเพื่อกระทำการกิจกรรมบางอย่างร่วมกัน ก็จะทำให้รูปลักษณะง่าย ๆ และกลุ่มสลายตัวไปเมื่อกิจกรรมสิ้นสุดลง

^{๕๑}ไพรัตน์ เดชะรินทร์, การบริหารการพัฒนาชุมชน, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๔),

๔. ศาสนา ตัวกำหนดความสัมพันธ์ขององค์ประกอบภายในชุมชนหนึ่ง ๆ ที่มีความสำคัญไม่น้อย โดยเฉพาะในชุมชนที่ยังอยู่ในขั้นพัฒนา (Developing Community) คือ ศาสนา ศาสนาในที่นี้ย่อมหมายถึงความรวมถึงความเชื่อในสิ่งที่ศักดิ์สิทธิ์ และการกระทำต่างๆ ทางศาสนา การศึกษาของนักมานุษยวิทยาพบว่า อิทธิพลเรื่องความเชื่อศาสนาหรือลัทธิศาสนาของชุมชนนั้น มีอิทธิพลมากที่จะสร้างความสัมพันธ์ หรือเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ของชุมชนหนึ่งไปได้อย่างมาก เช่น ชุมชนที่เอามนุษย์มาฆ่าเพื่อบูชายัญ โดยเชื่อว่าพระเจ้าจะบันดาลประโยชน์ให้หากได้มีการบูชายัญแล้ว

๕. ตัวบ่งการอื่น ๆ นอกจากตัวบ่งการใหญ่ทั้งสี่ประการดังกล่าวมาแล้ว ยังอาจมีตัวบ่งการอื่น ๆ อีก เช่นตัวบ่งการที่ธรรมชาติสร้างสรรค์ให้ เช่น สัตว์ การเกิดอุทกภัย หรือมีอากาศหนาวจัด ร้อนจัด มีภูเขาไฟ สิ่งเหล่านี้ล้วนมีอิทธิพลต่อองค์ประกอบของชุมชนอยู่มาก

อนึ่ง ในการจำแนกองค์ประกอบของชุมชนเป็น ๓ ประการ ดังได้กล่าวมาแล้วนั้น ได้มีนักวิชาการผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนในภาคสนาม นำไปใช้เป็นแนวทางจำแนกองค์ประกอบชุมชน โดยเฉพาะชุมชนในระดับหมู่บ้าน ว่ามีองค์ประกอบ ๓ ประการ คือ คน สิ่งแวดล้อม และสถานการณ์ โดยมีคำอธิบายประกอบดังนี้

๑. คน เป็นองค์ประกอบสำคัญของชุมชน และเป็นเป้าหมายสำคัญที่ต้องได้รับการพัฒนา ก่อนสิ่งอื่นๆ ถ้าเราสามารถพัฒนาคนในชุมชนได้แล้ว การพัฒนาด้านอื่น ๆ ก็จะเกิดผลสำเร็จตามมา แต่ถ้าเราไม่สามารถพัฒนาคนได้แล้ว การพัฒนาด้านอื่น ๆ ก็ก็จะประสบกับความล้มเหลว โดยสิ้นเชิง ดังนั้นในการพัฒนาชุมชนจึงเป็นหลักการพัฒนาคนเป็นที่สำคัญ กลุ่มคนควรได้รับการพัฒนาในชุมชนมีหลายกลุ่ม เช่น เด็กเล็ก เยาวชน สตรี ผู้นำท้องถิ่นและกลุ่มผู้นำกลุ่มต่างๆ รวมทั้งประชาชนทุกเพศทุกวัย ที่มีปัญหาในการดำรงชีวิตด้านต่างๆ

๒. สิ่งแวดล้อม หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่อยู่รอบ ๆ ตัวคน ซึ่งมีผลกระทบต่อการดำรงชีวิตประจำวัน เป็นสิ่งที่มีอยู่ตามธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น สิ่งแวดล้อมเหล่านี้จะเป็นสมบัติร่วมกันของชุมชน เช่น ถนน สะพาน ป่าไม้ แหล่งน้ำ วัด โรงเรียน ศูนย์พัฒนาหมู่บ้าน สถานีอนามัย ที่สาธารณะ ตลอดจนสิ่งที่เป็นโครงสร้างพื้นฐานเพื่อการพัฒนา ด้านต่างๆ ของชุมชน สิ่งแวดล้อมมีความสัมพันธ์กับตัวคนมาก เพราะถ้าสิ่งแวดล้อมไม่ดีความเป็นอยู่ของคนในชุมชนก็จะเกิดความลำบากตามไปด้วย

๓. สถานการณ์ หมายถึง เหตุการณ์หรือความเคลื่อนไหวต่างๆ ในชุมชนอันเป็นผลมาจากการติดต่อปะทะสังสรรค์กันระหว่างคนในชุมชน ทั้งแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ถ้าการติดต่อปะทะสังสรรค์กันระหว่างคนเป็นไปในแนวทางที่ดี สถานการณ์ก็จะดี แต่ถ้าการติดต่อปะทะกันระหว่างคนเป็นไปในทางลบ เช่น การชิงดีชิงเด่น การแก่งแย่งผลประโยชน์ ขาดความร่วมมือสามัคคี สถานการณ์ในปัจจุบันก็จะเลวร้ายลงไปด้วย

ดังนั้นองค์ประกอบทั้ง ๓ ประการของชุมชน ถ้าเราสามารถทำตัวให้เป็นคนดี สิ่งแวดล้อม ดี และสถานการณ์ก็จะดีตามไปด้วย จะทำให้ชุมชนน่าอยู่ มีความสงบสุข ประชาชนก็จะมีคุณภาพชีวิตที่ดีในที่สุด

นอกจากนี้ยังมีผู้ที่ศึกษาเกี่ยวกับองค์ประกอบของชุมชนที่เกี่ยวกับมนุษย์ไว้อีกเช่น วิชา พูนเพียร ได้อ้างถึงการศึกษานี้ของ อุทัย สินธุสาร และสุชาติ ประสิทธิ์รัฐศิลป์ ซึ่งมีความเห็นว่า เมื่อควรประกอบด้วยหลักเกณฑ์ดังนี้

จำนวนประชากร บริเวณที่เป็นเมืองต้องมีประชากรมากพอสมควรสำหรับประเทศไทยประชากรในเขตเทศบาลเมืองไม่ต่ำกว่า ๑๐,๐๐๐ คน และเทศบาลนครไม่ต่ำกว่า ๕๐,๐๐๐ คน ส่วนเทศบาลตำบลไม่กำหนดจำนวนประชากรไว้^{๕๒}

ความหมายที่นักสังคมวิทยาต่างประเทศให้ไว้ที่ควรนำมากล่าวถึง มีดังต่อไปนี้

โรเบิร์ต เอ็ม. แม็คไกวเวอร์ (Robert M .MacIver) ให้ความหมายไว้ในหนังสือ Society , Its Structure and changes ว่า ชุมชน คือ กลุ่มคนที่อยู่ร่วมกัน และสมาชิกทุกคนได้ให้ความสนใจในเรื่องราวต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชนนั้นร่วมกัน มิเพียงแต่ให้ความสนใจอย่างเดียวอย่างหนึ่งเฉพาะ แต่ให้ความสนใจโดยทั่วไป ซึ่งมีขอบเขตมากพอที่จะอยู่ร่วมกันในชีวิตประจำวัน นอกจากนี้แล้วชุมชนนี้อาจหมายถึง การอยู่ร่วมกันอย่างง่าย ๆ เช่น หมู่บ้านหนึ่ง ชนเผ่าหนึ่ง หรือการอยู่ร่วมกันขนาดใหญ่ เช่น เมืองหนึ่งๆ หรือประเทศหนึ่ง^{๕๓}

โรแลนด์ วอร์แรน (Roland Warran) ให้ความหมายไว้ว่า “ ชุมชน “ หมายถึง กลุ่มบุคคลหลายๆกลุ่มมารวมกันอยู่ในอาณาเขตและภายใต้กฎหมายหรือข้อบังคับอันเดียวกัน มีการสังสรรค์กัน มีความสนใจร่วมกัน มีผลประโยชน์คล้ายๆกัน มีแนวพฤติกรรมเป็นอย่างเดียวกัน เช่น ภาษาพูด ขนบธรรมเนียม ประเพณี หรือพูดอีกอย่างหนึ่งก็คือ มีวัฒนธรรมร่วมกันนั่นเอง Cristient T . Onussen (คริสเตียน ที. โอนัสเซน) อธิบายว่า “ชุมชน “ ได้แก่ คนที่อยู่ร่วมกันในขอบเขตทางภูมิศาสตร์ที่แน่นอน และมีความสัมพันธ์และโครงสร้างทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องและพึ่งพาอาศัยกัน ความสัมพันธ์และโครงสร้างดังกล่าวมีวิวัฒนาการขึ้นมาจากกระบวนการกลุ่มที่ปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ทางสิ่งแวดล้อมของชุมชนจึงถือได้ว่าเป็นกลุ่มทางดินแดน ทั้งนี้เพราะการพึ่งพาอาศัยกัน และการอยู่ร่วมกันเป็นปึกแผ่นภายในกลุ่มเกิดขึ้นได้

^{๕๒}วิชา พูนเพียร, “การศึกษาเบื้องต้น องค์ประกอบของความเป็นเมืองของชุมชนในภาคตะวันออก”, วิทยานิพนธ์ผังเมืองมหาบัณฑิต ภาควิชาผังเมือง, (บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๖), หน้า ๗.

^{๕๓}ไพรัตน์ เดชะรินทร์, การบริหารการพัฒนาชุมชน, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๔), หน้า ๑-๒.

เนื่องจากคนในกลุ่มสำนึกเรื่องเอกภาพ และความสามารถของชุมชนอันเพียงพอในการควบคุมกระบวนการทางสังคมและวัฒนธรรม ซึ่งเกิดขึ้นในขอบเขตทางดินแดน^{๕๔}

สำหรับความหมายของชุมชนตามที่นักวิชาการของไทยได้ให้ไว้ ที่ควรนำมากล่าวถึงมีดังนี้

ประดิษฐ์ มัชฌิมา ให้ความหมายไว้ว่า “ชุมชน คือ กลุ่มชนที่มีความรู้สึกนึกคิดและผลประโยชน์ร่วมกัน อาศัยอยู่ในบริเวณ หรือที่เดียวกัน มีการใช้ประโยชน์และบริการทางสังคมร่วมกัน”^{๕๕}

พัฒน์ สุจำนงค์ ได้ให้ความหมายว่า “ชุมชน” หมายถึง ดินแดนทั่วไปที่มีจำนวนคนมากกว่า ๒ คนขึ้นไป ที่ได้ร่วมกันด้วยธรรมชาติอย่างเดียวกัน คือ มีความคิดเห็นพ้องต้องกันรวมตัวกันที่จะทำอะไรร่วมกันและกันหวังที่จะประสบความสำเร็จนั้นอย่างเดียวกัน^{๕๖}

ยุวัฒน์ วุฒิเมธี ให้ความหมายว่า พื้นที่อันเป็นที่อยู่อาศัยของคนและหมายความถึงกลุ่มของประชาชนที่อยู่ในพื้นที่นั้น โดยมีความสนใจวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และจุดหมายในการที่จะอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข^{๕๗}

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ ให้ความหมายไว้ว่า “ชุมชน” หมายถึง องค์การทางสังคมอย่างหนึ่งที่มีอาณาเขตครอบคลุมท้องถิ่นหนึ่ง และมวลสมาชิกสามารถบรรลุถึงความต้องการพื้นฐานส่วนใหญ่ได้ และสามารถแก้ไขปัญหาส่วนใหญ่ของชุมชนเองได้^{๕๘}

กรมการพัฒนาชุมชน ให้ความหมายว่า ชุมชน หมายถึง กลุ่มคนที่มีความคิดเห็นไปในแนวทางเดียวกัน และสามารถดำเนินงานกิจกรรมใดๆ เพื่อประโยชน์ร่วมกันได้^{๕๙}

^{๕๔} สมนึก ปัญญาสิงห์, การพัฒนาชุมชน, (ขอนแก่น : ภาควิชาสังคมศาสตร์, คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๓๒), หน้า ๒.

^{๕๕} ประดิษฐ์ มัชฌิมา, สังคมวิทยาชนบท, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๒๒), หน้า ๔๒.

^{๕๖} พัฒน์ สุจำนงค์ และคนอื่นๆ, การพัฒนาชุมชนแบบผสมผสานสำหรับประเทศไทย, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๕), หน้า ๔.

^{๕๗} ยุวัฒน์ วุฒิเมธี, การพัฒนาชนบท, เอกสารประกอบการบรรยายวิชาการพัฒนาชุมชน, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๒๕), หน้า ๓.

^{๕๘} สัญญา สัญญาวิวัฒน์, การพัฒนาชุมชน, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๖).

^{๕๙} กรมการพัฒนาชุมชน, คู่มือการปฏิบัติงานพัฒนาชุมชนสำหรับนักพัฒนาการ, (กรุงเทพมหานคร, กรมการพัฒนาชุมชน, กระทรวงมหาดไทย, ๒๕๒๖), หน้า ๗๗.

จิรพรรณ กาญจนะจิตรา ได้สรุปว่า ชุมชนประกอบด้วยกลุ่มชนที่มีบางสิ่งบางอย่างคล้ายคลึงกัน รวมขึ้นเป็นชุมชนหนึ่ง มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิก สถาบัน และกลุ่มคนที่อยู่ในท้องถิ่นเดียวกัน อยู่ใต้กฎหมายหรือข้อบังคับเดียวกัน^{๖๐}

ทงศศักดิ์ คุ่มไข่น้ำ ได้สรุปไว้ว่า ชุมชน หมายถึง กลุ่มคนที่อาศัยอยู่รวมกันในที่ใดที่หนึ่ง โดยมีความรู้สึกผูกพันเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน มีความรู้สึกนึกคิด และสนใจในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือสิ่งที่คล้ายๆ กัน มีการปฏิบัติต่อกันด้วยความรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของสังคมนั้น^{๖๑}

จากความหมายต่างๆ ดังที่ได้กล่าวมาแล้วพอจะสรุปได้ว่า ชุมชนหมายถึง กลุ่มคนที่มาอยู่รวมกันในพื้นที่หรือบริเวณเดียวกันที่แน่นอน มีวิถีการดำเนินชีวิตคล้ายกัน มีความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน มีปฏิสัมพันธ์ต่อกันและกันอยู่ภายใต้กฎระเบียบกฎเกณฑ์เดียวกัน ดังนั้นชุมชนจึงมีองค์ประกอบดังต่อไปนี้^{๖๒}

๑. คน (People) คนเป็นองค์ประกอบสำคัญของชุมชน หากปราศจากคนเสียแล้วจะเป็นชุมชนไม่ได้

๒. ความสนใจร่วมกัน (Common Interest) คนที่อยู่ในชุมชนนั้นจะต้องมีความสนใจอย่างใดอย่างหนึ่งร่วมกัน และความสนใจดังกล่าวเป็นผลมาจากการอยู่ร่วมกันในอาณาเขตบริเวณเดียวกัน

๓. อาณาบริเวณ (Area) คนและสถานที่เกือบจะแยกกันไม่ได้ ต่างก็เป็นส่วนประกอบสำคัญและมีสัมพันธ์กันมีคนก็ต้องมีสถานที่ แต่การจะกำหนดขอบเขตและขนาดของสถานที่ของชุมชนหนึ่งๆเป็นเรื่องยาก

๔. ปะทะสังสรรค์ต่อกัน (Interaction) เมื่อมีคนมาอยู่รวมชุมชนเดียวกันแต่ละคนต้องจะมีการติดต่อแลกเปลี่ยนและปฏิบัติต่อกัน

^{๖๐}จิรพรรณ กาญจนะจิตรา, การพัฒนาชุมชน, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง ,พิมพ์ครั้งที่ ๑๐, ๒๕๓๐), หน้า ๑๐-๑๑.

^{๖๑}ทงศศักดิ์ คุ่มไข่น้ำและคนอื่นๆ, การพัฒนาชุมชนเชิงปฏิบัติการ, (กรุงเทพมหานคร : บพิธการพิมพ์, ๒๕๓๔), หน้า ๔.

^{๖๒}ศูนย์ช่วยเหลือทางวิชาการพัฒนาชุมชนที่ ๓, หลักและวิธีการพัฒนาชุมชน, : เอกสารประกอบการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน อุบลราชธานี, ฝ่ายฝึกอบรมศูนย์ช่วยเหลือทางวิชาการพัฒนาชุมชนเขตที่ ๓, ๒๕๓๕, หน้า ๔.

๕. ความสัมพันธ์ของสมาชิก (Relationship) ความสัมพันธ์กันของสมาชิกในชุมชนเป็นสิ่งที่ผูกพันให้สมาชิกอยู่ร่วมกันในชุมชนนั้น

๖. วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี (Cultural Traditions) ตลอดจนแบบแผนของการดำเนินชีวิตในชุมชน (Pattern of Community Life) ซึ่งส่วนใหญ่มีลักษณะคล้ายคลึงและเป็นรูปแบบเดียวกัน

โครงสร้างชุมชน

โครงสร้างชุมชนเปรียบเสมือนกับต้นไม้ ซึ่งประกอบไปด้วยราก ใบ ลำต้น และส่วนประกอบอื่นๆ หรือถ้าเปรียบกับบ้านก็ได้แก่ พื้น เสา ฝา คาน เป็นต้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้ประกอบเข้าด้วยกันอย่างเป็นระเบียบ ส่วนโครงสร้างของชุมชนบทที่สำคัญนั้นได้แก่

๑. บุคคล หมายถึง คนหนึ่ง ๆ ที่มีคุณลักษณะหรือบุคลิกแตกต่างกันไป เนื่องจากพันธุกรรมและสิ่งแวดล้อมเป็นตัวกำหนด

๒. กลุ่มคน หมายถึง บุคคลตั้งแต่ ๒ คน ที่มีความสัมพันธ์ทางสังคมด้วยการกระทำต่อกัน คือ มีปฏิกริยาโต้ตอบกันและเข้าใจกัน

๓. สถานภาพและบทบาท ได้แก่ ตำแหน่งหน้าที่ของบุคคลซึ่งผูกพันกันอยู่ในสังคม บุคคลแต่ละคนจะมีสถานภาพและบทบาทหลายอย่างตามกลุ่มที่สังกัดอยู่

๔. ระบบสังคม เป็นเครื่องมือซึ่งกำหนดและเป็นแนวทางให้สมาชิกของสังคมยึดถือปฏิบัติเพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อยและสงบสุขของสังคม

๕. สถาบันทางสังคม หมายถึง คุณธรรมและกิจกรรมบางอย่างที่มีความสำคัญต่อสังคมมนุษย์ เช่น สถาบันครอบครัว สถาบันศาสนา สถาบันเศรษฐกิจ สถาบันทางการเมืองการปกครอง สถาบันนันทนาการ เป็นต้น

๖. การแบ่งชนชั้นทางสังคม ได้แก่

๖.๑ การแบ่งชั้นในสังคมเมือง คือ ตระกูล เจ้านาย ขุนนาง ขุนหลวง พระพระยา ความสำเร็จทางราชการ อำนาจทางเศรษฐกิจและการเมือง ชนิตของอาชีพ

๖.๒ การแบ่งชนชั้นในสังคมชนบท คือ ชนชั้นผู้นำท้องถิ่นกับชนชั้นชาวบ้านทั่วไป

ภารกิจหน้าที่ของชุมชน

ภารกิจหน้าที่ของชุมชน ตามแนวคิดของนักสังคมวิทยาชนบทและนักสังคมมานุษยวิทยา มีดังต่อไปนี้^{๖๓}

๑. ให้บริการขั้นต้นแก่สมาชิก บริการขั้นต้น หมายถึง สิ่งที่สมาชิกของชุมชนทุกเพศวัยต้องใช้ และเป็นสิ่งที่ทำให้สมาชิกในชุมชนมีความสุข สามารถอยู่ร่วมกันอย่างมีความเข้าใจซึ่งกันและกัน และสามารถถ่ายทอดวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณีของท้องถิ่นสืบต่อไป ตัวอย่างบริการขั้นต้นที่เห็นได้อย่างชัดเจนคือ คือ สถานพยาบาล หรือ สถานื่อนามัยเมื่อสมาชิกเจ็บป่วยต้องอาศัยสถานื่อนามัย ต่อมาโรงเรียนก็จะให้ การศึกษาอบรมสั่งสอนวิชาความรู้แก่สมาชิกใหม่ และถัดมาอีกคือ สถาบันศาสนา ซึ่งรวมถึงความเชื่อ ขนบธรรมเนียมประเพณีซึ่งควบคุมพฤติกรรมให้คนอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขภายในชุมชน

๒. จัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกเบื้องต้นสำหรับสมาชิก สิ่งอำนวยความสะดวกเบื้องต้นย่อมแล้วแต่ประเภทของชุมชน และความเจริญมากน้อยของชุมชน แต่โดยสรุปแล้วควรจะต้องมีสิ่งต่อไปนี้คือ ถนนภายในชุมชน และถนนติดต่อชุมชนภายนอกน้ำกิน และน้ำใช้เพื่อการประกอบอาชีพ ไฟฟ้า สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ และสนามกีฬา ถ้าจะนำมาเปรียบเทียบกับหมู่บ้านในชนบทไทยแล้ว ในปัจจุบันดูเหมือนจะยังกวนอนอยู่เรื่องน้ำกิน น้ำใช้ที่มีไม่เพียงพอทุกฤดูกาล ถนนติดต่อทั้งภายในและภายนอกหมู่บ้าน บางหมู่บ้านมีพร้อมแล้วทั้งเรื่องน้ำและถนน กำลังต้องการไฟฟ้า และบางแห่งการจัดให้มีน้ำกินน้ำใช้ ยังไม่เพียงพอ ก็โตดมาจัดให้มีไฟฟ้าก่อนก็มี

๓. จัดให้ มีหน่วยการปกครองท้องถิ่น หน่วยการปกครองท้องถิ่น หน่วยการปกครองท้องถิ่นจะทำหน้าที่เป็นผู้จัดระเบียบชุมชน เป็นตัวแทนของสมาชิกชุมชนที่จะตัดสินใจในการกระทำหรือไม่กระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อประโยชน์ส่วนรวมของชุมชน ถ้าเป็นชุมชนสมัยก่อนก็เหมือนหัวหน้าเผ่าหรือหัวหน้าหมู่บ้านที่ชาวบ้านให้การเคารพนับถือหน่วยการปกครองท้องถิ่นในหลายประเทศก็จัดทำในรูปแบบต่างๆ กันไป บางแห่งใช้วิธีการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชนบางแห่งใช้การแต่งตั้งจากทางราชการ และบางแห่งก็ผสมกัน แม้ว่าประชาชนเลือกตั้งแล้วก็ต้องให้ราชการเห็นชอบด้วย จึงแต่งตั้งให้เป็นได้ หรือมิฉะนั้นก็ส่งคนของทางราชการมาควบคุมการบริหาร

^{๖๓}ไพรัตน์ เดชะรินทร์, การบริหารการพัฒนาชุมชน, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช ๒๕๒๔), หน้า ๒๔-๓๐.

๔. จัดให้มีการรักษาคุ่มครองรักษาสวัสดิภาพของสมาชิก ทั้งทรัพย์สินและร่างกาย ความสงบสุขของชุมชนทางสวัสดิภาพ ทรัพย์สิน และร่างกาย ถ้ามองในชุมชนที่เจริญมากแล้ว ก็คือ จัดให้ตำรวจเป็นผู้ให้การคุ้มครอง แต่ในหมู่บ้านชนบทไทยผู้ให้การคุ้มครอง รูปแบบนี้อาจเป็นชาวบ้านในหมู่บ้านเอง จัดให้มีเวรยามคอยป้องกันวัว ควาย สัตว์เลี้ยง ในบริเวณหมู่บ้านบางแห่งใช้ชายฉกรรจ์ ในหมู่บ้านบางแห่งใช้ชายฉกรรจ์ในหมู่บ้านเป็นผู้ช่วยกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ปัจจุบันมีการคุกคามทางการเมือง บางหมู่บ้านจัดให้มีการรักษาดินแดน นอกจากการปกป้องรักษาทรัพย์สินของชาวบ้านแล้ว ยังทำการต่อสู้ป้องกันการบุกรุกของบุคคลที่เข้ามา คุกคาม และก่อให้เกิดให้เกิดการปั่นป่วนภายในหมู่บ้าน ที่เรียกว่า ผู้ก่อการร้าย ในบางท้องถิ่นมีพลเรือน ตำรวจ และทหาร ที่ทำหน้าที่ เป็นชุดคอยคุ้มครองอาศัยอยู่ในบ้าน แต่ฝ่ายป้องกันที่มีประโยชน์ต่อชุมชนอย่างยิ่ง คือ หน่วยป้องกันที่ชุมชนจัดตั้งขึ้นเอง ส่วนจะทำได้เพียงไรนั้นอยู่ที่ความเข้มแข็งของผู้นำในหมู่บ้าน

๕. ดำรงไว้ซึ่งภาระหน้าที่ทางสรีรวิทยาของสมาชิกภายในชุมชน สมาชิกภายในชุมชนที่เกิดมาแทนสมาชิกที่ตายจากไปจะต้องได้รับการเลี้ยงดูเอาใจใส่ ในเรื่องปัจจัยทั้ง ๔ คือ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม การรักษาโรคภัยไข้เจ็บ นอกจากนี้เป็นภาระหน้าที่ของครอบครัวแล้ว ชุมชนต้องทำหน้าที่คอยให้ความช่วยเหลือสนับสนุนเรื่องบริการเหล่านี้แก่สมาชิกในชุมชน นักการศึกษาได้อธิบายต่อไปว่า การจัดบริการในด้านนี้รวมไปถึงการรักษาคุ้มครองสวัสดิภาพของสมาชิก และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในรูปวัสดุสิ่งก่อสร้างที่จะนำมาเพื่อสนับสนุนปัจจัย ๔ ดังกล่าวด้วย พิจารณาให้ดีกว่าคือ การรวมบริการและสิ่งอำนวยความสะดวกบางอย่างในชุมชนนั่นเอง

๖. จัดให้มีการบริการทางเศรษฐกิจและบริการอื่นๆ เพื่อสมาชิก ภาระหน้าที่ในข้อนี้ได้พยายามถึงความต้องการของสมาชิกในชุมชนในด้านเศรษฐกิจ รวมตลอดถึงบริการในด้านเศรษฐกิจ หมายถึงในด้านการตลาด การให้ความรู้ในรูปของการฝึกอบรมให้สมาชิกมีความสามารถในด้านการประกอบอาชีพที่ตนถนัด ภายในชุมชนควรจะมีจัดให้มีการแบ่งผลผลิตตามสัดส่วนความเสมอภาคพอสมควรระหว่างสมาชิกในชุมชนทุกชุมชน ควรจะต้องมีการแบ่งการใช้แรงงานให้ถูกต้องตามวัยและอายุของคนในชุมชน แบ่งแยกตามความถนัดและวัยที่เหมาะสม เพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีประสิทธิภาพที่สุด

๗. หน้าที่ในการผลิตสมาชิกใหม่ของชุมชน นักการศึกษาได้อธิบายถึงภาระหน้าที่ของชุมชนในเรื่องนี้ เป็นการเตือนให้ระวังว่าบางชุมชนไม่สนใจต่ออัตราการเกิดของคนในชุมชนไม่มีการวางแผนครอบครัว การเกิดเป็นเรื่องของธรรมชาติไม่ควรจะป้องกัน หากมีสมาชิกเกิดใหม่ จนชุมชนไม่สามารถให้บริการและเลี้ยงดูให้เป็นผู้มีคุณภาพ ชุมชนย่อมประสบกับปัญหาสุดคณานับ ชุมชนเหล่านี้มักเป็นชุมชนที่อยู่ในประเทศกำลังพัฒนา

๘. ให้ความสนใจเป็นพิเศษในขบวนการให้การศึกษา การปลูกฝังของสมาชิก สมาชิกของชุมชนให้อยู่แนวทางที่ชุมชนต้องการ กล่าวโดยสรุปคือ ทุกชุมชนต้องตั้งความหวังในเรื่องความเจริญก้าวหน้าที่อยู่ในสมาชิกรุ่นใหม่ ของชุมชน จะต้องระมัดระวังและมีการวางแผนในการศึกษาอบรมปลูกฝังชนรุ่นหลัง และจะเริ่มวางระบบตั้งแต่ครอบครัว เพื่อนเล่นในโรงเรียน เลยออกมาถึงสังคมการทำงานที่ตนมีอาชีพในวงการนั้น

๙. รักษาความสงบเรียบร้อยภายในชุมชน และจัดสวัสดิการแก่สมาชิกในชุมชน นอกจากจะจัดในรูปของขนบธรรมเนียมประเพณีแล้ว ยังหมายถึงข้อกำหนดกฎหมายที่ใช้ในชุมชน เกี่ยวกับหน้าที่ของชุมชนดังกล่าว ชุมชนชนบทของไทยมีลักษณะที่เด่นและเป็นข้อดีของที่มีสถาบันทางศาสนา ตลอดจนความเชื่อและขนบธรรมเนียมประเพณีของหมู่บ้าน ที่มีส่วนช่วยควบคุมความประพฤติเพื่อให้เกิดความสงบสุข มากทีเดียว

๑๐. หน้าที่สร้างสรรค์ ปลูกฝังค่านิยมของสมาชิกในชุมชน การยอมรับบทบาทแนวความคิดริเริ่มที่ดี จะเป็นกำลังใจและความภาคภูมิใจของสมาชิกในชุมชน ก่อให้เกิดความผูกพันทางจิตใจแก่สมาชิกในชุมชน นอกจากนี้ชุมชนจะต้องแสดงออกถึงการเอาใจใส่ต่อคนทุกรุ่นทุกวัยที่อยู่ในชุมชนเกิดทัศนคติที่ดีและศรัทธาต่อชุมชนของตน ซึ่งจะเป็นการให้บทบาทที่ดีแก่สมาชิกในชุมชนทางอ้อมอีกด้วย ในหมู่บ้านไทยที่มีการจัดงานบุญต่างๆ ก็มีประโยชน์และเสริมสร้างคุณค่าของชีวิตของคนในชุมชน ทำให้สมาชิกในชุมชนเกิดความภาคภูมิใจเป็นการสร้างความเป็นปึกแผ่นให้เกิดในชุมชนอีกด้วย

สรุปว่า สิ่งที่สมาชิกของชุมชนทุกเพศวัยต้องใช้ เป็นสิ่งที่จำเป็นและทำให้สมาชิกในชุมชนมีความสุข สามารถอยู่ร่วมกันอย่างมีความเข้าใจซึ่งกันและกัน และสามารถถ่ายทอดวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณีของท้องถิ่นสืบต่อไป ตัวอย่างบริการขั้นต้นที่เห็นได้อย่างชัดเจนคือ คือ สถานพยาบาล เมื่อสมาชิกเจ็บป่วยต้องอาศัยสถานพยาบาล มาโรงเรียนก็จะให้การศึกษาอบรมสั่งสอนวิชาความรู้ และถัดมาอีกคือ สถาบันศาสนา ซึ่งรวมถึงความเชื่อ ขนบธรรมเนียมประเพณี ซึ่งควบคุมพฤติกรรมให้คนอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขภายในชุมชน

๒.๔ ทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารจัดการ

ในการศึกษาความหมายของการบริหารและการบริหารจัดการ ควรทำความเข้าใจแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารเป็นเบื้องต้นก่อน กล่าวคือ สืบเนื่องจากมนุษย์เป็นสัตว์สังคมซึ่งหมายถึง มนุษย์โดยธรรมชาติย่อมอยู่รวมกันเป็นกลุ่ม ไม่อยู่อย่างโดดเดี่ยว แต่อาจมีข้อยกเว้นน้อยมากที่มนุษย์อยู่โดดเดี่ยวตามลำพัง เช่น ฤๅษี การอยู่รวมกันเป็นกลุ่มของมนุษย์อาจมีได้หลายลักษณะและเรียกต่างกัน เป็นต้นว่า ครอบครัว (family) เผ่าพันธุ์ (tribe) ชุมชน (community) สังคม (society) และประเทศ (country) เมื่อมนุษย์อยู่รวมกันเป็นกลุ่มย่อมเป็นธรรมชาติอีกทีในแต่ละกลุ่มจะต้องมี “ผู้นำกลุ่ม” รวมทั้งมี “แนวทางหรือวิธีการควบคุมดูแลกันภายในกลุ่ม” เพื่อให้เกิดความสุขและความสงบเรียบร้อย สภาพเช่นนี้ได้มีวิวัฒนาการตลอดมาโดยผู้นำกลุ่มขนาดใหญ่ เช่น ในระดับประเทศของภาครัฐ ในปัจจุบันอาจเรียกว่า “ผู้บริหาร” ขณะที่การควบคุมดูแลกันภายในกลุ่มนั้น เรียกว่า การบริหาร (administration) หรือการบริหารราชการ (public administration) ด้วยเหตุผลเช่นนี้ มนุษย์จึงไม่อาจหลีกเลี่ยงจากการบริหารหรือการบริหารราชการได้ง่าย และทำให้กล่าวได้อย่างมั่นใจว่า “ที่ใดมีประเทศ ที่นั้นย่อมมีการบริหาร”

วิรัช วิรัชนิภาวรรณ^{๒๔} กล่าวว่าไว้ว่าการบริหารจัดการ(management administration) การบริหารการพัฒนา (development administration) แม้กระทั่งการบริหารการบริการ (service administration) แต่ละคำมีความหมายคล้ายคลึงหรือใกล้เคียงกันที่เห็นได้อย่างชัดเจนมีอย่างน้อย ๓ ส่วน คือ

๑ ล้วนเป็นแนวทางหรือวิธีการบริหารงานภาครัฐที่หน่วยงานของรัฐ และหรือ เจ้าหน้าที่ของรัฐ นำมาใช้ในการปฏิบัติราชการเพื่อช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารราชการ

๒ มีกระบวนการบริหารงานที่ประกอบด้วย ๓ ขั้นตอน คือ การคิด (thinking) หรือการวางแผน (planning) การดำเนินงาน (acting) และการประเมินผล (evaluating) และ

๓ มีจุดหมายปลายทาง คือ การพัฒนาประเทศไปในทิศทางที่ทำให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น รวมทั้งประเทศชาติมีความเจริญก้าวหน้าและมั่นคงเพิ่มขึ้น สำหรับส่วนที่แตกต่างกัน คือ แต่ละคำมีจุดเน้นต่างกัน กล่าวคือ การบริหารจัดการเน้นเรื่องการนำแนวคิดการจัดการของภาคเอกชนเข้ามาใช้ในการบริหารราชการ เช่น การมุ่งหวังผลกำไร การแข่งขัน ความรวดเร็ว การตลาด การประชาสัมพันธ์ การจูงใจด้วยค่าตอบแทน

^{๒๔} วิรัช วิรัชนิภาวรรณ, การบริหารจัดการและการบริหารการพัฒนาขององค์กรตามรัฐธรรมนูญ- มนุษย์และหน่วยงานของรัฐ, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติธรรม, ๒๕๔๘), หน้า ๕.

การลดขั้นตอน และการลดพิธีการ เป็นต้น ในขณะที่การบริหารการพัฒนาให้ความสำคัญเรื่องการบริหารรวมทั้งการพัฒนานโยบาย แผน แผนงาน โครงการ (policy plan program project) หรือกิจกรรมของหน่วยงานของรัฐ ส่วนการบริหารการบริการเน้นเรื่องการอำนวยความสะดวก และการให้บริการแก่ประชาชน

พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) กล่าวถึง การบริหารเป็นวิธีทำให้งานสำเร็จโดยอาศัยผู้อื่น (Getting things done through other people) และกล่าวว่าหน้าที่ของผู้บริการเป็นกรอบในการพิจารณาของผู้บริหารให้สำเร็จ มี ๕ ประการ ตามคำย่อภาษาอังกฤษว่า “POSDC” ดังนี้ คือ^{๖๕}

๑. P คือ Planning หมายถึง การวางแผน เป็นการกำหนดแนวทางการดำเนินงาน เพื่อความสำเร็จที่จะตามมาในอนาคต ผู้บริหารที่ดีจะต้องมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลเพื่อกำหนดทิศทางขององค์กร

๒. O คือ Organizing หมายถึง การจัดองค์กร เป็นการกำหนดโครงสร้างความสัมพันธ์ของสมาชิกและสายบังคับบัญชาภายในองค์กร มีการแบ่งงานกันทำและกระจายอำนาจ

๓. S คือ Staffing หมายถึง งานบุคลากร เป็นการสรรหาบุคลากรใหม่ การพัฒนาบุคลากรและใช้คนให้เหมาะสมกับงาน

๔. D คือ Directing หมายถึง การอำนวยการ เป็นการสื่อสารเพื่อให้เกิดการดำเนินการตามแผน ผู้บริหารจะต้องมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและต้องมีภาวะผู้นำ

๕. C คือ Controlling หมายถึง การกำกับดูแล เป็นการควบคุมคุณภาพของการปฏิบัติงานภายในองค์กร รวมทั้งกระบวนการแก้ไขปัญหาภายในองค์กร

พระราชญาณวิสิฐ (เสริมชัย ชยมงฺคโล) ให้ความหมายของคำว่า การบริหาร หมายถึง การปกครอง (Government) การดูแลรักษาหมู่คณะ และการดำเนินงานหรือการจัดการ (Management) กิจกรรมต่างๆ ของหมู่คณะหรือองค์กรต่างๆ ให้สำเร็จลุล่วงไปตามนโยบาย (Policy) และวัตถุประสงค์ (Purposes) ขององค์กรนั้นๆ ด้วยดี มีประสิทธิภาพ (Efficiency)^{๖๖}

^{๖๕}พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), **พุทธวิธีในการบริหาร**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, พิมพ์ครั้งที่ ๔, ๒๕๔๙), หน้า ๓ – ๕.

^{๖๖}พระราชญาณวิสิฐ (เสริมชัย ชยมงฺคโล), **การบริหารวัด**, (นครปฐม : เพชรเกษมการพิมพ์, ๒๕๔๘), หน้า ๒๖.

วิรัช วิรัชนิภาวรรณในปี พ.ศ. ๒๕๔๕ มีความเห็นว่า การบริหารในฐานะที่เป็นกระบวนการ หรือกระบวนการบริหาร เกิดได้จากหลายแนวคิด เช่น โปสคอร์ด (POSDCoRB) เกิดจากแนวคิดของ ลูเทอร์ กุลลิค (Luther Gulick) และ ลินดอล เออร์วิค (Lyndall Urwick) ประกอบด้วยขั้นตอนการบริหาร ๗ ประการ ได้แก่ การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การบริหารงานบุคคล (Staffing) การอำนวยการ (Directing) การประสานงาน (Coordinating) การรายงาน (Reporting) และการงบประมาณ (Budgeting) ขณะที่กระบวนการบริหารตามแนวคิดของ เฮนรี ฟาโยล (Henry Fayol) ประกอบด้วย ๕ ประการ ได้แก่ การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การบังคับการ (Commanding) การประสานงาน (Coordinating) และการควบคุมงาน (Controlling) หรือรวมเรียกว่า พอดค์ (POCCC) การบริหารแบ่งตามวัตถุประสงค์หลักของการจัดตั้งหน่วยงานไว้ ๖ ส่วน ดังนี้^{๒๗}

ส่วนที่หนึ่ง การบริหารงานของหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งเรียกว่า การบริหารรัฐกิจ (public administration) หรือการบริหารภาครัฐ มีวัตถุประสงค์หลักในการจัดตั้ง คือการให้บริการสาธารณะ (public services) ซึ่งครอบคลุมถึงการอำนวยความสะดวก การรักษาความสงบเรียบร้อย ตลอดจนการพัฒนาประชาชนและประเทศชาติ เป็นต้น การบริหารส่วนนี้เป็นการบริหารของหน่วยงานของภาครัฐ (public or governmental organization) ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานทั้งในส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น เช่น การบริหารงานของหน่วยงานของสำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวง กรม หรือเทียบเท่า การบริหารงานของจังหวัดและอำเภอ การบริหารงานของหน่วยการบริหารท้องถิ่น หน่วยงานบริหารเมืองหลวง รวมตลอดทั้งการบริหารงานของหน่วยงานของรัฐวิสาหกิจ เป็นต้น

ส่วนที่สอง การบริหารงานของหน่วยงานภาคธุรกิจ ซึ่งเรียกว่า การบริหาร ธุรกิจ (business administration) หรือการบริหารภาคเอกชนหรือการบริหารของหน่วยงานของเอกชน ซึ่งมีวัตถุประสงค์หลักของการจัดตั้งเพื่อการแสวงหากำไร หรือการแสวงหากำไรสูงสุด (maximum profits) ในการทำธุรกิจ การค้าขาย การผลิตอุตสาหกรรม หรือให้บริการเห็นตัวอย่างได้อย่างชัดเจนจากการบริหารงานของ บริษัท ห้างร้าน และห้างหุ้นส่วนทั้งหลาย

ส่วนที่สาม การบริหารของหน่วยงานที่ไม่สังกัดภาครัฐ (non-governmental organization) ซึ่งเรียกกย่อว่า หน่วยงาน เอ็นจีโอ (NGO.) เป็นการบริหารงานของหน่วยงานที่ไม่แสวงหาผลกำไร (non-profit administration) มีวัตถุประสงค์หลักในการจัดตั้ง คือการไม่แสวงหาผลกำไร (non-profit) เช่น การบริหารของมูลนิธิ และสมาคม

^{๒๗}วิรัช วิรัชนิภาวรรณ, การบริหารเมืองหลวงและการบริหารท้องถิ่น สหรัฐอเมริกา อังกฤษ ฝรั่งเศส ญี่ปุ่น และไทย, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โพธิ์เพชร, ๒๕๔๕), หน้า ๓๙.

ส่วนที่สี่ การบริหารงานของหน่วยงานระหว่างประเทศ(international organization) มีวัตถุประสงค์หลักของการจัดตั้ง คือ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ เช่น การบริหารงานของสหประชาชาติ (United Nations Organization) องค์การการค้าระหว่างประเทศ (World Trade Organization) และกลุ่มประเทศอาเซียน (ASEAN)

ส่วนที่ห้า การบริหารงานขององค์กรตามรัฐธรรมนูญ การบริหารงานขององค์กรส่วนนี้เกิดขึ้นหลังจากประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (พ.ศ. ๒๕๔๐) โดยบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญได้กำหนดให้มืองค์กรตามรัฐธรรมนูญขึ้น เช่น การบริหารงานของศาลรัฐธรรมนูญ ศาลปกครอง คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ คณะกรรมการการเลือกตั้ง และผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา เป็นต้น องค์กรดังกล่าวนี้ถือว่าเป็นหน่วยงานของรัฐเช่นกัน แต่มีลักษณะพิเศษ เช่น เกิดขึ้นตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญดังกล่าว และมีวัตถุประสงค์หลักในการจัดตั้งเพื่อปกป้องคุ้มครองและรักษาสิทธิเสรีภาพของประชาชน ตลอดจนควบคุมตรวจสอบการปฏิบัติงานของหน่วยงานของรัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐ

ส่วนที่หก การบริหารงานของหน่วยงานภาคประชาชน มีวัตถุประสงค์หลักในการจัดตั้งเพื่อปกป้องรักษาผลประโยชน์ของประชาชนโดยส่วนรวมซึ่งเป็นประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศและถูกเอารัดเอาเปรียบตลอดมา เช่น การบริหารงานของหน่วยงานของเกษตรกรกลุ่มผู้ใช้แรงงาน และกลุ่มผู้ให้บริการ

วิจารณ์ สารัตนะ ได้กล่าวถึงกระบวนการบริหาร ควรประกอบด้วย ๔ ประการ คือ ^{๖๔}

๑) การวางแผน หมายถึง หน้าที่ทางการบริหารในการกำหนดจุดหมายและการตัดสินใจ เลือกวิธีการที่ดีที่สุดที่จะให้บรรลุจุดหมายนั้น

๒) การจัดองค์กร หมายถึง กำหนดอำนาจหน้าที่และตำแหน่งต่าง ๆ อย่างชัดเจน

๓) การนำ หมายถึง ความพยายามทำให้มีอิทธิพลต่อผู้อื่น เพื่อให้การปฏิบัติงานบรรลุจุดหมายขององค์กร ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล

๔) การควบคุม หมายถึง การมุ่งเน้นที่จะก่อให้เกิดความมั่นใจว่าสมาชิกในองค์กรได้ประพฤติปฏิบัติในทิศทางที่จะทำให้บรรลุผลตามมาตรฐานหรือจุดหมาย มุ่งเน้นให้เกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์และลดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ลง

^{๖๔}วิจารณ์ สารัตนะ, การบริหาร หลักการ ทฤษฎี และประเด็นทางการศึกษา, หน้า ๑๑.

ดิน ปรัชญพฤทธิ การบริหาร หมายถึง กระบวนการนำเอาการตัดสินใจ และนำนโยบายไปปฏิบัติ ส่วนการบริหารรัฐกิจนั้น หมายถึง เกี่ยวข้องกับการนำเอานโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ^{๖๙}

ปธาน สุวรรณมงคล ได้ให้ความหมายของ การบริหาร ว่า การบริหารเป็นกระบวนการซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนต่าง ๆ ที่มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันในอันที่จะนำไปสู่การบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การ การบริหารเป็นศิลปะของการทำงานให้เสร็จโดยอาศัยผู้อื่นเป็นผู้ทำการบริหาร เป็นงานของนักบริหารที่มีอยู่ทุกระดับทุกองค์การที่จะต้องทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การ การบริหารเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับจุดหมาย (Goal) ทรัพยากรที่มีจำกัด (Limited Resources) และคน (man)^{๗๐}

พะยอม วงศ์สารศรี ให้ความหมายว่า การจัดการ หรือนักวิชาการบางทีก็เรียกว่า การบริหาร (Management) โดยแยกได้เป็น ๓ ประเด็น ดังนี้^{๗๑}

๑. การจัดการเป็นศิลปะของการใช้บุคคลอื่นทำงานให้แก่องค์การ เป็นการมองว่าสมาชิกในองค์การเป็นสื่อกลางที่นำให้องค์การบรรลุเป้าหมาย เปรียบสมาชิกในองค์การเป็นเช่นวัตถุสิ่งของที่จะต้องปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ตามที่ได้มีการกำหนด แต่ในความเป็นจริงสมาชิกในองค์การเป็นมนุษย์ที่มีความต้องการ มีความมุ่งหวังในความเจริญก้าวหน้าในการปฏิบัติงาน

๒. การจัดการเป็นกระบวนการ มีความสัมพันธ์กับการกำหนดจุดหมายขององค์การและแปรเปลี่ยนจุดหมายนั้นสู่การปฏิบัติจริง การดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ขององค์การไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้โดยผ่านกระบวนการที่เป็นระบบ มีการประสานงานและความร่วมมือจากทรัพยากรมนุษย์

๓. การจัดการคือกลุ่มของผู้จัดการ ในมุมมองขององค์การ เป็นบุคคลที่ทำหน้าที่บริหารหรือจัดการกิจการต่าง ๆ ในองค์การเป็นผู้ตัดสินใจ กำหนดเป้าหมาย ประสานงานให้สมาชิกในองค์การดำเนินการไปในทิศทางที่เป็นเป้าหมายร่วมกัน

^{๖๙}ดิน ปรัชญพฤทธิ, ศัพท์รัฐประศาสนศาสตร์, (กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๕), หน้า ๘.

^{๗๐}ปธาน สุวรรณมงคล, การบริหารและการพัฒนาองค์การ, (นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรม-ธราช, พิมพ์ครั้งที่ ๓, ๒๕๓๕), หน้า ๖๗.

^{๗๑}พะยอม วงศ์สารศรี, องค์การและการจัดการ, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สุภา, ๒๕๔๘), หน้า ๓๗-๔๐.

สมพงศ์ เกษมสิน^{๗๒} ในปี พ.ศ.๒๕๒๓ กล่าวไว้ว่า คำว่า การบริหารนิยมใช้กับการบริหารราชการ หรือการจัดการเกี่ยวกับนโยบาย ซึ่งมีศัพท์บัญญัติว่า รัฐประศาสนศาสตร์ (public administration) และคำว่า การจัดการ (management) นิยมใช้กับการบริหารธุรกิจ เอกชน หรือการดำเนินการตามนโยบายที่กำหนดไว้ สมพงศ์ เกษมสิน ยังให้ความหมายการบริหารไว้ว่า การบริหารมีลักษณะเด่นเป็นสากลอยู่หลายประการ ดังนี้

- ๑) การบริหารย่อมมีวัตถุประสงค์
- ๒) การบริหารอาศัยปัจจัยบุคคลเป็นองค์ประกอบ
- ๓) การบริหารต้องใช้ทรัพยากรการบริหารเป็นองค์ประกอบพื้นฐาน
- ๔) การบริหารมีลักษณะการดำเนินการเป็นกระบวนการ
- ๕) การบริหารเป็นการดำเนินการร่วมกันของกลุ่มบุคคล
- ๖) การบริหารอาศัยความร่วมมือร่วมใจของบุคคล กล่าวคือ ความร่วมมือ (collective mind) จะก่อให้เกิดความร่วมมือของกลุ่ม (group cooperation) อันจะนำไปสู่พลังของกลุ่ม (group effort) ที่จะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์
- ๗) การบริหารมีลักษณะการร่วมมือกันดำเนินการอย่างมีเหตุผล
- ๘) การบริหารมีลักษณะเป็นการตรวจสอบผลการปฏิบัติงานกับวัตถุประสงค์
- ๙) การบริหารไม่มีตัวตน (intangible) แต่มีอิทธิพลต่อความเป็นอยู่ของมนุษย์

ธงชัย สันติวงษ์ในปี พ.ศ.๒๕๔๓ กล่าวถึงลักษณะของงานบริหารจัดการไว้ ๓ ด้านคือ^{๗๓}

- ๑) ในด้านที่เป็นผู้นำหรือหัวหน้างาน งานบริหารจัดการ หมายถึง ภาระหน้าที่ของบุคคลใดบุคคลหนึ่งที่ปฏิบัติตนเป็นผู้นำภายในองค์การ
- ๒) ในด้านของภารกิจหรือสิ่งที่ต้องทำงานบริหารจัดการ หมายถึง การจัดระเบียบทรัพยากรต่าง ๆ ในองค์การ และการประสานกิจกรรมต่าง ๆ เข้าด้วยกัน
- ๓) ในด้านของความรับผิดชอบ งานบริหารจัดการ หมายถึง การต้องทำให้งานต่าง ๆ สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีด้วยการอาศัยบุคคลต่าง ๆ เข้าด้วยกัน

ปีเตอร์ เอฟ. ดรักเกอร์ (Peter F. Drucker) กล่าวว่า การบริหาร คือ ศิลปะในการทำงานให้บรรลุเป้าหมายร่วมกับผู้อื่น การทำงานต่าง ๆ ให้ลุล่วงไปโดยอาศัยคนอื่นเป็นผู้ทำภายในสภาพองค์การที่กล่าวนั้น ทรัพยากรด้านบุคคลจะเป็นทรัพยากรหลักขององค์การที่เข้ามา ร่วมกันทำงานในองค์การ ซึ่งคนเหล่านี้จะเป็นผู้ใช้ทรัพยากรด้านวัตถุอื่น ๆ เครื่องจักร อุปกรณ์

^{๗๒} สมพงศ์ เกษมสิน, การบริหาร, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิชพิมพ์ครั้งที่ ๗, ๒๕๒๓), หน้า ๕-๖.

^{๗๓} ธงชัย สันติวงษ์, องค์การและการบริหาร, พิมพ์ครั้งที่ ๑๑, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๓), หน้า ๒๑-๒๒.

วัตถุดิบ เงินทุน รวมทั้งข้อมูลสนเทศต่าง ๆ เพื่อผลิตสินค้าหรือบริการออกจำหน่ายและตอบสนองความพอใจให้กับสังคม^{๗๔}

ฟรีเดอริก ดับบลิว เทย์เลอร์ (Frederick w Taylor) บิดาแห่งการบริหารที่มีหลักเกณฑ์ ได้พัฒนาการบริหารซึ่งมีพื้นฐานอยู่ในหลักการที่สำคัญ ๔ ประการ คือ^{๗๕}

๑. ต้องมีการคิดค้นและกำหนดวิธีที่ดีที่สุด สำหรับงานแต่ละอย่าง คือต้องมีการกำหนดวิธีการทำงานที่ดีที่สุด เพื่อช่วยให้สามารถทำงานสำเร็จลุล่วงไปด้วยตามวัตถุประสงค์ มาตรฐานของงาน จะต้องมีการจัดวางไว้ โดยมีหลักเกณฑ์ที่ได้พิสูจน์มาแล้วว่าเป็นวิธีที่ดีที่สุดจริง และในเวลาเดียวกันการจ่ายผลตอบแทนแบบจูงใจ ก็จ่ายให้ตามผลผลิตทั้งหมด

๒. ต้องมีการคัดเลือกและพัฒนาคนงาน โดยตระหนักถึงความสำคัญและคุณค่าของการรู้จักงานให้เหมาะสมสอดคล้องกับคนงาน นอกจากนี้ต้องมีการอบรมคนงานให้รู้จักวิธีการทำงานที่ถูกวิธีด้วย และในการคัดเลือกคนงานจะต้องมีการพิจารณาเป็นพิเศษ ที่จะให้ได้คนที่มีคุณสมบัติที่ดีที่สุดตรงตามงานที่จะทำ

๓. ด้วยวิธีการพิจารณาอย่างรอบครอบเกี่ยวกับวิธีการทำงาน ควบคู่กับการพิจารณาคณานี้ คนงานจะไม่คัดค้านต่อวิธีทำงานใหม่ที่ได้กำหนดขึ้น เพราะโดยหลักเหตุผล คนงานทุกคนจะเห็นจริงถึงโอกาสที่เขาจะได้รับรายได้สูงขึ้น จากการทำงานถูกวิธีที่จะช่วยให้ได้ผลผลิตสูงขึ้น

๔. การประสานร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดระหว่างผู้บริหารและคนงาน ฝ่ายบริหารควรจะได้ประสานงานอย่างใกล้ชิดเป็นประจำกับคนงานที่เป็นผู้ปฏิบัติงาน แต่ต้องไม่ใช่โดยการลงมือปฏิบัติงานที่ควรจะเป็นของคนงานเท่านั้น

จากหลักการดังกล่าว พบวิธีการต่าง ๆ ล้วนแต่เป็นวิธีการที่มีหลักเกณฑ์ตามหลักวิทยาศาสตร์ ทำให้เกิดทฤษฎีการบริหารขึ้นมาและได้เสนอแนะว่า ผู้บริหารต้องมีบทบาทเป็นจุดกลางของปัญหาและความสำเร็จของกลุ่มที่จะต้องรับผิดชอบนำเอาเรื่องที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพของกลุ่มมาวิเคราะห์และปรับปรุงหาทางออก ให้ได้เป็นผลดีที่สุดสำหรับกลุ่มให้ดีขึ้นและมากขึ้น

^{๗๔} Peter F. Drucker, อ้างถึงใน สมพงษ์ เกษมสิน, การบริหาร, พิมพ์ครั้งที่ ๗, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๓), หน้า ๖.

^{๗๕} Frederick W Taylor, อ้างใน ธงชัย สันติวงษ์, องค์การและการบริหารพิมพ์ครั้งที่ ๑๑, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๓), หน้า ๔๗.

เฮนรี ฟาโย (Fayol) ได้กำหนดหลักการในการบริหารจัดการขึ้น ๑๔ ประการเป็นส่วนประกอบสำคัญในการเพิ่มประสิทธิภาพของกระบวนการบริหารจัดการ ดังนี้^{๗๖}

๑. การแบ่งงานกันทำ (Division of Labor) ฟาโย ได้เสนอว่า คนงานควรจะได้รับมอบหมายหน้าที่ให้ปฏิบัติมากขึ้น หรือได้รับการกระตุ้นให้มีความรับผิดชอบ ในผลลัพธ์ของงานมากขึ้น ซึ่งหลักการนี้จะสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในองค์กรยุคปัจจุบันได้

๒. อำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบ (Authority and Responsibility) เวเบอร์ และฟาโย ได้ให้ความสำคัญของอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบ อำนาจหน้าที่แบบเป็นทางการของเวเบอร์จะได้มาจากตำแหน่งหน้าที่ของผู้บริหารในสายการบังคับบัญชา ส่วนอำนาจหน้าที่แบบไม่เป็นทางการจะได้รับความชำนาญงานของบุคคล (Expertise) ความรู้ทางเทคนิค (Technical Knowledge) ความมีคุณค่าทางศีลธรรม (Moral Worth) และความสามารถในการนำ (Leading) และสร้างความผูกพันกับผู้ใต้บังคับบัญชา ตลอดจนเห็นว่าอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบควรอยู่คู่กัน

๓. การมีผู้บังคับบัญชาคนเดียว (Unity of Command) ฟาโย กล่าวว่าคำสั่งสองคำสั่ง (Dual Command) อาจก่อให้เกิดปัญหาในการทำงาน เช่น การรายงานจะมีความเกี่ยวข้อง ในเมื่อผู้ควบคุมสองคนได้ให้คำสั่งกับผู้ใต้บังคับบัญชาเพียงคนเดียว ทำให้เกิดการสับสนในบางสถานการณ์ คำสั่งสองคำสั่งนี้ทำให้เกิดความยุ่งยากแก่ผู้บังคับบัญชา และทำให้เกิดการสับสนในลำดับชั้นของอำนาจหน้าที่แบบเป็นทางการ (Formal Hierarchy of Authority) การประเมินอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบของผู้บริหารในระบบผู้บังคับบัญชาสองคนจะเป็นการยาก และผู้บริหารจะไม่สนใจในความรู้สึกรักของผู้ใต้บังคับบัญชา มักจะโกรธและอาจไม่ให้ความร่วมมือในอนาคตถ้าผู้ใต้บังคับบัญชาไม่เชื่อฟัง

๔. สายการบังคับบัญชาตามอำนาจหน้าที่ (Line of Authority) เป็นสายการบังคับบัญชาจากผู้บริหารในระดับบนสู่ผู้ปฏิบัติงานในระดับล่างขององค์กร ความสัมพันธ์ของการจำกัดความยาวของสายการบังคับบัญชา โดยการควบคุมจำนวนของระดับในลำดับชั้นของการบริหารจัดการ จำนวนที่ดีที่สุดในลำดับชั้นการบังคับบัญชา (Hierarchy) คือความยาวของการติดต่อสื่อสารระหว่างผู้บริหารระดับสูงและพนักงานระดับล่าง รวมถึงความล่าช้าใน การวางแผน (Planning) และการจัดการ (Organizing) ซึ่งการจำกัดจำนวนของระดับชั้น การบังคับบัญชาให้น้อยลงจะทำให้ปัญหาในการติดต่อสื่อสารลดลง และองค์กรจะมีการปฏิบัติงานที่รวดเร็วและมีความยืดหยุ่นมากขึ้น ภายในองค์กรได้มีการแบ่งแยกแผนกต่างๆ ซึ่งแต่ละแผนกจะมีระดับชั้นการบังคับบัญชาโดยผู้บริหารในระดับกลางและระดับต้นของสาย การบังคับบัญชาแต่ละแผนก

^{๗๖} ฟาโย, อังโน ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคนอื่นๆ, **ทฤษฎีองค์การฉบับมาตรฐาน**, (กรุงเทพมหานคร : ธรรมสาร, ๒๕๔๕), หน้า ๖๘ - ๖๙.

ต้องมีปฏิสัมพันธ์กับผู้จัดการในระดับเดียวกันในแผนกอื่นๆ ซึ่งปฏิสัมพันธ์นี้ช่วยในการตัดสินใจให้เร็วขึ้น เนื่องจากผู้บริหารจะรู้จักบุคคลอื่น และรู้วิธีการในการแก้ปัญหาเพิ่มมากขึ้น สำหรับการทำงานข้ามแผนกหรือการทำงานข้ามสายนั้นเป็นการสร้างทีมงานข้ามสาย ซึ่งสามารถควบคุมโดยผู้นำของแต่ละทีม

๕. การรวมอำนาจ (Centralization) เป็นการรวมอำนาจของการบังคับบัญชาไว้ที่ผู้บริหารระดับสูงขององค์การ ซึ่งอำนาจหน้าที่จะไม่ได้รวมไว้ที่ผู้บริหารระดับสูงของสาย การบังคับบัญชา แต่เป็นการกำหนดว่า ควรมีการรวมอำนาจไว้ที่ผู้บริหารระดับสูงเท่าไร อย่างไร และมีการกระจายอำนาจให้กับผู้ใต้บังคับบัญชาและคนงานในระดับล่างอย่างไร สิ่งนี้ถือว่ามีผลสำคัญ เนื่องจากถ้าจะมีผลกระทบต่องานของพนักงานในทุกๆระดับขององค์การ

๖. การมีเป้าหมายเดียวกัน (Unity of Direction) เป็นการออกแบบหรือกำหนดแผนในการปฏิบัติงานของผู้บริหารและคนงานที่ใช้ทรัพยากรขององค์การ องค์การใดที่ไม่มี การวางแผนจะทำให้ขาดประสิทธิภาพและขาดประสิทธิผล ซึ่งจะไม่มีการมุ่งไปสู่กิจกรรมของกลุ่ม หรือกิจกรรมของบุคคล แต่การวางแผนจะเริ่มที่ผู้บริหารระดับสูงทำงานเป็นทีมร่วมกับกลยุทธ์ขององค์การ ซึ่งจะต้องมีการติดต่อกับผู้บริหารในระดับกลางที่มีส่วนในการตัดสินใจว่า จะใช้ทรัพยากรขององค์การอย่างไรเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามกลยุทธ์ หลักการในข้อนี้ ยึดหลักว่า กิจกรรมของแต่ละกลุ่มต้องมีจุดหมายและแผนเดียวกัน

๗. หลักความเสมอภาค(Equity) ความเสมอภาคคือ ความเป็นธรรม (Justice) ความยุติธรรม (Impartiality) และความเหมาะสม (Fairness) สำหรับสมาชิกทุกคนภายในองค์การซึ่งในปัจจุบันพนักงานมีความต้องการความเสมอภาคมากขึ้นเป็นการจัดการที่ใช้หลักความเท่าเทียมกัน

๘. การออกคำสั่ง (Order) วิธีการจัดการซึ่งอยู่ในตำแหน่งนั้นในการจัดหาเพื่อให้ องค์การได้รับประโยชน์สูงสุด และเป็นการจัดหางานให้แก่พนักงานโดยใช้ผังองค์การ (Organization Chart) เพื่อแสดงให้เห็นถึงตำแหน่งและหน้าที่ของพนักงานแต่ละคน และเป็น การชี้ชัดว่าตำแหน่งของพนักงานแต่ละคนอาจจะมีการเลื่อนขึ้นได้ในอนาคต การวางแผนเกี่ยวกับอาชีพได้รับความสนใจมากขึ้นในองค์การยุคปัจจุบัน เนื่องจากทรัพยากรมนุษย์ถือว่า มีความจำเป็นที่จะต้องให้การฝึกอบรม (Training) และการพัฒนากำลังแรงงาน (Developing) โดยองค์การจะกำหนดตำแหน่งหน้าที่สำหรับคนทุกคน และทุกคนจะเข้าใจตำแหน่งหน้าที่ของตน

๙. ความคิดริเริ่ม (Initiative) เป็นความสามารถของบุคคลในการกระทำสิ่งต่างๆ โดยปราศจากการสั่งการจากผู้บังคับบัญชา ผู้บริหารจะต้องกระตุ้นให้พนักงานมีความคิดริเริ่ม ซึ่งความคิดริเริ่มนี้นับถือว่าเป็นจุดแข็งขององค์กร เนื่องจากจะสามารถสร้างนวัตกรรมใหม่ๆ ได้ ผู้บริหารมีความต้องการทักษะ (Skill) และไหวพริบ (Tact) เพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างองค์กรและความต้องการของพนักงาน และความสามารถ (Ability) จะทำให้เกิดความสมดุลซึ่งเป็นสิ่งที่ชีวิตผู้บริหารระดับสูงในการพัฒนาและการบริหารงาน

๑๐. ความมีระเบียบวินัย (Discipline) เป็นการมุ่งให้ความสำคัญเกี่ยวกับเรื่องการเชื่อฟัง (Obedience) อำนาจ (Energy) คำขอรับ (Application) และลักษณะของการแสดงความนับถือออกมา สำหรับอำนาจของผู้บังคับบัญชา ความมีระเบียบวินัยเป็นบุคลิกลักษณะที่เกี่ยวข้องกับผู้บริหารหลายๆ คนที่สามารถสร้างความน่าเชื่อถือให้กับผู้ปฏิบัติงานทั้งหมด และทำงานอย่างเข้มแข็ง เพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร ความมีระเบียบวินัยจะเป็นความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกภายในองค์กรกับคุณสมบัติของผู้นำภายในองค์กรและเป็นความสามารถของผู้บริหารในการที่จะปฏิบัติตามอย่างยุติธรรมอีกด้วย

๑๑. ค่าตอบแทน (Remuneration of Personnel) การให้รางวัลประกอบด้วยโบนัสและแผนการแบ่งกำไร เป็นการช่วยกระตุ้นการทำงานของพนักงานได้ การให้หรือการจ่ายค่าตอบแทนให้แก่พนักงานมีความสำคัญอย่างมากต่อความสำเร็จขององค์กร ระบบรางวัลที่มีประสิทธิภาพสามารถให้ความยุติธรรมทั้งพนักงานและองค์กร รวมทั้งสามารถกระตุ้นผลผลิตเพิ่มโดยการให้รางวัล เพื่อเป็นการสนับสนุนให้มีผลผลิตเพิ่มขึ้น โดยยึดหลักว่าการจ่ายค่าตอบแทนควรยุติธรรมและตอบสนองความพึงพอใจสูงสุดทั้งนายจ้างและลูกจ้างเท่าที่จะทำได้

๑๒. ความมั่นคงในงาน (Stability of Tenure of Personnel) ความมั่นคงในงานมีความสำคัญต่อการจ้างงานระยะยาว เมื่อพนักงานอยู่ในองค์กรซึ่งมีแนวโน้มจะทำงานเป็นทีมเป็นระยะเวลานาน โดยพยายามพัฒนาทักษะ และปรับปรุงความสามารถในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรขององค์กร การจ้างงานระยะยาวเป็นปัจจัยสำคัญที่ใช้อธิบายการประสบความสำเร็จของบริษัทขนาดใหญ่ในญี่ปุ่น

๑๓. ผลประโยชน์ส่วนตัวมีความสำคัญน้อยกว่าผลประโยชน์ขององค์กร (Subordination of individual interests to the common interest) ผลประโยชน์ขององค์กรถือว่าเป็นประโยชน์ของทุกๆ คน หรือของทุกกลุ่มในองค์กร ในขณะที่องค์กรยังดำเนินกิจการอยู่จะต้องมีการกำหนดผลประโยชน์เพื่อให้เกิดความยุติธรรมระหว่างองค์กรและสมาชิกภายในองค์กร

๑๔. ความสามัคคี (Sprit de corps) เป็นความรู้สึกร่วมกันของสมาชิกภายในองค์การที่ช่วยสนับสนุนการทำงานของสมาชิกในกลุ่ม ในการออกแบบประยุกต์ของอำนาจหน้าที่ตามลำดับชั้นภายในองค์การ และสิทธิในการสั่งการ หรือการบริโภค และความร่วมมือกัน ถือว่าเป็นส่วนประกอบสำคัญในการที่ทำให้องค์การบรรลุผลสำเร็จและมีการพัฒนา ความสามัคคีจะสามารถบรรลุผลสำเร็จได้หากมีการติดต่อกันระหว่างผู้บริหารและคนงานโดยการติดต่อเพื่อแก้ไขปัญหาในสถานการณ์ที่สำคัญ เพราะความสามัคคีคือพลัง เมื่อสมาชิกมีความสามัคคีกันสูงก็จะทำให้องค์การมีความแข็งแกร่ง

อนันต์ เกตุวงศ์ ในปี พ.ศ. ๒๕๒๓ ให้ความหมายการบริหาร ว่า เป็นการประสานความพยายามของมนุษย์ (อย่างน้อย ๒ คน) และทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อทำให้เกิดผลตามต้องการ^{๗๗}

สมาคมผู้บริหารการศึกษาแห่งสหรัฐอเมริกา อ้างใน วีระรัตน์ กิจจารักษ์ เสนอแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการบริหารไว้ ๕ ประการ คือ^{๗๘}

๑. การวางแผน (Planning) หมายถึง การวางแผนหรือโครงการสำหรับการปฏิบัติงานในอนาคตให้ตรงเป้าหมายที่ต้องการ โดยกำหนดงานที่จะทำวิธีการ และวัตถุประสงค์ของงานนั้นๆ ไว้ล่วงหน้า

๒. การแสวงหา การกำหนดตัวบุคคลและอุปกรณ์ (Allocation) หมายถึงการแสวงหา กำหนดตัวบุคคล และวัสดุทุกชนิดที่จำเป็นในการปฏิบัติงานตามแผน เพื่อให้งานนั้นสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

๓. การเสริมกำลังบำรุง (Stimulation) หมายถึง การบำรุงขวัญ กระตุ้น และส่งเสริมให้บุคลากรปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้ผลงานดีทั้งปริมาณและคุณภาพ

๔. การประสานงาน (Co – Ordination) หมายถึง การจัดให้ผู้แทนของหน่วยงานย่อยทุกหน่วยงานพบปะปรึกษาหารือกัน เพื่อให้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นหรือทราบเรื่องการปฏิบัติงานของผู้อื่น และเพื่อให้งานสัมพันธ์ไม่ขัดแย้งกัน โดยยึดเป้าหมายขององค์การเป็นหลัก

๕. การประเมินผลงาน (Evaluation) หมายถึง การตรวจสอบการปฏิบัติงานทุกระยะให้ทราบผลการปฏิบัติงานและปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อหาแนวทางแก้ไขทุกระยะและประเมินผล ขั้นสุดท้ายเพื่อทราบผลการปฏิบัติงาน และปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อหาแนวทางแก้ไขทุกระยะและ

^{๗๗}อนันต์ เกตุวงศ์, การบริหารการพัฒนา, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๒๓), หน้า ๒๗.

^{๗๘}วีระรัตน์ กิจจารักษ์, เอกสารการสอนวิชาการบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย : คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏเพชรบูรณ์, ๒๕๔๒), หน้า ๖๗.

ประเมินผลขั้นสุดท้าย เพื่อเปรียบเทียบผลงานกับผลงานที่ควรจะได้ตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ตั้งแต่ต้นเพื่อวางแผนใหม่สำหรับการปฏิบัติงานในอนาคต

สรุปได้ว่า แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารเป็นพฤติกรรมอย่างหนึ่ง ซึ่งเป็นกระบวนการทางสังคมที่ผู้บริหารใช้สำหรับตัดสินใจ เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารหน่วยงานหรือองค์กรต่าง ๆ ทั้งที่เป็นองค์กรที่เป็นหน่วยงานของรัฐและเอกชน ให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ตามเป้าหมาย โดยนำทรัพยากรมาใช้ให้ประหยัด ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวนี้ต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ เพื่อให้บุคคลต่าง ๆ เกิดความร่วมมือกันในการปฏิบัติงานซึ่งกระบวนการบริหารเป็นภารกิจที่ผู้บริหารต้องปฏิบัติหน้าที่ตามลำดับขั้นตอน เป็นระบบให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดต่อองค์กร ประกอบด้วย การวางแผน การจัดองค์การ การบริหารบุคคล การสั่งการ การประสานงาน การรายงานผล และการงบประมาณ ที่ผู้บริหารทุก ๆ องค์การจะต้องมี เพื่อให้การทำงานนั้นเกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผลของการทำงาน

๒.๕ ทฤษฎีเกี่ยวกับชุมชน

กลุ่มทางสังคมที่อยู่อาศัยร่วมกันในอาณาบริเวณเดียวกัน เช่น ครอบครัว ละแวกบ้าน หมู่บ้าน ตำบล หรือเรียกเป็นอย่างอื่นมีความ เกี่ยวข้องกันสัมพันธ์กัน มีการติดต่อสื่อสาร และเรียนรู้ร่วมกัน มีความผูกพัน เอื้ออาทรกันภายใต้บรรทัดฐานและวัฒนธรรมเดียวกัน ร่วมมือและพึ่งพา ได้มีผู้ให้ความหมายเกี่ยวกับทฤษฎีชุมชนดังนี้

ความหมายในพจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยา ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒

ให้ความหมายว่า ชุมชนหรือประชาคม คือ^{๗๙}

๑. กลุ่มย่อยที่มีลักษณะหลายประการเหมือนกันลักษณะสังคม แต่มีขนาดเล็กกว่า และมีความสนใจร่วมที่ประสานงานในวงแคบกว่า ชุมชน หมายถึง เขตพื้นที่ระดับของความคุ้นเคย และการติดต่อระหว่างบุคคล ตลอดจนพื้นฐานความยึดเหนี่ยว เฉพาะบางอย่างที่ทำให้ชุมชนต่างไปจากกลุ่มเพื่อนบ้าน ชุมชนมีลักษณะเศรษฐกิจเป็นแบบเลี้ยงตัวเองที่จำกัดมากกว่าสังคม แต่ภายในวงจำกัดเหล่านั้นย่อมมีการสังสรรค์ใกล้ชิดกว่า และความเห็นอกเห็นใจลึกซึ้งกว่า อาจจะมีสิ่งเฉพาะบางประการที่ผูกพันเอกภาพ เช่น เชื้อชาติ ต้นกำเนิดเดิมของชาติ หรือศาสนา

๒. ความรู้สึกและทัศนคติทั้งหมดที่ผูกพันปัจเจกบุคคลให้รวมเข้าเป็นกลุ่ม

^{๗๙} ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยา ฉบับราชบัณฑิตยสถาน, (กรุงเทพมหานคร : ราชบัณฑิตยสถาน, ๒๕๔๒), หน้า ๑๑๒.

ความหมาย ตามพจนานุกรมในพจนานุกรม Webster's New Dictionary of the American Language ได้ให้ความหมายสรุปได้ว่า “ชุมชน” หมายถึง กลุ่มคนที่อยู่ในท้องถิ่นหรือในเมืองเดียวกัน มีอาณาบริเวณหรือเมืองที่ มีกลุ่มคนอยู่รวมกัน และกลุ่มคนที่อยู่รวมกันนี้มีความสนใจในเรื่องต่างๆ คล้ายกัน^{๔๐}

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒ ได้อธิบายความหมายของคำว่าชุมชนไว้ดังนี้ “หมู่บ้าน กลุ่มคนที่อยู่รวมกันเป็นสังคมขนาดเล็ก อาศัยอยู่ในอาณาบริเวณเดียวกันและมีผลประโยชน์ร่วมกัน^{๔๑}

เอ เอส ฮอนบี้, อี ซี พรานเวล (A.S.Hornby,E.C.Parnwell) ได้อธิบายคำว่าชุมชนไว้ใน An English Reader's Dictionary ว่าหมายถึง ประชาชนที่อาศัยอยู่ในอาณาบริเวณเดียวกันและมีผลประโยชน์ร่วมกัน^{๔๒}

ริชาร์ด โซล (Ricard Soule) ได้อธิบายคำว่าชุมชนไว้ว่า หมายถึง การรวมกันประชาชนสังคม หรือองค์กรของรัฐสมาคมหรืออาจจะหมายถึงลักษณะบางอย่างเช่น ความคล้ายคลึงกันความเหมือนกัน ความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะ การมีส่วนร่วม^{๔๓}

ชุมชนในแง่ของภาษา

ในภาษาอังกฤษ คำว่า Com มีความหมายถึง together นอกจากนั้น ยังมีคำศัพท์ที่ใกล้เคียงกันอีก เช่นคำว่า

Communal	= ของชุมชน เพื่อชุมชน
Common	= ร่วมเป็นสมาชิก
Commune	= ความรู้สึกผูกพันใกล้ชิด

จำนงค์ อติวัฒนสิทธิ์และคณะ กล่าวว่า ชุมชน คือ กลุ่มคนพวกหนึ่งที่มาอยู่รวมกันในอาณาบริเวณหนึ่งโดยคน เหล่านี้ถือว่า ตนมีความผูกพันอยู่กับอาณาบริเวณแห่งนั้น มีความยึดเหนี่ยวกันเป็นปึกแผ่นมั่นคง มีการกระทำกิจกรรมต่างๆ หลายด้านด้วยกลุ่มต่างๆ

^{๔๐} รัชนีกร เศรษฐโส, สังคมวิทยาชนบท, (กรุงเทพมหานคร : คณะสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๒๒), หน้า ๙๑.

^{๔๑} ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒. (กรุงเทพมหานคร : นานมีบุ๊คส์พับลิเคชันส์, ๒๕๔๒), หน้า ๓๖๘.

^{๔๒} Richard Soule, A Dictionary of English Synonym and Synonymous Expressions, (New York : Lille Brow & Co.,Inc, 1989), p.91.

^{๔๓} ปาริชาติ วลัยเสถียร, แนวคิดและความหมายของชุมชน, (กรุงเทพมหานคร : เอกสารประกอบคำบรรยายวิชาทฤษฎีและกระบวนการพัฒนาชุมชน สค. ๖๘๑, ๒๕๓๒), หน้า ๑.

ที่ต้องพึ่งพาอาศัยกัน เช่น ครอบครัวหลายๆครอบครัว โรงเรียน วัด ร้านค้า โรงงาน ฯลฯ รวมกันเป็นหมู่บ้านเป็นเมือง แต่กระนั้นก็ตามแม้ว่าชุมชนจะมีกิจกรรมต่างๆ หลายด้านและสามารถตอบสนองความจำเป็นพื้นฐานของ การดำรงชีวิตของสมาชิกได้ แต่ชุมชนก็ยังเป็นหน่วยย่อย ของสังคมที่ต้องขึ้นอยู่กับอำนาจรัฐ^{๔๔}

สนธยา พลศรี ได้กล่าวไว้ว่า ชุมชน คือ กลุ่มทางสังคมที่อยู่อาศัยร่วมกันในอาณาบริเวณเดียวกัน เช่น ครอบครัว ละแวกบ้าน หมู่บ้าน ตำบล หรือเรียกเป็นอย่างอื่นมีความเกี่ยวข้องกันสัมพันธ์กัน มีการติดต่อสื่อสารและเรียนรู้ร่วมกัน มีความผูกพัน เอื้ออาทรกัน ภายใต้บรรทัดฐานและวัฒนธรรมเดียวกัน ร่วมมือและพึ่งพา อาศัยกัน เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายร่วมกัน^{๔๕}

ปาริชาติ วลัยเสถียร และคณะ กล่าวว่า “ชุมชน” หมายถึง การที่คนจำนวนหนึ่งที่อาศัยอยู่พื้นที่แห่งหนึ่ง มีความเชื่อผลประโยชน์ กิจกรรมและมีคุณสมบัติอื่นๆที่คล้ายคลึงกัน คุณลักษณะเหล่านี้มีลักษณะเด่นเพียงพอที่จะทำให้สมาชิกนั้น ตระหนัก และเกื้อกูลกัน^{๔๖}

จิตติ มงคลชัยอรัญญา กล่าวถึงชุมชนโดยสรุปว่า “ประกอบไปด้วย ระบบความสัมพันธ์ของคน ความเชื่อ ศาสนา ประเพณีวัฒนธรรม ระบบเศรษฐกิจ อาชีพ ระบบการเมือง ระบบการปกครองและโครงสร้างอำนาจ รวมถึงระบบนิเวศวิทยาสิ่งแวดล้อมและเทคโนโลยีด้านต่าง ๆ ซึ่งระบบเหล่านี้มีความสัมพันธ์ต่อกันและระหว่างกัน หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่ามีความเชื่อมโยงกันชนิดที่ไม่สามารถแยกจากกันได้^{๔๗}

กาญจนา แก้วเทพ ได้ให้ความหมายที่แตกต่างไปว่าชุมชน มิได้หมายถึง หมู่บ้านที่มีอาณาเขตพื้นที่แน่นอนตายตัวอีกต่อไป หากแต่หมายถึงหน่วยทางสังคมที่สมาชิกมีการติดต่อสื่อสาร เสริมสร้างและสืบสานสายสัมพันธ์ทางสังคมที่มีทั้งความเคลื่อนไหวปรับตัวความขัดแย้งและการผสมผสานกลมกลืน ความสืบเนื่องและการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ คือ ชุมชนมิได้เป็นหน่วยทางสังคมที่เป็นอิสระ หรืออยู่โดดเดี่ยวแยกตัวออกจากหน่วยทางสังคมอื่น ๆ ในทางตรงกันข้ามชุมชนในรูปแบบใหม่ ๆ ดำรงอยู่ในความสัมพันธ์กับชุมชนอื่น ๆ และใน

^{๔๔}จำนงค์ อติพัฒนสิทธิ์และคณะ, สังคมวิทยา, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ๒๕๔๕, พิมพ์ครั้งที่ ๑๐), หน้า ๑๓๓.

^{๔๕}สนธยา พลศรี, ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน, (กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, พิมพ์ครั้งที่ ๔, ๒๕๔๕), หน้า ๒๒.

^{๔๖}ปาริชาติ วลัยเสถียร และคณะ, กระบวนการและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, ๒๕๔๓), หน้า ๒๖.

^{๔๗}จิตติ มงคลชัยอรัญญา, อ้างถึงใน ปาริชาติ วลัยเสถียร, กระบวนการและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, ๒๕๔๖), หน้า ๓๗.

ประวัติของชุมชน

ชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เป็นชุมชนเล็ก ๆ ชุมชนหนึ่งได้ก่อตั้งขึ้นพร้อมกับวัดใหม่พิเรนทร์ ในสมัยรัชกาลที่ ๓ เมื่อประมาณ ปี พ.ศ. ๒๓๘๔ ในอดีตประชาชนส่วนมาก ประกอบอาชีพทำ ข้าวหลามขาย ชาวบ้านจึงเรียกว่า “วัดใหม่บ้านข้าวหลาม” ครั้นต่อมาทางการ ได้ตัดถนนผ่าน หน้าวัด (ถนนอิสราภาพ) ทำให้การคมนาคมไปมาสะดวกขึ้นประกอบกับอยู่ใกล้กับสามแยกโพธิ์ สามต้น ชาวบ้านจึงเรียกกันว่า “วัดใหม่โพธิ์สามต้น”

ในอดีตนั้น พระพิเรนทรเทพ และญาติพี่น้องในฐานะผู้สร้างและทำให้วัดมีหลักฐาน มั่นคงเพื่อเป็นเกียรติประวัติจึงได้ขนานนามวัดตามบรรดาศักดิ์ท่านว่า “วัดใหม่พิเรนทร์” มาจนถึง ปัจจุบัน

ชุมชนในพื้นที่เขตบางกอกใหญ่ ที่จัดตั้งขึ้นตามระเบียบกรุงเทพมหานคร มีจำนวน ๓๔ ชุมชน แขวงวัดอรุณ จำนวน ๑๐ ชุมชน แขวงวัดท่าพระ มีจำนวน ๒๔ ชุมชน^{๙๐} ชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ ก่อตั้งเป็นชุมชน ตามประกาศ กทม. เมื่อวันที่ ๑๔ สิงหาคม ๒๕๓๕

ที่ตั้ง ช.อิสราภาพ ๒๙ ถ.อิสราภาพ แขวงวัดท่าพระ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพฯ

ทิศเหนือ	ติดกับ	คลองวัดอรุณ หมู่บ้านศิवालย์
ทิศใต้	ติดกับ	ตลาดโพธิ์สามต้น
ทิศตะวันออก	ติดกับ	ถนนอิสราภาพ
ทิศตะวันตก	ติดกับ	ซอยถาวร / โรงเรียนชาติศึกษา

สภาพทั่วไปของชุมชน

สภาพบ้านเรือนแบ่งเป็น ๓ ส่วน คือ

๑. บ้านไม้ชั้นเดียว
๒. บ้านไม้ ๒ ชั้น
๓. ตึกแถว

^{๙๐} สำนักงานเขตบางกอกใหญ่, เข้าถึงข้อมูลเมื่อวันที่ ๒๗ พฤษภาคม ๒๕๕๔, www.bangkok.go.th.

โครงสร้างประชากร

ประชากรในชุมชน	๕๒๘	คน
ชาย	๒๓๙	คน
หญิง	๒๘๙	คน
จำนวนบ้านเรือน	๑๑๔	หลังคาเรือน
จำนวนครอบครัว	๑๑๙	ครอบครัว

การศึกษา

การศึกษาแบ่งเป็น ๓ ระดับ คือ

๑. ประถมศึกษา
๒. มัธยมศึกษา และ อาชีวศึกษา
๓. อุดมศึกษา

ศาสนา

ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ

- ศาสนาพุทธ	๕๑๒	คน
- ศาสนาคริสต์	๘	คน
- ศาสนาอิสลาม	๗	คน
- อื่น ๆ	๑	คน

อาชีพ

อาชีพส่วนใหญ่ของประชากรในชุมชน รับจ้าง

ข้อมูลสถานที่สำคัญในชุมชน และ ใกล้เคียงกับชุมชน

๑. ตลาดโพธิ์สามต้น ที่ตั้ง ปากซอยอิสรภาพ ๒๗ ติดกับ แยกโพธิ์สามต้น ด้านทิศใต้ของชุมชน
๒. โรงเรียนชาติศึกษา ที่ตั้ง ซอยอิสรภาพ ๒๙ ด้านทิศตะวันตกเฉียงใต้ของชุมชน
๓. โรงเรียนวัดใหม่พิเรนทร์ ที่ตั้งในวัดหม่พิเรนทร์ กลางชุมชน
๔. วัดใหม่พิเรนทร์ ที่ตั้ง กลางชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์

๒.๗ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๗.๑ งานวิจัยเกี่ยวกับสัปปริสธรรม ๗

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรม ๗ การปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารงานทุกด้าน โดย เน้นด้านการวางแผน ด้านการจัดบุคลากรด้านการประสานงาน ด้านการรายงาน และด้านการงบประมาณ ทำให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการปฏิบัติงานของชุมชน มีนักวิจัยหลายท่านได้ทำงานวิจัยเกี่ยวกับหลักสัปปริสธรรม ๗ ไว้ดังนี้

พระถนัด วฑฒโน (บุตรสวัสดิ์) ได้วิจัยเรื่องการวิเคราะห์คุณสมบัติของผู้นำตามหลักสัปปริสธรรม ๗^{๙๑} ผลการวิจัยพบว่า แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้นำที่ดีนั้น ย่อมประกอบด้วยหลักการ ๓ ประการ คือ หลักการครองตน ครองคนและครองงาน โดยมุ่งเน้นให้ผู้นำ เกิดการพัฒนาตน การพัฒนาคน และการพัฒนาระบบงาน ให้มีคุณภาพที่สมบูรณ์แบบทั้งสองด้าน คือ คุณภาพด้านจิตใจและคุณภาพด้านความสามารถ

ส่วนการวิเคราะห์แนวคิดที่เกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้นำที่ดีตามหลักสัปปริสธรรม ๗ ในพระพุทธศาสนา ผู้วิจัยพบว่า ผู้นำที่ดี ต้องยึดหลักธรรมเป็นคุณธรรมสำคัญสำหรับการปฏิบัติหน้าที่ของตน เพื่อให้สามารถดำเนินกิจการงานทุกอย่างให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ ในการสังเคราะห์คุณสมบัติของผู้นำตามหลักสัปปริสธรรม ๗ เพื่อการประยุกต์ใช้ ผู้วิจัยพบว่า ผู้นำที่ดี ต้องเป็นผู้ประกอบด้วยคุณธรรมและจริยธรรม ตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาและนำผลการสังเคราะห์คุณสมบัติของผู้นำมาประยุกต์ใช้ในสังคมไทยปัจจุบันเพื่อนำพาห่มุคณะและสังคมไปสู่ความสงบสุขและยั่งยืนตลอดไป

พระมหาสมควร ศรีสังคราม ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสัปปริสธรรมและพลธรรมกับการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มเขตกรุงธนใต้ สังกัดกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า^{๙๒}

๑. สัปปริสธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อยได้แก่ ด้านการรู้จักประมาณ ด้านการรู้จักกาล ด้านการรู้จักบุคคล ด้านการรู้จักผลด้านการรู้จักตนด้านการรู้จักชุมชน และด้านการรู้จักเหตุ

^{๙๑}พระถนัด วฑฒโน, “การวิเคราะห์คุณสมบัติของผู้นำตามหลักสัปปริสธรรม ๗”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒), หน้า ๑.

^{๙๒}พระมหาสมควร ศรีสังคราม, “การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสัปปริสธรรมและพลธรรมกับการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มเขตกรุงธนใต้ สังกัดกรุงเทพมหานคร”, วิทยานิพนธ์ กศ.ม., การบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ), หน้า (๑).

๒. พละกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อยได้แก่ ด้านกำลังสุจริต ด้านกำลังความเพียร ด้านกำลังการสงเคราะห์ และด้านกำลังปัญญา

๓. สัมปรัสนธรรมและพละกรรม มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงกับการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑

๔. สัมปรัสนธรรม และพละกรรม ร่วมกันทำนายการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษา คิดเป็นร้อยละ ๘๒.๒๐

พระมหาคมเพชร วชิรปญฺโญ ได้วิจัยเรื่อง การนำหลักสัมปรัสนธรรม ๗ มาประยุกต์ใช้ในการบริหารราชการ ส่วนท้องถิ่น ผลการวิจัยพบว่า^{๙๓} การใช้หลักสัมปรัสนธรรม ๗ ทุกข้อมีความสำคัญ ถ้าปฏิบัติได้ทุกอย่างเคร่งครัดจะทำให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อประชาชน มีชื่อเสียงสุจริตในการปฏิบัติงาน สร้างสรรค์สามัคคีให้เกิดในชุมชน ดูแลสิ่งแวดล้อมให้ดี ผูกพันและเอื้ออาทรต่อเพื่อนร่วมงาน ควบคู่กับความจริงจัง องค์กรต้องสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชน ให้ผลประโยชน์เกิดกับประชาชนมากที่สุด

สุธาดา สนิทเวช ได้วิจัยเรื่อง ความพึงพอใจของพระสงฆ์ต่อการบริหารจัดการโรงพยาบาลสงฆ์ ผลการวิจัยพบว่า^{๙๔} ระดับความพึงพอใจของพระสงฆ์ที่มีต่อการให้บริการในโรงพยาบาลสงฆ์ของพระสงฆ์ - สามเณรด้านระบบการให้บริการและด้านผู้ให้บริการตามหลักพรหมวิหาร ๔ พระสงฆ์-สามเณร มีระดับความพึงพอใจต่อการบริหารจัดการโรงพยาบาลสงฆ์ตามปัจจัยระบบการให้บริการภาพรวมอยู่ในระดับสูง เปรียบเทียบความพึงพอใจของพระสงฆ์ที่เป็นผู้ป่วยในและผู้ป่วยนอกด้านระบบการให้บริการโดยรวม มีความพึงพอใจไม่แตกต่างกัน ส่วนด้านผู้ให้บริการตามหลักพรหมวิหาร ๔ โดยรวมพบว่า มีความพึงพอใจไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายละเอียดพบว่า มีความพึงพอใจแตกต่างกัน ประสิทธิภาพด้านการบริหารจัดการในการให้บริการพระสงฆ์ของโรงพยาบาลสงฆ์ จากหัวหน้าการพยาบาลผู้ป่วยนอก และหัวหน้าการพยาบาลผู้ป่วยใน มีแนวทางการปฏิบัติงานเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพคล้ายคลึงกัน เริ่มจากต้องกำหนดแผนงานดำเนินการตามแผน ประเมินผลการทำงาน ติดตามประสานงานและควบคุม ให้ข้อมูลข่าวสารที่จำเป็นและเป็นประโยชน์ต่อองค์กร ตลอดจนการติดตามผลงานอย่างต่อเนื่อง ให้กำลังใจต่อผู้ปฏิบัติงาน

^{๙๓} พระมหาคมเพชร วชิรปญฺโญ, “การนำหลักสัมปรัสนธรรม ๗ มาประยุกต์ใช้ในการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น : กรณีศึกษาเฉพาะองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒), หน้า ๑๐๓.

^{๙๔} สุธาดา สนิทเวช, “ความพึงพอใจของพระสงฆ์ต่อการบริหารจัดการโรงพยาบาลสงฆ์”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑), หน้า (๑).

กำธร มิตรเปรียญ ได้วิจัยเรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างสัปปริสธรรมกับการปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารของหัวหน้าสถานีนามัยในเขต.๑๒”.ผลการวิจัยพบว่า^{๔๔} ระดับการปฏิบัติตามสัปปริสธรรมและการปฏิบัติงานกระบวนการบริหารงานของหัวหน้าสถานีนามัย ในเขต ๑๒ อยู่ในระดับมาก ระดับการปฏิบัติตามสัปปริสธรรมและการปฏิบัติงานกระบวนการบริหารงานของหัวหน้าสถานีนามัย ในเขต ๑๒ มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑ โดยมี ความสัมพันธ์กันในทางบวกอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านของการปฏิบัติงานตาม กระบวนการบริหาร พบว่า การปฏิบัติตามสัปปริสธรรม มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารงานทุกด้าน โดยมี ความสัมพันธ์กับด้านการวางแผน ด้านการจัดบุคลากรด้านการประสานงาน ด้านการรายงาน และการงบประมาณ อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนความสัมพันธ์ด้านการจัดองค์การ และการอำนวยการอยู่ในระดับสูง

มธุรส ชำนาญทัศน์ ได้วิจัยเรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจที่จะประพฤติตนโดยการประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรม ๗ ของบุตรวัยรุ่นกับความประพฤติโดยการประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรม ๗ ของมารดาตามการรับรู้ของบุตร” ผลการวิจัยพบว่า^{๔๕}

๑. ความตั้งใจจะประพฤติตนโดยการประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรม ๗ ของบุตรวัยรุ่น มีความสัมพันธ์ในทางบวกกับความประพฤติโดยการประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรม ๗ ของมารดาตามการรับรู้ของบุตร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑ ทั้งในกลุ่มรวม และจำแนกตามตัวแปรด้านเพศ ทศนคติต่อมารดา ระดับการศึกษาของวัยรุ่น ระดับการศึกษาของมารดา อาชีพของมารดา และฐานะความเป็นอยู่ของครอบครัว

๒. ในกลุ่มเพศชายและเพศหญิง ไม่มีความแตกต่างกันของระดับความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจจะประพฤติตนโดยการประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรม ๗ ของบุตรวัยรุ่นกับความประพฤติโดยการประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรม ๗ ของมารดาตามการรับรู้ของบุตร

๓. ในกลุ่มที่มีทัศนคติต่อมารดาแตกต่างกัน ไม่มีความแตกต่างกันของระดับความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจจะประพฤติตนโดยการประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรม ๗ ของ

^{๔๔}กำธร มิตรเปรียญ, “ความสัมพันธ์ระหว่างสัปปริสธรรมกับการปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารของหัวหน้าสถานีนามัยในเขต ๑๒”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, ศึกษาศาสตร์เพื่อพัฒนาชุมชนสงขลา, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, ๒๕๔๑), หน้า ๑.

^{๔๕}มธุรส ชำนาญทัศน์, “ความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจจะประพฤติตนตามหลักสัปปริสธรรมของบุตรวัยรุ่นกับความประพฤติตามหลักสัปปริสธรรมของมารดาตามการรับรู้ของบุตร”, วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, ๒๕๓๒), หน้า ๑๐๗-๑๐๘.

บุตรวัยรุ่นกับความประพฤติดังกล่าวโดยการประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรม ๗ ของมารดาตามการรับรู้ของบุตร

๔. ในกลุ่มบุตรวัยรุ่นที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน ไม่มีความแตกต่างกันของระดับความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจจะประพฤติดังกล่าวโดยการประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรม ๗ ของบุตรวัยรุ่นกับความประพฤติดังกล่าวโดยการประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรม ๗ ของมารดาตามการรับรู้ของบุตร

๕. ในกลุ่มมารดาที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน ไม่มีความแตกต่างกันของระดับความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจจะประพฤติดังกล่าวโดยการประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรม ๗ ของบุตรวัยรุ่นกับความประพฤติดังกล่าวโดยการประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรม ๗ ของมารดาตามการรับรู้ของบุตร

๖. ในกลุ่มมารดาที่มีอาชีพต่างกันเกือบหมด ไม่มีความแตกต่างกันของระดับความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจจะประพฤติดังกล่าวโดยการประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรม ๗ ของบุตรวัยรุ่นกับความประพฤติดังกล่าวโดยการประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรม ๗ ของมารดาตามการรับรู้ของบุตร ยกเว้นในกลุ่มมารดาที่มีอาชีพบริการพบว่ามีความแตกต่างกันของระดับความสัมพันธ์ดังกล่าว กับกลุ่มที่มารดามีอาชีพผู้ใช้แรงงานขึ้นต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

๗. ในกลุ่มที่มีฐานะความเป็นอยู่ของครอบครัวแตกต่างกัน ไม่มีความแตกต่างกันของระดับความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจจะประพฤติดังกล่าวโดยการประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรม ๗ ของบุตรวัยเรียนกับความประพฤติดังกล่าวโดยการประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรม ๗ ของมารดาตามการรับรู้ของบุตร

สุรัตน์ กลั่นประเสริฐ ได้วิจัยเรื่องภาวะผู้นำทางการบริหารโดยการประยุกต์ใช้ตามหลักสัปปริสธรรม ๗ : กรณีศึกษา บริษัททรูคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) ผลการวิจัยพบว่า^{๔๗}

๑. พนักงานมีความคิดเห็นว่าคุณสมบัติภาวะผู้นำทางการบริหารในการประยุกต์ใช้ตามหลักสัปปริสธรรม ๗ กรณีศึกษา บริษัท ทรูคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) โดยรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๖๙) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านได้แก่ ด้านรู้จักเหตุ.ด้านรู้จักผล.ด้านรู้จักตน ด้านรู้จักประมาณ.ด้านรู้จักกาล.ด้านรู้จักชุมชน.และด้านรู้จักบุคคล.พบว่า พนักงานมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกด้าน

๒. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของพนักงานที่มีต่อภาวะผู้นำทางการบริหารโดยการประยุกต์ใช้ตามหลักสัปปริสธรรม ๗ จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล พบว่า พนักงานที่มีอายุ ตำแหน่งหน้าที่ ประสบการณ์ทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นว่าคุณสมบัติภาวะผู้นำ

^{๔๗}สุรัตน์ กลั่นประเสริฐ, “ภาวะผู้นำทางการบริหารโดยการประยุกต์ใช้ตามหลักสัปปริสธรรม ๗ : กรณีศึกษา บริษัททรูคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน)”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓), หน้า ๑.

ทางการบริหารในการประยุกต์ใช้ตามหลักสัปปริสธรรม ๗ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ สำหรับพนักงานที่มีเพศ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา รายได้รวมต่อเดือน ต่างกัน มีความคิดเห็นว่าผู้บริหารมีภาวะผู้นำทางการบริหารในการประยุกต์ใช้ตามหลักสัปปริสธรรม ๗ ไม่แตกต่างกัน

๓. ผลการศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะในการนำหลักสัปปริสธรรม ๗ ไปประยุกต์ใช้กับภาวะผู้นำทางการบริหารของบริษัท ทูรคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) พบว่าปัญหาที่สำคัญ ได้แก่ มีพนักงานเป็นบางส่วนที่ยังมีความคิดเห็นว่าผู้บริหารมีความไม่เป็นกลางทางด้านการบังคับบัญชา ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน การสนับสนุนผู้ใต้บังคับบัญชาให้ได้เลื่อนขั้นเลื่อนตำแหน่งรวมทั้งการไม่ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้ใต้บังคับบัญชา อุปสรรคในการทำงานที่ไม่เพียงพอ การจัดบุคลากรได้ไม่เหมาะสมกับงาน หรือการจัดให้ทำงานมากเกินไปจนทำให้งานที่ทำนั้นเกิดความผิดพลาดได้ง่าย

ได้แก่ ให้ผู้บริหารมีความเป็นกลาง ควรจัดการปริมาณงานให้เหมาะสมกับกำลังคน จัดหาเครื่องมือและวัสดุอุปกรณ์ให้เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน มีการจัดการอบรมทางด้านคุณธรรมและจริยธรรม มีการสรรค์สร้างกิจกรรมอันก่อให้เกิดความสามัคคีเพื่อลดทิวทัศน์ที่มีต่อกัน และมีการจัดทำพร้อมนำเสนอโนบายที่ชัดเจนเพื่อให้พนักงานทุกคนปฏิบัติตามไปในแนวทางเดียวกันหรือเหมือนๆ กัน บริษัทไม่ควรเน้นงานที่มุ่งปริมาณเพียงอย่างเดียว ควรเน้นงานที่มุ่งทั้งปริมาณและคุณภาพ เพื่อให้สามารถแข่งขันกับคู่แข่งได้ จากผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักสัปปริสธรรม ๗ มีความสำคัญต่อการบริหารงานขององค์การบริหารงานส่วนตำบล การปฏิบัติตามหลักสัปปริสธรรม ๗ โดยมีการประยุกต์ใช้ทางบวกกับการปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารงานทุกด้าน โดยการประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรม ๗ กับด้านการวางแผนด้านการจัดบุคลากรด้านการประสานงาน ด้านการรายงาน และด้านการงบประมาณ ทำให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการปฏิบัติงานขององค์การบริหารส่วนตำบล

สรุปว่า การที่เรานำหลักธรรมมาเชื่อมโยงกับการบริหารจัดการชุมชนก็เพื่อที่จะให้คณะกรรมการชุมชนหรือผู้นำได้ใช้หลักธรรม ที่ว่า รู้เหตุ รู้ผล รู้ตน รู้ประมาณ รู้กาลเวลา รู้ชุมชนและรู้บุคคล ในเขตพื้นที่ที่จะต้องปฏิบัติงานหรือนำโครงการไปให้แก่ประชาชนในพื้นที่ ถ้านำไปโดยไม่รู้จักจุดประสงค์หรือจุดมุ่งหมายของประชาชนก็ทำให้เกิดปัญหา เราต้องรู้เขา รู้เรา ทั้งสองฝ่ายจึงจะสามารถนำความสำเร็จไปสู่ชุมชนได้ ถ้าไม่รู้เอาสัถยอย่างอย่างหวังเลยว่าการบริหารจัดการในพื้นที่จะสำเร็จ แม้บางเรื่อง บางอย่างถึงจะรู้แต่ก็ยังเกิดปัญหาขึ้นในชุมชน ผู้บริหารจึงต้องเข้าไปทำความเข้าใจเหตุ ี่ผล ที่เกิดขึ้นแก่ชุมชน และชุมชนจะได้ประโยชน์อย่างไร เมื่อใด จะต้องเป็นไปตามข้อตกลงหรือระยะเวลาที่กำหนดไว้ด้วย ไม่ใช่ที่กำหนดไว้เดือนหนึ่ง แต่ปฏิบัติงานจริงต้องใช้เวลาเป็นปี อย่างนี้ก็ถือว่าไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของโครงการ

๒.๗.๒ งานวิจัยเกี่ยวกับการบริหารจัดการ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารเป็นการกำหนดขั้นตอนในการปฏิบัติงานการบริหารศาสตร์จะช่วยให้หลักวิชาการที่ชัดเจน สามารถพิสูจน์ให้เห็นได้จริงเป็นศิลปะเนื่องจากการนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์นั้นจำเป็นต้องอาศัยการฝึก จนสามารถใช้งานได้ทันที มีนักวิจัยหลายท่านได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการบริหารจัดการไว้ดังนี้

โกมินทร์ อ่อนเพชร^{๙๙} ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการประเมินผลการบริหารการจัดการในการบำบัดผู้ติดยาเสพติดตามแนวทางพระพุทธศาสนา: ศึกษาเฉพาะกรณีวัดสะพานพระโขนง กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า การบริหารการจัดการทั่วไปในการบำบัดฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดมี ๓ รูปแบบ คือ ๑. การบำบัดทางด้านร่างกาย ประกอบด้วย เกสซ์บำบัด และวิธีการอื่น ๆ เช่น การฝังเข็ม การกระตุ้นด้วยเครื่องกระตุ้นไฟฟ้ากำลังต่ำ และการหักดิบ เป็นต้น ๒. การบำบัดทางด้านจิตใจ ประกอบด้วย วิธีการจิตบำบัด วิธีการศาสนบำบัด วิธีการอาชีวบำบัด และวิธีการชุมชนบำบัด และ ๓. การผสมผสานการบำบัดรักษาทางด้านร่างกายและทางด้านจิตใจ

ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นต่อรูปแบบการบริหารการจัดการในการบำบัดผู้ติดยาเสพติดตามแนวทางพระพุทธศาสนา โดยใช้ข้อที่บาท ๔ จำแนกตามกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถาม คือ ผู้คุมและผู้เข้ารับการบำบัด พบว่า ผู้คุมให้หลักจิตตะเป็นอันดับแรกในการบริหารบำบัดผู้เข้ารับการบำบัด ($\bar{x} = ๓.๘๙$) รองลงมา ใช้หลักฉันทะ ($\bar{x} = ๓.๘๗$) วิริยะ ($\bar{x} = ๓.๘๖$) และสุดท้ายใช้หลักวิมังสา ($\bar{x} = ๓.๗๙$) ส่วนผู้เข้ารับการบำบัด พบว่า ผู้เข้ารับการบำบัด ใช้หลักจิตตะ เป็นอันดับแรกในการเข้ารับการบำบัด ($\bar{x} = ๓.๘๓$) รองลงมาใช้หลักฉันทะและหลักวิริยะ ($\bar{x} = ๓.๘๑$) และสุดท้ายใช้หลักวิมังสา ($\bar{x} = ๓.๗๘$) ปัญหาสำคัญของผู้คุม คือ บทบาทการนำหลักพระพุทธศาสนาช่วยในด้านการบำบัดรักษาซึ่งกระทำไม่ได้เต็มที่เพราะขาดบุคลากรที่มีความพร้อมและผู้เข้ารับการบำบัดบางรายยังไม่สามารถรับได้ เจ้าหน้าที่ตำรวจพี่เลี้ยงต้องทำหน้าที่หลายหน้าที่ในเวลาเดียวกัน และมีการตัดสินใจในปัญหาต่าง ๆ ทำได้ยาก จึงทำให้การติดตามดูแลหลังการเข้ารับการบำบัดไม่ทั่วถึง สำหรับผู้เข้ารับการบำบัดมีความไม่มั่นใจในการช่วยเหลือหลังจากการได้รับการบำบัดแล้วและ การนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาใช้ควบคู่กับการบำบัดฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดยังมีน้อยเกินไป

^{๙๙} โกมินทร์ อ่อนเพชร, “การประเมินผลการบริหารการจัดการในการบำบัดผู้ติดยาเสพติดตามแนวทางพระพุทธศาสนา : ศึกษาเฉพาะกรณีวัดสะพานพระโขนง กรุงเทพมหานคร”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒), หน้า ๑.

นิภาพร รุ่งโรจน์สาคร^{๙๙} ได้วิจัยเรื่องพฤติกรรมทางคุณธรรมตามระบบบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีและสังคมที่ดีของผู้บริหารสถานศึกษา จังหวัดสมุทรสาคร พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาจังหวัดสมุทรสาครในภาพรวม มีระดับพฤติกรรมทางคุณธรรมตามระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี อยู่ในระดับมาก

เดือน ทิพย์ท่า และคณะ^{๑๐๐} ได้ศึกษา กระบวนการบริหารผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดพิจิตร พบว่า กระบวนการบริหารของผู้บริหารในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดพิจิตร จำแนกตามวุฒิ การศึกษาและประสบการณ์ในการเป็นผู้บริหารด้านการวางแผน การจัดองค์การ การจัดคนเข้าทำงาน การควบคุมงาน การประสานงาน การรายงาน และการงบประมาณ อยู่ในระดับมาก จำแนกตามขนาดโรงเรียน พบว่า กระบวนการบริหารด้านการวางแผนงาน การจัดคนเข้าทำงาน การควบคุมงาน การประสานงาน การรายงาน และการงบประมาณอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านการจัดองค์การ อยู่ในระดับมากที่สุด

เฉลิมชัย สมท่า^{๑๐๑} ได้ศึกษาเรื่อง “การบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครูผู้ปฏิบัติการสอนในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย” กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาคือครูจำนวน ๓๔๖ คน พบว่า ครูผู้ปฏิบัติการสอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต ๑ คิดเห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษาใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษา ในระดับมาก เรียงตามลำดับดังนี้ หลักคุณธรรม หลักความรับผิดชอบ หลักนิติธรรม หลักการมีส่วนร่วม หลักความคุ้มค่า และความโปร่งใส

^{๙๙}นิภาพร รุ่งโรจน์สาคร, “พฤติกรรมทางคุณธรรมตามระบบบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีและสังคมที่ดีของผู้บริหารสถานศึกษา จังหวัดสมุทรสาคร”, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, (สาขาการบริหารการศึกษา : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๔๖), หน้า ๑.

^{๑๐๐}เดือน ทิพย์ท่า และคณะ, “กระบวนการบริหารของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิจิตร”, การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต, (สาขาการบริหารการศึกษา : มหาวิทยาลัยนเรศวร, ๒๕๔๖), หน้า ๑.

^{๑๐๑}เฉลิม สมท่า, “การบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูผู้ปฏิบัติการสอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย”, วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, (มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๔๗), หน้า ๒๒.

เตือนใจ ฤทธิจักร^{๑๐๒} ได้ศึกษาเรื่อง “ธรรมาภิบาลในการบริหารสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ตามทัศนะของบุคลากรสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ กระทรวงยุติธรรม” ผลการศึกษาพบว่า บุคลากรสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ที่ปฏิบัติงานในตำแหน่งหน้าที่แตกต่างกัน มีทัศนะต่อธรรมาภิบาลในการบริหารสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ โดยภาพรวมแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัย กลุ่มที่ปฏิบัติงานในสายงานสนับสนุนมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นสูงกว่ากลุ่มที่ปฏิบัติงานในสายงานหลัก อาจเป็นเพราะกลุ่มสายงานหลักและกลุ่มสายงานสนับสนุนของสถาบันนิติวิทยาศาสตร์มีหน้าที่ความรับผิดชอบต่องานแตกต่างกัน แต่ทั้งสองสายงานต้องประสานการทำงานร่วมกัน

นันทนา จิตมุสิก^{๑๐๓} ได้วิจัยเรื่อง “การบริหารงานบุคคลของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดระนอง” ผลการวิจัยพบว่า ระดับการปฏิบัติงานบริหารงานบุคคลของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดระนอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนรายด้านอยู่ในระดับมากและระดับปานกลาง และความคิดเห็นระดับการปฏิบัติงานบุคคลของผู้บริหารโรงเรียนสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดระนอง จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ ในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ โดยความคิดเห็นของผู้บริหารกับครูผู้สอนในโรงเรียน จำแนกตามเพศในภาพรวมไม่แตกต่างกัน โดยความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนที่เป็นเพศชายและเพศหญิง จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน ในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ โดยมีความคิดเห็นของผู้บริหารกับครูผู้สอน

เสนาะ สภาพไทย^{๑๐๔} ได้วิจัย เรื่อง หลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีตามความคิดเห็นของนักเรียนเสนาธิการทหารบก ผลการศึกษาพบว่า โดยส่วนใหญ่แล้วนักเรียนเสนาธิการทหารบก จะให้ความเห็นว่าการบริหารบ้านเมืองและสังคมที่ดีของรัฐบาลมีความสำคัญอยู่ในระดับสูง ได้แก่ ด้านความโปร่งใส ด้านการมีส่วนร่วม ด้านความรับผิดชอบต่อความคุ้มค่า ด้านนิติธรรม และด้านคุณธรรม อยู่ในระดับปานกลางและจากการทดสอบสมมติฐานพบว่า นักเรียนเสนาธิการทหารบกที่มี อายุ สถานภาพ การศึกษา ระดับรายได้

^{๑๐๒}เตือนใจ ฤทธิจักร, “ธรรมาภิบาลในการบริหารสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ตามทัศนะของบุคลากรสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ กระทรวงยุติธรรม”, *วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต*, (สาขายุทธศาสตร์การพัฒนา : มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร, ๒๕๕๐), หน้า ๘๑.

^{๑๐๓}นันทนา จิตมุสิก, “การบริหารงานบุคคลของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดระนอง”, *วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย : สถาบันราชภัฏสุราษฎร์ธานี, ๒๕๕๖), หน้า (๑).

^{๑๐๔}เสนาะ สภาพไทย, “หลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีตามความคิดเห็นของนักเรียนเสนาธิการทหารบก”, *วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๕๙), หน้า (๑).

ชั้นยศ ระยะเวลาในการปฏิบัติราชการ และตำแหน่งหน้าที่ต่างกันไม่มีผลต่อความคิดเห็นเรื่องการบริหารบ้านเมืองและสังคมที่ดีของรัฐบาลแตกต่างกัน

จากงานวิจัยที่เกี่ยวกับการบริหารที่กล่าวมาข้างต้นพอสรุปได้ว่า กระบวนการบริหารงาน มีกระบวนการ และปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาโดยตรง ประกอบด้วย ความสามารถพิเศษ หรือคุณลักษณะเฉพาะพิเศษของผู้บริหาร บุคลิกภาพ ภาวะผู้นำ เช่น ความมีมนุษยสัมพันธ์ ความซื่อสัตย์ การปฏิบัติให้เป็นตัวอย่างที่ดีต่อผู้ใต้บังคับบัญชา และกระบวนการบริหาร การทำงานอย่างเป็นระบบ อาทิ การจัดองค์กร การบริหารบุคลากร การติดตามงาน การบริหารการเงิน เป็นต้น

สุภัทรมาศ จริยเวชช์วัฒนา^{๑๐๕}ได้กล่าวไว้ในงานวิจัยเรื่องการบริหารการจัดการของเทศบาลตำบลบ้านฉางตามหลักธรรมาภิบาล พบว่า ในการบริหารการจัดการของเทศบาลตำบลบ้านฉางตาม หลักธรรมาภิบาลเทศบาลตำบลบ้านฉางได้จัดทำโครงการตามนโยบายและเทศบัญญัติในด้านต่าง ๆ และรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากประชาชนเพื่อหาจุดยืนและแนวทางร่วมกัน พบว่ายังประสบปัญหาในเรื่องโครงสร้างพื้นฐานการทำงานในเทศบาลยังไม่เป็นระบบ โดยพนักงานส่วนหนึ่งยังคงยึดติดกับระบบงานแบบเก่า ไม่ยอมรับระเบียบกฎเกณฑ์ใหม่ ๆ ทางด้านกระบวนการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารเทศบาลตำบลบ้านฉาง พบว่าเทศบาลตำบลบ้านฉางมีความเสมอภาคและกระจายการพัฒนาอย่างทั่วถึงไม่มีการเลือกปฏิบัติและได้จัดตั้งคณะกรรมการชุมชนร่วมกันจัดทำแผนพัฒนาและในเรื่องของการจัดซื้อจัดจ้าง กระบวนการต่าง ๆ ส่วนใหญ่มีความเปิดเผยตรงไปตรงมา พบว่ามีปัญหาในเรื่องของคณะกรรมการชุมชนที่ได้รับการแต่งตั้งเข้ามานั้นบางคนไม่เห็นแก่ประโยชน์ของชุมชน แต่เข้ามาเพื่อหาผลประโยชน์ให้กับตนเอง

ดังนั้นจึงเสนอให้ผู้บริหารของเทศบาลเร่งปรับโครงสร้างและระบบงานต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับการบริหารการจัดการตามหลักธรรมาภิบาลในด้านนิติธรรมที่ว่า การตรากฎหมายที่ถูกต้องเป็นธรรม การบังคับให้ทันสมัยและเป็นธรรม เป็นที่ยอมรับของสังคม อันจะทำให้สังคมยินยอมพร้อมใจกันปฏิบัติตามกฎหมาย และข้อบังคับ เหล่านั้นโดยถือว่าเป็นการปกครองภายใต้กฎหมายมิใช่อำนาจอธิปไตยหรืออำนาจของตัวบุคคลและนำกฎระเบียบการบริหารงานของเทศบาลมาบังคับใช้ให้เป็นมาตรฐานเพื่อ เป็นการยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม โดยรณรงค์ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐยึดถือหลักนี้ในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อเป็นตัวอย่างแก่สังคมและส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนพัฒนาตนเองไปพร้อมกัน

^{๑๐๕}สุภัทรมาศ จริยเวชช์วัฒนา, “การบริหารจัดการเทศบาลตามหลักธรรมาภิบาล : กรณีศึกษาเทศบาลตำบลบ้านฉาง”, วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๕๗), หน้า ๑.

วันวิสา งามวัฒนาเจริญ^{๑๐๖} ได้กล่าวไว้ในวิทยานิพนธ์เรื่อง การบริหารจัดการอาคารชุดพักตากอากาศ : กรณีศึกษาโครงการสมบัติพิทยา คอนโดเทล จากการศึกษาพบว่า ผู้อยู่อาศัยของอาคารชุดสมบัติพิทยา คอนโดเทล สามารถแบ่งตามลักษณะการอยู่อาศัยได้เป็น ๒ ลักษณะคือ เจ้าของร่วมที่อยู่อาศัยประจำ จำนวน ๒๒ ราย และเจ้าของร่วมที่ไม่ได้อยู่อาศัยประจำ จำนวน ๒๑๖ ราย โดยเป็นการมาพักเองเป็นครั้งคราว ให้ญาติพักอาศัย นำห้องชุดมาเปิดให้บุคคลอื่นเช่า หรือไม่มีการใช้ประโยชน์จากห้องชุด

จากการศึกษายังพบว่า การบริหารอาคารชุดพักตากอากาศ สมบัติพิทยา คอนโดเทล สามารถจัดเก็บค่าใช้จ่ายส่วนกลางได้ต่ำ ทำให้มีปัญหาการบริหารด้านการเงิน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเจ้าของร่วมส่วนใหญ่ไม่ได้ใช้เป็นที่อยู่อาศัยประจำจึงไม่เห็นความจำเป็นในการชำระค่าส่วนกลาง ส่งผลต่อการบริหารจัดการงานอาคารชุด ประกอบกับผู้จัดการนิติบุคคลไม่มีความรู้ ความชำนาญในการบริหารงานอาคาร ทำให้การบริหารจัดการขาดประสิทธิภาพ ไม่มีการวางแผนในการดูแลทรัพย์สินส่วนกลาง ส่งผลทำให้ทรัพย์สินส่วนกลางอยู่ในสภาพชำรุด ทรุดโทรม

การวิจัยครั้งนี้ได้เสนอแนะแนวทางปรับปรุงการบริหารจัดการอาคารชุดพักตากอากาศ ดังนี้ ๑.ควรรักษา ห้องชุด ที่ไม่มีการใช้งานมาจัดการให้เช่า เพื่อเป็นการสร้างรายได้ให้แก่เจ้าของห้องชุด และนำรายได้บางส่วนมาชำระค่า ส่วนกลาง ๒.ในการบริหารอาคารชุดให้มีประสิทธิภาพควรมีการคัดเลือกผู้มีความรู้ ความชำนาญ ในการบริหารจัดการอาคารชุดมาดำเนินการ

สรุป ในเรื่องของงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและทิศทางการบริหารจัดการ จะเห็นได้ว่าการบริหารจัดการ ต้องมีการบริหารจัดการที่ดี ให้เป็นที่ยอมรับและการให้ความร่วมมือจากทุกฝ่าย รวมทั้งประชาชนในพื้นที่ในการมีส่วนร่วมในการบริหาร ซึ่งการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงาน มีกระบวนการมีส่วนร่วมหลายรูปแบบทั้งในด้านจัดทำแผนพัฒนาชุมชน ซึ่งเป็นแนวทางหลักในการเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหาร เนื่องจากแผนพัฒนาชุมชน จะเป็นตัวบ่งชี้และทิศทางในการจัดทำข้อบังคับชุมชน นอกจากนั้นการมีส่วนร่วมในรูปแบบขององค์กรประชาคม บุคลากรในการที่ร่วมตัดสินใจ เสนอแนะ แนะนำ ร่วมดำเนินการ รวมทั้งการตรวจสอบควบคุม เพื่อให้เกิดความโปร่งใส ยุติธรรมในการกระจายงบประมาณ ความมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลในด้านต่างๆ ในฐานะตัวแทนภาคประชาชนและอื่นๆ ล้วนแล้วแต่มีความจำเป็นและประชาชนต้องให้ความสำคัญในการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการชุมชน

^{๑๐๖}วันวิสา งามวัฒนาเจริญ, “การบริหารจัดการอาคารชุดพักตากอากาศ : กรณีศึกษาโครงการสมบัติพิทยา คอนโดเทล”, วิทยานิพนธ์สถาบันพัฒนบริหารศาสตร์มหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, พ.ศ.๒๕๕๕), หน้า ๑.

๒.๗.๓ งานวิจัยเกี่ยวกับชุมชน

กลุ่มคนที่หลากหลายของสังคมไม่ว่าจะอยู่ในเมืองหรืออยู่ในชนบท ได้มาร่วมคิด ร่วมสร้างร่วมกันพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง การสร้างชุมชนให้เกิดมีพลังที่เข้มแข็งจึงเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็น หากมองย้อนกลับให้ลึกลงไปก็จะพบว่า ชุมชนที่มีพลังเข้มแข็งนั้น เกิดจากความสมานฉันท์ของปัจเจกบุคคลในชุมชน ที่ทำงานกันอย่างประสานสอดคล้องและหนุนเนื่อง กับพื้นที่อื่น ๆ เพื่อให้ระบบจักรกลทั้งระบบทำงานได้ นั่นก็หมายความว่า พื้นที่ของแต่ละตัว ต้องรู้บทบาท หน้าที่ของตัวเอง และขณะเดียวกันก็ต้องรู้ว่าพื้นที่อื่น ๆ มีบทบาท หน้าที่อย่างไร ระดับปัจเจกบุคคลจึงมีความสำคัญ มีคุณค่าต่อมวลสมาชิกในชุมชน มีนักวิจัยหลายท่านได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับชุมชนไว้ดังนี้

วีระเทพ ปทุมเจริญวัฒนา^{๑๐๗} แนวคิดการศึกษาชุมชนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของ ศาสตราจารย์เซนส์ จามริก เป็นแนวคิดเชิงบูรณาการศาสตร์ต่าง ๆ เข้าด้วยกัน โดยเชื่อมโยง เป็นระบบด้วยกระบวนการเรียนรู้อันเดียวกัน และเป็นแนวคิดที่เน้นให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการ จัดการศึกษา โดยสาระคือ นำองค์ความรู้ของชุมชนเข้าไปประกอบเป็นฐานในการกำหนด หลักสูตรการเรียนรู้ของชุมชน ทั้งการศึกษาระบบโรงเรียนชุมชนแบบในระบบและนอกระบบ ซึ่ง เชื่อมโยงไปถึงการใช้ภูมิปัญญาของท้องถิ่นในการจัดการศึกษาให้กับชุมชน ที่นำมาใช้ประกอบ เป็นกระบวนการเรียนรู้ของชุมชน โดยมีกระบวนการทางการศึกษาชุมชนทั้งหมด ๕ ขั้นตอน กล่าวคือ การคิดร่วมกัน การวางแผนร่วมกัน การร่วมกันปฏิบัติ การร่วมกันประเมิน การร่วมกัน รับผลประโยชน์ ซึ่งแนวคิดการศึกษาชุมชนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของศาสตราจารย์เซนส์ จามริก นี้ ยังได้สอดคล้องกับหลักคิดในเรื่องของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา การจัด การศึกษาเพื่อช่วยให้ชุมชนพึ่งตนเอง การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการศึกษา การใช้ เครือข่ายการเรียนรู้ในการถ่ายทอดความรู้ให้กับชุมชน การเสริมสร้างการเรียนรู้ด้วยตนเองของ คนในชุมชน การบูรณาการกระบวนการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตชุมชน การเข้าถึง การศึกษาทุกคนโดยไม่จำกัดวิธีการ การจัดการศึกษาที่สนองต่อความต้องการของบุคคลและ ชุมชน และการใช้ชุมชนเป็นฐานในการจัดการศึกษา

^{๑๐๗}วีระเทพ ปทุมเจริญวัฒนา, “การวิเคราะห์แนวคิดการศึกษาชุมชนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของ- ศาสตราจารย์เซนส์ จามริก”, (ครุศาสตรมหาบัณฑิต : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๑), หน้า ๕.

ธนวิสน์ คงสระบัว^{๑๐๘} ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ตามหลักพระพุทธศาสนาของผู้นำชุมชนตามความคิดเห็นของประชาชน :กรณีศึกษาชุมชนตำบลบางรักน้อย อำเภอมะนัง จังหวัดน่าน พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยมีค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยตามลำดับ ดังนี้ ปริสัชญุตตา ธัมมัญญุตตา อตถัญญุตตา มัตตัญญุตตา กาลัญญุตตา และปุคคัลญุตตา การเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ตามหลักพระพุทธศาสนา ของผู้นำชุมชนตำบลบางรักน้อย อำเภอมะนัง จังหวัดน่าน โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ประชาชนที่มีเพศที่ต่างกัน มีความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ตามหลักพระพุทธศาสนา ของชุมชนตำบลบางรักน้อย อำเภอมะนัง จังหวัดน่าน โดยภาพรวมไม่แตกต่างกันจึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนประชาชนที่มีอายุ สถานภาพทางครอบครัว อาชีพ อยุ่อย่างงาน วุฒิการศึกษา และรายได้ที่ต่างกัน มีความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ตามหลักพระพุทธศาสนา ของชุมชนตำบลบางรักน้อย อำเภอมะนัง จังหวัดน่าน โดยภาพรวมแตกต่างกันจึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .๐๑ และ .๐๕

ธีรพงษ์ แก้วหาญ^{๑๐๙} กระบวนการเสริมสร้างชุมชนให้เข้มแข็งโดยกระบวนการนี้มีเป้าหมายที่สำคัญ คือ

๑. ชุมชนเป็นฐานของการพัฒนาที่มีระบบการศึกษา สาธารณสุข สิ่งแวดล้อมการจัดสรรทรัพยากร ระบบสวัสดิการ และกฎหมายมาจากชุมชนเป็นของชุมชน

๒. ความเข้มแข็งของชุมชนและกระบวนการทัศน์ใหม่ในการพัฒนาจะช่วยให้เกิดการสร้างและจัดระเบียบของชุมชนที่นำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจ การเมือง สังคม สิ่งแวดล้อมระบบนิเวศ และระบบทุนของชุมชนให้พึ่งตนเองได้และยั่งยืน

๓. นำไปสู่โครงสร้างทางการเมืองและระบบการจัดสรรทรัพยากรที่เป็นของประชาชนอย่างแท้จริง ไม่ว่าจะเป็นตัวแทนท้องถิ่น ระบบการวางแผนพัฒนาท้องถิ่น ระบบการจัดจัดการทรัพยากรท้องถิ่นการจัดสรรภาษีและงบประมาณ เป็นต้น

๔. ระบบความร่วมมือและความเป็นประชาคม ประชาสังคม จะทำให้สังคมโปร่งใสตรวจสอบได้ มีการเรียนรู้ร่วมกันเพื่อสร้างคุณภาพทางการพัฒนากระบวนการเสริมสร้างชุมชนให้เข้มแข็งอาจกระทำได้โดยอาศัยกระบวนการที่สำคัญ ๔ ขั้นตอน คือ

^{๑๐๘} ธนวิสน์ คงสระบัว, “ภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ตามหลักพระพุทธศาสนาของผู้นำชุมชนตามความคิดเห็นของประชาชน : กรณีศึกษาชุมชนตำบลบางรักน้อย อำเภอมะนัง จังหวัดน่าน”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓), หน้า ๑.

^{๑๐๙} ธีรพงษ์ แก้วหาญ, กระบวนการเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็ง, (ขอนแก่น : คลังวิทยา, ๒๕๕๔), หน้า ๖๕.

๑. การเตรียมคนหรือการพัฒนาทรัพยากรบุคคล
๒. การกำหนดประเด็นปัญหาของชุมชนและการพัฒนาทางเลือกเพื่อดำเนินกิจกรรม
๓. การดำเนินกิจกรรมสาธารณะของชุมชน
๔. ขยายเครือข่ายความร่วมมือ

การบริหารและการบริหารจัดการมีแนวคิดมาจากธรรมชาติของมนุษย์ที่เป็นสัตว์สังคมซึ่งจะต้องอยู่รวมกันเป็นกลุ่ม โดยจะต้องมีผู้นำกลุ่มและมีแนวทางหรือวิธีการควบคุมดูแลกันภายในกลุ่มเพื่อให้เกิดความสุขและความสงบเรียบร้อย ซึ่งอาจเรียกว่าผู้บริหารและการบริหาร ตามลำดับ ดังนั้น ที่ใดมีกลุ่มที่นั้นย่อมมีการบริหาร

จักรสิน น้อยไร่ภูมิ^{๑๐๐} แนวทางในการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการออกแบบชุมชนเมือง โดยนำเสนอในรูปแบบของแนวคิดในการออกแบบสภาพแวดล้อมทางกายภาพของชุมชนเมือง ที่มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับปรัชญาพอเพียง เพื่อเอื้ออำนวยให้ผู้คนภายในเมืองเกิดความพอเพียง โดยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพซึ่งมุ่งเน้น

๑)การตีความข้อมูลเพื่อหาคำอธิบายในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและการออกแบบชุมชนเมือง และ

๒)การศึกษาและค้นคว้า เพื่อนำองค์ความรู้ทั้งสองนี้มาบูรณาการเข้าด้วยกัน

ผลการศึกษาพบว่า ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและการออกแบบชุมชนเมืองนั้น ล้วนมีจุดมุ่งหมายไปในทิศทางเดียวกันคือ การสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีให้กับมนุษย์ แนวคิดชุมชนเมืองที่พอเพียงจึงถูกนำเสนอขึ้น โดยมีหลักการสำคัญอยู่ที่ การสนองความจำเป็นในแต่ละลำดับขั้นของมนุษย์ในระดับที่พอเพียงกับความต้องการ ไม่น้อยเกินจนขัดสนและไม่มากเกินไปจนเบียดเบียนผู้อื่นและสิ่งแวดล้อม โดยเริ่มจากการสนองความจำเป็นในระดับพื้นฐานให้มั่นคงก่อนไปสู่ความจำเป็นในระดับที่สูงขึ้นไปตามลำดับขั้น สัมพันธ์กับหน่วยชุมชนภายในเมืองที่มีหลายลำดับขั้นซึ่งโยงใยสัมพันธ์ซึ่งกันและกันเป็นระบบเครือข่าย โดยแต่ละลำดับขั้นจะมีระดับของความพอเพียงที่ต้องการสนองแตกต่างกันไป จากหลักการสำคัญของแนวคิดดังกล่าวจะเป็นกลไกสำคัญในการเกื้อหนุนให้ชุมชนเมืองของไทยก้าวไปสู่ความพอเพียงสืบต่อไป

^{๑๐๐} จักรสิน น้อยไร่ภูมิ, “แนวคิดชุมชนเมืองที่พอเพียง : การประยุกต์หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การออกแบบชุมชนเมือง”, สาขาวิชาการออกแบบชุมชนเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๕๐), หน้า ๒.

ธัญพร วณิชฤทธา^{๑๑๑} การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ พัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ด้านการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชน จังหวัดสมุทรสงคราม ปัญหาการวิจัยคือ

๑) รูปแบบการจัดการความรู้ด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชน มีองค์ประกอบและขั้นตอนอย่างไร

๒) กระบวนการจัดการความรู้ในชุมชนมีความสอดคล้องกับแบบจำลองปลาทูหรือไม่

๓) เพื่อศึกษาว่าชุมชนมีกระบวนการจัดการความรู้ด้านการท่องเที่ยวอย่างไร

ประชากรที่วิจัยคือ ชาวบ้านที่จัดการท่องเที่ยวและให้บริการที่พักสำหรับนักท่องเที่ยว ในจังหวัดสมุทรสงครามทั้ง ๓ อำเภอ คือ อำเภอเมืองสมุทรสงคราม อำเภออัมพวา และอำเภอบางคนที กลุ่มตัวอย่างจำนวน ๔๔ คน คัดเลือกแบบเจาะจงโดยสมัครใจ จำแนกเป็นชาวบ้านที่เป็นเจ้าของบ้านที่ให้บริการเป็นที่พักสำหรับนักท่องเที่ยวแบบต่างๆ ได้แก่ อำเภอเมืองสมุทรสงคราม: กลุ่มบ้านริมคลองโฮมสเตย์ ๑๓ คน อำเภออัมพวา: กลุ่มเจ้าของบ้านตำบลสวนหลวง ๓ คน และอำเภอบางคนที: กลุ่มรักษ์บางคนที่ ๒๘ คน ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ แบบปฏิบัติการโดยชุมชนมีส่วนร่วม วิธีดำเนินการวิจัยคือ

๑) ศึกษาบริบทชุมชน

๒) กำหนดวิสัยทัศน์

๓) แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในชุมชนและระหว่างชุมชน

๔) ประมวลองค์ความรู้เพื่อให้เกิดชุมชนความรู้ และพัฒนาแบบจำลอง

๕) รับรอง แบบจำลอง วิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยมาจัดทำเป็นระบบ แยกแยะ และหาความสัมพันธ์เชื่อมโยงของข้อมูล ข้อมูลที่ได้เป็นการสรุปกระบวนการต่างๆ ในการดำเนินการจัดการความรู้ และได้องค์ความรู้ใหม่ในรูปของกระบวนการจัดการความรู้ในรูปแบบของชุมชนที่ทำการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการจัดการความรู้ในชุมชน มีส่วนประกอบที่สำคัญคือ ความรู้ คน และกระบวนการ ความรู้คือความรู้ที่เกี่ยวกับการจัดการ โดยมี คน เป็นกลไกสำคัญที่จะทำให้เกิดกระบวนการหรือกิจกรรมต่างๆ และกระบวนการจึงเป็นวิธีเชื่อมประสานคน ความรู้และกระบวนการเข้าไว้ด้วยกัน ซึ่งรูปแบบการจัดการความรู้มีความสอดคล้องกับแบบจำลองปลาทู (TUNA Model) อย่างยิ่ง และกระบวนการจัดการความรู้ในชุมชนที่ได้สามารถสังเคราะห์เป็น แบบจำลองที่มีลักษณะเป็นเกลียวของความรู้ที่เชื่อมต่อกัน เมื่อการนำไปใช้และ

^{๑๑๑} ธัญพร วณิชฤทธิ, “การจัดการความรู้ในชุมชน : กรณีศึกษาด้านการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนมีส่วนร่วม จังหวัดสมุทรสงคราม”, สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา, (ภาควิชาเทคโนโลยีการศึกษาบัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๕๐), หน้า ๕.

พัฒนาให้เกิดองค์ความรู้ใหม่จะมีการเพิ่มพูนความรู้ยิ่งขึ้น ทั้งหมดนี้เกิดขึ้นภายในการกระบวนการแลกเปลี่ยนความรู้ผ่านการพูดคุยแต่สิ่งดีๆ ให้แก่กัน

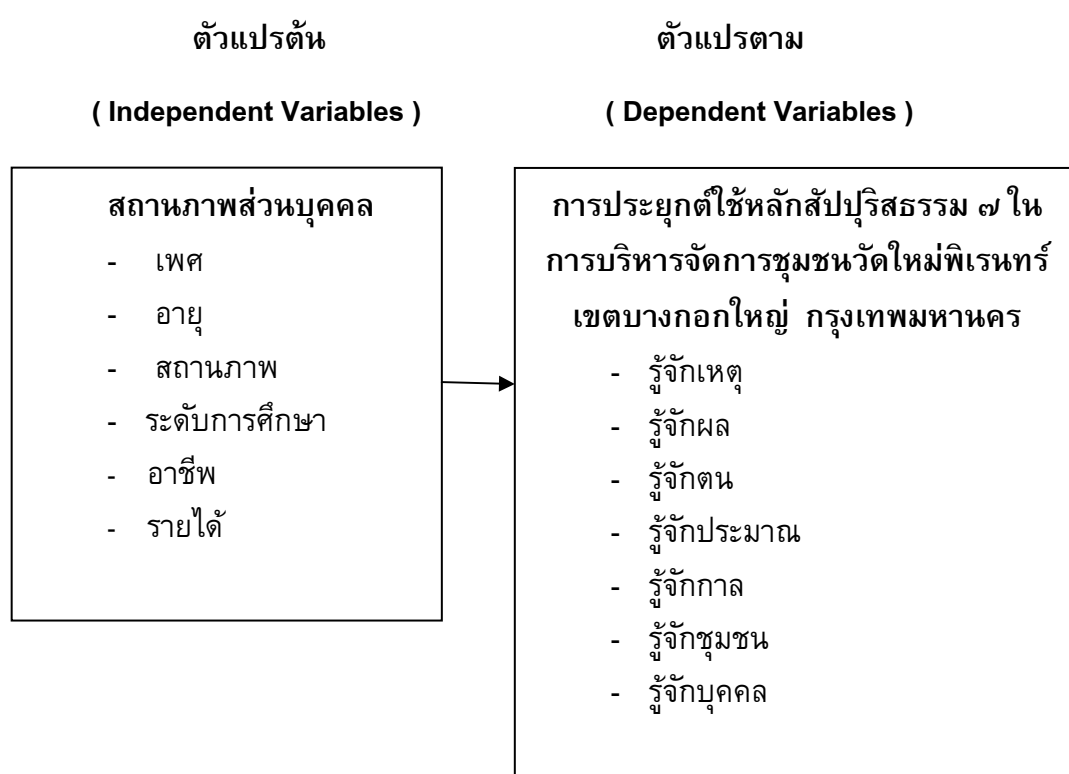
ผลการวิจัย แนวคิดทางกายภาพของชุมชนเมืองที่พอเพียงที่ได้ทำการนำเสนอนี้ มุ่งเน้นการสร้างสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมกับต้องการของแต่ละระดับหน่วยชุมชน ทั้งระดับชุมชน ระดับย่าน และระดับเมือง โดยแต่ละระดับต้องมีสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่สามารถสนองความต้องการได้ครบทุกลำดับขั้นความพอเพียงจะเกิดขึ้นจากการได้รับการสนองความต้องการในแต่ละลำดับขั้น ในระดับที่พอดีกับศักยภาพของตนหรือระดับเท่าที่จำเป็นซึ่งการสร้างสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ส่งเสริมให้เกิดความพอเพียงในแต่ละลำดับขั้น เพื่อให้เกิดการดำรงชีวิตที่พอเพียง นำมาซึ่งพฤติกรรมที่พอเพียง อันจะนำไปสู่ความพอเพียงขึ้นในจิตใจในที่สุดแนวคิดทั้งหมดที่ทำการนำเสนอนี้ จะเป็นกลไกสำคัญในการสร้างสภาพแวดล้อมทางกายภาพสำหรับรองรับระบบเศรษฐกิจและสังคมที่พอเพียงในชุมชนเมือง ซึ่งจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อชุมชนเมืองของไทยได้มีระบบเศรษฐกิจและสังคมที่มีความพอเพียงเป็นที่เรียบร้อยแล้ว นอกจากนี้ในกรณีที่มีสภาพสังคมและเศรษฐกิจภายในชุมชนเมืองยังไม่มี ความพอเพียง การสร้างสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่สร้างให้เกิดความพอเพียง ย่อมสามารถกระตุ้นให้เกิดความพอเพียงภายในจิตใจได้ และเมื่อเกิดความพอเพียงในจิตใจ ย่อมส่งผลให้การกระทำและพฤติกรรมทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีความพอเพียงได้เช่นกัน เพราะถึงแม้กายภาพซึ่งเป็นรูปธรรมจะถูกกำหนดให้เกิดขึ้นโดยสิ่งที่เป็นนามธรรม เช่น เศรษฐกิจสังคม วิถีชีวิต ค่านิยม ฯลฯ และถึงแม้ว่ากายภาพอาจกำหนดวิถีชีวิตหรือสังคมวัฒนธรรมไม่ได้ แต่กายภาพย่อมมีส่วนในการส่งเสริมหรือขัดขวางสิ่งที่เป็นนามธรรมเหล่านั้นได้ ดังนั้น หากสามารถสร้างสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ตอบสนองต่อความพอเพียง ย่อมมีส่วนในการส่งเสริมและกระตุ้นให้พฤติกรรมของผู้คนที่อยู่ในสภาพแวดล้อมนั้นมีความพอเพียงตามมา ซึ่งจะนำมาสู่การลดความต้องการภายในจิตใจลงมาสู่ระดับที่พอเพียงได้ในที่สุด อันเป็นจุดมุ่งหมายสูงสุดของการใช้ชีวิตที่พอเพียง

๒.๘ กรอบแนวคิดในการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง การประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้ง หลักธรรมที่นำมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการชุมชน คือ สัปปริสธรรม ๗ โดยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework) ประกอบด้วยตัวแปรต้น (Independent Variables) และตัวแปรตาม (Dependent Variables) ดังนี้

ตัวแปรต้น (Independent Variables) คือ สถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้

ตัวแปรตาม (Dependent Variables) คือ การประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร ได้แก่ รู้จักเหตุ รู้จักผล รู้จักตน รู้จักประมาณ รู้จักกาล รู้จักชุมชน รู้จักบุคคล ดังแผนภาพดังต่อไปนี้

แผนภาพที่ ๒.๕ แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ บางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร” การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

- ๓.๑ รูปแบบการวิจัย
- ๓.๒ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- ๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- ๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล
- ๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ซึ่งเป็น การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

๓.๒ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาได้แก่ ประชาชนในชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร ๗๒๔ คน^๑

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยการเปิดตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ เครจซี่ (Krejcie) และมอร์แกน (Morgan)^๒ ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างจำนวน ๒๓๙ คน โดยผู้วิจัยได้ทำการสุ่มตัวอย่างแบบอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

^๑ข้อมูลชุมชนที่จัดตั้งตามระเบียบกรุงเทพมหานคร, เข้าถึงข้อมูลวันที่ ๒๖ พฤษภาคม ๒๕๕๔, www.thaiprddc.org.

^๒ธาณินทร์ ศิลป์จารุ, การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS, พิมพ์ครั้งที่ ๑๐, (กรุงเทพมหานคร : บิสนิเนสอาร์แอนด์ดี, ๒๕๕๒), หน้า ๔๘ – ๔๙.

๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีขั้นตอนการสร้างและการหาคุณภาพของแบบสอบถาม ดังนี้

๓.๓.๑ การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างแบบสอบถาม ดังนี้

๑) ศึกษาเอกสาร ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ บางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร แล้วกำหนดเป็นกรอบ ปัจจัยให้ครอบคลุม เนื้อหาและวัตถุประสงค์ที่ทำการวิจัย

๒) สร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ บางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร ตามกรอบปัจจัยที่กำหนดไว้ โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น ๓ ตอนดังนี้

ตอนที่ ๑ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตาม เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ มีลักษณะเป็นแบบปลายปิดให้เลือกตอบ ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ ๒ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ บางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย

๑. รั้วมัญญดา =	รู้จักเหตุ
๒. อุตถัญญดา =	รู้จักผล
๓. อุตตัญญดา =	รู้จักตน
๔. มัตตัญญดา =	รู้จักประมาณ
๕. กาลัญญดา =	รู้จักกาล
๖. ปริสัญญดา =	รู้จักชุมชน
๗. ปุคคัลญญดา =	รู้จักบุคคล

มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) ๕ ระดับคือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

ระดับความคิดเห็น	การแปลความหมาย
๕ หมายถึง	ระดับการปฏิบัติงานมากที่สุด
๔ หมายถึง	ระดับการปฏิบัติงานมาก
๓ หมายถึง	ระดับการปฏิบัติงานปานกลาง
๒ หมายถึง	ระดับการปฏิบัติงานน้อย
๑ หมายถึง	ระดับการปฏิบัติงานน้อยที่สุด

ตอนที่ ๓ แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะ ปัญหา และอุปสรรคในการประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรม ๗ กับการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ บางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร มีลักษณะเป็นแบบคำถามปลายเปิด (Open ended Questionnaire)

๓) นำแบบสอบถามที่สร้างแล้วไปหาคุณภาพต่อไป

๓.๓.๒ การหาคุณภาพของแบบสอบถาม

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามมาหาคุณภาพของแบบสอบถาม โดยการหาความเที่ยงตรง (Validity) และความเชื่อมั่น (Reliability) ดังนี้

๑. หาความเที่ยงตรง (Validity) โดยการนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญช่วยตรวจสอบความเที่ยงตรง ตามเนื้อหา (Content Validity) จำนวน ๕ ท่าน ได้แก่

๑) พระมหาบุญเลิศ อินฺทปญฺโญ, ผศ. ตำแหน่ง รองคณบดีคณะสังคมศาสตร์และอาจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๒) อาจารย์ ดร. พิเชฐ ทังโต ตำแหน่ง หัวหน้าภาควิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๓) ผศ.ดร. โกนิฐฐ์ ศรีทอง ตำแหน่ง หัวหน้าภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๔) ผศ.ดร. เต็มศักดิ์ ทองอินทร์ ตำแหน่ง อาจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๕) อาจารย์ ดร. ยุทธนา ปราณเฑาะ ตำแหน่ง อาจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

หลังจากนั้นนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ของแต่ละข้อ (Index of Item Objective Congruence : IOC) ได้ค่า IOC มากกว่า ๐.๕ ขึ้นไปทุกข้อ

๒. หาความเชื่อมั่น (Reliability) ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ปรับปรุง แก้ไขจากผู้เชี่ยวชาญแล้ว ไปทดลองใช้กับประชากรที่ไม่ได้เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน ๓๐ คน แล้วนำมาตรวจให้คะแนน เพื่อหาสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ของความเชื่อมั่นตามวิธีการของครอน บาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ .๙๗๙

๓. ปรับปรุงแบบสอบถามให้เป็นแบบสอบถามที่สมบูรณ์สำหรับใช้จริงต่อไป

๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูล ดังนี้

๑) ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากโครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อเรียนผู้บริหารประธานชุมชน ขออนุญาตเข้าทำการเก็บรวบรวมข้อมูลของชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ บางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร

๒) ผู้วิจัยได้ทำการแจกแบบสอบถามให้กับกลุ่มตัวอย่างและรับกลับคืนด้วยตนเอง

๓) ผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาทั้งหมดคิดเป็น ร้อยละ ๑๐๐

๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ดังนี้

๑) สถานภาพส่วนบุคคล วิเคราะห์โดยการหา ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

๒) การประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรม ๗ กับการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ บางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร วิเคราะห์โดยการหา ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

๓) การเปรียบเทียบการประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรม ๗ กับการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ บางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร วิเคราะห์โดย การทดสอบค่าที(t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว(One way analysis of variance) และในกรณีที่พบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยตั้งแต่ ๓ กลุ่มขึ้นไป ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD)

๔) ปัญหา อุปสรรค และแนวทางในการประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรม ๗ กับการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ บางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร ที่ได้จากแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการเขียนความเรียง และจัดกลุ่ม

๕) เกณฑ์การพิจารณาค่าเฉลี่ยเกี่ยวกับทางการประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรม ๗ กับการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ บางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร มีดังนี้^๓

^๓ชูศรี วงศ์รัตน์, เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย, พิมพ์ครั้งที่ ๗, (กรุงเทพมหานคร : เทพเนรมิต, ๒๕๕๑), หน้า ๗๕.

ช่วงค่าเฉลี่ย การแปลความหมาย

- ๔.๕๐ – ๕.๐๐ มีการบริหารจัดการอยู่ในระดับมากที่สุด
- ๓.๕๐ – ๔.๔๙ มีการบริหารจัดการอยู่ในระดับมาก
- ๒.๕๐ – ๓.๔๙ มีการบริหารจัดการอยู่ในระดับปานกลาง
- ๑.๕๐ – ๒.๔๙ มีการบริหารจัดการอยู่ในระดับน้อย
- ๑.๐๐ – ๑.๔๙ มีการบริหารจัดการอยู่ในระดับการปฏิบัติงานน้อยที่สุด

บทที่ ๔

ผลการศึกษา

การศึกษาวิจัยเรื่อง การประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่รวบรวมจากประชาชนที่พักอาศัยอยู่ในชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ จำนวน ๒๓๙ คน มาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งเป็น ๔ ขั้นตอน มีรายละเอียดดังนี้

๔.๑ สถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

๔.๒ ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร

๔.๓ การเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล

๔.๔ ปัญหา อุปสรรคข้อเสนอแนะและแนวทางต่อการประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร

๔.๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้วิจัยศึกษาข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นประชาชนผู้พักอาศัยอยู่ในชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคลคือ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้รวมต่อเดือน แสดงด้วยความถี่และร้อยละ มีรายละเอียดแสดงไว้ในตารางที่ ๔.๑

ตารางที่ ๔.๑ จำนวนร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามสถานภาพ

(n=๒๓๙)

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
๑. เพศ		
- ชาย	๑๐๙	๔๕.๖
- หญิง	๑๓๐	๕๔.๔
๒. อายุ		
- ต่ำกว่า ๒๕ ปี	๓๒	๑๓.๔
- ๒๕-๓๕ ปี	๔๐	๑๖.๗
- ๓๖-๔๕ ปี	๖๕	๒๗.๒
- ๔๖-๕๕ ปี	๔๙	๒๐.๕
- มากกว่า ๕๕ ปี	๕๓	๒๒.๒
๓. สถานภาพ		
- โสด	๗๙	๓๓.๑
- สมรส	๑๒๐	๕๐.๒
- หม้าย/หย่า/แยกกันอยู่	๔๐	๑๖.๗
๔. ระดับการศึกษา		
- ต่ำกว่าปริญญาตรี	๑๖๓	๖๘.๒
- ปริญญาตรี	๕๑	๒๑.๓
- สูงกว่าปริญญาตรี	๒๕	๑๐.๕
๕. อาชีพ		
- รับราชการ / รัฐวิสาหกิจ	๔๑	๑๗.๒
- เกษตรกร	๒	.๘
- ค้าขาย	๕๒	๒๑.๘
- เอกชน / ธุรกิจส่วนตัว	๔๗	๑๙.๖
- อื่น ๆ	๙๗	๔๐.๖
๖. รายได้รวมต่อเดือน		
- น้อยกว่า ๕,๐๐๐	๗๒	๓๐.๒
- ๕,๐๐๐-๑๐,๐๐๐	๘๓	๓๔.๗
- ๑๐,๐๐๑ – ๒๐,๐๐๐	๕๗	๒๓.๘
- ๒๐,๐๐๑ ขึ้นไป	๒๗	๑๑.๓

จากตารางที่ ๔.๑ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีจำนวนคิดเป็นร้อยละ ๕๔.๔ มีอายุ ๓๖-๔๕ ปี คิดเป็นร้อยละ ๒๗.๒ มีสถานภาพสมรส มีจำนวนคิดเป็นร้อยละ ๕๐.๒ การศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรี มีจำนวนคิดเป็นร้อยละ ๖๘.๒ ส่วนใหญ่มีอาชีพอื่นๆ มีจำนวนคิดเป็นร้อยละ ๔๐.๖ และมีรายได้รวมต่อเดือน ๕,๐๐๑-๑๐,๐๐๐ บาท มีจำนวนคิดเป็นร้อยละ ๓๔.๗

๔.๒ ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร

ตารางที่ ๔.๒ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม

(n=๒๓๙)

ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
๑. ด้านธัมมัญญตา (ผู้รู้จักเหตุ)	๓.๘๒	.๘๘๙	มาก
๒. ด้านอรรถัญญตา (ผู้รู้จักผล)	๓.๘๐	.๘๖๑	มาก
๓. ด้านอัตตัญญตา (ผู้รู้จักตน)	๓.๘๔	.๘๕๙	มาก
๔. ด้านมัตตัญญตา (ผู้รู้จักประมาณ)	๓.๗๔	.๙๐๒	มาก
๕. ด้านกาลัญญตา (ผู้รู้จักกาลเวลา)	๓.๗๙	.๘๗๓	มาก
๖. ด้านปริสสัญญตา (ผู้รู้จักชุมชน)	๓.๘๖	.๘๕๖	มาก
๗. ด้านบุคคลัญญตา (ผู้รู้จักบุคคล)	๓.๗๙	.๘๗๗	มาก
ภาพรวม	๓.๘๐	.๘๓๐	มาก

จากตารางที่ ๔.๒ พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๘๐ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านทั้ง ๗ ด้าน พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

ตารางที่ ๔.๓ ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของ ประชาชนที่มีต่อการ
ประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์
เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร ด้านเป็นผู้รู้จักเหตุ (ธัมมัญญตา)

(n=๒๓๙)

การประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรม ๗ ในการบริหาร จัดการชุมชน ด้วยความเป็นผู้รู้จักเหตุ(ธัมมัญญตา)	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
๑.คณะกรรมการชุมชนทราบระเบียบข้อปฏิบัติ กฎเกณฑ์ของชุมชน	๔.๐๔	.๙๙๓	มาก
๒.คณะกรรมการชุมชนมีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ ให้บริการประชาชน	๓.๗๗	.๙๓๙	มาก
๓.คณะกรรมการชุมชนทราบถึงความรับผิดชอบ ในหน้าที่การให้บริการช่วยเหลือของผู้นำชุมชน	๓.๗๘	.๙๙๓	มาก
๔.คณะกรรมการชุมชนตั้งมั่นอยู่ในหลักแห่งกฎหมาย ให้บริการประชาชนโดยยึดหลักความถูกต้อง	๓.๗๙	๑.๐๕๖	มาก
๕.คณะกรรมการชุมชนปฏิบัติตนตามกฎหมายระเบียบและ ปฏิบัติต่อประชาชนอย่างเท่าเทียมกัน	๓.๗๑	๑.๐๙๙	มาก
รวม	๓.๘๒	.๘๘๙	มาก

จากตารางที่ ๔.๓ พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการประยุกต์ใช้สัปปริสธรรม ๗
ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร ด้านเป็นผู้รู้จัก
เหตุ (ธัมมัญญตา) อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๘๒ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า
ประชาชนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกข้อ

ตารางที่ ๔.๔ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร ด้านเป็นผู้รู้จักผล (อัตถิยญาติ)

(n=๒๓๙)

การประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนด้วยความเป็นผู้รู้จักผล(อัตถิยญาติ)	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
๑. คณะกรรมการชุมชนมุ่งมั่นในการทำงานให้ถึงจุดหมายที่ประชาชนต้องการ	๓.๘๗	๑.๐๔๕	มาก
๒. เมื่อประชาชนมีการร้องเรียนต่อการปฏิบัติงาน คณะกรรมการชุมชนก็สามารถยอมรับและชี้แจงได้	๓.๗๙	๑.๐๐๐	มาก
๓. คณะกรรมการชุมชนมีการบริหารจัดการที่ดี ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชน	๓.๘๓	๑.๐๐๐	มาก
๔. คณะกรรมการชุมชนทราบถึงผลเสียหยาที่ เกิดจากการบริหารจัดการอย่างไม่ถูกต้อง	๓.๖๙	.๙๙๙	มาก
๕. คณะกรรมการชุมชนดูแลและให้บริการเต็มที่ เมื่อมีประชาชนมาขอรับบริการหรือติดต่อซักถาม	๓.๘๓	๑.๐๑๗	มาก
รวม	๓.๘๐	.๘๖๑	มาก

จากตารางที่ ๔.๔ พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการประยุกต์ใช้สัปปุริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร ด้านเป็นผู้รู้จักผล (อัตถิยญาติ) อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๘๐ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกข้อ

ตารางที่ ๔.๕ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร ด้านเป็นผู้รู้จักตน (อัตตัญญตา)

(n=๒๓๙)

การประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนด้วยความเป็นผู้รู้จักตนเอง (อัตตัญญตา)	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
๑. คณะกรรมการชุมชนมีความสามารถในการวางตัวได้อย่างเหมาะสม	๓.๙๐	.๙๖๓	มาก
๒. คณะกรรมการชุมชนเข้าใจในบทบาทและหน้าที่ของตนเองเป็นอย่างดี	๓.๘๗	.๙๗๔	มาก
๓. คณะกรรมการชุมชนมีความสามารถในการให้บริการ	๓.๘๑	๑.๐๔๐	มาก
๔. คณะกรรมการชุมชนมีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ของตน	๓.๘๒	๑.๐๑๒	มาก
๕. คณะกรรมการชุมชนปรับตัวเข้ากับประชาชนในชุมชนได้เป็นอย่างดี	๓.๗๘	๑.๐๑๘	มาก
รวม	๓.๘๔	.๙๕๙	มาก

จากตารางที่ ๔.๕ พบว่าประชาชนมีความคิดเห็นต่อการประยุกต์ใช้สัปปริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร ด้านเป็นผู้รู้จักตนเอง (อัตตัญญตา) อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๘๔ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกข้อ

ตารางที่ ๔.๖ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร ด้านเป็นผู้รู้จักประมาณ (มัตตัญญูตา)

(n=๒๓๙)

การประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนด้วยความเป็นผู้รู้จักประมาณ (มัตตัญญูตา)	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
๑. คณะกรรมการชุมชนพัฒนาชุมชนตามความจำเป็นของชุมชนนั้นๆ	๓.๙๑	.๙๗๔	มาก
๒. คณะกรรมการชุมชนมีการใช้ทรัพยากรในชุมชนให้เกิดประโยชน์อย่างสูงสุด	๓.๗๓	๑.๐๒๔	มาก
๓. คณะกรรมการชุมชนจัดกิจกรรมส่งเสริมหลักเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน	๓.๗๑	.๙๙๐	มาก
๔. คณะกรรมการชุมชนบริหารจัดการงบประมาณภายในชุมชนได้อย่างเพียงพอและทั่วถึง	๓.๖๖	๑.๑๒๖	มาก
๕. คณะกรรมการชุมชนเข้าใจในผลที่ได้รับจากการรู้จักประมาณในการบริหารจัดการทรัพยากรภายในชุมชน	๓.๖๙	๑.๐๖๗	มาก
รวม	๓.๗๔	.๙๐๒	มาก

จากตารางที่ ๔.๖ พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการประยุกต์ใช้สัปปุริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร ด้านเป็นผู้รู้จักประมาณ (มัตตัญญูตา) อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๗๔ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกข้อ

ตารางที่ ๔.๗ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร ด้านเป็นผู้รู้จักกาลเวลา (กาลัญญตา)

(n=๒๓๙)

การประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนด้วยความเป็นผู้รู้จักกาลเวลา (กาลัญญตา)	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
๑. คณะกรรมการชุมชนมีการลำดับขั้นตอนในการทำงาน	๓.๘๗	๑.๐๔๕	มาก
๒. คณะกรรมการชุมชนมีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ของตนเอง และตรงต่อเวลา	๓.๗๔	.๙๙๒	มาก
๓. คณะกรรมการชุมชนจัดให้มีการกิจกรรมส่งเสริมความรู้ในด้านต่าง ๆ ช่วงวันหยุด	๓.๗๘	๑.๐๕๒	มาก
๔. คณะกรรมการชุมชนสามารถแก้ไขสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ทันที่ และรู้ว่าอะไร ควรทำก่อนอะไรควรทำทีหลัง	๓.๗๗	๑.๐๗๔	มาก
๕. คณะกรรมการชุมชนให้การดูแลความปลอดภัยในสถานการณ์ฉุกเฉินในช่วงเวลาที่เหมาะสม	๓.๘๒	.๙๕๗	มาก
รวม	๓.๗๙	.๘๗๓	มาก

จากตารางที่ ๔.๗ พบว่าประชาชนมีความคิดเห็นต่อการประยุกต์ใช้สัปปุริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร ด้านเป็นผู้รู้จักกาลเวลา (กาลัญญตา) อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๗๙ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าประชาชนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกข้อ

ตารางที่ ๔.๘ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร ด้านเป็นผู้รู้จักชุมชน (ปริสัญญุตตา)

(n=๒๓๙)

การประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนด้วยความเป็นผู้รู้จักชุมชน(ปริสัญญุตตา)	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
๑. คณะกรรมการชุมชนมีความจริงใจต่อการให้บริการกับประชาชน	๓.๙๗	.๙๖๑	มาก
๒. คณะกรรมการชุมชนให้บริการต้อนรับ ดูแลผู้เข้ามาศึกษาดูงานในชุมชนเป็นอย่างดี	๓.๙๗	.๙๕๘	มาก
๓. คณะกรรมการชุมชนให้ความช่วยเหลือตามสภาพความเดือดร้อนในชุมชน	๓.๙๐	.๙๗๐	มาก
๔. คณะกรรมการชุมชนรับฟังเหตุผลทั้งฝ่ายผู้นำและประชาชนในชุมชน	๓.๙๒	๑.๐๑๙	มาก
๕. คณะกรรมการชุมชนบริหารจัดการชุมชนและได้รับความร่วมมือจากประชาชนในชุมชน	๓.๙๒	๑.๐๐๗	มาก
รวม	๓.๙๖	.๙๕๖	มาก

จากตารางที่ ๔.๘ พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการประยุกต์ใช้สัปปุริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร ด้านเป็นผู้รู้จักชุมชน (ปริสัญญุตตา) อยู่ในระดับมาก โดยค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๙๖ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกข้อ

ตารางที่ ๔.๙ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร ด้านเป็นผู้รู้จักบุคคล (บุคคลัญญาตา)

(n=๒๓๙)

การประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนด้วยความเป็นผู้รู้จักบุคคล (บุคคลัญญาตา)	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
๑. คณะกรรมการชุมชนเป็นผู้นำในกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม เช่น เข้าวัดฟังธรรม เป็นต้น	๓.๗๒	๑.๐๖๒	มาก
๒. คณะกรรมการชุมชนรับฟังปัญหาจากประชาชนในชุมชนทุกระดับฐานะพร้อมให้คำแนะนำและช่วยเหลืออย่างเต็มที่	๓.๗๕	๑.๐๐๖	มาก
๓. คณะกรรมการชุมชนมอบหมายหน้าที่ในชุมชนให้กับบุคคลที่มีความสามารถในชุมชน	๓.๗๙	.๙๙๒	มาก
๔. คณะกรรมการชุมชนให้ความอนุเคราะห์ดูแลผู้ด้อยโอกาสในชุมชน	๓.๗๘	๑.๐๖๘	มาก
๕. คณะกรรมการชุมชนมีการจัดกิจกรรมที่บุคคลทุกคนในชุมชนเข้าร่วมได้	๓.๙๐	.๙๘๔	มาก
รวม	๓.๗๙	.๘๗๗	มาก

จากตารางที่ ๔.๙ พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการประยุกต์ใช้สัปปริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร ด้านเป็นผู้รู้จักบุคคล (บุคคลัญญาตา) อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๗๙ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกข้อ

๔.๓ การเปรียบเทียบความคิดเห็น ของประชาชนที่มีต่อการประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร จำแนกตาม สถานภาพส่วนบุคคล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการการประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล อันได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ แสดงด้วยค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (t-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) และการเปรียบเทียบความแตกต่าง รายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD) ดังตารางที่ ๔.๑๐ – ๔.๔๖

ตารางที่ ๔.๑๐ การเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามเพศ

(n=๒๓๓)

การประยุกต์ใช้หลัก สัปปริสธรรม ๗ ในการ บริหารจัดการชุมชน	เพศ				t	Sig.
	ชาย		หญิง			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
๑. ด้านธัมมัญญตา	๓.๘๒	.๘๖๓	๓.๘๒	.๙๑๓	-.๐๐๑	.๙๙๙
๒. ด้านอรรถัญญตา	๓.๗๙	.๘๙๒	๓.๘๑	.๘๓๗	-.๑๓๗	.๘๙๑
๓. ด้านอัตตัญญตา	๓.๘๑	.๘๘๐	๓.๘๖	.๘๔๔	-.๓๘๘	.๖๙๙
๔. ด้านมัตตัญญตา	๓.๗๐	.๙๒๔	๓.๗๗	.๘๘๕	-.๕๓๘	.๕๙๑
๕. ด้านกาลัญญตา	๓.๗๗	.๘๕๘	๓.๘๒	.๘๘๗	-.๔๕๔	.๖๕๑
๖. ด้านปริสัญญตา	๓.๘๖	.๘๖๔	๓.๘๖	.๘๕๒	-.๐๓๐	.๙๗๖
๗. ด้านบุคคลัญญตา	๓.๘๐	.๘๕๕	๓.๗๘	.๘๙๙	-.๒๐๐	.๘๔๒
รวม	๓.๗๙	.๘๓๒	๓.๘๑	.๘๓๑	-.๑๙๕	.๘๔๖

จากตารางที่ ๔.๑๐ พบว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกันมีการประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันทุกด้าน

ตารางที่ ๔.๑๑ การเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามอายุ

(n=๒๓๙)

การประยุกต์ใช้หลัก สัปปุริสธรรม ๗ ในการ บริหารจัดการชุมชน	อายุ										F	Sig.
	ต่ำกว่า ๒๕ ปี		๒๕- ๓๕ ปี		๓๖- ๔๕ ปี		๔๖-๕๕ ปี		มากกว่า ๕๕ ปี			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
๑. ด้านธัมมัญญา	๓.๗๑	.๙๒๘	๓.๘๐	.๙๑๗	๔.๑๓	.๘๐๖	๓.๘๔	.๙๒๑	๓.๔๙	.๘๐๒	๔.๒๑๙**	.๐๐๓
๒. ด้านอรรถัญญา	๓.๕๖	.๙๘๗	๓.๘๘	.๙๒๕	๔.๐๗	.๗๗๐	๓.๗๓	.๙๔๓	๓.๖๑	.๗๕๙	๓.๑๗๔*	.๐๑๕
๓. ด้านอรรถัญญา	๓.๖๐	๑.๐๔๑	๓.๙๓	.๗๑๐	๔.๐๘	.๘๐๔	๓.๘๐	.๙๐๔	๓.๖๔	.๘๐๑	๒.๘๘๒*	.๐๒๓
๔. ด้านมัตตัญญา	๓.๔๗	๑.๑๓๒	๓.๘๑	.๗๑๙	๓.๙๙	.๙๔๒	๓.๖๕	.๙๖๓	๓.๖๒	.๖๘๔	๒.๕๐๒*	.๐๔๓
๕. ด้านกาลัญญา	๓.๔๖	๑.๑๕๑	๓.๘๓	.๖๙๔	๔.๐๔	.๘๕๖	๓.๗๙	.๙๑๐	๓.๖๘	.๗๑๔	๒.๗๘๖*	.๐๒๗
๖. ด้านปริสัญญญา	๓.๖๑	๑.๐๖๑	๓.๘๓	.๗๗๔	๔.๑๓	.๘๒๙	๓.๘๗	.๘๘๓	๓.๖๘	.๗๑๐	๓.๐๒๒*	.๐๑๙
๗. ด้านบุคคลัญญา	๓.๖๑	๑.๑๓๙	๓.๘๒	.๗๖๕	๓.๙๘	.๘๘๑	๓.๗๕	.๘๙๘	๓.๖๖	.๗๒๕	๑.๔๘๓	.๒๐๘
รวม	๓.๕๗	๑.๐๒๘	๓.๘๔	.๗๒๑	๔.๐๖	.๘๐๘	๓.๗๘	.๘๘๑	๓.๖๒	.๖๗๘	๒.๙๔๑*	.๐๒๑

*อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

**อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑

จากตารางที่ ๔.๑๑ พบว่า ประชาชนมีอายุต่างกันมีความคิดเห็นต่อการประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมแตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร แตกต่างกัน ในด้านธัมมัญญา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑ และด้านอรรถัญญา ด้านอรรถัญญา ด้านมัตตัญญา ด้านกาลัญญา ด้านปริสสัญญา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ซึ่งเป็นตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วน ด้านปุคคลัญญา ประชาชนมีความคิดเห็น ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ดังนั้น จึงได้ทำการเปรียบเทียบ ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ของความคิดเห็นของประชาชนต่อการประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามอายุโดยรวม ด้านธัมมัญญา ด้านอรรถัญญา ด้านอรรถัญญา ด้านมัตตัญญา ด้านกาลัญญา ด้านปริสสัญญา ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD) รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ ๔.๑๒ - ๔.๑๘

ตารางที่ ๔.๑๒ การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดการประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ จำแนกตามอายุโดยรวม

(n=๒๓๙)

อายุ	$\bar{X}$	ต่ำกว่า ๒๕ ปี	๒๕- ๓๕ ปี	๓๖- ๔๕ ปี	๔๖-๕๕ ปี	มากกว่า ๕๕ ปี
		๓.๕๗	๓.๘๔	๔.๐๖	๓.๗๘	๓.๖๒
ต่ำกว่า ๒๕ ปี	๓.๕๗	-	-๐.๒๗	-๐.๔๙*	-๐.๒๑	-๐.๐๕
๒๕ - ๓๕ ปี	๓.๘๔	-	-	-๐.๒๒	๐.๐๖	๐.๒๒
๓๖ - ๔๕ ปี	๔.๐๖	-	-	-	๐.๒๘	๐.๔๔*
๔๖ - ๕๕ ปี	๓.๗๘	-	-	-	-	๐.๑๖
มากกว่า ๕๕ ปี	๓.๖๒	-	-	-	-	-

*อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๒ พบว่า ประชาชนที่มีอายุต่ำกว่า ๒๕ ปี มีความคิดเห็นต่อการประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร โดยรวม น้อยกว่าประชาชนที่มีอายุ ๓๖ - ๔๕ ปี และประชาชนที่มีอายุ ๓๖ - ๔๕ ปี มีความคิดเห็นมากกว่าประชาชนที่มีอายุมากกว่า ๕๕ ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

ตารางที่ ๔.๑๓ การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดการ
ประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์
จำแนกตามอายุ ด้านธัมมัญญาตา

(n=๒๓๙)

อายุ	$\bar{X}$	ต่ำกว่า ๒๕ ปี	๒๕- ๓๕ ปี	๓๖- ๔๕ ปี	๔๖-๕๕ ปี	มากกว่า ๕๕ ปี
		๓.๗๑	๓.๘๐	๔.๑๓	๓.๘๔	๓.๔๙
ต่ำกว่า ๒๕ ปี	๓.๗๑	-	-๐.๐๙	-๐.๔๒*	-๐.๑๓	๐.๒๒
๒๕ - ๓๕ ปี	๓.๘๐	-	-	-๐.๓๓	-๐.๐๔	๐.๓๑
๓๖ - ๔๕ ปี	๔.๑๓	-	-	-	๐.๒๙	๐.๖๔*
๔๖ - ๕๕ ปี	๓.๘๔	-	-	-	-	๐.๓๕*
มากกว่า ๕๕ ปี	๓.๔๙	-	-	-	-	-

*อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๓ พบว่า ประชาชนที่มีอายุต่ำกว่า ๒๕ ปี มีความคิดเห็นต่อการ
ประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่
กรุงเทพมหานคร ด้านธัมมัญญาตา น้อยกว่าประชาชนที่มีอายุ ๓๖ – ๔๕ ปี ส่วนประชาชนที่มี
อายุ ๓๖ – ๔๕ ปี มีความคิดเห็นมากกว่าประชาชนที่มีอายุมากกว่า ๕๕ ปี และประชาชนที่มี
อายุ ๔๖-๕๕ ปี มีความคิดเห็นมากกว่าประชาชนที่มีอายุมากกว่า ๕๕ ปี อย่างมีนัยสำคัญทาง
สถิติที่ระดับ ๐.๐๕

ตารางที่ ๔.๑๔ การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดการ
ประยุกต์ใช้หลักสัปรีธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์
จำแนกตามอายุ ด้านอัตถิยญาติ

(n=๒๓๙)

อายุ	$\bar{X}$	ต่ำกว่า ๒๕ ปี	๒๕- ๓๕ ปี	๓๖- ๔๕ ปี	๔๖-๕๕ ปี	มากกว่า ๕๕ ปี
		๓.๕๖	๓.๘๘	๔.๐๗	๓.๗๓	๓.๖๑
ต่ำกว่า ๒๕ ปี	๓.๕๖	-	-๐.๓๒	-๐.๕๑*	-๐.๑๗	-๐.๐๕
๒๕ - ๓๕ ปี	๓.๘๘	-	-	-๐.๑๙	๐.๑๕	๐.๒๗
๓๖ - ๔๕ ปี	๔.๐๗	-	-	-	๐.๓๔*	๐.๔๖*
๔๖ - ๕๕ ปี	๓.๗๓	-	-	-	-	๐.๑๒
มากกว่า ๕๕ ปี	๓.๖๑	-	-	-	-	-

*อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๔ พบว่า ประชาชนที่มีอายุต่ำกว่า ๒๕ ปี มีความคิดเห็นต่อการ
ประยุกต์ใช้หลักสัปรีธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่
กรุงเทพมหานคร ด้านอัตถิยญาติ น้อยกว่าประชาชนที่มีอายุ ๓๖ – ๔๕ ปี ประชาชนที่มีอายุ
๓๖ – ๔๕ ปี มีความคิดเห็นมากกว่าประชาชนที่มีอายุ ๔๖ – ๕๕ และประชาชนที่มีอายุ ๓๖ –
๔๕ ปี มีความคิดเห็นมากกว่าประชาชนที่มีอายุมากกว่า ๕๕ ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่
ระดับ ๐.๐๕

ตารางที่ ๔.๑๕ การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดการ
ประยุกต์ใช้หลักสัปรีธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์
จำแนกตามอายุ ด้านอัตตัญญา

(n=๒๓๙)

อายุ	$\bar{X}$	ต่ำกว่า ๒๕ ปี	๒๕- ๓๕ ปี	๓๖- ๔๕ ปี	๔๖-๕๕ ปี	มากกว่า ๕๕ ปี
		๓.๖๐	๓.๙๓	๔.๐๘	๓.๘๐	๓.๖๔
ต่ำกว่า ๒๕ ปี	๓.๖๐	-	-๐.๓๓	-๐.๔๘*	-๐.๒๐	-๐.๐๔
๒๕ - ๓๕ ปี	๓.๙๓	-	-	-๐.๑๕	๐.๑๓	๐.๒๙
๓๖ - ๔๕ ปี	๔.๐๘	-	-	-	๐.๒๘	๐.๔๔*
๔๖ - ๕๕ ปี	๓.๘๐	-	-	-	-	๐.๑๖
มากกว่า ๕๕ ปี	๓.๖๔	-	-	-	-	-

*อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๕ พบว่า ประชาชนที่มีอายุต่ำกว่า ๒๕ ปี มีความคิดเห็นต่อการ
ประยุกต์ใช้หลักสัปรีธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่
กรุงเทพมหานคร ด้านอัตตัญญา น้อยกว่าประชาชนที่มีอายุ ๓๖ – ๔๕ ปี และประชาชนที่มี
อายุ ๓๖ – ๔๕ ปี มีความคิดเห็นมากกว่าประชาชนที่มีอายุมากกว่า ๕๕ ปี อย่างมีนัยสำคัญทาง
สถิติที่ระดับ ๐.๐๕

ตารางที่ ๔.๑๖ การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดการ
ประยุกต์ใช้หลักสัปรีธรรม๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์
จำแนกตามอายุ ด้านมัตตัญญา

(n=๒๓๙)

อายุ	$\bar{X}$	ต่ำกว่า ๒๕ ปี	๒๕- ๓๕ ปี	๓๖- ๔๕ ปี	๔๖-๕๕ ปี	มากกว่า ๕๕ ปี
		๓.๔๗	๓.๘๑	๓.๙๙	๓.๖๕	๓.๖๒
ต่ำกว่า ๒๕ ปี	๓.๔๗	-	-๐.๓๔	-๐.๕๒*	-๐.๑๘	-๐.๑๕
๒๕ - ๓๕ ปี	๓.๘๑	-	-	-๐.๑๘	๐.๑๖	๐.๑๙
๓๖ - ๔๕ ปี	๓.๙๙	-	-	-	๐.๓๔*	๐.๓๗*
๔๖ - ๕๕ ปี	๓.๖๕	-	-	-	-	๐.๐๓
มากกว่า ๕๕ ปี	๓.๖๒	-	-	-	-	-

*อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๖ พบว่า ประชาชนที่มีอายุต่ำกว่า ๒๕ ปี มีความคิดเห็นต่อการ
ประยุกต์ใช้หลักสัปรีธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่
กรุงเทพมหานคร ด้านมัตตัญญา น้อยกว่าประชาชนที่มีอายุ ๓๖ – ๔๕ ปี ประชาชนที่มีอายุ
๓๖ – ๔๕ ปี มีความคิดเห็นมากกว่าประชาชนที่มีอายุ ๔๖-๕๕ ปี และประชาชนที่มีอายุ ๓๖ –
๔๕ ปี มีความคิดเห็นมากกว่าประชาชนที่มีอายุมากกว่า ๕๕ ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ
๐.๐๕

ตารางที่ ๔.๑๗ การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดการ
ประยุกต์ใช้หลักสัปรีธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์
จำแนกตามอายุ ด้านกาลัญญาตา

(n=๒๓๙)

อายุ	$\bar{X}$	ต่ำกว่า ๒๕ ปี	๒๕- ๓๕ ปี	๓๖- ๔๕ ปี	๔๖-๕๕ ปี	มากกว่า ๕๕ ปี
		๓.๔๖	๓.๘๓	๔.๐๔	๓.๗๙	๓.๖๘
ต่ำกว่า ๒๕ ปี	๓.๔๖	-	-๐.๓๗	-๐.๕๘*	-๐.๓๓	-๐.๒๒
๒๕ - ๓๕ ปี	๓.๘๓	-	-	-๐.๒๑	๐.๐๔	๐.๑๕
๓๖ - ๔๕ ปี	๔.๐๔	-	-	-	๐.๒๕	๐.๓๖*
๔๖ - ๕๕ ปี	๓.๗๙	-	-	-	-	๐.๑๑
มากกว่า ๕๕ ปี	๓.๖๘	-	-	-	-	-

*อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๗ พบว่า ประชาชนที่มีอายุต่ำกว่า ๒๕ ปี มีความคิดเห็นต่อการ
ประยุกต์ใช้หลักสัปรีธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่
กรุงเทพมหานคร ด้านกาลัญญาตา น้อยกว่าประชาชนที่มีอายุ ๓๖ – ๔๕ ปี และประชาชนที่มี
อายุ ๓๖ – ๔๕ ปี มีความคิดเห็นมากกว่าประชาชนที่มีอายุมากกว่า ๕๕ ปี อย่างมีนัยสำคัญ
ทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

ตารางที่ ๔.๑๘ การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดการ
ประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์
จำแนกตามอายุ ด้านปรัญญาตา

(n=๒๓๙)

อายุ	$\bar{X}$	ต่ำกว่า ๒๕ ปี	๒๕- ๓๕ ปี	๓๖- ๔๕ ปี	๔๖-๕๕ ปี	มากกว่า ๕๕ ปี
		๓.๖๑	๓.๘๓	๔.๑๓	๓.๘๗	๓.๖๘
ต่ำกว่า ๒๕ ปี	๓.๖๑	-	-๐.๒๒	-๐.๕๒*	-๐.๒๖	-๐.๐๗
๒๕ - ๓๕ ปี	๓.๘๓	-	-	-๐.๓๐	-๐.๐๔	๐.๑๕
๓๖ - ๔๕ ปี	๔.๑๓	-	-	-	๐.๒๖	๐.๔๕*
๔๖ - ๕๕ ปี	๓.๘๗	-	-	-	-	๐.๑๙
มากกว่า ๕๕ ปี	๓.๖๘	-	-	-	-	-

*อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๘ พบว่า ประชาชนที่มีอายุต่ำกว่า ๒๕ ปี มีความคิดเห็นต่อการ
ประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่
กรุงเทพมหานคร ด้านปรัญญาตา น้อยกว่าประชาชนที่มีอายุ ๓๖ – ๔๕ ปี และประชาชนที่มี
อายุ ๓๖ – ๔๕ ปี มีความคิดเห็นมากกว่าประชาชนที่มีอายุมากกว่า ๕๕ ปี อย่างมีนัยสำคัญทาง
สถิติที่ระดับ ๐.๐๕

ตารางที่ ๔.๑๙ การเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์
เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามสถานภาพ

(n=๒๓๙)

การประยุกต์ใช้ หลักสัปปุริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชน	สถานภาพ						F	Sig.
	โสด		สมรส		หม้าย/หย่า/ แยกกันอยู่			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
๑. ด้านธัมมัญญา	๓.๖๖	.๙๑๔	๓.๙๙	.๘๙๘	๓.๖๓	.๗๑๖	๔.๔๖๙*	.๐๑๒
๒. ด้านอัตถัญญา	๓.๖๒	.๘๖๙	๓.๙๕	.๘๗๓	๓.๗๑	.๖๗๓	๓.๖๗๖*	.๐๒๗
๓. ด้านอิตถัญญา	๓.๖๗	.๙๑๖	๓.๙๙	.๘๕๒	๓.๗๐	.๖๗๕	๔.๐๙๗*	.๐๑๘
๔. ด้านมตตัญญา	๓.๕๒	.๙๗๘	๓.๙๒	.๘๖๒	๓.๖๒	.๗๕๔	๕.๒๖๙**	.๐๐๖
๕. ด้านกาลัญญา	๓.๕๗	.๙๗๘	๓.๙๙	.๘๒๕	๓.๖๖	.๖๔๙	๖.๓๕๙**	.๐๐๒
๖. ด้านปริสัณญตา	๓.๖๗	.๙๒๕	๔.๐๓	.๘๒๘	๓.๗๑	.๖๙๔	๕.๑๓๒**	.๐๐๗
๗. ด้านปุคคลัญญา	๓.๖๒	.๙๙๑	๓.๙๕	.๘๓๗	๓.๖๑	.๖๕๒	๔.๔๓๖*	.๐๑๓
รวม	๓.๖๒	.๘๙๙	๓.๙๗	.๘๑๖	๓.๖๖	.๖๑๑	๕.๒๓๓**	.๐๐๖

*อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

**อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑

จากตารางที่ ๔.๑๙ พบว่า ประชาชนมีสถานภาพต่างกันมีความคิดเห็นต่อการประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์
เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมแตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ประชาชนที่มีสถานภาพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร แตกต่างกันในด้านภาพรวม ด้านมัตตัญญูตา กาลัญญูตา และด้านปริสัญญูตา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑ ส่วนด้านธัมมัญญูตา ด้านอรรถัญญูตา ด้านอรรถัญญูตา ด้านปุคคลัญญูตา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ซึ่งเป็นตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ประชาชนมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ดังนั้น จึงได้ทำการเปรียบเทียบ ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ของความคิดเห็นของประชาชนต่อการประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานครด้านโดยภาพรวม ด้านมัตตัญญูตา ด้านกาลัญญูตา ด้านปริสัญญูตา ด้านธัมมัญญูตา ด้านอรรถัญญูตา ด้านอรรถัญญูตา ด้านปุคคลัญญูตา ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD) รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ ๔.๒๐ - ๔.๒๗

ตารางที่ ๔.๒๐ การเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามสถานภาพโดยรวม

(n=๒๓๙)

สถานภาพ	$\bar{X}$	โสด	สมรส	หม้าย/หย่า/แยกกันอยู่
		๓.๖๒	๓.๙๗	๓.๖๖
โสด	๓.๖๒	-	-๐.๓๕*	-๐.๐๔
สมรส	๓.๙๗	-	-	๐.๓๑*
หม้าย/หย่า/แยกกันอยู่	๓.๖๖	-	-	-

*อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๒๐ พบว่า ประชาชนที่มีสถานภาพโสด มีความคิดเห็นต่อการประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามสถานภาพโดยรวม น้อยกว่าประชาชนที่มีสถานภาพสมรส และประชาชนที่มีสถานภาพสมรส มีความคิดเห็นมากกว่าประชาชนที่มีสถานภาพหม้าย/หย่า/แยกกันอยู่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

ตารางที่ ๔.๒๑ การเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามสถานภาพ ด้านธัมมัญญตา

(n=๒๓๙)

สถานภาพ	$\bar{X}$	โสด	สมรส	หม้าย/หย่า/แยกกันอยู่
		๓.๖๖	๓.๙๙	๓.๖๓
โสด	๓.๖๖	-	-๐.๓๓*	๐.๐๓
สมรส	๓.๙๙	-	-	๐.๓๖*
หม้าย/หย่า/แยกกันอยู่	๓.๖๓	-	-	-

*อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๒๑ พบว่า ประชาชนที่มีสถานภาพโสด มีความคิดเห็นต่อการประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามสถานภาพด้านธัมมัญญตา น้อยกว่าประชาชนที่มีสถานภาพสมรส และประชาชนที่มีสถานภาพสมรส มีความคิดเห็นมากกว่าประชาชนที่มีสถานภาพหม้าย/หย่า/แยกกันอยู่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

ตารางที่ ๔.๒๒ การเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามสถานภาพ ด้านอรรถัญญตา

(n=๒๓๙)

สถานภาพ	$\bar{X}$	โสด	สมรส	หม้าย/หย่า/แยกกันอยู่
		๓.๖๒	๓.๙๕	๓.๗๑
โสด	๓.๖๒	-	-๐.๓๓*	-๐.๐๙
สมรส	๓.๙๕	-	-	๐.๒๔
หม้าย/หย่า/แยกกันอยู่	๓.๗๑	-	-	-

*อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๒๒ พบว่า ประชาชนที่มีสถานภาพโสด มีความคิดเห็นต่อการประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามสถานภาพด้านอรรถัญญตา น้อยกว่าประชาชนที่มีสถานภาพสมรส อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

ตารางที่ ๔.๒๓ การเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการประยุกต์ใช้หลักสัปรีธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามสถานภาพ ด้านอัตตัญญา

(n=๒๓๙)

สถานภาพ	$\bar{X}$	โสด	สมรส	หม้าย/หย่า/แยกกันอยู่
		๓.๖๗	๓.๙๙	๓.๗๐
โสด	๓.๖๗	-	-๐.๓๒*	-๐.๐๓
สมรส	๓.๙๙	-	-	๐.๒๙
หม้าย/หย่า/แยกกันอยู่	๓.๗๐	-	-	-

*อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๒๓ พบว่า ประชาชนที่มีสถานภาพโสด มีความคิดเห็นต่อการประยุกต์ใช้หลักสัปรีธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามสถานภาพด้านอัตตัญญา น้อยกว่าประชาชนที่มีสถานภาพสมรส อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

ตารางที่ ๔.๒๔ การเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการประยุกต์ใช้หลักสัปรีธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามสถานภาพ ด้านมัตตัญญา

(n=๒๓๙)

สถานภาพ	$\bar{X}$	โสด	สมรส	หม้าย/หย่า/แยกกันอยู่
		๓.๕๒	๓.๙๒	๓.๖๒
โสด	๓.๕๒	-	-๐.๔๐*	-๐.๑๐
สมรส	๓.๙๒	-	-	๐.๓๐
หม้าย/หย่า/แยกกันอยู่	๓.๖๒	-	-	-

*อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๒๔ พบว่า ประชาชนที่มีสถานภาพโสด มีความคิดเห็นต่อการประยุกต์ใช้หลักสัปรีธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามสถานภาพด้านมัตตัญญา น้อยกว่าประชาชนที่มีสถานภาพสมรส อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

ตารางที่ ๔.๒๕ การเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามสถานภาพ ด้านกาลัญญาตา

(n=๒๓๙)

สถานภาพ	$\bar{X}$	โสด	สมรส	หม้าย/หย่า/แยกกันอยู่
		๓.๕๗	๓.๙๙	๓.๖๖
โสด	๓.๕๗	-	-๐.๔๒*	-๐.๐๙
สมรส	๓.๙๙	-	-	๐.๓๓*
หม้าย/หย่า/แยกกันอยู่	๓.๖๖	-	-	-

*อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๒๕ พบว่า ประชาชนที่มีสถานภาพโสด มีความคิดเห็นต่อการประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามสถานภาพด้านกาลัญญาตา น้อยกว่าประชาชนที่มีสถานภาพสมรส และประชาชนที่มีสถานภาพสมรส มีความคิดเห็นมากกว่าประชาชนที่มีสถานภาพหม้าย/หย่า/แยกกันอยู่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

ตารางที่ ๔.๒๖ การเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามสถานภาพ ด้านปริสัญญญาตา

(n=๒๓๙)

สถานภาพ	$\bar{X}$	โสด	สมรส	หม้าย/หย่า/แยกกันอยู่
		๓.๖๗	๔.๐๓	๓.๗๑
โสด	๓.๖๗	-	-๐.๓๖*	-๐.๐๔
สมรส	๔.๐๓	-	-	๐.๓๒*
หม้าย/หย่า/แยกกันอยู่	๓.๗๑	-	-	-

*อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๒๖ พบว่า ประชาชนที่มีสถานภาพโสด มีความคิดเห็นต่อการประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามสถานภาพด้านปริสัญญญาตา น้อยกว่าประชาชนที่มีสถานภาพสมรส และประชาชนที่มีสถานภาพสมรส มีความคิดเห็นมากกว่าประชาชนที่มีสถานภาพหม้าย/หย่า/แยกกันอยู่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

ตารางที่ ๔.๒๗ การเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามสถานภาพ ด้านบุคคลัญญาตา

(n=๒๓๙)

สถานภาพ	$\bar{X}$	โสด	สมรส	หม้าย/หย่า/แยกกันอยู่
		๓.๖๒	๓.๙๕	๓.๖๑
โสด	๓.๖๒	-	-๐.๓๓*	๐.๐๑
สมรส	๓.๙๕	-	-	๐.๓๔*
หม้าย/หย่า/แยกกันอยู่	๓.๖๑	-	-	-

*อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๒๗ พบว่า ประชาชนที่มีสถานภาพโสด มีความคิดเห็นต่อการประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามสถานภาพด้านบุคคลัญญาตา น้อยกว่าประชาชนที่มีสถานภาพสมรส และประชาชนที่มีสถานภาพสมรส มีความคิดเห็นมากกว่าประชาชนที่มีสถานภาพหม้าย/หย่า/แยกกันอยู่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

ตารางที่ ๔.๒๘ การเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์
เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามระดับการศึกษา

(n = ๒๓๙)

การประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชน	ระดับการศึกษา						F	Sig.
	ต่ำกว่าปริญญาตรี		ปริญญาตรี		สูงกว่าปริญญาตรี			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
๑. ด้านธัมมัญญา	๓.๘๗	.๙๒๗	๓.๖๒	.๘๒๙	๓.๘๗	.๗๐๐	๑.๖๓๑	.๑๙๘
๒. ด้านอัตถัญญา	๓.๘๕	.๘๗๒	๓.๖๔	.๘๕๓	๓.๘๐	.๗๘๗	๑.๒๑๔	.๒๙๙
๓. ด้านอิตถัญญา	๓.๙๓	.๘๕๗	๓.๖๐	.๘๗๓	๓.๗๑	.๗๔๙	๓.๓๐๖*	.๐๓๘
๔. ด้านมัตถัญญา	๓.๘๒	.๙๐๕	๓.๔๙	.๘๗๙	๓.๗๐	.๘๖๔	๒.๖๓๗	.๐๗๔
๕. ด้านกาลัญญา	๓.๘๙	.๘๕๓	๓.๕๐	.๘๘๑	๓.๗๕	.๘๗๖	๔.๐๔๑*	.๐๑๙
๖. ด้านปริสสัญญา	๓.๙๓	.๘๗๓	๓.๖๓	.๘๒๓	๓.๘๖	.๗๕๒	๒.๓๓๔	.๐๙๙
๗. ด้านปุคคลัญญา	๓.๘๘	.๘๕๗	๓.๕๒	.๙๐๖	๓.๗๑	.๘๖๒	๓.๕๐๒*	.๐๓๒
รวม	๓.๘๘	.๘๓๒	๓.๕๗	.๘๒๒	๓.๗๗	.๗๖๓	๒.๗๙๙	.๐๖๓

*อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๒๘ พบว่า ประชาชนมีระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อการประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมแตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการประยุกต์ใช้หลักสัปปริสรธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร แตกต่างกัน ในด้านอัตตัญญาตา ด้านกาลัญญาตา ด้านบุคคลัญญาตา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑ และด้านมัตตัญญาตา ด้านปริสสัญญาตา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ซึ่งเป็นตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วน ด้านธัมมัญญาตา ด้านอิตถัญญาตา ประชาชนมีความคิดเห็น ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ดังนั้น จึงได้ทำการเปรียบเทียบ ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ของความคิดเห็นของประชาชนต่อการประยุกต์ใช้หลักสัปปริสรธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร โดยรวม ด้านธัมมัญญาตา ด้านอัตตัญญาตา ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD) รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ ๔.๒๙ - ๔.๓๑

ตารางที่ ๔.๒๙ การเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการประยุกต์ใช้หลักสัปปริสรธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามระดับการศึกษา ด้านอัตตัญญาตา

(n=๒๓๙)

ระดับการศึกษา	$\bar{X}$	ต่ำกว่า ปริญาตรี	ปริญาตรี	สูงกว่า ปริญาตรี
		๓.๙๓	๓.๖๐	๓.๗๑
ต่ำกว่าปริญาตรี	๓.๙๓	-	๐.๓๓*	๐.๒๒
ปริญาตรี	๓.๖๐	-	-	-๐.๑๑
สูงกว่าปริญาตรี	๓.๗๑	-	-	-

* อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๒๙ พบว่า ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญาตรีมีความคิดเห็นต่อการประยุกต์ใช้หลักสัปปริสรธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามระดับการศึกษาด้านอัตตัญญาตา มากกว่าประชาชนที่มีการศึกษาระดับปริญาตรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

ตารางที่ ๔.๓๐ การเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามระดับการศึกษา ด้านกาลัญญาตา

(n=๒๓๙)

ระดับการศึกษา	$\bar{X}$	ต่ำกว่า ปริญญาตรี	ปริญญาตรี	สูงกว่า ปริญญาตรี
		๓.๘๙	๓.๕๐	๓.๗๕
ต่ำกว่าปริญญาตรี	๓.๘๙	-	๐.๓๙*	๐.๑๔
ปริญญาตรี	๓.๕๐	-	-	-๐.๒๕
สูงกว่าปริญญาตรี	๓.๗๕	-	-	-

*อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๓๐ พบว่า ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี มีความคิดเห็นต่อการประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามระดับการศึกษา ด้านกาลัญญาตา มากกว่าประชาชนที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

ตารางที่ ๔.๓๑ การเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร จำแนกตาม ระดับการศึกษา ด้านบุคคลัญญาตา

(n=๒๓๙)

ระดับการศึกษา	$\bar{X}$	ต่ำกว่า ปริญญาตรี	ปริญญาตรี	สูงกว่า ปริญญาตรี
		๓.๘๘	๓.๕๒	๓.๗๑
ต่ำกว่าปริญญาตรี	๓.๘๘	-	๐.๓๖*	๐.๑๗
ปริญญาตรี	๓.๕๒	-	-	-๐.๑๙
สูงกว่าปริญญาตรี	๓.๗๑	-	-	-

*อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๓๑ พบว่า ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี มีความคิดเห็นต่อการประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามระดับการศึกษา ด้านบุคคลัญญาตา มากกว่าประชาชนที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

ตารางที่ ๔.๓๒ การเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์
เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามอาชีพ

(n=๒๓๙)

การประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชน	อาชีพ										F	Sig.
	รับราชการ/ รัฐวิสาหกิจ		เกษตรกร		ค้าขาย		เอกชน/ธุรกิจส่วนตัว		อื่น ๆ			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
๑. ด้านธัมมัญญตา	๓.๘๒	.๖๙๓	๔.๘๐	.๐๐๐	๓.๙๘	.๘๓๒	๓.๕๔	๑.๐๒๔	๓.๘๔	.๙๐๑	๒.๓๒๐	.๐๕๘
๒. ด้านอรรถัญญตา	๓.๗๕	.๖๙๔	๔.๖๐	.๐๐๐	๔.๐๒	.๖๕๖	๓.๔๙	๑.๐๘๑	๓.๘๔	.๘๗๑	๒.๙๗๔*	.๐๒๐
๓. ด้านอัตตัญญตา	๓.๗๙	.๗๒๐	๔.๖๐	.๐๐๐	๔.๐๗	.๗๐๘	๓.๕๕	๑.๐๒๘	๓.๘๖	.๘๗๐	๒.๗๔๗*	.๐๒๙
๔. ด้านมัตตัญญตา	๓.๖๖	.๗๑๕	๔.๖๐	.๐๐๐	๓.๙๑	.๘๕๐	๓.๔๖	๑.๐๓๙	๓.๘๐	.๙๐๘	๒.๓๐๗	.๐๕๙
๕. ด้านกาลัญญตา	๓.๖๙	.๖๖๙	๔.๖๐	.๐๐๐	๔.๐๗	.๗๒๖	๓.๕๗	.๙๗๗	๓.๗๘	.๙๓๘	๒.๗๐๑*	.๐๓๑
๖. ด้านปริสัญญตา	๓.๗๖	.๖๘๓	๔.๖๐	.๐๐๐	๔.๐๘	.๗๘๒	๓.๕๙	.๙๘๒	๓.๘๙	.๘๖๙	๒.๖๓๓*	.๐๓๕
๗. ด้านปุคคลัญญตา	๓.๖๗	.๖๙๕	๔.๖๐	.๐๐๐	๓.๙๔	.๘๐๔	๓.๕๔	๑.๐๖๑	๓.๘๕	.๘๗๑	๒.๐๘๙	.๐๘๓
รวม	๓.๗๔	.๖๕๕	๔.๖๓	.๐๐๐	๔.๐๑	.๗๑๕	๓.๕๓	.๙๗๖	๓.๘๔	.๘๕๑	๒.๗๒๕*	.๐๓๐

*อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๓๒ พบว่า ประชาชนมีอาชีพต่างกันมีความคิดเห็นต่อการประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมแตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร แตกต่างกัน ในด้านโดยรวม ด้านอัตถิยัญญา ด้านอัตตัญญา ด้านกาลัญญา ด้านปริสสัญญา มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ซึ่งเป็นตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนด้านธัมมัญญา ด้านมัตตัญญา ด้านปุคคลัญญา ประชาชนมีความคิดเห็น ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ดังนั้น จึงได้ทำการเปรียบเทียบ ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ของความคิดเห็นของประชาชนต่อการประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร ด้านโดยรวม ด้านอัตถิยัญญา ด้านอัตตัญญา ด้านกาลัญญา ด้านปริสสัญญา ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD) รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ ๔.๓๓ - ๔.๓๗

ตารางที่ ๔.๓๓ การเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามอาชีพ โดยรวม

(n=๒๓๙)

อาชีพ	$\bar{X}$	รับราชการ/ รัฐวิสาหกิจ	เกษตรกร	ค้าขาย	เอกชน/ ธุรกิจส่วนตัว	อื่น ๆ
		๓.๗๔	๔.๖๓	๔.๐๑	๓.๕๓	๓.๘๔
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	๓.๗๔	-	-๐.๘๙	-๐.๒๗	๐.๒๑	-๐.๑๐
เกษตรกร	๔.๖๓	-	-	๐.๖๒	๑.๑๐	๐.๗๙
ค้าขาย	๔.๐๑	-	-	-	๐.๔๘*	๐.๑๗
เอกชน/ธุรกิจส่วนตัว	๓.๕๓	-	-	-	-	-๐.๓๑*
อื่น ๆ	๓.๘๔	-	-	-	-	-

*อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๓๓ พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพค้าขาย มีความคิดเห็นต่อการประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามอาชีพโดยรวม มากกว่าประชาชนที่มีอาชีพเอกชน/ธุรกิจส่วนตัว และประชาชนที่มีอาชีพเอกชน/ธุรกิจส่วนตัวมีความคิดเห็นมากกว่า ประชาชนที่มีอาชีพอื่นๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

ตารางที่ ๔.๓๔ การเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามอาชีพ ด้านอัตถิยัญตา

(n=๒๓๙)

อาชีพ	$\bar{X}$	รับราชการ/ รัฐวิสาหกิจ	เกษตรกร	ค้าขาย	เอกชน/ ธุรกิจส่วนตัว	อื่น ๆ
		๓.๗๕	๔.๖๐	๔.๐๒	๓.๔๙	๓.๘๔
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	๓.๗๕	-	-๐.๘๕	-๐.๒๗	๐.๒๖	-๐.๐๙
เกษตรกร	๔.๖๐	-	-	๐.๕๘	๑.๑๑	๐.๗๖
ค้าขาย	๔.๐๒	-	-	-	๐.๕๓*	๐.๑๘
เอกชน/ธุรกิจส่วนตัว	๓.๔๙	-	-	-	-	-๐.๓๕*
อื่น ๆ	๓.๘๔	-	-	-	-	-

*อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๓๔ พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพค้าขาย มีความคิดเห็นต่อการประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามอาชีพด้านอัตถิยัญตา มากกว่าประชาชนที่มีอาชีพเอกชน/ธุรกิจส่วนตัว และประชาชนที่มีอาชีพเอกชน/ธุรกิจส่วนตัวมีความคิดเห็น น้อยกว่าประชาชนที่มีอาชีพอื่น ๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

ตารางที่ ๔.๓๕ การเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามอาชีพ ด้านอัตตัญญูตา

(n=๒๓๙)

อาชีพ	$\bar{X}$	รับราชการ/ รัฐวิสาหกิจ	เกษตรกร	ค้าขาย	เอกชน/ ธุรกิจส่วนตัว	อื่น ๆ
		๓.๗๙	๔.๖๐	๔.๐๗	๓.๕๕	๓.๘๖
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	๓.๗๙	-	-๐.๘๑	-๐.๒๘	๐.๒๔	๐.๐๓
เกษตรกร	๔.๖๐	-	-	๐.๕๓	๑.๐๕	๐.๗๔
ค้าขาย	๔.๐๗	-	-	-	๐.๕๒*	๐.๒๑
เอกชน/ธุรกิจส่วนตัว	๓.๕๕	-	-	-	-	-๐.๓๑*
อื่น ๆ	๓.๘๖	-	-	-	-	-

*อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๓๕ พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพค้าขาย มีความคิดเห็นต่อการประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามอาชีพด้านอัตตัญญูตา มากกว่าประชาชนที่มีอาชีพเอกชนธุรกิจส่วนตัว และประชาชนที่มีอาชีพเอกชนธุรกิจส่วนตัวมีความคิดเห็นน้อยกว่า ประชาชนที่มีอาชีพอื่น ๆ อย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

ตารางที่ ๔.๓๖ การเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามอาชีพ ด้านกาลัญญตา

(n=๒๓๙)

อาชีพ	$\bar{X}$	รับราชการ/ รัฐวิสาหกิจ	เกษตรกร	ค้าขาย	เอกชน/ ธุรกิจส่วนตัว	อื่น ๆ
		๓.๖๙	๔.๖๐	๔.๐๗	๓.๕๗	๓.๗๘
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	๓.๖๙	-	-๐.๙๑	-๐.๓๘*	๐.๑๒	-๐.๐๙
เกษตรกร	๔.๖๐	-	-	๐.๕๓	๑.๐๓	๐.๘๒
ค้าขาย	๔.๐๗	-	-	-	๐.๕๐*	๐.๒๙
เอกชน/ธุรกิจส่วนตัว	๓.๕๗	-	-	-	-	-๐.๒๑
อื่น ๆ	๓.๗๘	-	-	-	-	-

*อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๓๖ พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจมีความคิดเห็นต่อการประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามอาชีพด้านกาลัญญตา น้อยกว่าประชาชนที่มีอาชีพค้าขาย และประชาชนที่มีอาชีพค้าขายมีความคิดเห็นมากกว่า ประชาชนที่มีอาชีพเอกชน/ธุรกิจส่วนตัว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

ตารางที่ ๔.๓๗ การเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามอาชีพ ด้านปรัญญา

(n=๒๓๙)

อาชีพ	$\bar{X}$	รับราชการ/ รัฐวิสาหกิจ	เกษตรกร	ค้าขาย	เอกชน/ ธุรกิจส่วนตัว	อื่น ๆ
		๓.๗๖	๔.๖๐	๔.๐๘	๓.๕๙	๓.๘๙
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	๓.๗๖	-	-๐.๘๔	-๐.๓๒	๐.๑๗	-๐.๑๓
เกษตรกร	๔.๖๐	-	-	๐.๕๒	๑.๐๑	๐.๗๑
ค้าขาย	๔.๐๘	-	-	-	๐.๔๙*	๐.๑๙
เอกชน/ธุรกิจส่วนตัว	๓.๕๙	-	-	-	-	-๐.๓๐*
อื่น ๆ	๓.๘๙	-	-	-	-	-

*อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๓๗ พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพค้าขาย มีความคิดเห็นต่อการประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามอาชีพ ด้านปรัญญา มากกว่าประชาชนที่มีอาชีพเอกชน/ธุรกิจส่วนตัว และประชาชนที่มีอาชีพเอกชน/ธุรกิจส่วนตัวมีความคิดเห็น น้อยกว่าประชาชนที่มีอาชีพอื่น ๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

ตารางที่ ๔.๓๘ การเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามรายได้รวมต่อเดือน

(n=๒๓๙)

การประยุกต์ใช้หลัก สัปปริสธรรม ๗ ในการ บริหารจัดการชุมชน	รายได้รวมต่อเดือน								F	Sig.
	น้อยกว่า ๕,๐๐๐		๕,๐๐๐ - ๑๐,๐๐๐		๑๐,๐๐๑ - ๒๐,๐๐๐		๒๐,๐๐๐ ขึ้นไป			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
๑. ด้านธัมมัญญตา	๓.๗๓	.๕๕๔	๓.๙๗	.๕๔๗	๓.๘๔	.๕๔๔	๓.๕๓	.๕๗๕	๒.๐๒๑	.๑๑๒
๒. ด้านอรรถัญญตา	๓.๗๔	.๕๖๕	๓.๙๓	.๕๐๐	๓.๗๗	.๕๙๓	๓.๖๔	.๕๕๖	๑.๐๖๒	.๓๖๖
๓. ด้านอัตตัญญตา	๓.๘๕	.๕๔๙	๓.๙๓	.๕๑๗	๓.๘๑	.๕๖๐	๓.๕๗	.๕๘๙	๑.๒๑๒	.๓๐๖
๔. ด้านมัตตัญญตา	๓.๗๔	.๕๒๒	๓.๘๕	.๕๕๔	๓.๗๕	.๕๓๒	๓.๓๘	๑.๐๗๖	๑.๘๕๘	.๑๓๗
๕. ด้านกัลยาณูตา	๓.๗๖	.๕๔๔	๓.๙๑	.๗๙๓	๓.๗๙	.๕๑๑	๓.๕๔	๑.๐๐๙	๑.๒๘๙	.๒๗๙
๖. ด้านปริสัญญตา	๓.๘๘	.๕๖๒	๓.๙๕	.๗๘๕	๓.๘๒	.๕๖๖	๓.๕๙	๑.๐๐๗	๑.๒๒๐	.๓๐๓
๗. ด้านปุคคลัญญตา	๓.๘๐	.๕๙๘	๓.๙๐	.๕๒๐	๓.๗๕	.๕๔๙	๓.๔๗	๑.๐๑๔	๑.๖๒๘	.๑๘๔
รวม	๓.๗๙	.๕๔๗	๓.๙๒	.๗๗๔	๓.๗๙	.๕๑๐	๓.๕๓	.๕๖๑	๑.๕๑๖	.๒๑๑

จากตารางที่ ๔.๓๘ พบว่า ประชาชนมีรายได้รวมต่อเดือนต่างกันมีความคิดเห็นต่อการประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ผลสรุปโดยภาพรวม การประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร โดยจำแนกสถานภาพส่วนบุคคลตามสมมติฐานที่ ๑-๕ รายละเอียดดังแสดงใน ตารางที่ ๔.๓๙

ตารางที่ ๔.๓๙ สรุปโดยภาพรวมการเปรียบเทียบการประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร โดยจำแนกสถานภาพส่วนบุคคลตามสมมติฐานที่ ๑-๖ รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ ๔.๓๙

สถานภาพ ส่วนบุคคล	ด้านธัมมัญญา (ผู้รู้จักเหตุ)		ด้านอรรถัญญา (ผู้รู้จักผล)		ด้านอัตตัญญา (ผู้รู้จักตน)		ด้านมัตตัญญา (ผู้รู้จักประมาณ)		ด้านกาลัญญา (ผู้รู้จักกาลเวลา)		ด้านปริสัญญตา (ผู้รู้จักชุมชน)		ด้านบุคคลัญญา (ผู้รู้จักบุคคล)		การประยุกต์ใช้หลัก สัปปุริสธรรม ๗	
	เป็นไป ตาม สมมติฐาน	ไม่เป็นไป ตาม สมมติฐาน	เป็นไป ตาม สมมติฐาน	ไม่เป็นไป ตาม สมมติฐาน	เป็นไป ตาม สมมติฐาน	ไม่เป็นไป ตาม สมมติฐาน	เป็นไป ตาม สมมติฐาน	ไม่เป็นไป ตาม สมมติฐาน	เป็นไป ตาม สมมติฐาน	ไม่เป็นไป ตาม สมมติฐาน	เป็นไป ตาม สมมติฐาน	ไม่เป็นไป ตาม สมมติฐาน	เป็นไป ตาม สมมติฐาน	ไม่เป็นไป ตาม สมมติฐาน	เป็นไป ตาม สมมติฐาน	ไม่เป็นไป ตาม สมมติฐาน
๑.เพศ		✓		✓		✓		✓		✓		✓		✓		✓
๒.อายุ	✓		✓		✓		✓		✓		✓		✓		✓	
๓.สถานภาพ	✓		✓		✓		✓		✓		✓		✓		✓	
๔.การศึกษา		✓		✓	✓			✓	✓			✓	✓			✓
๕.อาชีพ		✓	✓		✓			✓	✓		✓			✓	✓	
๖.รายได้		✓		✓		✓		✓		✓		✓		✓		✓

ด้านกัลยาณุตตา(รู้จักกาลเวลา) ประชาชนที่มีอายุ สถานภาพ การศึกษาและอาชีพ ต่างกันมีความคิดเห็นต่อการประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร แตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนประชาชนที่มีเพศ รายได้ ที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ด้านปรีชาญาณุตตา(รู้จักชุมชน) ประชาชนที่มีอายุ สถานภาพ และอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร แตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนประชาชน ที่มีเพศ การศึกษา รายได้ ที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ด้านบุคคลญาณุตตา(รู้จักบุคคล) ประชาชนที่มีสถานภาพ และการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร แตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนประชาชน ที่มีเพศ อายุ อาชีพ รายได้ ที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

๔.๔ ปัญหา อุปสรรคและแนวทาง การประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร

ปัญหา อุปสรรคและแนวทาง การประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร ทั้ง ๗ ด้าน ได้แก่ ๑)ด้านธัมมัญญา ๒)อรรถัญญา ๓)อรรถัญญา ๔)มัตตัญญา ๕)กาลัญญา ๖) ปรีชาญาณ ๗)บุคคลัญญา ดังปรากฏตามตารางที่ ๔.๔๐ – ๔.๔๖

ตารางที่ ๔.๔๐ ปัญหาอุปสรรคและแนวทางการประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรม ๗
ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ ด้านเป็นผู้รู้จักเหตุ
(ธัมมัญญาตา)

ปัญหา อุปสรรค	แนวทางการประยุกต์ใช้
๑) การบริหารจัดการเป็นกลุ่มบุคคลในครอบครัว จึงไม่รู้สาเหตุของปัญหาในชุมชนอย่างทั่วถึง	๑) แต่งตั้งบุคคลตามความรู้ความสามารถและ ความถนัด
๒) ปัญหาในชุมชนมีมากแต่ขาดบุคลากรใน การทำงาน	๒) แต่งตั้ง มอบหมายงาน ให้ครอบคลุมทุก ปัญหา
๓) ขาดหลักการที่จะทำให้เกิดผล เช่น รู้ว่า จะต้องกระทำเหตุอันนี้ จึงจะทำให้เกิดผลที่ ต้องการอันนั้น	๓) ศึกษาหลักการแนวคิดเกี่ยวกับชุมชนเพื่อ การพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืน
๔) รู้สาเหตุปัญหาแต่ไม่สามารถแก้ไขได้ เพราะไม่มีอำนาจในการแก้ไขปัญหานั้น	๔) แจ้งหรือส่งเรื่องแก่ผู้บังคับบัญชาที่ดูแลใน ส่วนนั้นและติดตามอย่างต่อเนื่อง
๕) การร้องเรียนปัญหาที่เกิดขึ้น โดยไม่รู้ ว่าปัญหาจะถูกแก้ไขหรือไม่ และเสร็จเมื่อไร	๕) ติดตามเรื่องที่ร้องเรียนและแนวทางในการ แก้ไขปัญหาที่ชัดเจนระยะเวลาในการแก้ไข

ตารางที่ ๔.๔๑ ปัญหาอุปสรรคและแนวทางการประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรม ๗
ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ ด้านเป็นผู้รู้จักผล
(อัทธัญญาตา)

ปัญหา อุปสรรค	แนวทางการประยุกต์ใช้
๑) ขาดเหตุผลในการปฏิบัติงาน คิดว่าสิ่งเล็กน้อย จะไม่เกิดผลเสีย ยึดสิ่งที่เคยปฏิบัติมา	๑) ศึกษาผลดีผลเสียอันจะเกิดจากการ ปฏิบัติงาน รายละเอียดปลีกย่อยของงาน
๒) ขาดการวางแผนงานที่ดี การวางแผนที่ วิเคราะห์ผลกระทบด้านต่าง ๆ	๒) วางแผนและวิเคราะห์ผลกระทบที่เกิด จากการปฏิบัติหน้าที่ให้รอบคอบ
๓) ไม่แก้ปัญหอย่างจริงจังและจริงจังจึงทำให้ไม่ ทราบปัญหาที่แท้จริง	๓) แก้ไขปัญหาด้วยความจริงจังและจริงจัง เพื่อประโยชน์ส่วนรวมของชุมชน
๔) ไม่สร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชนในชุมชน	๔) สร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชน บริหารจัดการด้วยความโปร่งใส
๕) บุคลากรรับผิดชอบงานมากจนเกินไปจนทำให้ งานเกิดความผิดพลาด	๕) แบ่งงานให้เหมาะสมเพื่อความรวดเร็ว ของงานและไม่เกิดความผิดพลาด

ตารางที่ ๔.๔๒ ปัญหาอุปสรรคและแนวทางการประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรม ๗
ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ ด้านเป็นผู้รู้จักตน
(อัตตัญญา)

ปัญหา อุปสรรค	แนวทางการประยุกต์ใช้
๑) ไม่รู้ฐานะหน้าที่ของตนคืออะไร เช่น สิ่งนี้ไม่ใช่หน้าที่ของตนก็ไม่ทำ	๑) การบริหารจัดการชุมชน เป็นหน้าที่ของทุกคนทุกคนในชุมชนที่ต้องช่วยกันดูแล
๒) ไม่ทราบถึงจุดเด่น จุดด้อยของชุมชน	๒) ศึกษาจุดเด่น จุดด้อยของชุมชนเพื่อการพัฒนาและแก้ไข
๓) ไม่ทราบถึงขีดความสามารถของชุมชนและประชาชนในชุมชน	๓) เปิดโอกาสให้บุคคลที่มีจิตสาธารณะรับผิดชอบและมอบหมายหน้าที่ให้
๔) ขาดแนวคิดที่แตกต่างที่จะทำให้ชุมชนเป็นเลิศ มีประสิทธิภาพ และมีนันทนาการ	๔) คิดนอกกรอบเพื่อความเป็นเลิศของชุมชน มีแนวคิดใหม่ ๆ อยู่เสมอ
๕) ไม่ประพฤติตนให้เหมาะสม และเป็นแบบอย่างที่ดีแก่เยาวชนและคนในชุมชน	๕) ประพฤติตนให้เหมาะสมและเป็นแบบอย่างที่ดีให้เยาวชนและคนในชุมชน

ตารางที่ ๔.๔๓ ปัญหาอุปสรรคและแนวทางการประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรม ๗
ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ ด้านเป็นผู้รู้จัก
ประมาณ (มัตตัญญา)

ปัญหา อุปสรรค	แนวทางการประยุกต์ใช้
๑) ไม่สามารถแก้ไขปัญหานี้ในระบบในชุมชนได้	๑) ให้ความรู้เรื่องหนี้ในระบบและตั้งกองทุนหรือธนาคารชุมชนเพื่อช่วยเหลือ
๒) ขาดความพอเพียง พอดีในผลประโยชน์แต่จะคิดพอเพียงแต่ความรู้ความสามารถของตน	๒) ใช้ความสามารถที่มีอย่างเต็มที่เพื่อประโยชน์ส่วนรวม
๓) ค่าครองชีพและค่าใช้จ่ายสูงขึ้นทำให้ไม่รู้จักความพอเหมาะ ในภาวะที่ต้องต่อสู้ชีวิต	๓) แนะนำให้ความรู้เรื่องการประหยัด เช่น ไฟ น้ำ และการพึ่งพาตนเอง
๔) ขาดการแนะนำและทำเป็นแบบอย่างในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง	๔) ให้ความรู้เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงและลงมือปฏิบัติเพื่อเป็นแบบอย่าง
๕) ความทันสมัยทำให้มีค่าใช้จ่ายเพิ่ม	๕) บริโภคความทันสมัยอย่างรู้เท่าทัน

ตารางที่ ๔.๔๔ ปัญหาอุปสรรคและแนวทางการประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรม ๗
ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ ด้านเป็นผู้รู้จักกาล
เวลา (กาลัญญตา)

ปัญหา อุปสรรค	แนวทางการประยุกต์ใช้
๑.ใช้เวลาไม่เหมาะสม เช่น เอาเรื่องส่วนตัวไปทำในเวลางาน	๑.แยกแยะเรื่องงานกับเรื่องส่วนตัวแบ่งเวลาให้เหมาะสม
๒.ไม่ให้ความเคารพต่อสิทธิส่วนบุคคล ขาดความเกรงใจในบุคคลบางกลุ่ม	๒.มีความเกรงใจซึ่งกันและกัน เคารพในสิทธิส่วนบุคคล
๓.ขาดคุณธรรม จริยธรรมในการดำเนินชีวิตประจำวัน เช่น ดื่มสุรในยามวิกาล	๓.รณรงค์การเลิกสิ่งที่เป็นอบายมุขในชุมชนให้ความรู้เรื่องโทษของอบายมุข
๔.ไม่จัดสรรเวลาให้เหมาะสมในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน	๔.จัดให้มีปฏิทินกิจกรรมประจำชุมชนเพื่อประชาสัมพันธ์แจ้งข่าวให้ชุมชนทราบ
๕.ไม่จัดให้มีการให้ความปลอดภัยในชุมชนในยามวิกาล ทำให้มีการจัดเฝ้า ลักขโมย	๕.จัดชุดดูแลความปลอดภัยในชุมชนในช่วงเวลาที่มีความเสี่ยงในชีวิตและทรัพย์สิน

ตารางที่ ๔.๔๕ ปัญหาอุปสรรคและแนวทางการประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรม ๗
ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ ด้านเป็นผู้รู้จักชุมชน
(ปริสัญญตา)

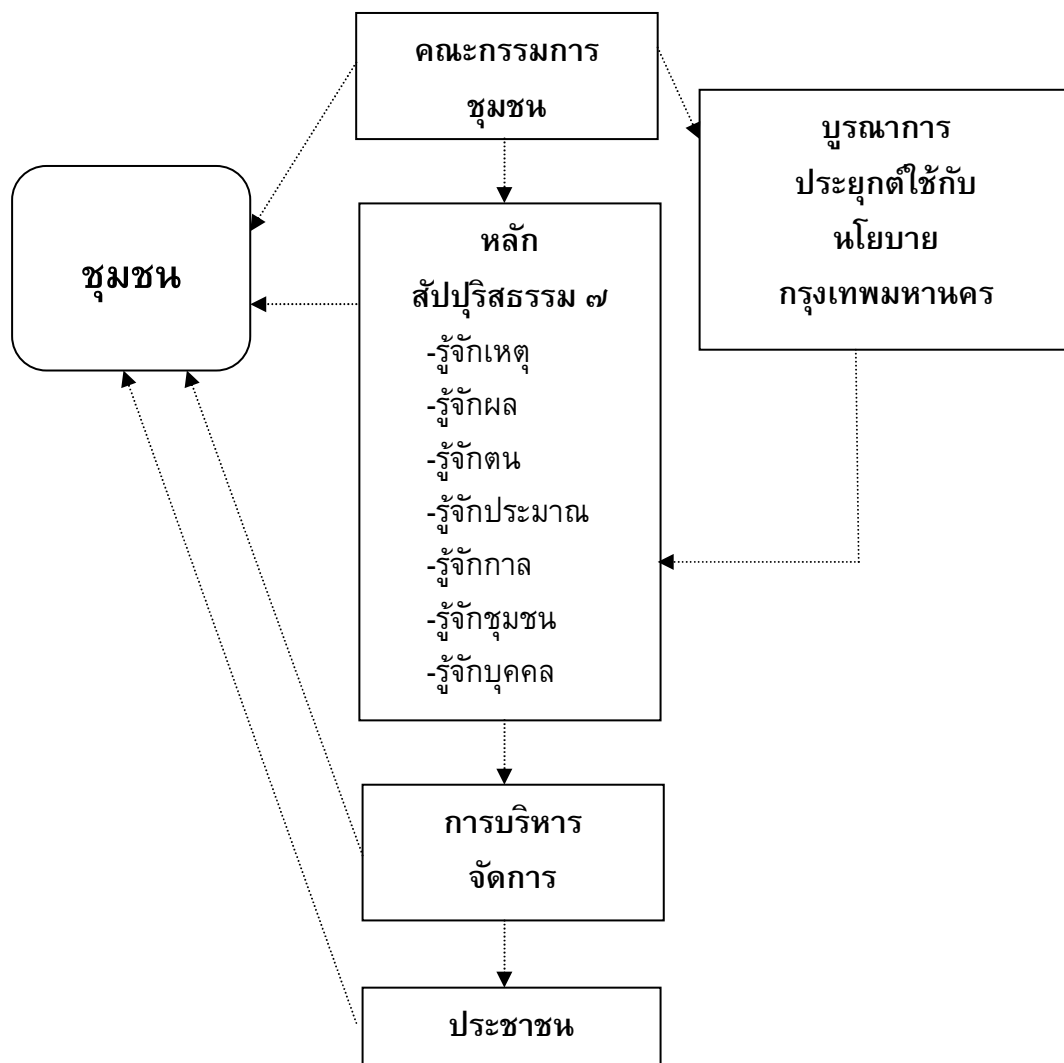
ปัญหา อุปสรรค	แนวทางการประยุกต์ใช้
๑.ไม่เข้าถึงชุมชนเท่าที่ควร เนื่องจากในชุมชนมีประชาชนที่หลากหลาย	๑.ลงพื้นที่ สอบถามทุกข์ สุข ปัญหาในชุมชนในทุกกลุ่มบุคคล ทุกเชื้อชาติ ศาสนา
๒.จัดให้มีกิจกรรมร่วมกันน้อยไปจึงขาดความสามัคคีในชุมชน	๒.จัดกิจกรรมอยู่เสมอเพื่อให้ความรู้สร้างความสามัคคีในชุมชน
๓.การประพฤติปฏิบัติต่อชุมชนนั้น ว่าควรจะดำเนินการอย่างไร	๓.ประพฤติปฏิบัติต่อประชาชนในชุมชนอย่างเหมาะสมและเท่าเทียมกัน
๔.ขาดการส่งเสริมเรื่อง คุณธรรม จริยธรรมในชุมชน เช่น การเข้าวัด ปฏิบัติ ฟังธรรม	๔.ส่งเสริม ชักชวน ให้ประชาชนในชุมชนเข้าวัด ปฏิบัติธรรม เพื่อเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมในชุมชน
๕.ขาดการประสานงานกับคนชุมชน หรือกลุ่มบุคคลที่มีคุณประโยชน์ต่อชุมชน	๕.การประสานงานกับคนในชุมชน ก็คือเข้าถึง เข้าใจ และพัฒนา เมตตาความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อชุมชน

ตารางที่ ๔.๔๖ ปัญหาอุปสรรคและแนวทางการประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรม ๗
ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ ด้านเป็นผู้รู้จัก
บุคคล (บุคคลัญญตา)

ปัญหา อุปสรรค	แนวทางการประยุกต์ใช้
๑.ปฏิบัติตนไม่เหมาะสมกับบุคคลที่มีความแตกต่างกัน เช่น ยศ ฐานะ ศาสนา	๑.ปฏิบัติตนวางตัวอย่างเหมาะสมกับทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน
๒.มีกลุ่มการเมืองเข้ามาเกี่ยวข้อง	๒.แยกแยะเรื่องการเมืองกับเรื่องงาน วางตัวเป็นกลาง
๓.แบ่งกลุ่มหรือแบ่งพรรคแบ่งพวกการบริหารจัดการจึงทำได้ไม่เต็มที่	๓.จัดกิจกรรมให้ความรู้เสริมสร้างความสามัคคีให้เกิดขึ้นชุมชน
๔.ไม่ยกย่องสรรเสริญเชิดชูผู้บำเพ็ญประโยชน์ด้วยจิตสาธารณะ	๔.ยกย่องเชิดชูผู้ทำคุณประโยชน์แก่ชุมชนและสังคม
๕.ไม่ตักเตือนและลงโทษผู้ทำผิดตามความเหมาะสม	๕.ตักเตือนและลงโทษตามสมควรแก่ผู้ทำความผิด

๔.๕ บทสรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

จากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลการวิจัยเรื่องการประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร ทำให้พบองค์ความรู้ใหม่ที่เกิดจากงานวิจัยครั้งนี้

แผนภาพที่ ๔.๑ แสดงโครงสร้างการบริหารจัดการโดยการประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรม ๗

มติที่ ๑ คณะกรรมการชุมชน

คณะกรรมการชุมชนบริหารจัดการโดยนำหลักสัปปริสธรรม ๗ มาประยุกต์และบูรณาการกับนโยบายของกรุงเทพมหานครอย่างจริงจัง เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดอันจะมาซึ่งประโยชน์สุขของคนในชุมชน ส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ การพัฒนาชุมชน โดยการเสนอปัญหา ความต้องการในชุมชน แสดงความคิดเห็นวิจารณ์การทำงานของคณะกรรมการชุมชน สร้างความสามัคคีปรองดองกันขึ้นในชุมชน รับผิดชอบต่อหน้าที่และตรงต่อเวลาใช้ชีวิตอย่างพอเพียง บริหารจัดการงบประมาณให้ทั่วถึง ส่งเสริมการปลูกฝังเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมของคนในชุมชน ให้เกิดเป็นรูปธรรม ปฏิบัติอย่างต่อเนื่องและนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาอื่นๆ มาประยุกต์ใช้ควบคู่ไปกับการบริหารจัดการของชุมชน เพื่อเป็นตัวอย่างที่ดีแก่ชุมชนอื่นๆ

มติที่ ๒ หลักสัปปริสธรรม ๗

หลักสัปปริสธรรม ๗ ควรนำมาประยุกต์ใช้อย่างครบถ้วน ทั้งในด้านความเป็นผู้รู้จักเหตุ รู้จักหลักการ รู้จักหลักเกณฑ์และระเบียบการบริหารจัดการ ด้านความเป็นผู้รู้จักผลรู้ความหมาย รู้ความมุ่งหมายรู้หน้าที่และรู้ประโยชน์ที่พึงประสงค์ ด้านความเป็นผู้รู้จักตน คือ รู้ว่าตัวตนของเราเป็นใครมีฐานะหรือทำหน้าที่อะไร ด้านความเป็นผู้รู้จักประมาณหรือความพอดี ความพอเพียงในความเป็นอยู่ในการใช้จ่ายทรัพย์สิน ด้านความเป็นผู้รู้จักกาลเวลาอันเหมาะสมว่า เวลาไหนควรทำ เวลาไหนไม่ควรทำและระยะเวลาในการทำงาน ด้านการจัดคนเข้าทำงานด้านความเป็นผู้รู้จักชุมชน ที่ประชุม การประพฤติตัวในที่ประชุม การเข้าหาชุมชน หรือกลุ่มคนในสังคมด้านความเป็นผู้รู้จักบุคคล ความแตกต่างแห่งบุคคล ความสามารถ คุณธรรม อริยาศัย และมีการส่งเสริมให้ผู้นำสามารถปฏิบัติตามกฎระเบียบที่กำหนด งานใดที่มีความสลับซับซ้อน ควรมีคู่มือ และคำอธิบายให้ชัดเจน ไม่ควรนำอารมณ์ส่วนตัวมาใช้ร่วมกับการทำงานควรกล่าวแต่สิ่งที่ดีของผู้อื่น ควรปฏิบัติภายใต้ขอบเขต และภาระหน้าที่ของตน ควรจัดสรรงบประมาณให้พอดีกับความจำเป็นในการบริหาร มีการวางแผนการทำงานอยู่เสมอ เพื่อมิให้เกิดการสับสนในขั้นตอนการทำงาน คณะกรรมการชุมชนควรเฝ้าปัญหาเฉพาะหน้าอยู่เสมอๆ ควรตอบสนองความต้องการของชุมชนให้ทั่วถึงกันควรช่วยเหลือชุมชนตามความต้องการของชุมชนนั้น โดยการสอบถามความต้องการที่แท้จริงในแต่ละชุมชน ลงพื้นที่อยู่เสมอเพื่อจะได้รู้ปัญหาในแต่ละวันของประชาชน ความมอบหมายงานให้ตรงกับความสามารถ และควรสร้างบรรยากาศในการทำงานที่ผ่อนคลายไม่ตึงเครียดเกินไป

มติที่ ๓ การบริหารจัดการ

การบริหารจัดการ (Management) หน้าที่ต่างๆ (A set of functions) ที่กำหนดทิศทางในการใช้ทรัพยากรทั้งหลายอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมายขององค์กร การใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ (Efficient) หมายถึง การใช้ทรัพยากรได้อย่างเฉลียวฉลาดและคุ้มค่า (Cost-effective) การใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ (Effective) นั้นหมายถึงการตัดสินใจ

ได้อย่างถูกต้อง (Right decision) และมีการปฏิบัติการสำเร็จตามแผนที่กำหนดไว้ ดังนั้นผลสำเร็จของการบริหารจัดการจึงจำเป็นต้องมีทั้งประสิทธิภาพและประสิทธิผลควบคู่กัน ในอีกแนวทางนี้อาจกล่าวได้ว่าการบริหารจัดการคือกระบวนการของการมุ่งสู่เป้าหมายขององค์กรจากการทำงานร่วมกัน โดยใช้บุคคลและทรัพยากรอื่น ๆ หรือเป็นกระบวนการออกแบบและรักษาสภาพแวดล้อมที่บุคคลทำงานร่วมกันในกลุ่มให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

มิติที่ ๔ ประชาชน

ประชาชน ควรมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงาน เพื่อที่จะสามารถบอกได้ว่างานที่ทำไปนั้นได้รับผลดี ได้รับประโยชน์หรือไม่อย่างไร ดังนั้นในการประเมินผลควรที่จะต้อง มีทั้งประชาชนในชุมชนนั้นเอง และคนนอกชุมชนช่วยกันพิจารณาว่า กิจกรรมที่กระทำลงไปนั้น เกิดผลดีหรือไม่ดีอย่างไร ซึ่งจะทำให้ประชาชนเห็นคุณค่าของการทำกิจกรรมนั้นร่วมกัน นอกจากนี้ยังต้องมีการพัฒนาตนเองอยู่เสมอในด้านบุคลิกภาพ อารมณ์ สังคม สติปัญญา และประชาชนควรมีค่านิยมที่เกื้อหนุนการพัฒนาสังคมอีกด้วย อันได้แก่ ความมีระเบียบวินัย ความขยันขันแข็งมานะอดทน การอดออม การไม่ฟุ้งเฟ้อ ความขยันหมั่นเพียร การทำงานหนัก ความประหยัด ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ การยกย่องผู้ที่ทำความดี ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ รักของส่วนรวม ตรงต่อเวลา รู้จักเสียสละในทางที่ถูกที่ควร

มิติที่ ๕ ชุมชน

การอยู่ร่วมกันภายใต้การจตุระเขียบบางสังคม อันเป็นที่ยอมรับของสมาชิกชุมชน ชุมชนยังเป็นเสมือน “เครื่องมือ” ที่ทำให้สมาชิกบรรลุเป้าหมายหลาย ๆ ประการ เช่น การมีอาหารสำหรับการบริโภค การมีงานทำ ความปลอดภัยในทรัพย์สินและความสงบสุข การได้รับสวัสดิการที่เป็นในชีวิต การได้พักผ่อนรื่นเริง ฯลฯ ชุมชนจึงต้องมีคุณลักษณะที่สำคัญคือไว ต่อการรับรู้ต่อความต้องการของสมาชิกในชุมชน และจะต้องมีประสิทธิภาพ คือ สามารถใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ของชุมชนตอบสนองต่อความต้องการของสมาชิกได้ นอกจากนี้ ชุมชนอาจมีการจัดระเบียบของกิจกรรมต่าง ๆ ในลักษณะที่ดำรงอยู่ได้ด้วยตนเองเป็นหลัก (Self-Sufficient) โดยที่มีการพึ่งพาชุมชนอื่น ๆ ค่อนข้างน้อย หรือชุมชนอาจต้องมีการพึ่งพาอาศัยการแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการกับชุมชนอื่น ๆ หรือกับองค์กรทางสังคมภายนอกชุมชน เช่น รัฐ แต่ภายใต้ความสัมพันธ์ดังกล่าว ชุมชนจะต้องสามารถดำรงรักษาหน้าที่สำคัญในการตอบสนองความต้องการในชีวิตประจำวันและช่วยให้สมาชิกสามารถจัดการกับปัญหาต่าง ๆ ที่มีอยู่ร่วมกันได้ (Self-Contained) และชุมชนในฐานะเป็นองค์กรทางสังคม จึงมิใช่เป็นเพียงพื้นที่ที่คนมาติดต่อสัมพันธ์กันเท่านั้น แท้จริงแล้วการที่ผู้คนมาติดต่อสัมพันธ์กัน สร้างอุดมการณ์ ความเชื่อ กฎ กติกา ในการอยู่ร่วมกันทำให้ความเป็นชุมชนเกิดขึ้น และดำรงอยู่ โดยที่ชุมชนมีประวัติศาสตร์ของการอยู่ร่วมกันของสมาชิกมาเป็นเวลานาน ปัจจุบันบุคคล ซึ่งเป็นสมาชิกของชุมชนจึงเกิดและเติบโตมาในชุมชน

สรุป ชุมชน” มีนัยและความหมายที่อยู่บนฐานของการเปลี่ยนแปลงและการเคลื่อนไหวไปตามกระแสของสังคม เพราะชุมชนไม่ใช่สิ่งที่หยุดนิ่ง แต่ชุมชนในที่นี้ หมายถึง ชุมชนที่มีชีวิต (Community Life) หากพิจารณาอย่างทอ้งแท้ จะพบว่าความเป็นชุมชน หรือ ความเป็นหมู่คณะ ล้วนมีการเปลี่ยนแปลงและเคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลา กระบวนการที่ประชาชนและผู้ที่เกี่ยวข้องมีโอกาส ได้เข้าร่วมในการรับรู้ เรียนรู้ ทำความเข้าใจ ร่วมแสดง ทัศนะ ร่วมเสนอปัญหา/ ประเด็นที่สำคัญที่เกี่ยวข้องร่วมคิด แนวทาง ร่วมการแก้ไขปัญหา ร่วม ในกระบวนการตัดสินใจ และร่วมกระบวนการพัฒนาในฐานะหุ้นส่วน การพัฒนา แบ่งออกได้เป็น ๕ ระดับ คือ

ระดับการให้ข้อมูล เป็นการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารซึ่งเป็นการสื่อสารทางเดียว แต่ เป็นระดับที่สำคัญ เพราะเป็นการเริ่มต้นที่ส่วนราชการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามี ส่วนร่วม ซึ่งจะนำไปสู่กระบวนการอื่นๆ ต่อไป

ระดับการปรึกษาหารือ เป็นการรับฟังความคิดเห็น โดยเปิดโอกาสให้ประชาชน แสดงความคิดเห็น บอกข้อปัญหา และข้อเสนอแนะต่างๆ กับส่วนราชการ

ระดับการเข้ามาเกี่ยวข้อง เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมหรือ เกี่ยวข้องในกระบวนการกำหนดนโยบาย การวางแผนงาน/โครงการ การมีส่วนร่วมในระดับนี้ อาจดำเนินการในรูปแบบคณะกรรมการที่มีตัวแทนภาคประชาชนเข้าร่วม

ระดับการร่วมมือ เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในบทบาทหรือ ฐานะหุ้นส่วนหรือภาคีในการดำเนินกิจกรรมของหน่วยงานภาครัฐ

ระดับการเสริมอำนาจประชาชน เป็นระดับสูงสุดของการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งเป็นระดับของการมอบอำนาจการตัดสินใจให้ประชาชนเป็นผู้กำหนด

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรม ๗ ในชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และแนวทางการประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร ในการวิจัยครั้งนี้ ดำเนินการวิจัยโดยวิธีการเชิงสำรวจ (Survey Research) กับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชากรในพื้นที่ชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร จำนวน ๒๓๙ คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง โดยมีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .๙๗๙ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการทดสอบค่าที (t-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One way ANOVA) และทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด(Least Significant Difference : LSD) ผลการวิจัยสามารถสรุปอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ดังนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๑.๑ สถานภาพส่วนบุคคล ของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงจำนวน ๑๓๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๔.๔ มีอายุ ๓๖-๔๕ ปี จำนวน ๖๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๗.๒ มีสถานภาพสมรสจำนวน ๑๒๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๐.๒ มีการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรีจำนวน ๑๖๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๘.๒ มีอาชีพอื่นๆ จำนวน ๙๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๐.๖ มีรายได้รวมต่อเดือน ๕,๐๐๐-๑๐,๐๐๐ บาทจำนวน ๘๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๔.๗

๕.๑.๒ ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร

ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร โดยรวม อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๘๐ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสรุปได้ดังนี้

๗. ด้านบุคคลัญญาตา (ผู้รู้จักบุคคล) ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร ด้านเป็นผู้รู้จักบุคคล(บุคคลัญญาตา) อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ๓.๗๘ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกข้อ

๕.๑.๓ เปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร

๑. เพศ พบว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นต่อการ ประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร โดยรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันทุกด้าน

๒. อายุ พบว่า ประชาชนมีอายุต่างกันมีความคิดเห็นต่อการประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร โดยรวมแตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร แตกต่างกันใน ด้านธัมมัญญาตา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑ และด้านอรรถัญญาตา ด้านอัตตัญญาตา ด้านมัตตัญญาตา ด้านกาลัญญาตา ด้านปริสสัญญาตา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนด้านปุคคลัญญาตา ประชาชนมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

๓. สถานภาพ พบว่า ประชาชนมีสถานภาพต่างกันมีความคิดเห็นต่อการ ประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร โดยรวมแตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าประชาชนที่มีสถานภาพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร แตกต่างกันในด้าน ภาพรวม ด้านมัตตัญญาตา กาลัญญาตา และด้านปริสสัญญาตา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑ ส่วนด้านธัมมัญญาตา ด้านอรรถัญญาตา ด้านอัตตัญญาตา ด้านปุคคลัญญาตา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ประชาชนมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

๔. ระดับการศึกษา พบว่า ประชาชนมีระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อ การประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร โดยรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร แตกต่างกันในด้านอรรถัญญาตา ด้านกาลัญญาตา

ด้านบุคคลัญญา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ส่วนด้านธัมมัญญาด้านอรรถัญญา ด้านมัตตัญญา ด้านปริสัญญญา ประชาชนมีความคิดเห็น ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

๕. อาชีพ พบว่า ประชาชนมีอาชีพต่างกันมีความคิดเห็นต่อการประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมแตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร แตกต่างกัน ในด้านโดยรวม ด้านอรรถัญญา ด้านอรรถัญญา ด้านกาลัญญา ด้านปริสัญญญา มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ซึ่งเป็นตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนด้านธัมมัญญา ด้านมัตตัญญา ด้านบุคคลัญญา ประชาชนมีความคิดเห็น ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

๖. รายได้รวมต่อเดือน พบว่า ประชาชนที่มีรายได้รวมต่อเดือนต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

๕.๑.๔. สรุปปัญหาอุปสรรคและแนวทางการประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร

ชุมชนเป็นกลุ่มคนซึ่งอาจมีขนาดเล็กหรือใหญ่ก็ได้โดยอาศัยอยู่ในเขตพื้นที่หนึ่ง ซึ่งสมาชิกของกลุ่มต่างมีความสัมพันธ์กัน มีการเรียนรู้ และการติดต่อสื่อสารระหว่างกัน โดยมีวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายร่วมกันในการดำเนินชีวิต ภายใต้ระเบียบทางสังคมที่คอยควบคุมพฤติกรรมหรือความสัมพันธ์ของสมาชิกในกลุ่ม ปัญหาและอุปสรรคในกระบวนการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน พบว่าความคิดเห็นที่ขัดแย้ง ไม่ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมของชุมชน ความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ไม่มีจิตสำนึกรักชุมชน ไม่มีความเสียสละ ประชากรต่างถิ่นย้ายเข้ามาอยู่ในชุมชน ไม่ให้ความร่วมมือ วัฒนธรรมชุมชนเปลี่ยนแปลงไป เด็กและเยาวชนไม่มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมของชุมชนปัญหาสาเหตุ ก่อให้เกิดปัญหาอื่น ๆ

คณะกรรมการชุมชนต้องบริหารจัดการโดยนำหลักสัปปริสธรรม ๗ มาประยุกต์และบูรณาการกับนโยบายของกรุงเทพมหานครอย่างจริงจัง เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดอันจะมาซึ่งประโยชน์สุขของคนในชุมชน ให้ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ การพัฒนาชุมชน โดยการเสนอปัญหา ความต้องการในชุมชน แสดงความคิดเห็นวิจารณ์การทำงานของคณะกรรมการชุมชนและนำข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษามาปรับปรุงแก้ไขในส่วนที่เป็นปัญหา ส่งเสริมการปลูกฝังเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมของคนในชุมชน ให้เกิดเป็นรูปธรรม ปฏิบัติอย่างต่อเนื่องและนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาอื่น ๆ มาประยุกต์ใช้ควบคู่ไป

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษาค้นคว้าข้อมูลการวิจัยเรื่องการประยุกต์ใช้หลักสัปติธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชน กรณีศึกษาชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร มีประเด็นการอภิปรายผล ดังนี้

๕.๒.๑ ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการประยุกต์ใช้หลักสัปติธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชน : กรณีศึกษา ชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร

จากผลการศึกษา พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการประยุกต์ใช้หลักสัปติธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชน: กรณีศึกษาชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่า การประยุกต์ใช้หลักสัปติธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชน มีการนำมาประยุกต์ใช้อย่างครบถ้วน ทั้งในด้านความเป็นผู้รู้จักเหตุ รู้จักหลักการ รู้จักหลักเกณฑ์และระเบียบการบริหารจัดการ ด้านความเป็นผู้รู้จักผลรู้ความหมาย รู้ความมุ่งหมายรู้หน้าที่และรู้ประโยชน์ที่พึงประสงค์ ด้านความเป็นผู้รู้จักตน คือ รู้ว่าตัวตนของเราเป็นใคร มีฐานะหรือทำหน้าที่อะไร ด้านความเป็นผู้รู้จักประมาณหรือความพอดี ความพอเพียงในความเป็นอยู่ ในการใช้จ่ายทรัพย์ ด้านความเป็นผู้รู้จักกาลเวลาอันเหมาะสมว่า เวลาไหนควรทำ เวลาไหนไม่ควรทำและระยะเวลาในการทำงาน ด้านการจัดคนเข้าทำงานด้านความเป็นผู้รู้จักชุมชน ที่ประชุม การประพุดิตัวในที่ประชุม การเข้าหาชุมชน หรือกลุ่มคนในสังคมด้านความเป็นผู้รู้จักบุคคล ความแตกต่างแห่งบุคคล ความสามารถ คุณธรรม อภัยภัย และการส่งเสริมให้ผู้นำสามารถปฏิบัติตามกฎระเบียบที่กำหนด งานใดที่มีความสลับซับซ้อน ควรมีคู่มือ และคำอธิบายให้ชัดเจน ไม่ควรนำอารมณ์ส่วนตัวมาเข้าร่วมกับการทำงานควรกล่าวแต่สิ่งที่ดีของผู้อื่น ควรปฏิบัติภายใต้ขอบเขต และภาระหน้าที่ของตน ควรจัดสรรงบประมาณให้พอดีกับความจำเป็นในการบริหาร มีการวางแผนการทำงานอยู่เสมอ เพื่อมิให้เกิดการสับสนในขั้นตอนการทำงาน คณะกรรมการชุมชน ควรฝึกการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าอยู่เสมอๆ ควรตอบสนองความต้องการของชุมชนให้ทั่วถึงกันควรช่วยเหลือชุมชนตามความต้องการของชุมชนนั้น โดยการสอบถามความต้องการที่แท้จริงในแต่ละชุมชน ลงพื้นที่อยู่เสมอเพื่อจะได้รู้ปัญหาในแต่ละวันของประชาชน ควรมอบหมายงานให้ตรงกับความสามารถ และควรสร้างบรรยากาศในการทำงานที่ผ่อนคลายไม่ตึงเครียดเกินไป

เมื่อพิจารณาผลการวิจัยเป็นรายด้านสามารถนำมาอภิปรายผลวิจัยได้ ดังนี้

๑. ด้านความเป็นผู้รู้จักเหตุ (ธัมมัญญตา)

จากการศึกษาพบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกข้อซึ่งแสดงให้เห็นว่า คณะกรรมการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ ทราบระเบียบข้อปฏิบัติ กฎเกณฑ์ มีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ให้บริการประชาชนในชุมชน ตั้งมั่นอยู่ในหลักแห่งกฎหมาย ให้บริการประชาชนโดยยึดหลักความถูกต้อง และปฏิบัติตามกฎระเบียบและปฏิบัติต่อประชาชนอย่างเท่าเทียมกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กำธร มิตรเปรียญ^๑ ได้วิจัยเรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างสัปปุริสธรรมกับการปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารของหัวหน้าสถานีอนามัยในเขต. ๑๒” ผลการวิจัยพบว่า ระดับการปฏิบัติตามสัปปุริสธรรมและการปฏิบัติงานกระบวนการบริหารงานของหัวหน้าสถานีอนามัย ในเขต ๑๒ อยู่ในระดับมาก ระดับการปฏิบัติตามสัปปุริสธรรมและการปฏิบัติงานกระบวนการบริหารงานของหัวหน้าสถานีอนามัยในเขต ๑๒ มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑ โดยมี ความสัมพันธ์กันในทางบวกอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านของการปฏิบัติงานตาม กระบวนการบริหาร พบว่า การปฏิบัติตามสัปปุริสธรรมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารงานทุกด้าน โดยมีความสัมพันธ์กับด้านการวางแผน ด้านการจัดบุคลากรด้านการประสานงาน ด้านการรายงาน และด้านการงบประมาณ อยู่ในระดับปานกลางส่วนความสัมพันธ์ด้านการจัดองค์การ และการอำนวยการอยู่ในระดับสูง

๒. ด้านความเป็นผู้รู้จักผล (อัตถัญญตา)

จากการศึกษาพบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกข้อซึ่งแสดงให้เห็นว่า คณะกรรมการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ มุ่งมั่นในการทำงานให้ถึงจุดหมายที่ประชาชนต้องการ เมื่อมีการร้องเรียนต่อการปฏิบัติงาน คณะกรรมการชุมชนก็สามารถยอมรับและชี้แจงได้ มีการบริหารจัดการที่ดี ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชน ดูแลและให้บริการเต็มที่เมื่อมีประชาชนมาขอรับบริการหรือติดต่อซักถาม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ

^๑กำธร มิตรเปรียญ, “ความสัมพันธ์ระหว่างสัปปุริสธรรมกับการปฏิบัติงานตาม กระบวนการบริหารของหัวหน้าสถานีอนามัยในเขต ๑๒”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, ศึกษาศาสตร์เพื่อพัฒนาชุมชน, สงขลา, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, ๒๕๔๑), หน้า (๓-๔).

พระมหาคมเพชร วชิรปญฺโญ^๒ ได้วิจัยเรื่อง การนำหลักสัปปริสธรรม ๗ มาประยุกต์ใช้ในการบริหารราชการ ส่วนท้องถิ่น ผลการวิจัยพบว่า การใช้หลักสัปปริสธรรม ๗ ทุกข้อมีความสำคัญ ถ้าปฏิบัติได้ทุกข้ออย่างเคร่งครัดจะทำให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อประชาชน ชื่อสัตย์สุจริตในการปฏิบัติงาน สร้างสรรค์สามัคคีให้เกิดในชุมชน ดูแลสิ่งแวดล้อม เอื้ออาทรต่อเพื่อนร่วมงาน ควบคู่กับความจริงใจ องค์กรต้องสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชน ให้ผลประโยชน์เกิดกับประชาชนมากที่สุด

๓. ด้านความเป็นผู้รู้จักตนเอง(อัตตัญญูตา)

จากการศึกษาพบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกข้อซึ่งแสดงให้เห็นว่า คณะกรรมการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ วางตัวได้อย่างเหมาะสม เข้าใจในบทบาท และหน้าที่ของตนเองเป็นอย่างดี มีความสามารถในการให้บริการ มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตน ปรับตัวเข้ากับประชาชนในชุมชนได้เป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุรัตน์ กลั่นประเสริฐ ได้วิจัยเรื่องภาวะผู้นำทางการบริหารโดยการประยุกต์ใช้ตามหลักสัปปริสธรรม ๗ : กรณีศึกษา บริษัททรูคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) ผลการวิจัยพบว่า^๓ พนักงานมีความคิดเห็นว่าผู้บริหารมีภาวะผู้นำทางการบริหารในการประยุกต์ใช้ตามหลักสัปปริสธรรม ๗ กรณีศึกษา บริษัท ทรูคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) โดยรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๖๙) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านได้แก่ ด้านรู้จักเหตุ ด้านรู้จักผล ด้านรู้จักตน ด้านรู้จักประมาณ ด้านรู้จักกาล ด้านรู้จักชุมชน และด้านรู้จักบุคคลพบว่า พนักงานมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกด้าน

๔. ด้านด้วยความเป็นผู้รู้จักประมาณ (มัตตัญญูตา)

จากการศึกษา พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกข้อซึ่งแสดงให้เห็นว่า คณะกรรมการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ พัฒนาชุมชนตามความจำเป็นของชุมชน

^๒พระมหาคมเพชร วชิรปญฺโญ, “การนำหลักสัปปริสธรรม ๗ มาประยุกต์ใช้ในการบริหารราชการ ส่วนท้องถิ่น : กรณีศึกษาเฉพาะองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒), หน้า ๑๐๓.

^๓สุรัตน์ กลั่นประเสริฐ, ภาวะผู้นำทางการบริหารโดยการประยุกต์ใช้ตามหลัก สัปปริสธรรม ๗ : กรณีศึกษา บริษัททรูคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน), วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓), หน้า (๑).

มีการใช้ทรัพยากรในชุมชนให้เกิดประโยชน์อย่างสูงสุด จัดกิจกรรมส่งเสริมหลักเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน บริหารจัดการงบประมาณภายในชุมชนได้อย่างเพียงพอและทั่วถึงและเข้าใจในผลที่ได้รับจากการรู้จักประมาณในการบริหารจัดการทรัพยากรภายในชุมชนซึ่งสอดคล้องกับพระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต)^๔ ได้กล่าวไว้ว่า หลักมัตตัญญูตา จักประมาณ คือ รู้จักพอดี เช่น รู้จักประมาณในการบริโภค รู้จักประมาณในการใช้จ่ายทรัพย์ รู้จักความพอเหมาะพอดีในการพูด การปฏิบัติและทำการต่าง ๆ ตลอดจนการพักผ่อนหลับนอนและการสนุกสนานรื่นเริงต่าง ๆ

๕. ด้านความเป็นผู้รู้จักกาลเวลา(กาลัญญูตา)

จากการศึกษาพบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกข้อซึ่งแสดงให้เห็นว่า คณะกรรมการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ มีการลำดับขั้นตอนในการทำงานรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเองและตรงต่อเวลา จัดให้มีกิจกรรมส่งเสริมความรู้ในด้านต่าง ๆ ช่วงวันหยุด แกะไขสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ทันท่วงที และรู้ว่าอะไร ควรทำก่อนอะไรควรทำทีหลังให้การดูแลความปลอดภัยในสถานการณ์ฉุกเฉินในช่วงเวลาที่เหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับพระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต) ได้กล่าวไว้ว่า กาลัญญูตา รู้กาลเวลาอันสมควร คือ รู้กาลเวลาอันเหมาะสม และระยะที่พึงใช้ในการประกอบกิจ กระทำหน้าที่การงาน ปฏิบัติการต่าง ๆ และเกี่ยวข้องกับผู้อื่น เช่น รู้ว่าเวลาไหน ควรทำอะไร และทำให้ตรงเวลา ให้เป็นเวลาให้ทันเวลา ให้พอเวลา ให้เหมาะเวลา ให้ถูกเวลา^๕

๖. ด้านความเป็นผู้รู้จักชุมชน(ปริสัญญูตา)

จากการศึกษาพบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกข้อ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า คณะกรรมการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ มีความจริงใจต่อการให้บริการกับประชาชน ให้บริการต้อนรับ ดูแลผู้เข้ามาศึกษาดูงานในชุมชนเป็นอย่างดี ให้ความช่วยเหลือตามสภาพความเดือดร้อนในชุมชน รับฟังเหตุผลทั้งฝ่ายผู้นำและประชาชนในชุมชน จึงได้รับ

^๔พระธรรมปิฎก(ป.อ. ปยุตฺโต), “พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม”, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๕), หน้า ๑๔๘.

^๕เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๔๘.

ความร่วมมือจากประชาชนในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับ พระณัต วฑฒโน (บุตรสวัสดิ)^๖ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การวิเคราะห์คุณสมบัติของผู้นำตามหลักสัปติธรรม ๗” เป็นความพยายามที่จะศึกษาเกี่ยวกับแนวคิดทฤษฎีผู้นำ ภาวะผู้นำ และคุณสมบัติและแนวคิดทางพระพุทธศาสนาเถรวาทเปรียบเทียบกัน วิธีการวิเคราะห์คุณสมบัติของผู้นำตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา คือหลักสัปติธรรม ๗ จากการศึกษาพบว่าผู้นำต้องประกอบด้วยคุณสมบัติ ที่จะทำให้เป็นผู้ที่มีความพร้อมทั้งภายในและภายนอก สามารถนำเอาคุณสมบัติของผู้นำที่ดีมาประยุกต์ใช้ได้ในประเทศไทยปัจจุบัน

๗. ด้านความเป็นผู้รู้จักบุคคล(ปุคคลัญญตา)

จากการศึกษาพบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการประยุกต์ใช้หลักสัปติธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกข้อซึ่งแสดงให้เห็นว่า คณะกรรมการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ รับฟังปัญหาจากประชาชนในชุมชน ทุกระดับฐานะพร้อมให้คำแนะนำและช่วยเหลือ มอบหมายหน้าที่ในชุมชนให้กับบุคคลที่มีความสามารถในชุมชน อนุเคราะห์ดูแลผู้ด้อยโอกาสในชุมชนการจัดกิจกรรมที่บุคคลทุกคนในชุมชนเข้าร่วมได้ และเป็นผู้นำในกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม เช่น เข้าวัดฟังธรรมเป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับ พระไตรปิฎก^๗ ว่า ปุคคลปโรปรัญญตา คือ การรู้บุคคลและลักษณะความต้องการของบุคคล ภิกษุผู้ที่มีความรู้เรื่องบุคคลของภิกษุในธรรมวินัยนี้ รู้จักบุคคล ๒ จำพวก ได้แก่ ๑) รู้ลักษณะบุคคลผู้ที่เป็นบัณฑิต ๒) รู้จักลักษณะของบุคคลที่ไม่ใช่บัณฑิต

๕.๒.๒ อภิปรายผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการประยุกต์ใช้หลักสัปติธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร

๑) สมมติฐานที่ ๑

ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการประยุกต์ใช้หลักสัปติธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร จากการศึกษา พบว่า ประชาชนมีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการประยุกต์ใช้หลักสัปติธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกันมีแนวคิดในการนำหลักสัปติธรรม ๗ มาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันเหมือนกัน ผู้นำเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับประชาชนในชุมชน จึงทำให้ประชาชนในชุมชนมีความเข้าใจในการประยุกต์ใช้

^๖ พระณัต วฑฒโน, “การวิเคราะห์คุณสมบัติของผู้นำตามหลักสัปติธรรม ๗”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒), หน้า (๑).

^๗ อัง.สตตก.(ไทย) ๒๓/๖๕/๑๔๕-๑๖.

หลักธรรมแม้จะมีเพศที่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับ สุรรัตน์ กลั่นประเสริฐ^๔ ได้วิจัยเรื่องภาวะผู้นำทางการบริหารโดยการประยุกต์ใช้ตามหลักสัปติธรรม ๗ กรณีศึกษา บริษัท ทูรคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) ซึ่งพบว่า พนักงานที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางการบริหารของผู้บริหารในการประยุกต์ใช้ตามหลักสัปติธรรม ๗ โดยรวม ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า พนักงานที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ในด้านรู้จักผล และด้านรู้จักกาล ส่วนด้านอื่นๆ มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน โดยที่พนักงานเพศหญิงเห็นด้วยมากกว่าพนักงานเพศชายทุกด้าน

๒) สมมติฐานที่ ๒

ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการประยุกต์ใช้หลักสัปติธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร จากการศึกษา พบว่า ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการประยุกต์ใช้หลักสัปติธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร แตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าประชาชนที่มีอายุต่างกันมีความเข้าใจในการนำหลักสัปติธรรม ๗ ต่างกัน ซึ่งสาเหตุมาจากความไม่เข้าใจในหลักธรรม ไม่ศึกษาเกี่ยวกับหลักธรรม โดยคิดว่าเรื่องเข้าวัดศึกษาหลักธรรมเป็นเรื่องของคนสูงวัย จึงทำให้บุคคลที่มีอายุต่างกัน มีความเข้าใจในหลักธรรมแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับ สุรรัตน์ กลั่นประเสริฐ^๕ ได้วิจัยเรื่องภาวะผู้นำทางการบริหารโดยการประยุกต์ใช้ตามหลักสัปติธรรม ๗ กรณีศึกษา บริษัท ทูรคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) ซึ่งพบว่า พนักงานที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางการบริหารของผู้บริหารในการประยุกต์ใช้ตามหลักสัปติธรรม ๗ โดยรวม แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า พนักงานที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ในด้านรู้จักประมาณ ส่วนด้านอื่นๆ มีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑ โดยที่พนักงานที่มีอายุ ๓๖ ปีขึ้นไปเห็นด้วยมากกว่าพนักงานที่มีอายุไม่เกิน ๓๕ ปี ทุกด้าน

^๔ สุรรัตน์ กลั่นประเสริฐ, “ภาวะผู้นำทางการบริหารโดยการประยุกต์ใช้ตามหลักสัปติธรรม ๗ : กรณีศึกษา บริษัททูรคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน)”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓), หน้า ๑๑๘.

^๕ เรื่องเดียวกัน, ๑๒๐.

๓) สมมติฐานที่ ๓

ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการประยุกต์ใช้หลักสัปรีธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร จากการศึกษา พบว่า ประชาชนมีสถานภาพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการประยุกต์ใช้หลักสัปรีธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร แตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ประชาชนที่มีสถานภาพต่างกัน เช่น บุคคลที่อาศัยอยู่เป็นครอบครัว มีพ่อ แม่ ลูก และบุคคลที่อาศัยอยู่คนเดียว มีความคิดแตกต่างกัน อยู่กับครอบครัวจะมีการแนะนำสั่งสอนให้เข้าใจ อยู่คนเดียวจะไม่มีคนชี้แนะ ซึ่งความคิดของคนโสด คนที่แต่งงานแล้ว และคนที่เป็นหม้ายหรือแยกกันอยู่ ก็จะมีแนวคิดในการดำเนินชีวิตที่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับ ปณณร เจริญชัยพฤษ^{๑๐} ได้วิจัยเรื่องการประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ ๔ เพื่อสร้างความผูกพันต่อองค์กร การณศึกษาโรงพยาบาลกรุงเทพ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีสถานภาพต่างกัน มีคะแนนการเห็นด้วยต่อการประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ ๔ เพื่อสร้างความผูกพันต่อองค์กร ของพนักงานโรงพยาบาลกรุงเทพ โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

๔) สมมติฐานที่ ๔

ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการประยุกต์ใช้หลักสัปรีธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร จากการศึกษา พบว่า ประชาชนมีระดับการศึกษา ความคิดเห็นต่อการประยุกต์ใช้หลักสัปรีธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความสนใจในการศึกษาค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม มีการศึกษางานจากองค์กรที่ประสบความสำเร็จเพื่อพัฒนาองค์กรของตนเอง การได้ศึกษาแนวคิดใหม่ ๆ หรือแม้แต่ด้านหลักธรรม จึงเห็นได้ว่าบุคคลที่มีการศึกษาต่างกันถ้ามีการศึกษาสิ่งใหม่ ๆ อยู่เสมอ ซึ่งหลักสัปรีธรรม ๗ นั้นผู้นำไปปฏิบัติจะประสบความสำเร็จอยู่เสมอ ซึ่งสอดคล้องกับ ปณณร เจริญชัยพฤษ^{๑๐} ได้วิจัยเรื่องการประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ ๔ เพื่อสร้างความผูกพันต่อองค์กร การณศึกษาโรงพยาบาลกรุงเทพ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีการศึกษาต่างกัน มีคะแนนการเห็นด้วยของผู้ตอบแบบสอบถาม ต่อการประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ ๔ เพื่อสร้างความผูกพันต่อองค์กร ของพนักงานโรงพยาบาลกรุงเทพ โดยภาพรวมไม่ต่างกัน ตามนัยสำคัญทางสถิติที่กำหนดไว้ จึงปฏิเสธสมมติฐาน

^{๑๐}ปณณร เจริญชัยพฤษ, “การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ ๔ เพื่อสร้างความผูกพันต่อองค์กรการณศึกษาโรงพยาบาลกรุงเทพ”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, รัฐประศาสนศาสตร์, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒), หน้า ๘๑.

^{๑๑}เรื่องเดียวกัน, หน้า ๘๕.

๕) สมมติฐานที่ ๕

ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร จากการศึกษา พบว่า ประชาชนมีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการโดยการประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร แตกต่างกันไป ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าประชาชนที่มีอาชีพต่างกันมีหลักในการดำเนินชีวิตต่างกัน การประกอบอาชีพ เพื่อให้ได้มาซึ่งปัจจัยสี่ และสิ่งอำนวยความสะดวกให้ตนเองและครอบครัว การเป็นมนุษย์เวลา แข่งกับเวลาอยู่ตลอดเวลาทำให้ไม่มีเวลาให้กับครอบครัว และสังคมที่อาศัยอยู่ จึงทำให้บุคคลที่มีอาชีพต่างกันมีการประยุกต์ใช้หลักธรรมในการบริหารจัดการทั้งในครอบครัวและชุมชนต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับ พระมหาเอกมร ิตปัญโญ^{๒๒} ได้วิจัยเรื่องความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการบริหารงานตามหลักสาราณียธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักสาราณียธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี โดยรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

๖) สมมติฐานที่ ๖

ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร จากการศึกษา พบว่า ประชาชนมีรายได้รวมต่อเดือน มีความคิดเห็นต่อการประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร ไม่แตกต่างกันซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าประชาชนที่มีรายได้รวมต่อเดือน มีความคิดเห็นและเข้าใจในการประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรม ๗ ซึ่งรายได้ของประชาชนนั้นไม่เป็นอุปสรรคในการดำรงชีวิตของบุคคลที่นำเอาหลักสัปปุริสธรรม ๗ ข้อมัตตัญญูตา คือการรู้จักประมาณในการใช้จ่าย การดำรงชีวิตอย่างพอเพียง ตามแนวทางของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ซึ่งสอดคล้องกับ สุรพงษ์ เฟื่องชูนุด^{๒๓} ได้วิจัยเรื่องการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมของข้าราชการทหารสังกัดกองบัญชาการกองทัพไทยเพื่อความมั่นคงแห่งชาติ พบว่า ข้าราชการทหารของ

^{๒๒}พระมหาเอกมร ิตปัญโญ, “ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการบริหารงานตามหลักสาราณียธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔), หน้า ๑๒๕.

^{๒๓}สุรพงษ์ เฟื่องชูนุด, “การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมของข้าราชการทหารสังกัดกองบัญชาการกองทัพไทยเพื่อความมั่นคงแห่งชาติ”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒), หน้า ๑๐๒.

กองบัญชาการกองทัพไทย ที่มีรายได้ต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมเพื่อความมั่นคงแห่งชาติ ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากการศึกษาวิจัยเรื่องการประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายดังนี้

๑. คณะกรรมการชุมชนต้องบริหารจัดการโดยนำหลักสัปปุริสธรรม ๗ มาประยุกต์และบูรณาการกับนโยบายของกรุงเทพมหานครอย่างจริงจัง เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดอันจะมาซึ่งประโยชน์สุขของคนในชุมชน

๒. ส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ การพัฒนาชุมชน โดยการเสนอปัญหา ความต้องการในชุมชน แสดงความคิดเห็นวิจารณ์การทำงานของคณะกรรมการชุมชนและนำข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษามาปรับปรุงแก้ไขในส่วนที่เป็นปัญหาให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น

๓. สร้างความสามัคคีปรองดองกันขึ้นในชุมชน เป็นตัวอย่างของคนในชุมชนไม่แบ่งฝักแบ่งฝ่าย ร่วมแก้ไขปัญหาดังกล่าว ร่วมมือร่วมใจเป็นหนึ่งเดียว ประสานงานให้เป็นระบบให้ทันเหตุการณ์ รับผิดชอบต่อหน้าที่และตรงต่อเวลา

๔. ส่งเสริมรายได้ให้เกิดขึ้นแก่คนในชุมชน โดยนำผลการศึกษานี้ไปเป็นข้อมูลในการวางแผนการบริหารจัดการของชุมชนให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล การแนะนำหาอาชีพที่เหมาะสมให้ ใช้ชีวิตอย่างพอเพียงและแนะนำให้ประกอบอาชีพตามวิถีชีวิตในชุมชนอย่างมีระบบและบริหารจัดการงบประมาณให้ทั่วถึง

๕. ควรมีมาตรการส่งเสริมการปลูกฝังเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมของคนในชุมชน ให้เกิดเป็นรูปธรรม ปฏิบัติอย่างต่อเนื่องและนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาอื่นๆ มาประยุกต์ใช้ควบคู่ไปกับการบริหารจัดการของชุมชน เพื่อเป็นตัวอย่างที่ดีแก่ชุมชนอื่นๆ

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง การประยุกต์ใช้สัปปุริสธรรม ๗ กับการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

๑. ควรศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารจัดการ ตามหลักสัปปริสธรรม ๗
๒. ควรศึกษาถึงผลสัมฤทธิ์หลังจากมีการนำหลักสัปปริสธรรม ๗ มาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการชุมชนหรือองค์กรอื่น ๆ
๓. ควรศึกษาเรื่องประสิทธิภาพในการประยุกต์หลักสัปปริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการในชุมชน เพื่อจะได้ทราบระดับประสิทธิภาพในการบริหารจัดการงานของชุมชนว่าอยู่ในระดับใด
๔. ควรทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการบริหารจัดการชุมชน ตามหลักสัปปริสธรรม ๗ หรือตามหลักธรรมอื่นๆ ในพระพุทธศาสนา โดยเปลี่ยนขนาดพื้นที่ในการศึกษาวิจัยให้กว้าง และขนาดใหญ่ขึ้น อาจเป็นระดับจังหวัด ระดับประเทศ หรือเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
๕. ควรศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพควบคู่กับการวิจัยเชิงปริมาณในการนำหลักสัปปริสธรรม ๗ มาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการชุมชนโดยเก็บรวบรวมข้อมูลหลายวิธี เช่น สัมภาษณ์แบบเชิงลึก การสังเกตการณ์โดยมีส่วนร่วม เพื่อต้องการทราบถึงความคิดเห็นของประชาชนได้อย่างครอบคลุมครบถ้วนทุกด้าน

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย

ก. ข้อมูลปฐมภูมิ

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์. พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับฉบับมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์.

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์, ๒๕๓๙.

ข. ข้อมูลทุติยภูมิ

(๑) หนังสือ

กรมการพัฒนาชุมชน. คู่มือการปฏิบัติงานพัฒนาชุมชนสำหรับนักพัฒนากร. กรุงเทพมหานคร :

กรมการพัฒนาชุมชน. กระทรวงมหาดไทย, ๒๕๒๖.

คณาจารย์ภาควิชาบริหารรัฐกิจ. สรุปเนื้อหาวิชาทฤษฎีองค์การ, กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์

มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๙.

จักรสิน น้อยไธภูมิ. แนวคิดชุมชนเมืองที่พอเพียง : การประยุกต์หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่

การออกแบบชุมชนเมือง. สาขาวิชาการออกแบบชุมชนเมือง. คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์,
บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๕๐.

จันทร์ธานี สงวนนาม. เอกสารประกอบการสอนบรรยายหลักสูตรผู้บริหารสถานศึกษาระดับสูง,

กรุงเทพมหานคร : ม.ท.ป., ๒๕๓๖.

จิรพรรณ กาญจนะจิตรา. การพัฒนาชุมชน. พิมพ์ครั้งที่ ๑๐. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง,

๒๕๓๐.

จำนงค์ อติวัฒนสิทธิ์และคณะ. สังคมวิทยา. พิมพ์ครั้งที่ ๑๐. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัย

เกษตรศาสตร์, ๒๕๔๕.

ชูศรี วงศ์รัตน์. เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย, พิมพ์ครั้งที่ ๗. กรุงเทพมหานคร : เทพเนรมิต,

๒๕๔๑.

ดิน ปรารถนุฤทธิ์. ศัพท์รัฐประศาสนศาสตร์, กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๕.

ทองหล่อ เดชไทย. แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารสาธารณสุขหน่วยที่ ๑. นนทบุรี. มหาวิทยาลัยสุโขทัย

ธรรมาธิราช, ๒๕๓๕.

ธงชัย สันติวงษ์. องค์การและการบริหาร. พิมพ์ครั้งที่ ๑๑. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๓.

ธานินทร์ ศิลป์จารุ. การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS, พิมพ์ครั้งที่ ๑๐. กรุงเทพมหานคร

: บิสิเนสอาร์เอ็นดีดี. ๒๕๕๒.

ธีรพงษ์ แก้วหาญ. กระบวนการเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็ง, ขอนแก่น : คลังวิทยา, ๒๕๔๔.

ธีระรัตน์ กิจจักษ์. เอกสารศาสนวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย : คณะครุศาสตร์
สถาบันราชภัฏเพชรบูรณ์, ๒๕๔๒.

นพพงษ์ บุญจิตราดุล. หลักการบริหารการศึกษาทั่วไป. กรุงเทพมหานคร : ภาควิชาการบริหาร
การศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๓.

นิพนธ์ กินาวงศ์. หลักการบริหารการศึกษา. พิษณุโลก : ภาควิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์. มหาวิทยาลัยนเรศวร, ๒๕๔๓.

บรรจบ เนียมมณี. หลักการบริหาร. กรุงเทพมหานคร : คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทร
วิโรฒ, ๒๕๒๓.

บุญช่วย ศิริเกษ. พฤติกรรมองค์การในการบริหารการศึกษา. เลย : สถาบันราชภัฏเลย, ๒๕๔๐.

บุญทัน ดอกไธสง. การจัดองค์การ, พิมพ์ครั้งที่ ๔, กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลง-
กรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๗.

ปธาน สุวรรณมงคล. การบริหารและการพัฒนาองค์การ. พิมพ์ครั้งที่ ๓. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัย-
ธรรมาธิราช, ๒๕๓๕.

ปราชญา กล้าผจญ. หลักและทฤษฎีการบริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัย
รามคำแหง, ๒๕๔๒.

ประดิษฐ์ มัณชิมา. สังคมวิทยาชนบท, กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๒๒.

ประพันธ์ สุริหาร. ศัพท์เทคนิคทางการบริหาร. ขอนแก่น : ภาควิชาบริหารการศึกษาคณะศึกษา
ศาสตร์. มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๔๗.

ประยุทธ์ เจริญสวัสดิ์. การบริหารงานบุคคล. กรุงเทพมหานคร : กรมพลศึกษากระทรวงศึกษาธิการ
, ๒๕๔๐.

ปาริชาติ วลัยเสถียร. “แนวคิดและความหมายของชุมชน”. กรุงเทพมหานคร : เอกสารประกอบ
คำบรรยายวิชาทฤษฎีและกระบวนการพัฒนาชุมชน สค. ๖๘๑, ๒๕๓๒.

_____ กระบวนการและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา. พิมพ์ครั้งที่ ๒. สำนักงานกองทุน
สนับสนุนการวิจัย. กรุงเทพมหานคร, ๒๕๔๖.

_____ . กระบวนการและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา. กรุงเทพมหานคร : สำนักงาน
กองทุนสนับสนุนการวิจัย, ๒๕๔๓.

พนัส หันนาคินทร์. หลักการบริหารการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : วัฒนาพานิช. ๒๕๓๑.

พยอม วงศ์สารศรี. องค์การและการจัดการ. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สุภา. ๒๕๔๘.

พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช). ภาษาศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์เลียงเชียง. ๒๕๔๘.

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต). ภาวะผู้นำความสำคัญต่อการพัฒนาคนพัฒนาประเทศ.

พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). พุทธวิธีในการบริหาร. พิมพ์ครั้งที่ ๔. กรุงเทพมหานคร :

โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๗.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม

พระราชญาณวิสิฐ (เสริมชัย ชยมงฺคโล). การบริหารวัด, นครปฐม : เพชรเกษมการพิมพ์, ๒๕๔๘.

พัฒน์ สุจำนงและคนอื่นๆ. การพัฒนาชุมชนแบบผสมผสานสำหรับประเทศไทย. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๕.

มัลลิกา ต้นสอน. การจัดการยุคใหม่. กรุงเทพฯ : เอกซ์เปอร์เนท จำกัด. ๒๕๔๔.

ยุวัฒน์ วุฒิเมธี. การพัฒนาชนบท. เอกสารประกอบการบรรยายวิชาการพัฒนาชุมชน. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๒๕.

ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒. กรุงเทพมหานคร : นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์, ๒๕๒๕.

ราชบัณฑิตยสถาน พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน. กรุงเทพมหานคร, ๒๕๔๖.

ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยาอังกฤษ-ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน. กรุงเทพมหานคร, ๒๕๒๔.

รัชนิกร เศรษฐโส. สังคมวิทยาชนบท. กรุงเทพมหานคร : คณะสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๒๒.

วีระเทพ ปทุมเจริญวัฒนา. การวิเคราะห์แนวคิดการศึกษาชุมชนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของศาสตราจารย์เสน่ห์ จามริก. คุรุศาสตรมหาบัณฑิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๑.

วันวิสา งามวัฒนาเจริญ. การบริหารจัดการอาคารชุดพักตากอากาศ : กรณีศึกษาโครงการสมบัติพิทยา คอนโดเทล. วิทยานิพนธ์สถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, พ.ศ. ๒๕๔๕.

วิรัช วิรัชนิการวรรณ. การบริหารเมืองหลวงและการบริหารท้องถิ่น : สหรัฐอเมริกา อังกฤษ ฝรั่งเศส ญี่ปุ่น และไทย, กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โพธิ์เพชร, ๒๕๔๕.

วิโรจน์ สารรัตน์. การบริหาร หลักการ ทฤษฎี และประเด็นทางการศึกษา. และบทวิเคราะห์
องค์การทางการศึกษาไทย. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพมหานคร : ทิพย์วิสุทธิ์,
๒๕๔๖.

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคนอื่นๆ. ทฤษฎีองค์การ. ฉบับมาตรฐาน. กรุงเทพมหานคร : ธรรมสาร,
๒๕๔๕.

สนธยา พลศรี. ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน. พิมพ์ครั้งที่ ๔. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์,
พ.ศ. ๒๕๔๕.

สมนึก ปัญญาสิงห์. การพัฒนาชุมชน. ขอนแก่น : ภาควิชาสังคมศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์
และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๓๒.

สัญญา สัญญาวิวัฒน์. การพัฒนาชุมชน. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๖.

สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ สำนักเลขานุการคณะกรรมการรางวัลคุณภาพแห่งชาติ. **กรณีศึกษา Best Practices TQA Winner ๒๐๐๓ บริษัท ผลิตภัณฑ์กระดาษไทย จำกัด.**

กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์พิมพ์เนศพรีนติ้งเซ็นเตอร์, ๒๕๔๖.

สุธี สุทธิสมบุญ. หลักการบริหารเบื้องต้น. กรุงเทพฯ: สวัสดิการสำนักพิมพ์ ก.พ., ๒๕๓๖.

สุพิน เกษาคุปต์. การจัดการปฏิบัติงาน. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๔.

สมพงศ์ เกษมสิน. การบริหาร. พิมพ์ครั้งที่ ๗ กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๓.

อนันต์ เกตุวงศ์. การบริหารการพัฒนา. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๒๓.

เด่น ชะเนติยัง. การบริหารงานบุคคล. ชลบุรี : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน. ๒๕๓๓.

เต็มศักดิ์ ทองอินทร์. ความรู้เบื้องต้นทางการบริหารรัฐกิจ. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๗.

เนตร์พัฒนา ยาวีราช. การจัดการสมัยใหม่. กรุงเทพมหานคร : เซ็นทรัลเอ็กซ์เพรส, ๒๕๔๖.

โกวิทย์ พวงงาม. การจัดการตนเองของชุมชนและท้องถิ่น. คณะสังคมศาสตร์. มหาวิทยาลัย-
ธรรมศาสตร์. บพิธการพิมพ์ จำกัด, ๒๕๕๑.

ไพรัตน์ เตชะรินทร์. ทฤษฎีและแนวทางปฏิบัติงานพัฒนาชุมชน. อ้างโดยปาริชาติ วลัยเสถียร
กรุงเทพมหานคร : เอกสารประกอบคำบรรยายวิชาทฤษฎีและกระบวนการพัฒนาชุมชน,
๒๕๒๕.

ไพรัตน์ เตชะรินทร์. การบริหารการพัฒนาชุมชน. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๔.

(๒) วิทยานิพนธ์ :

กำธร มิตรเปรียญ. “ความสัมพันธ์ระหว่างสัปปริสธรรมกับการปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารของหัวหน้าสถานีอนามัยในเขต ๑๒”. **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**. ศึกษาศาสตรเพื่อพัฒนาชุมชน สงขลา. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, ๒๕๔๑.

ธงชัย สันติวงษ์. **องค์การและการบริหาร**. พิมพ์ครั้งที่ ๑๑. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๓.

ธนวัฒน์ คงสระบัว. “ภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ตามหลักพระพุทธศาสนาของผู้นำชุมชน ตามความคิดเห็นของประชาชน” : กรณีศึกษาชุมชนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓.

ธัญพร วณิชฤทธา. “การจัดการความรู้ในชุมชน : กรณีศึกษาด้านการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนมีส่วนร่วม จังหวัดสมุทรสงคราม”. สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา. ภาควิชาเทคโนโลยีการศึกษา. **บัณฑิตวิทยาลัย**. มหาวิทยาลัยศิลปากร. ๒๕๕๐.

นิภาพร รุ่งโรจน์สาคร. “พฤติกรรมทางคุณธรรมตามระบบบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี และสังคมที่ดีของผู้บริหารสถานศึกษา จังหวัดสมุทรสาคร”. **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต**. สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. ๒๕๔๖.

นันทนา จิตมุสิก. “การบริหารงานบุคคลของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดระนอง”. **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย. สถาบันราชภัฏสุราษฎร์ธานี. ๒๕๔๖.

ปัทมธร เขียวชัยพุกษ์. “การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ ๔ เพื่อสร้างความผูกพันต่อองค์การกรณีศึกษาโรงพยาบาลกรุงเทพ”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. รัฐประศาสนศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. ๒๕๕๒.

พระณัด วฑฒโน (บุตรสวัสดิ์). “การวิเคราะห์คุณสมบัติของผู้นำตามหลักสัปปริสธรรม ๗”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. ๒๕๕๒.

พระมหาคมเพชร วชิรปญฺ. “การนำหลักสัปปริสธรรม ๗ มาประยุกต์ใช้ในการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น : กรณีศึกษาเฉพาะองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒.

- พระมหาสมควร ศรีสังคราม. “การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสัปปริสธรรมและพละธรรมกับการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มเขตกรุงเทพฯ สังกัดกรุงเทพมหานคร”. **ปริญญาณิพนธ์**. กศ.ม. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พระมหาเอกมร ิตปญฺโ. “ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการบริหารงานตามหลักสาราณียธรรม ขององค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี, **วิทยานิพนธ์ พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔.
- พระสามารถ อานนฺโท, “ภาวะผู้นำตามหลักสัปปริสธรรม”, **วิทยานิพนธ์ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ๒๕๔๘).
- มธุรส ชำนาญทัศน์. “ความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจจะประพฤติตนตามหลักสัปปริสธรรมของบุตร วัยรุ่นกับความประพฤติตามหลักสัปปริสธรรมของมารดาตามการรับรู้ของบุตร”. **วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต**. (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ๒๕๓๒).
- วิภา พูนเพียร. “การศึกษาเบื้องต้นองค์ประกอบของความเป็นเมืองของชุมชนในภาคตะวันออก” . **วิทยานิพนธ์ผังเมืองมหาบัณฑิต**. ภาควิชาผังเมือง. บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ๒๕๒๖.
- สุรดาต สนิทเวช. ความพึงพอใจของพระสงฆ์ต่อการบริหารจัดการโรงพยาบาลสงฆ์. **วิทยานิพนธ์ พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. ๒๕๕๑.
- สุรัตน์ กลั่นประเสริฐ. “ภาวะผู้นำทางการบริหารโดยการประยุกต์ใช้ตามหลักสัปปริสธรรม ๗ : กรณีศึกษา บริษัททรูคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน)”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต** : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓.
- สุรพงษ์ เฟื่องชูนุด. “การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมของข้าราชการทหารสังกัดกองบัญชาการกองทัพไทยเพื่อความมั่นคงแห่งชาติ”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. ๒๕๕๒.
- สุภัทรมาศ จริยเวชช์วัฒนา. “การบริหารจัดการเทศบาลตามหลักธรรมาภิบาล : กรณีศึกษาเทศบาลตำบลบ้านฉาง”. **วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๔๗.
- เฉลิม สมท่า. “การบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู ปฏิบัติการสอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย”. **วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต** : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๔๗.

- เตือน ทิพย์ทำ และคณะ. “กระบวนการบริหารของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงาน
งานการประถมศึกษาจังหวัดพิจิตร”. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองตาม หลักสูตร
ปรัชญาการศึกษามหัณทิต. สาขาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยนครสวรรค์, ๒๕๔๖.
- เตือนใจ ฤทธิจักร. “ธรรมาภิบาลในการบริหารสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ตามทัศนะของ บุคลากรสถาบัน
นิติวิทยาศาสตร์ กระทรวงยุติธรรม”, **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**. สาขา
ยุทธศาสตร์การพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร, ๒๕๕๐.
- เสนาะ สมภาพไทย. “หลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีตามความคิดเห็นของนักเรียนสหการทหารบก”.
วิทยานิพนธ์ปรัชญารัฐประศาสนศาสตร์,มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา,
๒๕๔๙.
- โกมินทร์ อ่อนเพชร. “การประเมินผลการบริหารการจัดการในการบำบัดผู้ติดยาเสพติดตามแนวทาง
พระพุทธศาสนา : ศึกษาเฉพาะกรณีวัดสะพานพระโขนง กรุงเทพมหานคร”. **วิทยานิพนธ์
พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย,
๒๕๕๒.

(๓) วารสาร

- ศูนย์ช่วยเหลือทางวิชาการพัฒนาชุมชนที่ ๓. **หลักและวิธีการพัฒนาชุมชน**. เอกสารประกอบการ
ฝึกอบรมเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน อุบลราชธานี. ฝ่ายฝึกอบรมศูนย์ช่วยเหลือทางวิชาการ
พัฒนาชุมชนเขตที่ ๓, ๒๕๓๕.

๒. ภาษาอังกฤษ

- Hornby A.S. and E.C. Parnwell An English-Reader's Dictionary. London : oxford
University Press, 1977.
- Others .F and. **Introduction to Educational Administration**. Boston : Allyn and Bacon,
1997.
- Koontz Harold & Heinz Weihrich. **Ninth Edition Management**. New York : McGrew
Hillbook, 1991.
- Koenig Samuel. **“Man and Society : The Community”**. แปลโดย ประสาทศิลา. พิมพ์ครั้งที่ ๓.
กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, ๒๕๑๙.
- Drucker. Peter F. อังใน สมพงษ์ เกษมสิน. **การบริหาร**. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช.
๒๕๒๓.
- Soule Richard. **A Dictionary of English Synonym and Synonymous Expressions**.
New York : Lille, Brow & Co.,Inc, 1989.

๓.อินเทอร์เน็ต

www.budmgt.com/budman/bm1/goodman.html

ข้อมูลชุมชนที่จัดตั้งตามระเบียบกรุงเทพมหานคร. เข้าถึงข้อมูลเมื่อวันที่ ๒๖ พฤษภาคม ๒๕๕๔, www.thaiprddc.org

สถานีตำรวจนครบาลบางกอกใหญ่. www.bangkokyai.metro.police.go.th.

สมเด็จพระสังฆราชสกลมหาสังฆปริณายก เจริญ สุวฑฺฒโน, ธรรมศึกษา, เข้าถึงข้อมูลเมื่อ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๕๓. <http://mahamakuta.inet.co.th/study>.

สำนักงานเขตบางกอกใหญ่. เข้าถึงข้อมูลเมื่อวันที่ ๒๗ พฤษภาคม ๒๕๕๔. www.bangkok.go.th.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ โทร.โทรสาร ๐ - ๒๔๓๔ - ๒๑๒๓ (ภายใน ๒๑๓๐)

ที่ ศร ๖๑๐๕.๒/๓๑๖๔ วันที่ กันยายน ๒๕๕๔

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์

นมัสการ พระมหาบุญเลิศ อินทปญฺญ,ผศ.

ด้วย พระเจ้ารื้อ ฌายา จิตธมฺโม รหัสประจำตัวนิสิต ๕๓๐๑๔๐๔๑๕ นิสิตปริญญาโทหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชน : กรณีศึกษาชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ พิจารณาแล้วเห็นว่าพระคุณท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่ขออาราธนาพระคุณท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงนมัสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุษะพรหม)
ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

อ.บุญเลิศ
๑๓ ก.ย. ๕๔

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน ภาควิชาวิทยาศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ โทร.,โทรสาร ๐ - ๒๔๓๔ - ๒๑๒๓ (ภายใน ๒๑๓๐)

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/ ๗๖๔๔ วันที่ กันยายน ๒๕๕๔

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์

เรียน ผศ.ดร.โกนิษฐ์ ศรีทอง

ด้วย พระเจ้ารัช ญาธิธรมโม รัชสประจำตัวนิสิต ๕๓๐๑๔๐๔๑๕ นิสิตปริญญาโทหลักสูตร พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชน : กรณีศึกษาชุมชน วัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่านเป็น ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ หลักสูตรพุทธ ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่ง ว่าคงจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุพธ สุธะพรหม)

ผู้อำนวยการศูนย์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

ขอแจ้งกลับคณบดี
นิตยาภิรมย์
๑๖ ก.ย. ๕๔

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ โทร.,โทรสาร ๐ - ๒๔๓๔ - ๒๑๒๓ (ภายใน ๒๑๓๐)

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/ ๗๗๔/๕

วันที่ กันยายน ๒๕๕๔

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์

เรียน ดร.พิเชฐ หังโต

ด้วย พระเจ้าริส ฉายา รัฐธมโม รหัสประจำตัวนิสิต ๕๓๐๑๔๐๔๑๕ นิสิตปริญญาโทหลักสูตร พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชน : กรณีศึกษาชุมชน วัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่านเป็น ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ หลักสูตรพุทธ ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่ง ว่าคงจะได้รับคำแนะนำจากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุเทพ สุธะพจน์)

ผู้อำนวยการศูนย์พุทธศาสนมหาบัณฑิต

สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

ตรวจแก้ไขเครื่องมือวิจัยแล้ว

(ดร.พิเชฐ หังโต)

๑๑/๙/๕๕

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ โทร.,โทรสาร ๐ - ๒๔๓๔ - ๒๑๒๓ (ภายใน ๒๑๓๐)

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๗๖๔

วันที่ ๖ กันยายน ๒๕๕๔

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์

เรียน อาจารย์ ดร.ยุทธนา ปราณิต

ด้วย พระเจ้าริส ฉายา วิฑูรย์โม รักษประจำตัวนิสิต ๕๓๐๑๔๐๔๑๕ นิสิตปริญญาโทหลักสูตร
พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้
ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การประยุกต์ใช้หลักสัปตธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชน : กรณีศึกษาชุมชน
วัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่านเป็น
ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ หลักสูตรพุทธ
ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่ง
ว่าคงจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา
ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุษะพรหม)

ผู้อำนวยการศูนย์พุทธศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต

สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

อาจารย์ ดร. วิฑูรย์โม

(ดร.ยุทธนา ปราณิต)
๖ ก.ย. ๕๔

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ โทร.โทรสาร ๐ - ๒๔๓๔ - ๒๑๒๓ (ภายใน ๒๑๓๐)

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/ ๖๑๔๔/๔ วันที่ กันยายน ๒๕๕๔

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์

เรียน ผศ.ดร.เต็มศักดิ์ ทองอินทร์

ด้วย พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าโสมสวลี พระวรราชาทินัดดามาตุ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้นิสิตรัชมงคลสุทธานุภาพ ปุทธศาสนิกชน บัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชน : กรณีศึกษาชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสนดรรชนีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ หลักสูตรพุทธศาสนดรรชนีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุษะพรหม)
ผู้อำนวยการศูนย์พุทธศาสนดรรชนีบัณฑิต
สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

โดยนาย: น.ร. ๖๑๔๔/๔

เลขาฯ ศธ ๖๑๔๔/๔

๑๐ ก.ย. ๕๔

ภาคผนวก ข
ผลการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)

ทบทวน
ทำ IOC ๑๙๙๖
ในชั้นเรียนการสอน/เตรียมพร้อม (Try out)
๖๖ ปี
ดร. ส. ใจ
(พระครูสังวรวิมลเกียรติคุณ กิตติคุณ)
๑๙/๓.๖.๕๕

ข้อที่	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					IOC	แปลผล
	ผู้เชี่ยวชาญคนที่ ๑	ผู้เชี่ยวชาญคนที่ ๒	ผู้เชี่ยวชาญคนที่ ๓	ผู้เชี่ยวชาญคนที่ ๔	ผู้เชี่ยวชาญคนที่ ๕		
ข้อ ๑	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
ข้อ ๒	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
ข้อ ๓	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
ข้อ ๔	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
ข้อ ๕	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
ข้อ ๖	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
ข้อ ๗	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
ข้อ ๘	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
ข้อ ๙	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
ข้อ ๑๐	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
ข้อ ๑๑	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
ข้อ ๑๒	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
ข้อ ๑๓	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
ข้อ ๑๔	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
ข้อ ๑๕	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
ข้อ ๑๖	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
ข้อ ๑๗	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
ข้อ ๑๘	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
ข้อ ๑๙	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
ข้อ ๒๐	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
ข้อ ๒๑	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
ข้อ ๒๒	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้

ប័ណ្ណ ២៣	១	១	១	១	១	១.០០	ថ្លៃក្រៃ
ប័ណ្ណ ២៤	១	១	១	១	១	១.០០	ថ្លៃក្រៃ
ប័ណ្ណ ២៥	១	១	១	១	១	១.០០	ថ្លៃក្រៃ
ប័ណ្ណ ២៦	១	១	១	១	១	១.០០	ថ្លៃក្រៃ
ប័ណ្ណ ២៧	១	១	១	១	១	១.០០	ថ្លៃក្រៃ
ប័ណ្ណ ២៨	១	១	១	១	១	១.០០	ថ្លៃក្រៃ
ប័ណ្ណ ២៩	១	១	១	១	១	១.០០	ថ្លៃក្រៃ
ប័ណ្ណ ៣០	១	១	១	១	១	១.០០	ថ្លៃក្រៃ
ប័ណ្ណ ៣១	១	១	១	១	១	១.០០	ថ្លៃក្រៃ
ប័ណ្ណ ៣២	១	១	១	១	១	១.០០	ថ្លៃក្រៃ
ប័ណ្ណ ៣៣	១	១	១	១	១	១.០០	ថ្លៃក្រៃ
ប័ណ្ណ ៣៤	១	១	១	១	១	១.០០	ថ្លៃក្រៃ
ប័ណ្ណ ៣៥	១	១	១	១	១	១.០០	ថ្លៃក្រៃ

ภาคผนวก ค

หนังสือขออนุมัติเพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย (Try Out)

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๕๒๕

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนวัดศรีสุธาราม แขวงบางขุนนนท์
เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐
โทรศัพท์/โทรสาร ๐๒-๕๓๔-๒๑๒๓

๑๐ กันยายน ๒๕๕๔

เรื่อง ขออนุญาตเก็บข้อมูลเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม
เรียน ประธานชุมชนลานโพธิ์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร
สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย พระเจ้าริส ฉายา วิจิตรมโห รหสประจําตัวนิติ ๕๓๐๑๔๐๔๔๑๕
นิติปรัชญาโทหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การประยุกต์ใช้หลักสํปปริสธรรมในการบริหารจัดการชุมชน : กรณีศึกษาชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้จำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากประชาชนที่อยู่ภายใต้การดูแลของท่าน จึงขออนุญาตจากท่านเพื่อโปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถามในการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป

หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุขะพรหม)
ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
โทร/โทรสาร ๐-๒๕๓๔-๒๑๒๓ ภายใน ๒๑๓๐

ภาคผนวก ง
ผลการหาค่า Alpha

Reliability Statistics	
Cronbach's Alpha	N of Items
.979	35

Item-Total Statistics				
	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
รู้จักเหตุ1	141.47	410.257	.746	.979
รู้จักเหตุ2	141.50	408.741	.757	.978
รู้จักเหตุ3	141.37	407.620	.754	.978
รู้จักเหตุ4	141.47	401.361	.843	.978
รู้จักเหตุ5	141.60	403.697	.778	.978
รู้จักผล1	141.67	408.368	.662	.979
รู้จักผล2	141.67	408.092	.767	.978
รู้จักผล3	141.40	405.972	.768	.978
รู้จักผล4	141.53	402.809	.779	.978
รู้จักผล5	141.70	409.252	.696	.979
รู้จักคน1	141.53	411.016	.752	.979
รู้จักคน2	141.47	408.533	.751	.978
รู้จักคน3	141.43	409.013	.780	.978
รู้จักคน4	141.53	408.947	.665	.979
รู้จักคน5	141.47	402.740	.846	.978
รู้จักประมาณ1	141.83	408.351	.793	.978
รู้จักประมาณ2	141.67	397.126	.850	.978
รู้จักประมาณ3	141.90	406.507	.645	.979
รู้จักประมาณ4	141.70	395.872	.865	.978
รู้จักประมาณ5	141.70	394.700	.864	.978
รู้จักกาเวลา1	141.63	401.551	.780	.978
รู้จักกาเวลา2	141.53	405.913	.685	.979
รู้จักกาเวลา3	141.73	417.168	.435	.980
รู้จักกาเวลา4	141.80	407.338	.741	.979
รู้จักกาเวลา5	141.53	401.913	.768	.978
รู้จักชุมชน1	141.57	402.737	.838	.978
รู้จักชุมชน2	141.53	407.154	.775	.978
รู้จักชุมชน3	141.57	408.599	.690	.979
รู้จักชุมชน4	141.53	405.637	.829	.978
รู้จักชุมชน5	141.57	408.599	.690	.979
รู้จักบุคคล1	141.63	413.413	.600	.979
รู้จักบุคคล2	141.43	404.806	.816	.978
รู้จักบุคคล3	141.30	409.321	.736	.979
รู้จักบุคคล4	141.53	404.120	.739	.979
รู้จักบุคคล5	141.43	403.633	.806	.978

OK
 110/115
 2 ม. 256

ภาคผนวก จ
หนังสือขออนุมัติแจกจริง

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๔๒๑

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนวัดศรีสุธาราม แขวงบางขุนนนท์
เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐
โทรศัพท์/โทรสาร ๐๒-๕๓๔-๒๑๒๓

๒๑

กันยายน ๒๕๕๔

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน ประธานชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย พระเจ้ารติ ฌายา วิฑูรธโม รหัสประจำตัวนิสิต ๕๓๐๑๔๐๔๔๑๗
นิสิตปริญญาโทหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การประยุกต์ใช้หลักสัปตธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชน : กรณีศึกษาชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้จำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากประชาชนที่อยู่ภายใต้การดูแลของท่าน จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านเพื่อโปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลและสนับสนุนข้อมูลเพื่อใช้ในการวิจัย ซึ่งจะประโยชน์ทางวิชาการต่อไป

หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุษะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

โทร/โทรสาร ๐-๒๕๓๔-๒๑๒๓ ภายใน ๒๑๓๐

รับทราบ
(นาง จักรพจน์ สุวรรณเพ็ญ)
ประธานชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์

ภาคผนวก จ
ตารางค่าความเชื่อมั่น เครจซี่ และ มอร์แกน

ตารางของ Krejcie & Morgan

ประชากร	ขนาด กลุ่มตัวอย่าง	ประชากร	ขนาด กลุ่มตัวอย่าง	ประชากร	ขนาด กลุ่มตัวอย่าง	ประชากร	ขนาด กลุ่มตัวอย่าง	ประชากร	ขนาด กลุ่มตัวอย่าง
10	10	120	92	340	181	1200	291	8000	367
15	14	130	97	360	186	1300	297	9000	368
20	19	140	103	380	191	1400	302	10000	370
25	24	150	108	400	196	1500	306	15000	375
30	28	160	113	420	201	1600	310	20000	377
35	32	170	118	440	205	1700	313	30000	379
40	36	180	123	460	210	1800	317	40000	380
45	40	190	127	480	214	1900	320	50000	381
50	44	200	132	500	217	2000	322	75000	382
55	48	210	136	550	226	2200	327	100000	384
60	52	220	140	600	234	2400	331		
65	56	230	144	650	242	2600	335		
70	69	240	148	700	248	2800	338		
75	68	250	152	750	254	3000	341		
80	66	260	155	800	260	3500	346		
85	70	270	159	850	265	4000	351		
90	73	280	162	900	269	4500	354		
95	76	290	165	950	274	5000	357		
100	80	300	169	1000	278	6000	361		
110	86	320	175	1100	285	7000	364		

แหล่งที่มา : ประชัย เปี่ยมสมบูรณ์. ระเบียบวิธีวิจัยทางวิทยาศาสตร์สังคม : การสังเคราะห์และบูรณาการ. 2529

ปรับมาจาก Krejcie, R.V., and Morgan D.W. " Determining Sample Size for Research Activities. "

ภาคผนวก ช
แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่องการประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์
เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร

คำชี้แจง

แบบสอบถามนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ ตามหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมเป็นข้อมูลทางวิชาการสำหรับศึกษาค้นคว้า

ใคร่ขอความกรุณาจากท่านตอบแบบสอบถามนี้ โดยใส่เครื่องหมาย ✓ ลงใน ☐ หรือเติมข้อความลงในช่องว่าง คำตอบเหล่านี้ไม่มีข้อใดผิดหรือถูก และขอรับรองว่าจะไม่มีผลกระทบต่อหน้าที่การงานของท่านแต่อย่างใดทั้งสิ้น ผู้วิจัยจะถือว่าคำตอบของท่านเป็นความลับ และนำเสนอผลการศึกษาในลักษณะภาพรวมไม่ใช่รายบุคคล การตอบแบบสอบถามของท่านมีคุณค่า และเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการวิจัยครั้งนี้ โปรดพิจารณาข้อความแต่ละข้อความโดยละเอียด และโปรดตอบคำถามตามความเป็นจริงโดยครบถ้วนทุกข้อ

แบบสอบถามแบ่งออกเป็น ๓ ตอน คือ

ตอนที่ ๑ เป็นแบบสอบถามข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ ๒ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชน : กรณีศึกษา ชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร

ตอนที่ ๓ ผลของการประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร

ขอเจริญพรขอบคุณทุกท่านที่ร่วมมือตอบแบบสอบถาม

พระจำรัส จิตฺตมฺโม (สวาสโพธิ์กลาง)

นิสิตปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ตอนที่ ๑ แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม
คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ใน ☐ ที่ตรงกับความเป็นจริงของท่าน ต่อไปนี้
 ส่วนที่ ๑ ข้อมูลเบื้องต้น

๑. เพศ

- ☐ ชาย ☐ หญิง

๒. อายุ

- ☐ ต่ำกว่า ๒๕ ปี ☐ ๒๕ - ๓๕ ปี
☐ ๓๖ - ๔๕ ปี ☐ ๔๖ - ๕๕ ปี
☐ มากกว่า ๕๕ ปี

๓. สถานภาพ

- ☐ โสด ☐ สมรส
☐ หม้าย / หย่า / แยกกันอยู่

๔. ระดับการศึกษา

- ☐ ต่ำกว่าปริญญาตรี ☐ ปริญญาตรี
☐ สูงกว่าปริญญาตรี

๕. อาชีพ

- ☐ รับราชการ / รัฐวิสาหกิจ ☐ เกษตรกร
☐ ค้าขาย ☐ เอกชน / ธุรกิจส่วนตัว
☐ อื่น ๆ (ระบุ).....

๖. รายได้รวมต่อเดือน

- ☐ น้อยกว่า ๕,๐๐๐ บาท ☐ ๕,๐๐๐-๑๐,๐๐๐ บาท
☐ ๑๐,๐๐๑ - ๒๐,๐๐๐ บาท ☐ ๒๐,๐๐๑ บาทขึ้นไป

ตอนที่ ๒ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชน : กรณีศึกษา ชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านที่สุดเพียงข้อเดียวโดยมีความหมายดังต่อไปนี้

๕	หมายถึง ความคิดเห็นระดับมากที่สุด
๔	หมายถึง ความคิดเห็นระดับมาก
๓	หมายถึง ความคิดเห็นระดับปานกลาง
๒	หมายถึง ความคิดเห็นระดับน้อย
๑	หมายถึง ความคิดเห็นระดับน้อยที่สุด

ข้อ	รายการ	ระดับความคิดเห็น				
	๑.การประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนด้วยความเป็นผู้รู้จักเหตุ เช่น การทำดีเป็นเหตุแห่งความสุข	๕	๔	๓	๒	๑
๑.	คณะกรรมการชุมชนทราบระเบียบข้อปฏิบัติ กฎเกณฑ์ของชุมชน					
๒.	คณะกรรมการชุมชนมีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ให้บริการประชาชน					
๓.	คณะกรรมการชุมชนทราบถึงความรับผิดชอบในหน้าที่การให้บริการช่วยเหลือของผู้นำชุมชน					
๔.	คณะกรรมการชุมชนตั้งมั่นอยู่ในหลักแห่งกฎหมาย ให้บริการประชาชนโดยยึดหลักความถูกต้อง					
๕.	คณะกรรมการชุมชนปฏิบัติตามกฎระเบียบและปฏิบัติต่อประชาชนอย่างเท่าเทียมกัน					

ข้อ	รายการ	ระดับความคิดเห็น				
	๒.การประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนด้วยความเป็นผู้รู้จักผล เช่น รู้จักว่าทุกข์เป็นผลจากการทำความชั่ว	๕	๔	๓	๒	๑
๖.	คณะกรรมการชุมชนมุ่งมั่นในการทำงานให้ถึงจุดหมายที่ประชาชนต้องการ					
๗.	เมื่อประชาชนมีการร้องเรียนต่อการปฏิบัติงานคณะกรรมการชุมชนก็สามารถยอมรับและชี้แจงได้					
๘.	คณะกรรมการชุมชนมีการบริหารจัดการที่ดี ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชน					
๙.	คณะกรรมการชุมชนทราบถึงผลเสียที่เกิดจากการบริหารจัดการอย่างไม่ถูกต้อง					
๑๐.	คณะกรรมการชุมชนดูแลและให้บริการเต็มที่ เมื่อมีประชาชนมาขอรับบริการหรือติดต่อซักถาม					
	๓.การประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนด้วยความเป็นผู้รู้จักตนเอง เช่น รู้ว่าตนมีความสามารถด้านไหน					
๑๑.	คณะกรรมการชุมชนมีความสามารถในการวางตัวได้อย่างเหมาะสม					
๑๒.	คณะกรรมการชุมชนเข้าใจในบทบาทและหน้าที่ของตนเองเป็นอย่างดี					
๑๓.	คณะกรรมการชุมชนมีความสามารถในการให้บริการ					
๑๔.	คณะกรรมการชุมชนมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตน					
๑๕.	คณะกรรมการชุมชนปรับตัวเข้ากับประชาชนในชุมชนได้เป็นอย่างดี					

ข้อ	รายการ	ระดับความคิดเห็น				
๒	๔.การประยุกต์ใช้หลักสัปปริธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนด้วยความเป็นผู้รู้จักประมาณ เช่น รู้จักความพอดีในการเลี้ยงชีพในทางที่ชอบ	๕	๔	๓	๒	๑
๑๖.	คณะกรรมการชุมชนพัฒนาชุมชนตามความจำเป็นของชุมชนนั้นๆ					
๑๗.	คณะกรรมการชุมชนมีการใช้ทรัพยากรในชุมชนให้เกิดประโยชน์อย่างสูงสุด					
๑๘.	คณะกรรมการชุมชนจัดกิจกรรมส่งเสริมหลักเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน					
๑๙.	คณะกรรมการชุมชนบริหารจัดการงบประมาณภายในชุมชนได้อย่างเพียงพอและทั่วถึง					
๒๐.	คณะกรรมการชุมชนเข้าใจในผลที่ได้รับจากการรู้จักประมาณในการบริหารจัดการทรัพยากรภายในชุมชน					
	๕.การประยุกต์ใช้หลักสัปปริธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนด้วยความเป็นผู้รู้จักกาลเวลา เช่น รู้จักกาลเวลาที่เหมาะสม					
๒๑.	คณะกรรมการชุมชนมีการลำดับขั้นตอนในการทำงาน					
๒๒.	คณะกรรมการชุมชนมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเองและตรงต่อเวลา					
๒๓.	คณะกรรมการชุมชนจัดให้มีกิจกรรมส่งเสริมความรู้ในด้านต่าง ๆ ช่วงวันหยุด					
๒๔.	คณะกรรมการชุมชนสามารถแก้ไขสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ทันทั่วทั้งที่ และรู้ว่าอะไรควรทำก่อนอะไรควรทำทีหลัง					
๒๕.	คณะกรรมการชุมชนให้การดูแลความปลอดภัยในสถานการณ์ฉุกเฉินในช่วงเวลาที่เหมาะสม					

ข้อ	รายการ	ระดับความคิดเห็น				
	๖.การประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนด้วยความเป็นผู้รู้จักชุมชน เช่น อยู่ ในชุมชนด้วยความสามัคคี มีจิตสาธารณะ	๕	๔	๓	๒	๑
๒๖.	คณะกรรมการชุมชนมีความจริงใจต่อการให้บริการกับประชาชน					
๒๗.	คณะกรรมการชุมชนให้บริการต้อนรับ ดูแลผู้เข้ามาศึกษาดูงาน ในชุมชนเป็นอย่างดี					
๒๘.	คณะกรรมการชุมชนให้ความช่วยเหลือตามสภาพความเดือดร้อน ในชุมชน					
๒๙.	คณะกรรมการชุมชนรับฟังเหตุผลทั้งฝ่ายผู้นำและประชาชนใน ชุมชน					
๓๐	คณะกรรมการชุมชนบริหารจัดการชุมชนและได้รับความร่วมมือ จากประชาชนในชุมชน					
.	๗.การประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการ ชุมชนด้วยความเป็นผู้รู้จักบุคคล เช่น ความแตกต่างแห่ง บุคคล ฐานะ คุณธรรม					
๓๑	คณะกรรมการชุมชนเป็นผู้นำในกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม เช่น เข้าวัดฟังธรรม เป็นต้น					
๓๒	คณะกรรมการชุมชนรับฟังปัญหาจากประชาชนในชุมชนทุก ระดับฐานะพร้อมให้คำแนะนำและช่วยเหลืออย่างเต็มที่					
๓๓	คณะกรรมการชุมชนมอบหมายหน้าที่ในชุมชนให้กับบุคคลที่มี ความสามารถในชุมชน					
๓๔	คณะกรรมการชุมชนให้ความอนุเคราะห์ดูแลผู้ด้อยโอกาสใน ชุมชน					
๓๕	คณะกรรมการชุมชนมีการจัดกิจกรรมที่บุคคลทุกคนในชุมชนเข้า ร่วมได้					

ตอนที่ ๓ แบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะอื่นๆ เกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร

๑. ปัญหา อุปสรรคในการประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชน คือ การรู้จัก
เหตุ เช่น รู้จักว่าการทำความดีเป็นเหตุแห่งความสุข

.....

.....

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

๒. ปัญหา อุปสรรคในการประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชน คือ การรู้จักผล เช่น รู้จักว่าปัญหาเป็นผลจากการขาดความรับผิดชอบในหน้าที่

.....

.....

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

๓. ปัญหา อุปสรรคในการประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชน คือ การรู้จักตน เช่น รู้ว่าตนเองมีความรู้ความสามารถ ความถนัด ทางด้านไหน

.....

.....

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

๔. ปัญหา อุปสรรคในการประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชน คือ การรู้จักประมาณ เช่น รู้จักความพอเหมาะ พอดี ในการแสวงหาเครื่องยังชีพและต้องแสวงหาในทางที่ชอบธรรม

.....

.....

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

๕. ปัญหา อุปสรรคในการประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชน คือ การรู้จักกาล เช่น รู้กาลเวลาอันเหมาะสม รู้ระยะเวลาที่จะต้องใช้ในการประกอบกิจการทำหน้าที่การงานต่างๆ

.....

.....

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

๖. ปัญหา อุปสรรคในการประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชน คือ การรู้จักชุมชน องค์กร เช่น ประพฤติปฏิบัติตนเข้ากับวัฒนธรรมขององค์กรได้เป็นอย่างดี

.....

 ข้อเสนอแนะ

๗. ปัญหา อุปสรรคในการประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชน คือ การรู้จัก
 บุคคล เช่น รู้ความแตกต่างในความสามารถ ความมีคุณธรรม ของแต่ละบุคคล

ข้อเสนอแนะ

ขออนุโมทนาขอบคุณที่กรุณาตอบแบบสอบถามครั้งนี้

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	: พระจำรัส จิตธมฺโม (สวาสโพธิ์กลาง)
เกิด	: วันที่ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๒๑
สถานที่เกิด	: ๔๙ หมู่ ๕ บ้านโคกสำโรง ตำบลศรีละกอ อำเภอจักราช จังหวัดนครราชสีมา
การศึกษา	: นักธรรมเอก, พุทธศาสตรบัณฑิต (รัฐศาสตร์) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อุปสมบท	: วันที่ ๒๖ พฤษภาคม ๒๕๔๔
สังกัดวัด	: วัดใหม่พิเรนทร์ แขวงวัดอรุณ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพฯ ฯ ๑๐๖๐๐
ที่อยู่ปัจจุบัน	: ๖๑๑ วัดใหม่พิเรนทร์ แขวงวัดอรุณ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพฯ ฯ ๑๐๖๐๐
โทรศัพท์	: ๐๘๙-๔๘๔๐๔๑๗
E- mail	: yogyag007@hotmail.com

การประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชน

พระจำรัส จิตฺตมฺโม

นิสิตพุทธศาสตรมหาบัณฑิต (รัฐประศาสนศาสตร์)

ตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัยจนถึงต้นกรุงรัตนโกสินทร์ ได้พบว่า ชุมชนได้วิวัฒนาการเป็นชุมชนขนาดใหญ่ มีระบบการปกครองแบบรวมศูนย์มีสถาบันพระมหากษัตริย์ทำหน้าที่ปกครองและมีกรรมสิทธิ์เหนือที่ดิน และแรงงานมีระบบศักดินา คนในสังคมมีความสัมพันธ์ลักษณะเป็นระบบมูลนายและไพร่/ทาส อย่างไรก็ตามสภาพของชุมชนไทยในขณะนั้นก็ยังมิใช่ชุมชนที่เป็นศูนย์กลางคือ เป็นเมืองหลวงและมีหัวเมืองรอบนอกที่เป็นชนบท

ในช่วงทศวรรษ ๒๓๙๐ – ๒๔๐๐ ประเทศไทยเกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมหลายประการนับตั้งแต่การเปลี่ยนแปลงในวิธีการผลิตจากการผลิตเพื่อยังชีพไปเป็นการผลิตเพื่อการค้า การให้กรรมสิทธิ์ในการจับจองที่ดินแก่ชาวนา และมีการอพยพแรงงานเข้าสู่ภาคกลางเพื่อทำงานหารายได้ เกิดภาคอุตสาหกรรมขึ้นในเมืองหลวงซึ่งเป็นเศรษฐกิจแบบทุนนิยมที่ทำให้ชนบทต้องพึ่งพาทุนและเทคโนโลยีต่าง ๆ จากเมืองหลวง ในส่วนของการเมืองการปกครองก็มีการสร้างระบบราชการเกิดขึ้น ทำให้เกิดการรวมอำนาจสู่เมืองหลวง และมีอิทธิพลต่อการกำหนดวิถีชีวิตของชุมชนในหมู่บ้านชนบทมีการกำหนดแผนบูรณะชนบท โดยการส่งเสริมอาชีพ การพัฒนาจิตใจ การรู้จักทำงานร่วมกัน อันเนื่องมาจากการทำสัญญาเบาว์ริง ในปี ๒๓๙๘^๑ พุทธศักราช ๒๔๔๐ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงมีพระราชดำริให้ทดลองจัดตั้งการปกครองแบบใหม่ในระดับท้องถิ่น เรียกว่า “สุขาภิบาลกรุงเทพ” การจัดตั้งครั้งนั้นเกิดจากรัชกาลที่ ๕ ได้เสด็จประพาสยุโรปและประเทศเพื่อนบ้านที่เป็นเมืองขึ้นของอังกฤษหลายครั้ง และได้ทรงทอดพระเนตรบทบาทของหน่วยงานท้องถิ่นในการดูแลท้องถิ่นของตนเอง

^๑ดร. โกวิท พวงงาม, การจัดการตนเองของชุมชนและท้องถิ่น, (มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, บพิธการพิมพ์ จำกัด ๒๕๕๑), หน้า ๓๕๕.

ในการจัดตั้งสุขาภิบาลเป็นครั้งแรกที่กรุงเทพฯ หน้าที่สำคัญของหน่วยปกครองดังกล่าว คือ การรักษาความสะอาดในชุมชนของตน การบูรณะและการจัดสร้างสาธารณูปโภค และสาธารณูปการใน ชุมชน เช่นถนน ไฟฟ้า ตามเส้นทางสวนสาธารณะ สนามกีฬา ฯลฯ สุขาภิบาลกรุงเทพฯ มีลักษณะเป็นการปกครองท้องถิ่นโดยข้าราชการประจำ^๒

พ.ศ. ๒๕๑๕ มีประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๓๓๕ รวมเทศบาลกรุงเทพฯกับเทศบาลธนบุรี และองค์การปกครองท้องถิ่นอื่น ๆ เข้าด้วยกันกลายเป็น “กรุงเทพมหานคร”

ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดมาจากการแต่งตั้งในระยยะเริ่มต้น ลักษณะองค์กรของกรุงเทพมหานคร คือมีสภา กรุงเทพมหานคร ทำหน้าที่ฝ่ายนิติบัญญัติ มีสมาชิกที่มาจากการเลือกตั้งเขตละ ๑ คน และมีฝ่ายบริหารคือผู้ว่า กรุงเทพมหานคร ทั้งหมดอยู่ในวาระ ๔ ปี

ในช่วงทศวรรษ พ.ศ. ๒๕๔๐-๒๕๕๐ ท้องถิ่นได้รับความนิยมอย่างมากประการหนึ่ง เพราะการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๔๐ ที่รับรองสถานะของสิทธิชุมชนทำให้กระแสท้องถิ่นได้รับการขานรับเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ ในอนาคต

พ.ศ. ๒๕๕๑ มีการจัดระเบียบชุมชนในรูปแบบของ “สภาองค์กรชุมชน” ตาม พ.ร.บ. สภาองค์กรชุมชน พ.ศ. ๒๕๕๑ ซึ่งในเวลาต่อมาได้มีการจัดระเบียบ “สภาองค์กรชุมชนระดับตำบล” เกิดขึ้นโดยมีการจัดให้มีสมาชิกสภาองค์กรชุมชนตำบล โดยที่สมาชิกสภาประกอบด้วยสมาชิกที่เลือกมาจากตัวแทนกลุ่มองค์กรชุมชนในระดับตำบลหมู่บ้านมีการแจ้งจัดการจัดตั้งไว้ก่อนและสมาชิกส่วนหนึ่งมาจากผู้ทรงคุณวุฒิอีกไม่เกิน ๑ ใน ๕ ของสมาชิกที่เป็นตัวแทนองค์กร

ปัจจุบันคำว่า “ชุมชน” มีความหมายในลักษณะต่าง ๆ มากมาย ทั้งในด้านการปกครอง ด้านการพัฒนา ด้าน และด้านวิชาการตั้งแต่ความหมายที่เป็นรูปแบบของหน่วยทางสังคมและสถาบันการปกครอง เช่น ชุมชนชนบท ชุมชนเมือง และชุมชนแออัด ตลอดจนลักษณะของชุมชนที่มีความสัมพันธ์ในเชิงกระบวนการและแนวคิดที่หลากหลาย เช่น องค์กรชุมชน ผู้นำชุมชน พัฒนาชุมชน วัฒนธรรมชุมชน สิทธิชุมชน และอำนาจชุมชน เป็นต้น

การบริหารจัดการชุมชนจึงเป็นหน้าที่หลักที่ทุกภาคส่วนต้องร่วมกันรับผิดชอบ ภาครัฐคณะกรรมการบริหารชุมชน สมาชิกภายในชุมชนต้องช่วยกัน ไม่ว่าจะเป็นการบริหารทางด้านวัตถุ เช่น ที่อยู่อาศัย ทัศนียภาพของชุมชน เป็นต้น นอกจากบริหารทางด้านวัตถุแล้วต้องมีการพัฒนาทางด้านจิตใจด้วย คือส่งเสริมมุ่งเน้น ในเรื่องทางการศึกษาเน้นในการนำเอาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาใช้ในชีวิตประจำวัน เน้นให้คนอยู่ในศีลธรรม จริยธรรม และส่งเสริมให้คนในชุมชนได้มีความรู้ทางวิทยาการสมัยใหม่ ที่ควบคู่ไปกับคุณธรรม รวมทั้งการร่วมกันรณรงค์ พิษภัยต่างๆ ทางสังคมไม่ว่าจะเป็นปัญหายาเสพติด การพนัน โรคภัยไข้เจ็บต่างๆ เป็นต้น

^๒ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๗๑.

๑. ฌัมมัญญตา ความรู้จักธรรมชาติ รู้หลัก หรือ รู้จักเหตุ คือ รู้หลักความจริง รู้หลักการ รู้หลักเกณฑ์ รู้กฎแห่งธรรมชาติ รู้กฎเกณฑ์แห่งเหตุผล และรู้หลักการที่จะทำให้เกิดผล (knowing the law ; knowing the cause) คุณสมบัติของผู้นำในข้อนี้ ต้องเป็นผู้รู้หลักการทำงาน เข้าใจระเบียบกฎเกณฑ์ต่างๆเป็นอย่างดีและสามารถแสดงตนเป็นผู้นำในด้านนี้ได้อย่างชัดเจนเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่ผู้ใต้บังคับบัญชา

๒. อัตถัญญตา (ความรู้จักอรรถ รู้ความมุ่งหมาย หรือ รู้จักผล คือ รู้ความหมาย รู้ความมุ่งหมาย รู้ประโยชน์ที่ประสงค์ รู้จักผลที่จะเกิดขึ้นสืบเนื่องจากการกระทำหรือความเป็นไปตามหลัก (knowing the meaning; knowing the purpose ; knowing the consequence) คุณสมบัติของผู้นำในข้อนี้ ต้องเป็นผู้ที่รู้และเข้าใจในนโยบาย มีความมุ่งหมายในการกระทำตามจุดประสงค์ขององค์การที่ตั้งไว้ และรู้ผลหรือประโยชน์ที่เกิดจากการกระทำนั้น ๆ ด้วย

๓. อัตตัญญตา (ความรู้จักตน คือ รู้ว่า เรานั้น ว่าโดยฐานะ ภาวะ เพศ กำลังความรู้ความสามารถ ความถนัด และคุณธรรม (knowing oneself) คุณสมบัติของผู้นำในข้อนี้ ต้องรู้จักตนเอง ให้มองเห็นตนเอง ว่ามีความพร้อมทั้งกายและใจ การประพฤติตนที่เหมาะสม และรู้ที่จะแก้ไขปรับปรุงตนเองให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

๔. มัตตัญญตา (ความรู้จักประมาณ คือ ความพอดี (moderation ; knowing how to be temperate) คุณสมบัติของผู้นำในข้อนี้ ต้องเป็นผู้รู้จักประมาณ คือ รู้กำลัง ความสามารถ งบประมาณ บุคลากรและเทคโนโลยีในการดำเนินงานและการแข่งขันกับองค์กรอื่นๆ

๕. กาลัญญตา (ความรู้จักกาล คือ รู้กาลเวลาอันเหมาะสม และระยะเวลาที่จะต้องใช้ ในการประกอบกิจ กระทำหน้าที่การงาน (knowing the proper time; knowing how to choose and keep time) คุณสมบัติของผู้นำในข้อนี้ ต้องเป็นผู้กระทำการใดๆ ให้ตรงเวลา ให้เป็นเวลา ให้ทันเวลา ให้พอเวลา ให้เหมาะสมเวลา ซึ่งเวลาเป็นเงื่อนไขสำคัญสำหรับการทำงานให้สำเร็จ

๖. ปริสัณญตา (ความรู้จักบริษัท คือ รู้จักชุมชน และรู้จักที่ประชุม (knowing the assembly ; knowing the society) คุณสมบัติของผู้นำในข้อนี้ต้องเป็นผู้รู้กิจที่ประพฤติดต่อ ชุมชนนั้นๆ ว่า ชุมชนนี้เมื่อเข้าไปหา จะต้องทำกิจอย่างนี้ จะต้องพูดอย่างนี้ ชุมชนนี้ควรสงเคราะห์อย่างนี้ ซึ่งมีผลให้องค์การได้รับการสนับสนุนร่วมมือจากชุมชน

๗. ปุคคลัญญตา หรือ ปุคคลปโรปรัญญตา (ความรู้จักบุคคล คือ รู้ความแตกต่างแห่งบุคคล (knowing the individual; knowing the different individuals) คุณสมบัติของผู้นำในข้อนี้ ต้องรู้ธรรมาศัย ความสามารถ และคุณธรรมของบุคคลว่าเป็นอย่างไร และรู้ที่จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นๆ ว่าจะสามารถมอบหมายให้ปฏิบัติงานใดๆขององค์การเพื่อให้ประสบความสำเร็จได้

ความสำคัญของสัปปริสธรรม ๗ ต่อการบริหารจัดการ

สัปปริสธรรม ๗ ประการ คือ ธรรมของสัตบุรุษ ในการบริหารงานในองค์กรต่างๆ ถ้าองค์กรใดมีบุคคลกรที่เป็นสัตบุรุษก็ย่อมจะสร้างความเจริญความสามัคคีให้แก่หน่วยงานหรือองค์กรนั้น เพราะบุคลากรหรือผู้บริหารที่รู้จักเหตุ รู้จักผล รู้จักตนเอง รู้จักประมาณ รู้จักเวลา รู้จักชุมชน และรู้บุคคล ย่อมทำให้การบริหารจัดการของหน่วยงานประสบความสำเร็จตามนโยบายที่ได้วางไว้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการประยุกต์ใช้กับการบริหารจัดการของชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ ที่ผู้วิจัยได้นำมาเสนอนี้ ใช้หลักธรรมสัปปริสธรรม ๗ ประการหรือไม่อย่างไร การนำหลักธรรมนี้มาประยุกต์ใช้เพื่อให้เกิดความเจริญ ความก้าวหน้าในองค์กรเป็นแรงจูงใจในการทำงานของฝ่ายปฏิบัติ ตลอดจนการบริหารจัดการที่มีคุณภาพเกิดขึ้นด้วย หลักสัปปริสธรรม ๗ ประการ แปลว่า ธรรมของสัตบุรุษ ได้แก่ คนดี มีความประพฤติ ทางกาย วาจา ถูกต้องเรียบร้อยไม่มีโทษ

สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก (เจริญ สุวฑฺฒโน) ได้ตรัสว่าสัปปริสธรรม ธรรมของสัตบุรุษหรือคนดี หรือธรรมของมนุษย์ผู้มีความเป็นมนุษย์สมบูรณ์มี ๗ ประการ ศึกษาให้รู้ให้เข้าใจ แล้วปฏิบัติให้ได้ ก็จะสามารถรักษาคุณค่าแห่งความเป็นมนุษย์ทุกประการได้ สัปปริสธรรม ๗ ประการคือ รู้จักเหตุ รู้จักผล รู้จักตน รู้จักประมาณ รู้จักกาล รู้จักประชุมชน และรู้จักบุคคล^๓

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต) กล่าวถึง คุณสมบัติของผู้นำในความสัมพันธ์กับผู้ร่วมงานที่ไปด้วยกันนั้น คือคุณสมบัติของผู้ที่จะเป็นผู้นำ บุคคลที่เป็นผู้นำจะต้องมีธรรมะหรือคุณสมบัติในตัวของผู้นั้นมี ๗ ประการ ได้แก่ รู้จักเหตุ รู้จักผล รู้จักตน รู้จักประมาณ รู้จักกาล รู้จักชุมชน และรู้จักบุคคล^๔

แนวคิดเกี่ยวกับการบริหาร

เกณฑ์คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ^๕ พ.ศ. ๒๕๔๘ (Public Management Quality Award - PMQA) เกณฑ์คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ พ.ศ. ๒๕๔๘ ได้ถูกพัฒนาขึ้นมาโดยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ โดยประยุกต์จากเกณฑ์รางวัล

^๓สมเด็จพระสังฆราชสกลมหาสังฆปริณายก (เจริญ สุวฑฺฒโน), ธรรมศึกษา, เข้าถึงข้อมูลเมื่อ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๕๓. <http://mahamakuta.inet.co.th/study>.

^๔พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), ภาวะผู้นำความสำคัญต่อการพัฒนาคน พัฒนาประเทศ, หน้า ๑๐

^๕สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ, สำนักเลขานุการคณะกรรมการรางวัลคุณภาพแห่งชาติ, กรณีศึกษา Best Practices TQA Winner ๒๐๐๓ บริษัท ผลิตภัณฑ์กระดาษไทย จำกัด, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์พิชเนศพรินตติ้งเซ็นเตอร์, ๒๕๔๖), หน้า ๖.

คุณภาพแห่งชาติ มีจุดประสงค์เพื่อส่งเสริมให้หน่วยงานภาครัฐ ได้มีการพัฒนาคุณภาพการบริหารที่ทัดเทียมสากล

ค่านิยมหลัก และแนวคิด (Core Values and Concepts)

๑. การนำองค์การอย่างมีวิสัยทัศน์ (Visionary Leadership) ผู้นำระดับสูงขององค์การควรกำหนดทิศทาง และสร้างองค์การที่มุ่งเน้นผู้ป่วยหรือผู้รับบริการ ค่านิยมขององค์การที่มีความชัดเจน และเป็นรูปธรรม ผู้นำควรมั่นใจว่าการกำหนดกลยุทธ์ ระบบงานและวิธีการในการสร้างความเป็นเลิศให้เกิดขึ้นในองค์การ

๒. ความเป็นเลิศที่มุ่งเน้นผู้รับบริการ (Customer-Focused Excellence) บริการสุขภาพจะต้องมุ่งเน้นที่ผู้ป่วย หรือผู้รับบริการเป็นสำคัญ

๓. การเรียนรู้ขององค์การและของแต่ละบุคคล (Organization and personal learning) การที่องค์การจะสามารถบรรลุผลที่เป็นเลิศได้ ต้องมีแนวทางปฏิบัติที่ดีในการเรียนรู้ขององค์การ การปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงที่จะช่วยนำไปสู่เป้าประสงค์และ/หรือแนวทางใหม่

๔. การให้ความสำคัญกับพนักงาน และผู้ร่วมมือ (Valuing staff and partners) ความสำเร็จขององค์การขึ้นอยู่กับความรู้ ทักษะ ความคิดสร้างสรรค์ และแรงจูงใจของพนักงานและผู้ร่วมมือ

๕. ความคล่องตัว (Agility) องค์การที่ประสบความสำเร็จในการแข่งขันระดับโลกได้นั้นต้องอาศัยความคล่องตัว ซึ่งหมายถึงความสามารถในการปรับตัวอย่างรวดเร็วและมีความยืดหยุ่น

๖. การมุ่งเน้นอนาคต (Focus on the future) ในบรรยากาศที่มีการแข่งขันการมุ่งเน้นอนาคตต้องอาศัยความเข้าใจปัจจัยต่าง ๆ ทั้งระยะสั้น และระยะยาวที่มีผลกระทบต่อองค์การ

๗. การจัดการเพื่อนวัตกรรม (Managing for innovation) นวัตกรรม หมายถึง การเปลี่ยนแปลงที่สำคัญต่อการปรับปรุงผลิตภัณฑ์และบริการ กระบวนการภายในองค์การ รวมทั้งการสร้างคุณค่าใหม่ให้แก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียด้วย นวัตกรรมควรนำองค์การไปสู่มิติใหม่ในการดำเนินการ

๘. การจัดการโดยใช้ข้อมูลจริง (Management by fact) การวัด และวิเคราะห์ผลการดำเนินการมีความสำคัญต่อองค์การ การวัดผลนั้นควรมาจากกลยุทธ์ และความต้องการในระบบบริการสุขภาพ และควรให้ข้อมูล และสารสนเทศที่สำคัญซึ่งเกี่ยวกับกระบวนการผลิตและผลลัพธ์ รวมถึงสุขภาพของชุมชนข้อมูลทางระบาดวิทยา

๙. ความรับผิดชอบต่อสังคมและสุขภาพของชุมชน (Public responsibility and community health) ผู้นำองค์การด้านสุขภาพควรเน้นความรับผิดชอบต่อสาธารณะ และจริยธรรม ได้แก่ การใส่ใจต่อสุขภาพของชุมชน ความปลอดภัย และสิ่งแวดล้อม

๑๐. การมุ่งเน้นที่ผลลัพธ์ และการสร้างคุณค่า (Focus on results and creating value) การวัดผลการดำเนินการขององค์กรควรมุ่งเน้นผลลัพธ์สำคัญ ๆ ที่สามารถนำไปสร้างคุณค่า และการรักษาความสมดุลของคุณค่าให้กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลัก

๑๑. มุมมองในเชิงระบบ (Systems perspective) เกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติ และเกณฑ์ด้านบริการสุขภาพ ให้มุมมองเชิงระบบในการจัดการองค์การเพื่อให้บรรลุการดำเนินการที่เป็นเลิศ

แนวคิดเกี่ยวกับชุมชน

องค์กรชุมชนทั้งระดับชุมชนและเครือข่ายองค์กรชุมชน จะเป็นกลไกหลักในการทำงานและการจัดการ ทั้งนี้เพราะชุมชนเป็นเจ้าของปัญหาและรู้ความต้องการของตนเอง และมีพลังอย่างหลากหลาย เช่น การออมทรัพย์ ช่างชุมชน การรวมตัวกันของคนในชุมชนที่ต่างคนต่างอยู่แต่มารวมกันบนฐานปัญหาร่วมกัน ก่อเกิดการค้นหาคิดค้นวิธีการในการแก้ไขและจัดการ โดยในการรวมตัวกันนั้นต้องมีกระบวนการจัดการให้ผู้คนหรือสมาชิกนั้นๆ อยู่ร่วมกันได้อย่างเท่าเทียม และมีส่วนร่วม เกิดความตระหนักร่วมยึดเหนี่ยวร่วมและรู้สึกเป็นครอบครัวเดียวกัน เพื่อให้การแก้ไขปัญหาต่างๆ ดำเนินไปได้อย่างลุล่วง มีผู้ให้ความสนใจกำหนดความหมายของคำว่า ชุมชน

สำหรับประเทศไทยเองก็มีการแบ่งชุมชนออกตามจำนวนประชากรเช่นกัน โดยมี พ.ร.บ.ลักษณะการปกครองท้องที่ พ.ศ. ๒๔๗๕ ซึ่งระบุว่า

๑.๑ หมู่บ้าน จะต้องมีย่านประชากร ๒๐๐ คน หรือมีการสร้างบ้านเรือนไม่ต่ำกว่า ๕ หลังคา เรือน

๑.๒ ตำบล จะต้องมีหมู่บ้าน ๒๐ หมู่บ้านรวมกัน หรือมีประชากรประมาณ ๒,๐๐๐ คนขึ้นไป

๑.๓ อำเภอ ต้องมีท้องที่หลาย ๆ ตำบล ภายใต้การปกครองเดียวกัน หรือมีประชากรตั้งแต่ ๑๐,๐๐๐ คนขึ้นไป

นอกจากนั้นยังได้มีการแบ่งรูปแบบการปกครองตำบล อำเภอและจังหวัดเป็นเขตสุขาภิบาลและเขตเทศบาลอีกด้วย เช่น

ก.สุขาภิบาล คือท้องถื่นที่มีความเจริญไม่ถึงขั้นที่จะจัดตั้งเป็นเทศบาล โดยมีเกณฑ์ดังนี้คือ

๑.มีพื้นที่ประมาณ ๑-๔ ตารางกิโลเมตร

๒.ควรมีร้านค้าอย่างน้อย ๑๐ ห้อง

๓.มีประชากรอย่างน้อย ๑,๕๐๐ คน

ข.เทศบาล คือท้องถิ่นที่มีความเจริญสมควรยกฐานะขึ้นเทศบาลโดยแบ่งประเภทและมีหลักเกณฑ์ดังนี้คือ

๑. เทศบาลตำบล มีได้ระบุจำนวนประชากร

๒. เทศบาลเมือง มีประชากรตั้งแต่ ๑๐,๐๐๐ คนขึ้นไปมีความหนาแน่นของประชากรไม่ต่ำกว่า ๓,๐๐๐ คน ต่อ ๑ ตารางกิโลเมตร

๓. เทศบาลนคร มีประชากรตั้งแต่ ๕๐,๐๐๐ คนขึ้นไป มีความหนาแน่นของประชากรไม่ต่ำกว่า ๓,๐๐๐ คน ต่อ ๑ ตารางกิโลเมตร

ดังนั้นหลักสัปปริสธรรม เป็นหลักธรรมที่ผู้บริหารสามารถนำไปเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานเพื่อทำให้การทำงานร่วมกับผู้อื่นประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ ช่วยให้ตระหนักในเหตุผลรู้จักการวางตัวพอเหมาะพอดีทั้งทางเศรษฐกิจ และสังคมรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมและมีความเป็นตัวของตัวเองจึงมีความสำคัญมากต่อการบริหารจัดการโดยมีการประยุกต์ใช้ทางบวกกับการปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารจัดการทุกด้าน โดยการประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรม ๗ กับด้านการวางแผน ด้านการจัดบุคลากรด้านการประสานงานด้านการรายงาน และด้านการงบประมาณ ทำให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการปฏิบัติงาน

ซึ่ง ถ้าจริง ๆ แล้วนั้นศาสนา มีส่วนกำหนดความสัมพันธ์ขององค์ประกอบภายในชุมชนหนึ่งๆที่มีความสำคัญไม่น้อย โดยเฉพาะในชุมชนที่ยังอยู่ในขั้นพัฒนา (Developing Community)คือ ศาสนา ศาสนาในที่นี้ย่อมหมายความว่าความเชื่อในสิ่งที่ศักดิ์สิทธิ์ และการกระทำต่างๆ ทางศาสนา การศึกษาของนักมานุษยวิทยาพบว่า อิทธิพลเรื่องความเชื่อ ศาสนาหรือลัทธิศาสนาของชุมชนนั้น มีอิทธิพลมากที่จะสร้างความสัมพันธ์ หรือเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ของชุมชนหนึ่งไปได้อย่างมาก เช่น ชุมชนที่เฝ้ามนุษย์มาฆ่าเพื่อบูชายัญ โดยเชื่อว่าพระเจ้าจะบันดาลประโยชน์ให้หากได้มีการบูชายัญแล้ว

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาการประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร

๒. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

๓. เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรค และแนวทางการประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

๑. ทำให้ทราบวิธีการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร
๒. ทำให้ทราบความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
๓. ทำให้ทราบปัญหา อุปสรรค และแนวทาง การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร

บทสรุป

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ ๑) เพื่อศึกษาการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาธรรม ๗ กับการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร ๒) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาธรรม ๗ ในชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และ ๓) เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และแนวทางการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร ดำเนินการโดยวิธีวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) กับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชากรในพื้นที่ชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร จำนวน ๒๓๙ คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง โดยมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .๘๗๙ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (t-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One way ANOVA)

ผลการวิจัยพบว่า

๑. ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงจำนวน ๑๓๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๔.๔ มีอายุ ๓๖-๔๕ ปี จำนวน ๖๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๗.๒ มีสถานภาพสมรสจำนวน ๑๒๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๐.๒ มีการศึกษา ระดับต่ำกว่าปริญญาตรีจำนวน ๑๖๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๘.๒ มีอาชีพอื่น ๆ จำนวน ๙๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๐.๖ มีรายได้รวมต่อเดือน ๕,๐๐๐-๑๐,๐๐๐ บาทจำนวน ๘๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๔.๗
๒. ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร โดยรวม อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๘๐ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับมากทุกข้อ

๓. การเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรม ๗

ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ประชาชนที่มีสถานภาพต่างกันมีความคิดเห็นต่อการประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑ และบุคคลที่มีอายุ อาชีพต่างกันมีความคิดเห็นต่อการประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ซึ่งยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนประชาชนที่มีเพศ ระดับการศึกษา รายได้รวมต่อเดือนต่างกัน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

๔. แนวทางในการประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร พบว่า ควรทำงานโดยการนำหลักสัปปริสธรรมมาประยุกต์ใช้ในด้านต่าง ๆ คือ

ความเป็นผู้รู้จักเหตุ รู้จักหลักการ รู้จักหลักเกณฑ์และระเบียบการบริหารจัดการ

ความเป็นผู้รู้จักผล รู้ความหมาย รู้ความมุ่งหมาย รู้หน้าที่และรู้ประโยชน์ที่พึงประสงค์

ความเป็นผู้รู้จักตน คือ รู้ว่าตัวตนของเราเป็นใคร มีฐานะหรือทำหน้าที่อะไร

ความเป็นผู้รู้จักประมาณ ความพอเพียงในความเป็นอยู่ ในการใช้จ่ายทรัพย์

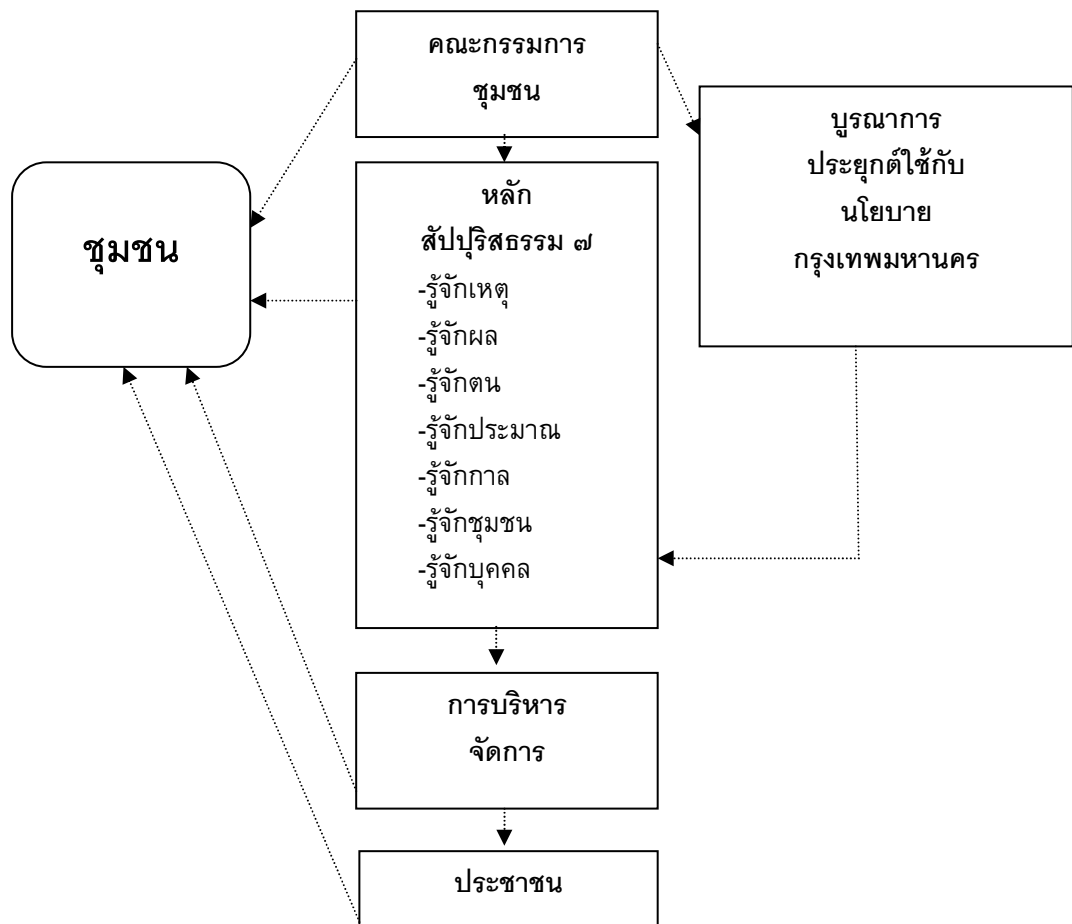
ความเป็นผู้รู้จักกาลเวลาอันเหมาะสมว่า เวลาไหนควรทำ เวลาไหนไม่ควรทำ และระยะเวลาในการทำงาน การจัดคนเข้าทำงาน

ความเป็นผู้รู้จักชุมชน ที่ประชุมการประพัตติตัวในที่ประชุม การเข้าหาชุมชน หรือกลุ่มคนในสังคม

ความเป็นผู้รู้จักบุคคล ความแตกต่างแห่งบุคคล ความสามารถ คุณธรรม อริยาไย ทำงานเพื่อส่วนรวม เชื่อตรงต่อตนเอง ต่องาน ต่อบุคคลอื่น บริหารจัดการด้วยความซื่อสัตย์สุจริต มีวินัยในตนเอง รักษากฎระเบียบที่ตั้งไว้ เคารพความคิดเห็นของกันและกัน เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าร่วมประชุมเพื่อเสนอปัญหา และความต้องการในชุมชน แสดงความคิดเห็น วิจารณ์การทำงาน และร้องทุกข์เรื่องราวต่าง ๆ ได้ เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขพัฒนาตนเอง และชุมชนอยู่เสมอ

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

จากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลการวิจัยเรื่องการประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร ทำให้พบองค์ความรู้ใหม่ที่เกิดจากงานวิจัยครั้งนี้

มิติที่ ๑ คณะกรรมการชุมชน

คณะกรรมการชุมชนบริหารจัดการโดยนำหลักสัปปริสธรรม ๗ มาประยุกต์และบูรณาการกับนโยบายของกรุงเทพมหานครอย่างจริงจัง เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดอันจะมาซึ่งประโยชน์สุขของคนในชุมชน

มิติที่ ๒ หลักสัปปริสธรรม ๗

หลักสัปปริสธรรม ๗ ควรนำมาประยุกต์ใช้อย่างครบถ้วน เป็นผู้รู้จักเหตุ รู้จักหลักการ ระเบียบการบริหารจัดการ เป็นผู้รู้จักผล รู้ความหมาย รู้ความมุ่งหมายรู้หน้าที่ ความเป็นผู้รู้จักตน คือ รู้ว่าตัวตนของเราเป็นใครมีฐานะหรือทำหน้าที่อะไร ความเป็นผู้รู้จักประมาณ ความพอเพียงในความเป็นอยู่ในการใช้จ่ายทรัพย์ เป็นผู้รู้จักกาลเวลาอันเหมาะสมว่า เวลาไหนควรทำ เวลาไหนไม่ควรทำและระยะเวลา

ในการทำงาน ความเป็นผู้รู้จักชุมชน ที่ประชุม การประพัตต์ตัวในที่ประชุม ความเป็นผู้รู้จักบุคคล ความแตกต่างแห่งบุคคล ความสามารถ คุณธรรม อัยยาศัย

มิตินี้ ๓ การบริหารจัดการ

การบริหารจัดการ (Management) หน้าทีต่าง ๆ (A set of functions) ทีกำหนด ทิศทางในการใช้ทรัพยากรทั้งหลายอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เพื่อให้บรรลุถึง เป้าหมายขององค์กร

มิตินี้ ๔ ประชาชน

ประชาชน ควรมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงาน เพื่อทีจะสามารถบอกได้ ว่างานทีทำไปนันได้รับผลดี ได้รับประโยชน์หรือไม่อย่างไร นอกจากนี้ยังต้องมีการพัฒนาตนเอง อยู่เสมอ และประชาชนควรมีค่านิยมทีเกื้อหนุนการพัฒนาสังคมอีกด้วย

มิตินี้ ๕ ชุมชน

การอยู่ร่วมกันภายใต้การจัดระเบียบทางสังคม อันเป็นที่ยอมรับของสมาชิกชุมชน ชุมชนยังเป็นเสมือน “เครื่องมือ” ทีทำให้สมาชิกบรรลุเป้าหมายหลาย ๆ ประการ เช่น การมี อาหารสำหรับการบริโภค การมีงานทำ ความปลอดภัยในทรัพย์สินและความสงบสุข การได้รับ สวัสดิการทีจำเป็นในชีวิต ฯลฯ

สรุป ชุมชน” มีนัยและความหมายทีอยู่บนฐานของการเปลี่ยนแปลงและการ เคลื่อนไหวไปตามกระแสของสังคม เพราะชุมชนไม่ใช่สิ่งทีหยุดนิ่ง แต่ชุมชนในทีนี้ หมายถึง ชุมชนทีมีชีวิต (Community Life) หากพิจารณาอย่างทอ่งแท้ จะพบว่าความเป็นชุมชน หรือ ความเป็นหมู่คณะ ล้วนมีการเปลี่ยนแปลงและเคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลา กระบวนการที ประชาชนและผู้ทีเกี่ยวข้องมีโอกาส ได้เข้าร่วมในการรับรู้ เรียนรู้ ทำความเข้าใจ ร่วมแสดง ทศณะ ร่วมเสนอปัญหา/ ประเด็นทีสำคัญทีเกี่ยวข้องร่วมคิด แนวทาง ร่วมการแก้ไขปัญหา ร่วม ในกระบวนการตัดสินใจ